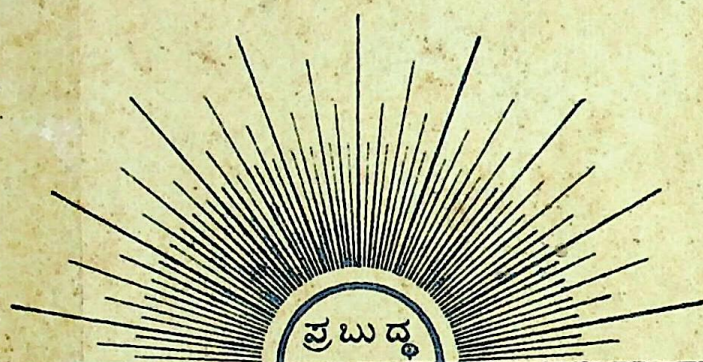

3713

no-4895

ಕರ್ಣಾಟಕ

ಜಿತ್ಯಭಾನು ಸಂವತ್ಸರ]

— ೯೪ —

[ಕಾಮನ ಸಂಚಿಕೆ

033m N44
H3.24

ಮೈಸೂರು :

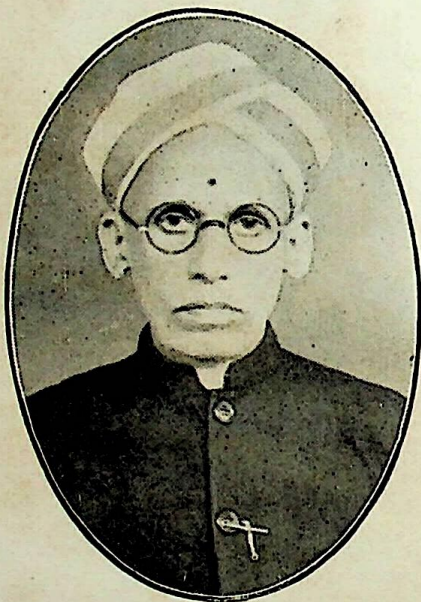
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

೧೯೪೩

ಸಂಪುಟ ೨೪]

[ಸಂಚಿಕೆ ೪

All Rights Reserved

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹಸೂಡಿ ವೆಂಕಟಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು

033mN44
H3.24

4895

ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು
(ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು)

Prabhalha Karnataka

ನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಪರಿಷತ್ತಿನ ಕೃಪೆಯಿಂದ

4895

• • • • •

Please return this volume on or before the date last stamped
Overdue volume will be charged 1/- per day.

[illegible]

ಪ್ರಬುದ್ಧ

ಕರ್ಣಾಟಕ

ಚಿತ್ರಭಾನು ಸಂವತ್ಸರ

— ೯೪ —

ಕಾಮನ ಸಂಚಿಕೆ

ಬಾಲ್ಯ

ಎಳೆಯತನದಲಿ ನಾನು ಎತ್ತ ತಿರುಗಿದರತ್ತ
ಜಗವೆ ಕಣ್ಣೆರೆದಿತ್ತು ಮೋಹತೆಯ ಬೀರಿ;
ಹೊಳೆ, ಬಯಲು, ಗಿರಿ, ಕಾನು—ಎಲ್ಲ ಬಳಕೆಯ ನೋಟ—
ಸೊಗದಿ ಮೆರೆದುವು ಸುತ್ತ ಸಗ್ಗ ಸವಿದೋರಿ.
ಕನಸ ಸೊಗಸದು ಬಂದು ನನಸದಾಗಿಯೆ ನಿಂದು
ಕುಣಿಸುತಿದ್ದಿತು ಎನ್ನ ಮನಕೊಸಗೆ ತಂದು.
ಬನದೇವಿ ಕೈಬೀಸಿ ಕರೆದು ನಸುನಗೆ ಸೂಸಿ
ಬಿನದದಿಂದಾಡಿದಳು ಎನ್ನೊಡನೆಯಂದು.

ಕಾಣೆ, ಆದರದೇನೊ! ಸುತ್ತ ಕಣ್ಣನು ಸುಳಿಸೆ
ಮೊದಲ ಸವಿ ತೋರದಿದೆ ಎನ್ನ ಮನಕಿಂದು.
ತಾಣವಾವುದು ನನಗೆ ಮೊದಲು, ಹೊಳೆಬಳಿಯಲ್ಲಿ,
ಮುದವನೊದವಿಸುತಿತ್ತೊ, ಅದೆ—ಹೃದಯ ಬಂಧು!—

ಮುನ್ನಂತೆ ಹೊಳೆ ಜಾರಿ ಜೋಗುಳವ ಹಾಡಿರಲು
ಬೆಳೆದ ಮನಕಿಂದೇನೊ ತಾ ಸೊಗಸದಿಹುದು.

ಬನ್ನ ಬಡುತಿಹ ಮನಕೆ ತಣ್ಣನೊಡರಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಬಳಿಯ ಈ ಮಳಲೊಟ್ಟು ಇಂದೇಕೊ ತಗದು.

ಮುನ್ನಂತೆ ಮಳೆಬಿಲ್ಲು ಕಾರಮುಗಿಲೊಡಲಲ್ಲಿ
ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣವ ಬಳಿದು ನಿಲ್ಲುವುದು ಮಣಿದು ;
ಹೊನ್ನ ಕಿರಣದಿ ಮಿಂದ ರತ್ನರಸದಾ ಬುಗ್ಗೆ
ಮುನ್ನಂತೆ ಬೈಗಿನಲಿ ಚಿಮ್ಮುವುದು ನೆಗೆದು ;
ರಂಗುರಂಗನು ಬೀರಿ ಕುಸುಮಗಳ ಪರಿಷತ್ತು
ಕಣ್ಗೆ ಹಬ್ಬುವ ತಹುದು ದಳಗಳನು ತೆರೆದು ;
ಭೃಂಗಬಳಗವು ಬಂಡನುಂಡು ಝೇಂಕರಿಸಿರಲು
ಸುಳಿಯುವುದು ತಣ್ಣೆಲರು ಮನಕಿಂಬನೆರೆದು.

ಬೆಂಗದಿರನುದಿಸುವನು ಕಮಲಿನಿಗೆ ಮೊಗದೆರೆದು
ಕುಮುದಿನಿಗೆ ಮೊಗಬಿಗಿದು ಬೆಳುಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ;
ತಂಗದಿರನೈತಹನು ಕುಮುದಿನಿಗೆ ಮೊಗದೆರೆದು
ಕಮಲಿನಿಗೆ ಮೊಗಬಿಗಿದು ಚೆಲುರಜನಿಯಲ್ಲಿ ;
ದೂರದೂರದಿ ನೆಗೆವ ನೀರಬೀಳಿಂದಿಗುಂ
ಬೀರುತ್ತ ರಮ್ಯತೆಯ ಮುನ್ನಂತೆ ಮನಕೆ
ತೋರುತಿಹುದಾದರೂ ಎನೊ ಶೋಭೆಯದೊಂದು
ಹಾರಿಹುದು—ಇಂದಿರದೆ—ತಿರೆಯಿಂದ ದಿವಕೆ !

ಜಿ. ಎಸ್. ಶಾಮಣ್ಣ.

JAGADGURU VISHNUPADMA
SRI SIMHASANA ANANAMANDIR
LIBRARY
Jangamwadi Math, Varanasi
CC. No. 4895

ಗೀತಗೋವಿಂದ

ಪ್ರಪಂಚದ ಮುಕ್ತಾಲುಪಾಲು ಕಾವ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಶೃಂಗಾರ ರಸವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗೀತಗೋವಿಂದವು ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾವ್ಯ—ಗೀತಕಾವ್ಯ. ಆಸೇತುಹಿಮಾಚಲ ಪರ್ಯಂತ ಈ ಗೀತಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜೈಮಿನಿಭಾರತವು ಹೇಗೆ ಜನಪ್ರಿಯವೋ ಹಾಗೆ ಇವು ಇಡೀ ಭರತವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ವಾಂಸರ, ಕವಿಗಳ, ಗಮಕಿಗಳ ಜೇತೋಹಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿದ್ವದ್ಗೋಷ್ಠಿ, ಒಂದು ಉತ್ಸವ, ಒಂದು ಹಬ್ಬ, ಹವ್ಯ-ಕವ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಸೋದವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ನರ್ತನ, ಸಂಗೀತ, ಆಟಗಳು ವಿಸೋದದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು. ಈಗ ನರ್ತನವು ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಹಲವು ಶ್ರೀಮಂತರ ಮತ್ತು ಆರಸುಗಳ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮದುವೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗುಹಬ್ಬದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಅನುಚಾನವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಪದ್ಧತಿ. ನರ್ತನದಲ್ಲಿ ಚೂರ್ಣಿಕೆಯನ್ನೋ ಅಷ್ಟಪದಿಯನ್ನೋ ಹಾಡುವ, ಅಭಿನಯಿಸುವ, ಅಭ್ಯಾಸ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಅಷ್ಟಪದಿಗಳು ಗೀತಗೋವಿಂದದಿಂದ ಆರಿಸಿದವು.

ಭಕ್ತಾಗ್ರಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಷ್ಠನಾದ ಜಯದೇವ ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದುದು ಈ ಕಾವ್ಯ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಜನ್ಮ ಖಂಡವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಜಯದೇವ ಕವಿಯು ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಗೀತಗೋವಿಂದವನ್ನು ರಚಿಸಿದನೆಂದು ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಇನ್ನೂ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾವ್ಯವು ಸುಂದರವಾದ ಸೊಗಸಾದ, ಭಾವಗೀತವಾಗಿದೆ; ಇದನ್ನು ಓದಿ, ಕೇಳಿ, ಒದೆಡೆ ಗೀರ್ವಾಣಶಬ್ದ ಭಾಂಡಾಗಾರದ ಮೃದುಪದ ರಚನೆ ಕವಿಚಮತ್ಕಾರ ಅಲಂಕಾರ ಸರಣಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ತಲೆದೂಗಿ ಭಲೆ ಎಂದು ರಸಿಕರು ನಲಿದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಲೀಲಾಮಾಸುಷ ವಿಗ್ರಹನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮೆರೆದ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ಕಣ್ಣೀರುಮಿಡಿದು ಆನಂದದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಮೈಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಶೃಂಗಾರಶೇಖರನಿಂದ ಹಿಡಿದು ವೇದಾಂತಕೇಸರಿಯ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾದ ಇಂಥ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪ.

“ಕೃಷ್ಣನು ರಾಧೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಇರುವಂತಿಗೆಯಂತೆ ಸುಕುಮಾರಿಯಾದ ರಾಧೆಯು ವಿರಹದಿಂದ ತಪ್ಪಳಾಗಿ ವಸಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ವನದಲ್ಲಿ

SRI JAGADGUROU SHIVARADHYA
JNANA SIMI 3 19 1 4 1018

Jangamwadi Math, VARANASI.

Acc. No. 3773

ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಬರಬರುತ್ತಾ ಅವಳಿಗೆ ಅಗಲಿಕೆಯ ನೋವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ವೃಥೆಪಡುತ್ತಿರುವ ಆಕೆಯನ್ನು ಸಖಿಯು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ: 'ಲಲಿತ ಲವಂಗ ಲತೆಗಳ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಕೋಮಲವಾದ ಮಲಯಾನಿಲವು ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ದುಂಬಿಗಳ ಝೇಂಕಾರದಿಂದ, ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಕೂಜನದಿಂದ, ತುಂಬಿದ ಬಳ್ಳಿಮಾಡಗಳಿವು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಪಗಡೆ ಮರಗಳು ಹೂಗೊಂಚಲುಗಳಿಂದ ಅಳಿಗಳು ಮೊರೆಯುತ್ತಿರಲು ಪ್ರಲಾಪಿಸುವ ವಧೂಜನದಂತಿವೆ. ನಾಗಕೇಸರ ಪಾಟಲೀ ಸುಮಗಳು ಕುಸುಮ-ಶರಗಳು. ಹೊಂಗೆಯ ಎಳೆದಳಿರೂ ಮುತ್ತುಗದ ಹೂವೂ ಯುವತಿಯರ ಹೃದಯವನ್ನು ನೀಳುತ್ತಿವೆ. ತುಂಬುವೊಗ್ಗಿನಿಂದ ಮಾಧವೀಲತೆಯು ಜೂತವೃಕ್ಷವನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಯಮುನಾ ನದಿಯ ನೀರಿನಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಯರೊಡನೆ ಈ ವಸಂತದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು.' ರಾಧೆಯು ಸಖಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಗೋಪಿಯರೊಡನಿರುವ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಆತನು ರಾಸ ಕ್ರೀಡಾಮಗ್ನನಾಗಿರುವನು. ಅಸೂಯೆಗೊಂಡು ರಾಧೆಯು ಒಂದು ಲತಾಕುಂಜದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವಳು. 'ಸಖಿ! ಕೃಷ್ಣನು ನನ್ನನ್ನು ಈ ಗೋಪಿಯರಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಹಗೊಂಡಿರುವನು; ಆದರೂ ನನ್ನ ಚಪಲಚಿತ್ತವು ಗುಣಗಣಿಯಾದ ಆ ಕೊಂಕಿದ ಶಿರದ ಮುರಳೀಧರನನ್ನೇ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆತನನ್ನು ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡು' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಇತ್ತಲಾಗಿ ರಾಧೆಯ ನೆನಪು ಒಂದು ಮಾಧವನು ಪ್ರಜಸುಂದರಿಯರನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಆ ದೇವಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಳಿಂದೀನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಹೊದರಿನಲ್ಲಿ ತಲೆಯು ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಕುಳಿತುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬೆವರು ಹನಿಗಳು! 'ಗೊಲ್ಲರ ಹುಡುಗಿಯರೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ರಾಧೆಯು ಮುನಿಸಿನಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಅವಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುಮಾಡಿದ ನಾನಾದರೂ ಅವಳನ್ನು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ವಿಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ತಪ್ಪಳಾದ ಆ ನನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯು ಇನ್ನು ನನಗೆ ಬಲಿಯುವಳೆ? ಇಲ್ಲ; ಇಲ್ಲ!' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಭಯಕಾತರನಾದ ಮಾಧವನು ಉನ್ಮತ್ತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ರಾಧೆಯು ಸಖಿಯು ತನ್ನ ಕೆಳದಿಯು ಈ ವಸಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ವಿರಹದಿಂದ ಬಹುಕಾಲ ಜೀವಿಸಿರಲಾರಳೆಂದನ್ನು ವಳು. ರಾಧೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಕೃಷ್ಣನು ಬೇಡುವನು. ಅವಳು ಸುಮಕೋಮಲೆ; ಮನ ನೊಂದು ದೇಹ ಕುಂದಿದೆ. ಒಂದು ಹಜ್ಜೆಯನ್ನೂ ಮುಂದಿಡಲಾರಳು. ಕೃಷ್ಣನೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹಜ್ಜೆ ಬರಬಾರದೇ

ಎಂಬುದು ಅವಳ ಸೂಚನೆ. ಕತ್ತಲೆ ಕಳೆದು ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗಿದೆ. 'ಆಯ್ಯೋ! ನಾನು ಸಖಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಮರುಳಾದೆ. ನೀನು ಏಕೆ ಅವನನ್ನು ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆತರಲಿಲ್ಲ?' ಎನ್ನುವಳು ರಾಧೆ. ಎಲ್ಲೋ ಯಾವ ಸುಂದರಿಯು ಜತೆಗೋ ಹೋಗಿರುವನೆಂದೇ ಆ ಸಖಿಯರಿಬ್ಬರ ಊಹೆ—ಆ ಸುಂದರಿಯು ಪುಣ್ಯವಂತಳು. ಅಂತೂ ಇರುಳು ಕಳೆಯಿತು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಧೇಯನಾದ ಕೃಷ್ಣನು ರಾಧೆಗೆ ಮನಕರಗುವ ಮಾತು ಹೇಳಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಅಸೂಯೆಯಿಂದಲೂ ಕೋಪದಿಂದಲೂ ರಾಧೆಯು 'ಕೈತವದ ಸುಡಿಗಳು ಸಾಕು! ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯರಮಣಿಯನ್ನ ನು ಸರಿಸು ಹೋಗು. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ನಂದಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಆಗ ಹಿಂತಿರುಗುವನು. ಸಖಿಯು ತಾನಾಗಿ ಬಲಿದು ಬಂದಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಪಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ರಾಧೆ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗುತ್ತ ರಾಧೆಗೆ ಕಡುಕೋಪ! ನಿಡುಸುಯ್ಯು! ಆ ಪ್ರದೋಷವೇಕೆ ಕೃಷ್ಣನು ವಿವಿಧ ಅನುಸಯಗಳಿಂದ ದೇವಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುವನು. ಸಖಿಯು ದೇವಿಯನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿ ಬಳ್ಳಿಮನೆಗೆ ಕರತರಲು, ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂದ ರಾಧೆಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುವುದು. ಆಗ ಅವಳಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ ಕಂಪನ; ಕೊಂಚ ಬೆಮರು; ಸ್ವಲ್ಪ ಕಣ್ಣೀರು. ಆನಂದಿತಳಾದ ರಾಧೆಯು ಒಳಕ್ಕೆ ಬರಲು ಹುಸಿನಗುವ ಕೆಳದಿಯರು ತಲೆ ಕೆರೆಯುತ್ತಾ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು. ನಲ್ಲನಲ್ಲಿಯರು ಪ್ರೇಮ ಸಲ್ಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗುವರು"—ಇದಿಷ್ಟು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು.

ಜಯದೇವನು ಅಧೃಷ್ಟವಂತ. ಅವನಿಗೆ ಅನುಕೂಲಳಾದ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದಳು. ದಾಂಪತ್ಯವು ಸುಖಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಕವಿಯ ಬೇವನವೇ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ತಾಳಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು.

ವಾಗ್ದೇವತಾಚರಿತಚಿತ್ರಿತಚಿತ್ತಸದ್ವಾ
ಪದ್ಮಾವತೀಚರಣಚಾರಣಚಕ್ರವರ್ತಿ |
ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವರತೀಕೇಳಕಥಾಸಮೇತ
ಮೇತಂ ಕರೋತಿ ಜಯದೇವಕವಿ ಪ್ರಬಂಧಂ ||

ಈ ಮೇಲಣ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಅದನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುವ ಒಳಗಣ್ಣು, ಒಲುಮೆಯ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ, ದೈವಭಕ್ತಿ, ಲೀಲಾಚಾಲವಾಗಿ ಓಡುವ ಕಾವ್ಯ ಹೊಸಲಿನ ಶಕ್ತಿ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಕವಿತಾಗುಚ್ಛದ ಗುಣಗಳು. ಹರಿ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಲಾಸಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸು ಕುತೂಹಲಪಟ್ಟರೆ ಆಗ ಮಧುರ ಕೋಮಲ ಕಾಂತ ಪದಾವಳಿಯ ಜಯದೇವ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಂತೆ!

ಇಷ್ಟು ಸೊಗಸಾದ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣದಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ಪ್ರಣಯಗೀತೆಯು, ಕವಿಯು ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯಪ್ರೇಮ ದೇವತೆಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ಅನರ್ಘ್ಯರತ್ನ.

ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.—ಗೀತಗೋವಿಂದವು ಜನಾದರಣೀಯವಾಯಿತು. ಜಗನ್ನಾಥದ ಸಾತ್ವಿಕ ಸಂಬ ದೊರೆ ರಸಿಕ; ಕವಿ; ಅವನಿಗೆ ಅಸೂಯೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಸರಿ, ತಾನೂ ಅಂಥ ಒಂದು ಶೃಂಗಾರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ “ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಓದಬೇಕು, ಮೆಚ್ಚಬೇಕು” ಎಂದು ಕಟ್ಟುನಾಡಿದನಂತೆ. ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ದೊರೆಯನ್ನು ಎದುರಿ ನಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಯಾಳಿಸಿ ಅವನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದರು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಜಯದೇವ ನನ್ನು ಹೊಗಳಿದರು. ಅವರವರ ಮನಸ್ತಾಪ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂತು. ದೇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ರಾತ್ರಿ ಇಟ್ಟು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮೊಹರು ಮಾಡಿದರು. ಇರುಳು ಕಳೆಯಿತು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ದೊರೆಯ ಕಾವ್ಯ ಹೊರಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ದೊರೆಯ ಮುಖ ಚಿಕ್ಕದಾಯಿತು. ಜಯದೇವನಿಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ ದೇವರೇ ಅಲ್ಲವೇ ತನಗೂ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಟ್ಟುದು ಎಂದು ಗರ್ವತೊರೆದು ಹಂಬಲಿಸಿದಾಗ, ಸಾತ್ವಿಕನಿಗೆ ಹರಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಅವನ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಇಸ್ಪತ್ತಿನಾಲ್ಕು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಗೀತಗೋವಿಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟನಂತೆ.

ಕವಿಯು ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನಂತರ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಕಾವ್ಯವಾಹಿನಿ ಯನ್ನು ಹರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.—

ವಸಂತೇ ವಾಸಂತೀಕುಸುಮಸುಕುಮಾರೈರಮಯೈ-

ಭ್ರಮಂತೀಂ ಕಾಂತಾರೇ ಬಹುವಿಹಿತಕೃಷ್ಣಾ ನುಸರಣಾಂ |

ಅಮಂದಂ ಕಂದರ್ಪಜ್ವರಜನಿತಚಿಂತಾಕುಲತಯಾ

ವಲದ್ವಾಧಾಂ ರಾಧಾಂ ಸರಸಮಿದಮೂಚೇ ಸಹಚರೀ ||

ವಸಂತತು. ಸುಕುಮಾರ ಶರೀರೆಯಾದ ರಾಧೆಯು ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಥೆಯನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ರಾಧೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ನೇಹಿತೆ ಆದರದ ಮಾತಾಡುತ್ತಾಳೆ. ರಾಧೆಗೆ ಸ್ನೇಹಿತೆಯು ಏನು ಹೇಳಿದಳೆಂಬುದು ಮುಂದೆ ವಸಂತರಾಗದ ಒಂದು ಗೀತವಾಗಿದೆ. ಪದ್ಮಾವತಿಗೆ ತನ್ನ ಇನಿಯನ ಕೃತಿ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪ್ರಭಾತದಲ್ಲೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೂ ದೇವರಪೂಜೆ ಆದಮೇಲೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಗಂಡನೋ ಹೆಂಡತಿಯೋ ಸರ್ತಿಸಬೇಕು; ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ತಂಬೂರಿ ಶ್ರುತಿ ಹಿಡಿದು ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತಾ ಜತೆಗೆ ಹಾಡಬೇಕು. ಇಂಥ ಸುಖದ ದಿನಗಳೇ ಅವರ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ

ಆನಂದದಿಂದ ನಡೆದುಹೋಗಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿರುವ ಇಷ್ಟತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಅಷ್ಟಪದಿಗಳೂ ಅಷ್ಟ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಗಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಮುಂದೆ ಮೊದಲ ಗೀತವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಆ ಗೀತಗಳ ಸೊಬಗನ್ನು ಕೊಂಚ ಮನನಮಾಡಬಹುದು.—

ವಿಹರಿಪ ಹರಿ ಈ ಸರಸ ವಸಂತದಿ ಯುವತಿಯರನು ಕೂಡಿ	
ಸಖಿ ! ವಿರಹಜನಕೆ ದುರಂತ ! ವಿಹರಿಪ ಹರಿ ಈ—	ಪಲ್ಲವಿ
ಲಲಿತ ಲವಂಗದ ಲತೆಗಳ ಸೋಂಕಿನ ಮಲಯ ಸವಾರದಲಿ	
ಬಂದುಣಿತಂದವು ಎಸೆದಿರೆ ಕೋಗಿಲೆಪಾದುವ ಕುಂಜಕುಟೀರದಲಿ	೧
ಮದನೋನ್ಮಾದ ಮನೋರಥಪಥಿಕರ ವಧುಗಳು ಪ್ರಲಪಿಸಲು	
ಪಗಡೆಯ ಮರಗಳ ಹೂಗೊಂಚಲುಗಳಲಿ ಅಕ್ಕಕುಲ ನಲಿಯಲು	೨
ಅನಂಗರಾಜನ ದಂದದೊಲು ಪೋಕೇಸರ ಸುಮವರಳೆ	
ಮಿಳಿತ ಪರಮೆಗಳ ಪಾದರಿಯಲರಿನ ಕಂತುತೂಣ ಮೆರೆಯೆ	೩
ಮೃಗದ ಸುರಭಿಗೆ ತೂಗುವ ತಳಿರೆಳಹೊಂಗೆಯ ತರುಗಳ್	
ಹರೆಯದ ಹೃದಯವ ನೀಳುವ ಮನ್ಮಥ-ನಖದೊಲು ಕಿಂಶುಕ ತರುಗಳ್	೪
ಲಜ್ಜೆಯ ಕಳೆದಿಹ ಲೋಕವ ನೋಡುತ ನಗುವು ಕರುಣಲರುಗಳು	
ವಿರಹಿವಿಚ್ಛೇದನ ಕುಂತದೊಲೆಲೆದೆ ಇನೆ ತಾಳೆಯ ಮಲರುಗಳು	೫
ಮಾಧವಿ ಪರಿಮಳ ಪೊಸಮಲ್ಲಿಗೆ ಕಂಪೊಳು ಬೆರೆಯುತ ಬರಲು	
ಮುನಿಮನಸೂ ಸಹ ಮೋಹಿತವಾಗಲು ತರುಣರಕಾರಣ ಬಂಧು	೬
ಸ್ಫುರದತಿಮುಕ್ತಲತೆಯಾಲಿಂಗಿಸೆ ಮುಕುಳಿತ ಪುಳುಕಿತ ಮಾಮರವ	
ಬೃಂದಾವನ ವಿಸಿನಸವಿಸಾಪದಿ ಪುಣ್ಯಯಮುನಾಜಲ ಸಾರುವ	೭
* * * *	

ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಹರಿಯುವ ಯಮುನಾ ನದಿಯ ಪವಿತ್ರ ಜಲದಿಂದ ವಿಶುದ್ಧವಾದ ಬೃಂದಾವನ ವಿಸಿನ! ರಾಧೆಯು ವಿರಹಿಣಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಟನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಕೃಷ್ಣನ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ. ವಕುಳ ಪುಷ್ಪಗಳಲ್ಲಿ, ಪಾದರಿ ಹೂವುಗಳಲ್ಲಿ, ದಂಬಿಗಳು ತಂತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಲಿಯುತ್ತಿವೆ. ಹೊಂಗೆದಿಗಗಳು, ಕರುಣಸುಮಗಳು ಲಜ್ಜೆಯುಳಿದ ಸುಗ್ಗಿಯನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಮೊಗ್ಗುವಿಡಿದ ಮಾಮರವು ಅತಿಮುಕ್ತಲತೆಯ ಆಲಿಂಗನದಿಂದ ಪುಳಕಿತವಾಗಿದೆ. ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಧವಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಗಮಲು ಮುನಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಜಲಿಸುವಂತಿದೆ. ಇಂಥ ವಿಶಾಲವಾದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಕೃಷ್ಣನು ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಊಹೆಯ ಕಣ್ಣು ಅದನ್ನರಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಭಾವಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಪಡೆಯುವುದು. ಆಗತಾನೆ ಭಾವಗೀತೆಯ ಸಾರ್ಥಕತೆ. ಭಾವಿಸಿದ ಭಾವ

ಗೀತೆಯು ಮುಂದಿನ ಅಷ್ಟಪದಿಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ರಾಧೆಯೂ ಸಖಿಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಬಂದೆಡೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಮುಗ್ಧವಧೂನಿಕರದ ಮಧ್ಯೆ ಮದನಮೋಹನ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನು ತುಲಸೀ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಟ್ಟು, ರತ್ನ ಕುಂಡಲಮಂಡಿತನಾಗಿ ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. “ನೀಲ ಕಳೇಬರ ಪೀತವಸನ ವನಮಾಲೀ | ಕೇಳೀಚಲ ಮಣಿಕುಂಡಲಮಂಡಿತ ಗಂಡಯುಗ್ಮ ಸ್ಮಿತಶಾಲೀ” ಎಂಬ ಮಧುರವಾದ ಮಾತು ಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಕವಿ. ಒರ್ವ ಗೋಪಿ ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನಪ್ಪಿ ಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಹಾಡನ್ನು ತಾರಕಸ್ಥಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಜಾಗಿದ ಹುಬ್ಬಿನ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣಿನ ಕುಡಿನೋಟದಿಂದ ಕರೆಯುವಳು. ಏನನ್ನೋ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಗುಟ್ಟು ಹೇಳುವಂತೆ ನಟಿಸಿ ನಲ್ಲನಿಗೆ ಮುತ್ತಿಡುವಳು. ನದೀತೀರದ ಲತಾಕುಂಜದ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುವ ನೋಟವೀಗ! ಆ ಗೋಪೀವಧೂ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಿಂದ ಕೈಬಳೆಗಳು ಕಲಕಲ ಧ್ವನಿಗುಡಲು, ಆ ಕೊಳಲ ನಾದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನರ್ತಿಸಿ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಪಡೆದವಳು. ಆ ಕೋರೆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಇಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿ ಮುಂದೆ ಕಾವ್ಯವು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಾವು ರಾಧೆಯ ಚಿತ್ರವನ್ನೇನೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನ ಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ. ಎಲ್ಲೋ ದೂರದ ಬಳ್ಳಿಮಾಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಗುಣವನ್ನೇ ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೆಚ್ಚುವ ಅಂತಃಕರಣ ಅವಳದು. ಅವಳು ಸ್ಮರಿಸುವ ಆ ಮೋಹನ ಮೂರ್ತಿಯ ಚಿತ್ರವು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಕವಿಯ ಮಾತು ಗಳಲ್ಲೇ ಕೇಳಿ :

ಸಂಚರದಧರಸುಧಾ ಮಧುರಧ್ವನಿ ಮುಖರಿತ ಮೋಹನವಂಶಂ

ಚಲಿತ ದೃಗಂಚಲ ಚಂಚಲ ಮೌಳಿ ಕಘೋಲ ವಿಲೋಲವತಂಸಂ |

ಚಂದ್ರಕ ಜಾರು ಮಯೂರಶಿಖಂಡಕ ಮಂಡಲ ವಲಯತಕೇಶಂ

ಪ್ರಚುರ ಪುರಂದರ ಧನುರನುರಂಜಿತ ಮೇದುರ ಮುದಿರ ಸುರವೇಷಂ ||

ಕೃಷ್ಣನು ಮೋಹಕವಾದ ಕೊಳಲನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಚಲಿಸುವ ತುಟಿಗಳಿಂದ ಅಮೃತ ಮಯವಾದ ಮಧುರಗಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕಣ್ಣಾಲಿ ಹಾಗೊಮ್ಮೆ ಹೀಗೊಮ್ಮೆ ಅಲೆಯುವಂತೆ, ಅವನು ತಲೆದೂಗುವುದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾವತಂಸವು ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಜೋಲಾಡುತ್ತಿದೆ. ಚೆಲುವಾದ ನವಿಲುಗರಿಯಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಿಖೆಯು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಮತ್ತು ಒತ್ತಾದ ಮುಗಿಲೊಡ್ಡಿನ ಮೇಲೆ ರಂಜಿಸುವ ಸಪ್ತವರ್ಣದ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಕಣ್ಣಿನಗಳನ್ನು ತಣಿಸುತ್ತದೆ. ಎಂಥ ಸೊಗಸಿದು! ಆ ದೇವನನ್ನು

ನೆನೆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ರೋಷವೆಲ್ಲ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ; ಅವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಸವತಿಯರ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ವನನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಬಲಿತ ಆಸೆಯವಳಿಗೆ. ವಿರಹಿಗಳ ಮೃದುವಾದ ಪ್ರೇಮವೇ ಅಂತಹದು. ಪ್ರಥಮ ಸಮಾಗಮದ ಕಥೆಯೆಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾಪಕವಾಗುವುದು. ಆ ದಿವಸ ಬೆಳುದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲ. ಕಾರಿರುಳಲ್ಲಿ ಕದ್ದು ಬಂದಿದ್ದು. ಅದೇ ಲತಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮೇಳನ. ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಾನು ಮೌನವಾಗಿದ್ದಾಗ ಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರೀತಿಯ ನುಡಿಗಳಾಡಿ ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದ ವಿನೋದಕೇಳಿ. ಆ ದಿವಸ ಜಿಗುರಲೆಯ ಹಾಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಮಲಗಿದ್ದು. ಒಂದು ದಿನ ವ್ಯಸನಗೊಂಡಿದ್ದ ತನ್ನನ್ನು ಮುಂಗುರುಳುಗಳನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತಾ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದ ಚಿತ್ರ. ಒಂದು ದಿನ ರಾಧೆಯು ಅಲಂಕಾರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೋಪಿಯರೊಡನಿರು ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನಾಚಿಕೆಯಾಗಿ ಕೈಯಿಂದ ಕೊಳಲು ಚಾರಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಮಂದಸ್ಥಿತವಾಗಿದ್ದಾ ಮುಖದ ಕಳೆ—ಇವೇ ಮುಂತಾದವು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದೋಗುತ್ತವೆ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಖಿಯ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಇತ್ತಕಡೆ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊರಟುಹೋದ ರಾಧೆಯ ನೆನಪು ಬಂದು ಕೃಷ್ಣನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚುಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಅವನು ಪ್ರಜಸುಂದರಿಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಮುನಾ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಹೊದರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಅವಳು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನು ಅಪರಾಧಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಅವಳನ್ನು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ವಾಸ! ಅವಳೇಗ ಎನು ಮಾಡುವಳೋ? ಇನ್ನು ಜನ, ಧನ, ಗೃಹ, ಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಮಾಧವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಆ ರಾಧೆಯ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿರಬೇಕು; ಕೋಪದಿಂದ ಅವಳ ಮುಖವು ಕೆಂಪೇರಿರಬೇಕು. ಅಸೂಯೆಗೊಂಡು ಎಲ್ಲಿ ಹೊರಟುಹೋಗಿರುವಳೋ ಅವನು ಕಾಣ. ಅವಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ! ರಾಧೆಯು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಸುಳಿದ ಹಾಗೆ, ನಲಿದ ಹಾಗೆ, ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಓ ಜೆಲುವೆ! ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಈ ರೀತಿಯಾದ ತಪ್ಪು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹರಿ, ಹರಿ!—ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಹೃದಿ ಬಿಫಲತಾಹಾರೋ ನಾಯಂ ಭುಜಂಗಮನಾಯಕಃ

ಕುಮಲಯದಳಶ್ರೇಣೀ ಕಂಠೇ ನ ಸಾ ಗರಳದೃತಿಃ |

ಮಲಯಜರಜೋ ನೇದಂ ಭಸ್ಮ ಪ್ರಿಯಾರಹಿತೇ ಮಯಿ

ಪ್ರಹರ ನ ಹರಭ್ರಾಂತಾನಂಗ ಕ್ರುಧಾ ಕಿಮು ಧಾವಸಿ ||

ಕೃಷ್ಣನು ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವ ಮಾತುಗಳಿವು: “ಅಯ್ಯಾ! ನಾನು ಧರಿಸಿರುವುದು ತಾವರೆಬಳ್ಳಿ; ಹಾವಿನ ಸರವಲ್ಲ. ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವುದು ಕನ್ನಡಿಲೆ ದಳಗಳ

ದಂಡೆ; ವಿಷದ ಕಪ್ಪು ಗುರುತ್ವ. ನಾನು ತೊಡೆದಿರುವುದು ಶ್ರೀಗಂಧ; ಭಸ್ಮವಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಈಶ್ವರನೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ವೃಥಾ ಏಕೆ ಕೊಲ್ಲುವೆ?”

ಇವು ಕವಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳು; ಜೇತೋಹಾರಿಯಾದ ಸುಂದರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳು. ಯಮುನೆಯ ತಟದ ನೀರವಂಜಿ ಲತಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ಭಯೋದ್ಭ್ರಾಂತನಾದ ಮಾಧವನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ರಾಧೆಯ ಸಖಿಯು ಬಂದು ಹೀಗೆನ್ನುವಳು: “ರಾಧೆಯು ನಿನ್ನ ವಿರಹ ದಿಂದ ದೀನಳಾಗಿರುವಳು. ನಿನಗಾಗಿ ಕುಸುಮಶಯ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವಳು. ನೀರೊಡಗೂಡಿದ ಕಮಲದ ದಳಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವಳು. ಆ ಕಮಲಮುಖಿಯ ವಿಶಾಲಸೇತ್ರಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೆನೆದರೆ ರಾಹುವಿನ ದಂಶನದಿಂದ ಸುರಿಯುವ ಸುಧಾರಸದ ಚಂದ್ರಮಂಡಲ ದಂತಿದೆ. ತಾನು ಸವರಿರುವ ಕಸ್ತೂರಿಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಕಾಮದೇವನಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಬರೆದು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ; ಆಮೇಲೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾವಿನಹೂವಿನ ಸರಳನ್ನೂ ಮಕರವನ್ನೂ ಇಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ‘ಕೃಷ್ಣ, ನಿನ್ನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವಳು ನಾನು. ನೀನು ಉದಾಸೀನನಾಗುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಶೀಲನಾದ ಚಂದ್ರನೂ ಕೂಡ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತಾಪ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ’ ಹೀಗೆಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣವೂ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಧ್ಯಾನದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಲಾಪಿಸುವಳು; ದುಃಖಿಸುವಳು; ನಗುವಳು; ಅಳುವಳು; ಭ್ರಮಿಸುವಳು. ಆ ಕೃಶಾಂಗಿಗೆ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವೂ ಕೂಡ ಭಾರ ವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಆಗಾಗ ಬಿಡುವ ನಿಟ್ಟುಸಿರೇ ಅವಳನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿದೆ. ಶ್ರೀಗಂಧವು ರಾಧೆಗೆ ವಿಷಸಮಾನ. ನೀರುತುಂಬಿದ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಹುಡುಕುತ್ತಲಿದ್ದಾಳೆ. ತಳಿರ ಹಾಸಿಗೆಯು ಅವಳ ದುಃಖ ದಿಂದ ಬಾಡಿಹೋಗಿದೆ. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಲಚಂದ್ರನು ಚಲಿಸದಿರುವನಲ್ಲವೆ. ಹಾಗೇ ಸದಾ ರಾಧೆಯು ತನ್ನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದುಂಡಾದ ಕಪೋಲಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾಳೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಹರಿ! ಹರಿ! ಎಂದು ಜಪಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅದು ವಿರಹದಿಂದ ಮರಣಹೊಂದುವ ಕಡೆಗಾಲವೆಂದೇ ತೋರುವುದು. ಈಗ ನೀನು ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸದೆ ಹೋದರೆ ವಜ್ರಾಯುಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಠಿಣ ನಾಗುವೆ.” ಆಗ ಕೃಷ್ಣನು ಸಖಿಗೆ ರಾಧೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿ ಕರೆತರುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ವರ್ಣನೆಯು ಬಹಳ ಜೆನ್ನಾಗಿದೆ.

ಗೀತಗೋವಿಂದದ ಮೊದಲ ಅಷ್ಟಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯನಾಯಿಕೆಯ ವಿರಹವನ್ನೂ ಪ್ರೇಮಸಮಾಧಿಯ ಭಾವವನ್ನೂ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ ಎಂಬುದು ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಷಯ. ಅಂಥ ಭಾವೋನ್ಮಾದದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಅಣಕಿಸುವ, ಕೆರಳಿಸುವ, ದೃಶ್ಯಗಳೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ಕಾವ್ಯವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಕಾಳಿಂದೀ ಹೊಳೆಯ ನೀರಿನಿಂದ ಶುದ್ಧವಾದ ಬೃಂದಾವನ ವಿನದ ವಸಂತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇರುವಂತಿಗೈಯ ಆಲಿಂಗನದಿಂದ ಮೊಗ್ಗು ವಿದಿದ ಚೂತರಾಜನು ಪುಕಿತನಾಗಿರುವನಂತೆ! ಬಹುಕೃಪುಗಳ ಗೊಂಡಲುಗಳಲ್ಲಿ ತಾವೇ ತಾವಾಗಿ ಉನ್ಮತ್ತತೆಯಿಂದ ಮಧುಕರಗಳು ಝೇಂಕರಿಸುವುದು ವಧೂಜನ ಬನಿತವಿಲಾಸ! ಮಲಯಮಾರುತನು ಲವಂಗಿಯ ಆಲಿಂಗನದಿಂದ ತಾನೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಭಾವವನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದಾನೆ! 'ಕೋಮಲ ಮಲಯ ಸಮೀರ'ನಾಗಿದ್ದಾನೆ! ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದು ರಾಧೆಯ ಭಾವ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಒಂದನ್ನು ಒಂದು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪರಿಮಳವು ಸುಗಂಧವನ್ನೇ ಆರಸುತ್ತಿದೆ! "ಮಾಧವಿಕಾ ಪರಿಮಳಮಿಳಿತೇ ನವ ಮಲ್ಲಿಕಾ ಯಾತಿ!" ಇರುವಂತಿಗೈಯ ಕಂಪು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ನರುಗಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಕೊಂಡಿದೆ. ಪಾಪ! ಈಗ ರಾಧೆಯೊಬ್ಬಳೇ ಒಂಟಿ.

ಹೇಗೋ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯಿತು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹು ಸಜ್ಜನಂತೆ ಕೃಷ್ಣನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಯವಾಗಿ ನುಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೂಡಲು ಬಂದವರು. ತನ್ನನ್ನು ಅವಮಾನಪಡಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹಿಂಸಿಸಿದ ಗಂಡಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಏಕಾಏಕಿ ಮಣಿಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. "ತಾಮಸುಸರ ಸರನೀರುಹಲೋಚನ ಯಾ ತವ ಹರತಿ ವಿಷಾದಂ! ಯಾಹಿ." ಸಾಧ್ಯಸೂಯೆಯಾದ ರಾಧೆಯು ಅನುನಯ ವಿನಯದಿಂದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಣತನಾಗಿರುವ ತನ್ನ ನಾಥನನ್ನು ಹಾಗೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ. "ಎಲೈ ಕೃಷ್ಣನೆ! ಜಾಗರಣೆಯಿಂದ ಕೆಂಪಾದ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು, ನೇತ್ರಚುಂಬನ ದಿಂದ ಕಪ್ಪಾದ ನಿನ್ನ ತುಟಿಗಳು, ಆರಕ್ತವಾದ ನಿನ್ನ ಎದೆ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಪಾಪ! ನಿನ್ನ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವಳ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗು. ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಡ. ಸಾಕುಮಾಡು ನಿನ್ನ ಮರುಳುಮಾತುಗಳನ್ನು. ಇಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಚರ್ಯೆಯು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀನು ಹೇಗೆತಾನೆ ವಂಚಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾದೀಯೆ? ಇವೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಖೇದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಈಗ ನನ್ನ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಏಕದೇಹನ್ಯಾಯವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ? ಶರೀರದಂತೆಯೇ ಮನಸ್ಸೂ ಸಹ ಮಲಿನವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಬಾಲಚರಿತ್ರೆಯು ಬಲ್ಲದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಅಬಲಾಕಬಳಕತ್ವಾಗಿ ವನವನ

ಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವ ನಿನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಸಾಕು. ವ್ಯಸನಗೊಂಡಿರುವ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ವೃಥಾ ಸಟಿಗಳನ್ನಾಡದೆ ತೊಲಗು! ಪ್ರಣಯಭಂಗದ ದೆಸೆಯಿಂದ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಅವಲೋಕನವು ಶೋಕಾಧಿಕ್ಯವನ್ನೂ ನಾಚಿಕೆಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ.”

ಬಹಿರಿವ ಮಲಿನತರಂ ತವ ಕೃಷ್ಣ ಮನೋಪಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ ನೂನಂ |

ಯಾಹಿ ಮಾಧವ ಯಾಹಿ ಕೇಶವ ಮಾವದ ಕೈತವವಾದಂ ||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸಿದ ರಾಧಾದೇವಿಯನ್ನು ಸಖಿಯು ಅನೇಕ ಸಾಂತ್ವ ವಚನಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಕಡೆಗೆ “ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ ಹಾಗೆ ಆಗುವುದೇ ಸರಿ” ಎಂದು ಮಾಕರಿಸಿದಳು. ಇತ್ತಲಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಅನುನಯದಿಂದ ಹೀಗೆಂದನು.—“ಹೇ ಪ್ರಿಯೆ, ಚಾರುಶೀಲೆ! ಆಕಾರಣವಾದ ಕೋಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಮಾತಾಡಿ ನಗೆಯ ಬಿಳುದಿಂಗಳನ್ನು ಬೀರು. ಮನ್ಮಥನಿಂದ ಬಂದ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಮುಖಕಮಲ ಮಧುಪಾನವನ್ನು ನೀಡು. ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೋಪಗೊಂಡಿರುವಿಯಾದರೆ ಇಗೋ ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಜಿಗುಟು; ತೋಳುಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಿಬಿಡು. ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳೇನೋ ಈಗ ಕೆಂಪ ಗಾಗುತ್ತಿವೆ ಕೆಂದಾವರೆಯಂತೆ. ಅದೂ ನನಗೆ ವಿಲಾಸವೇ; ಅನುರೂಪವೇ. ನೀನು ನನಗೆ ಭೂಷಣ! ಜೀವನ! ಭವಜಲಧಿರತ್ನ! ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ, ರತಿರಂಗವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸು. . . . ಹೇ ಚಂಡಿ! ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಿತ ನೀನು ಹೀಗಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ಸರಿ.”

ಜಯದೇವನು ಕಲ್ಪನೆಯ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲೋ, ಅನುಭವದ ನುಣ್ಣುರದಲ್ಲೋ, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕವಿಸಮಯದ ಆವೇಶದಲ್ಲೋ, ಅಂತು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ನುಡಿಯ ವೈಖರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಣಯ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ಬಹು ರಸವತ್ತಾಗಿ ಅಷ್ಟ ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಹಾಡಿ ಮೈಮರೆತಿದ್ದಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ರಾಧೆಗೆ ಅಲಂಕಾರ ವಾದದ್ದು, ಸತಿಪತಿಯರ ಸಮಾಗಮ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕು ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾವ್ಯವು ಮುಗಿದಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯಪರಿಚಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದಾದರೂ ಜಯದೇವ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿ, ದೈವಭಕ್ತಿ, ಸಂಗೀತಸಾಮರಸ್ಯ ಮತ್ತು ಆತನ ಕಾಲದ ಅಭಿರುಚಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿಸಬಹುದು.

ಕವಿಯು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುಭವಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಹರಡಿರುವ ಸೆಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಜಯದೇವನ ಶೈಲಿಯು ಸರಳವಾದುದು. ಮನೋ ಹರವಾದುದು. ಅವನ ಪದಮೈತ್ರಿ, ವಿಲಾಸ, ಬೆಡಗು, ಯಮಕ-ಗಮಕಗಳ ಸಂವೋಹಿನೀಶಕ್ತಿ, ಮೇಲಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೋರಾಜ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿ

ಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿವೆ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆತನ ಉಲ್ಲಾಸ ಕುಗ್ಗಿಲ್ಲ; ನೀರಿನ ಬುಗ್ಗೆಯಂತೆ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿದೆ. ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮಾತುಗಳು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರಾಧೆಯ ನಗುಮೋಗವನ್ನು ಕವಿಯು “ರತಿರಭಸಹಸಿತವದನೆ” ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಮಾಗಮದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜೆಯು ದೂರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಚಿಕೆಯೇ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದಂತೆ— “ಲಜ್ಜಾಪಿ ಸಲಜ್ಜಾ”. ರಾಧೆಗೆ ಕೃಷ್ಣ ದರ್ಶನವಾದಾಗ ಹರ್ಷಭಯ ರೋಮಾಂಚನ ಗಳಾದುವಂತೆ! ಆ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವನ್ನು ಕವಿಯು “ಇದಾನೀಂ ರಾಧಾಯಾಃ ಪ್ರಿಯತಮಸಮಾಲೋಕಸಮಯೇ ಪಪಾತ ಸ್ವೇದಾಂಬುಪ್ರಸರ ಇವ ಹರ್ಷಾಶ್ರು ನಿಕರಃ” ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಯಮುಕ—ಅನುಪ್ರಾಸಾದಿಗಳನ್ನೂ ಇತರ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ ನುಡಿಸುಡುಗೂ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಎಷ್ಟೋ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಇನ್ನಷ್ಟನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು.—

ರತಿಸುಖಸಾರೇ ಗತಮಭಿಸಾರೇ ಮದನ ಮನೋಹರ ವೇಷಂ
ಅಮಲಕಮಲದಳಲೋಚನ ಭವನೋಚನ ತ್ರಿಭುವನ ವಿಧಾನ
ಅಲಸ ನಿಮಾಲತಲೋಚನಯಾ ಪುಲಕಾವಳಿ ಲಲತ ಕಪೋಲಂ
ಅಸ್ತೋಕ್ತಸ್ಯ ಬಕನಮಿತಾಶೋಕಕಲಿಕಾ ವಿಕಾಸಃ
ಪಾಟಲ ಪಾಣಿಜಾಂಕಿತಮುರಃ
ರಾಧಾ ಮುಗ್ಧಾ ಸ್ವಾಧೀನ ಭರ್ತ್ಯಕಾ

ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಪದಗಳು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಹರಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವು ಮೊದಲಿಂದ ತುದಿಯವರೆಗೆ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಎಡವಡೆ ತೊಡಕು ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಕಾವ್ಯಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯ ಚೌಕಟ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗೆ ಸಿಲುಕಬಹುದಾದ ಅನೇಕ ಬಣ್ಣನೆಗಳಿವೆ. ದಿಟ; ಆದರೆ ಕವಿಯ ಕಾಲದ ರಸಿಕತೆಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ; ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ತೆಗೆಯಬಹುದಾದ ಭಾಗವು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿದೆ. ಏನೇ ಇರಲಿ, ಜಯದೇವನು ಭಕ್ತಿಯ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯವೆಲ್ಲರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ತ ಇತ್ತ ತೂಗಾಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.—“ಹರಿಚರಣ ಶರಣ ಜಯದೇವ ಕವಿ ಭಾರತೀ”, “ಶ್ರೀ ಜಯದೇವ ಭಣಿತಂ ಹರಿಚರಿತಂ”, “ಭಣಿತ ವಚನೇನ ಪ್ರವಿಶತು ಹರಿರಪಿ ಹೃದಯಂ”,

“ಅತಿ ಲಲಿತಂ ಸುಖಯತು ರಸಿಕಜನಂ ಹರಿಚರಿತಂ.” ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಧುರಕೋಮಲಕಾಂತಪದಾವಳಿಯ ಜಯದೇವ ಸರಸ್ವತಿಯು ಹರಿಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ವಿಲಾಸಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಜಯದೇವನು “ಸಂಗೀತ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞಾನವೋ, ಯಾವುದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಧ್ಯಾನವೋ, ಯಾವುದು ಶೃಂಗಾರರಸದ ಸದಸದ್ವಿವೇಚನೆಯೋ ಮತ್ತು ಯಾವುದು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಲೀಲೆಯೋ, ಅದನ್ನು ಆನಂದಿತರಾದ ರಸಿಕಜಾಣರು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರಸಲಿ” ಎಂದು ಬೇಡಿದ್ದಾನೆ.

ಜಯದೇವ ಕವಿಯು ಭಕ್ತಿಯು ಪರಮ ಅದ್ಭುತವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆತನು ಬರೆದಿರುವ

ವೇದಾನುದ್ಧರತೇ ಜಗಂತಿ ವಹತೇ ಭೂಗೋಳಮುದ್ವಿಭ್ರತೇ
ದೈತ್ಯಂ ದಾರಯತೇ ಬಲಿಂ ಛಲಯತೇ ಕ್ಷತ್ರಕ್ಷಯಂ ಕುರ್ವತೇ |
ಪಾಲಸ್ತ್ಯಂ ಜಯತೇ ಹಲಂ ಕಲಯತೇ ಕಾರುಣ್ಯಮಾತನ್ಯತೇ
ಮೇಚ್ಛಾನ್ಮೂರ್ಛಾರ್ಛಯತೇ ದಶಾಕೃತಿಕೃತೇ ಕೃಷ್ಣಾಯ ತುಭ್ಯಂ ನಮಃ ||

ಎಂಬ ದಶಾವತಾರದ ಶ್ಲೋಕವು ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆತನು ಬರೆದಿರುವ ಮೊದಲನೆಯ ಅಷ್ಟಪದಿಯೇ ಮಾಳವಿರಾಗದ ದಶಾವತಾರ ಸ್ತೋತ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ “ಮೇಚ್ಛಾನಿವಹ ನಿಧನೇ ಕಲಯಸಿ ಕರವಾಲಂ” ಎಂಬುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ‘ಕೊಹಿನೂರು’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು.

ಜಯದೇವ ಕವಿಯು ಒಂದಾನೊಂದು ಸಲ ತನ್ನ ಶ್ರೀಮಂತ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಜಗನ್ನಾಥಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರು ಬಂದು ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಧನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದರು. (ಗುರುವಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಶಿಷ್ಯನು ಅವನ ಗಂಟಿನಲ್ಲಿ ಒಡವೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನು.) ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನಾಗದೆ ಅವರು ಆತನನ್ನು ಕೈಕಾಲು ಕಡಿದು ಒಂದು ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋದರು. ಆ ದಿವಸ ಕ್ರೌಂಚರಾಜನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಅರಸು ಬೇಟೆಯಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಂಚರಿಸುತ್ತ, ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಈತನನ್ನು ಕಂಡು, ವಿಚಾರಿಸಿ, ತನ್ನ ಜತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಸಾಧುಸೇವಾತತ್ಪರನಾದ ಆ ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಅನೇಕರು ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆ ಕಳ್ಳರೂ ಬಂದರು. ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರು ಜಯದೇವನಿಂದ ಉಪಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರತೆ. ಅನಂತರ ಅವರು ಬಹು ಧನಸಮೇತ ಹೊರಡುವಾಗ ಆಳುಗಳು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಜಯದೇವನ ನಡತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು

ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಕಳ್ಳರು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಭೂಕಂಪವಾಗಿ ನೆಲ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಅವರು ಇಳಿಗೆ ಇಳಿದರು. ಅಂಜುತ್ತಂಜುತ್ತ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಆಳುಗಳು ಅರಸನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು, ಜಯದೇವನೂ ಅರಿತು “ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಬಹುದೇ? ಹೇ, ರುಕ್ಮಿಣೀಪತಿ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಬೇಡಲು, ದೇವರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಆತನ ಶಮದಮಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ ಕೈಕಾಲು ಕೊಟ್ಟನಂತೆ.

ಒಂದು ಸಲ ಜಯದೇವನ ಪತ್ನಿ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಕ್ರೌಂಚರಾಜನ ರಾಣಿಯ ಬಳಿ ಇದ್ದಾಗ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ದೂತನೊಬ್ಬನು ಬಂದು—ತಮ್ಮ ನಂಟನೊಬ್ಬನು ಸಾಯಲು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು ಸಹಗಮನಮಾಡಿದಳೆಂದನು. ಸಹಗಮನವು ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಮಾತ್ರ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದಳು. ರಾಣಿಯು ಇದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಆಕೆ “ಪತಿಯೊಡನೆಯೇ ಪ್ರಾಣವೂ ಹೋಗಬೇಕು. ಸತ್ತು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಾದಮೇಲೆ ಸಹಗಮನವೆಂಥಾದ್ದು!” ಎಂದಳಂತೆ. ರಾಣಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು, ಒಂದು ದಿನ ಜಯದೇವನು ದೊರೆಯೊಡನೆ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ, ಹುಲಿ ಕೊಂದು ಅವನು ಸತ್ತನೆಂಬ ಸುಳ್ಳುಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ತರಿಸಿದಳು. ಸತ್ಯವೆಂದು ತೋರುವಂತೆ ರಕ್ತಕಲೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ತಕ್ಷಣ ಪದ್ಮಾವತಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟಳಂತೆ. ಅನರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಈ ಅಜಾತುರ್ಯ ನಡೆದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ದೊರೆಯೂ ಕವಿಯೂ ಬಂದರು. ಜಯದೇವನು ದುಃಖಿತನಾದ ಅರಸನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ ತಾನು ಪತ್ನಿಯ ಬಳಿ ನಿಂತು ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಅಷ್ಟಪದಿಗಳನ್ನೂ ರಾಗರಾಗವಾಗಿ ಹಾಡಲು, ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಪದ್ಮಾವತಿಗೆ ಜೀವದಾನ ಮಾಡಿದನಂತೆ.

ಜಯದೇವನು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಷ್ಟಪದಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸುವಾಗ “ಪದ್ಮಾವತೀ ರಮಣ ಜಯದೇವ ಕವಿ ಭಾರತೀ” ಎಂದು ಬರೆದು ‘ಪದ್ಮಾವತೀ’ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೊಡೆದು ಮರಳಿ ಬರೆಯಲು ಏನೂ ತೋಚದೆ, ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತೆಗೆದಿಡೆಂದು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದನಂತೆ. ಪುನಃ ಅವನೇ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತರಿಸಿ ಬರೆದು ಹೋದಹಾಗೆ ಆಯಿತಂತೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತೆರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಪಂಕ್ತಿಗಳೇ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ಯಾರು ಬರೆದರೆಂದು ಕೇಳಲು ಆಕೆ ‘ನೀವೇ’ ಎಂದಳು. “ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೇ ಆ ರೂಪವಾಗಿ ಬಂದು ನಿನಗೆ ದರ್ಶನವಿತ್ತನು. ನೀನು ಧನ್ಯ” ಎಂದು ಜಯದೇವನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಂದು ಕಥೆ ಇದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಒರ್ವ ನೆಯ್ಯೆಯವನು ಮಗ್ಗ ಹಾಕು.

ವಾಗ 'ಜಯ ಜಗದೀಶಹರೆ' ಎಂಬ ಪಲ್ಲವಿಯನ್ನು ಕುರುಕುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಕುಣಿದು ಅದೆಲ್ಲಾ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದೂ, ಆ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಗೆಜ್ಜೆಯ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತೆಂದೂ ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ.

ಇವೆಲ್ಲಾ ಏನೇ ಇರಲಿ, ಜಯದೇವನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಗಿಸಿ ತೋರಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪುವುದಾದರೆ 'ಗೀತೆ ಗೋವಿಂದ' ಕಾರನ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಬರುವ ಭಾವಗೀತದ ಸುಂದರ ತೆರೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಆತನ ಕಲಾಪರಿಣತೆ, ರಸಿಕತೆ, ಸಂಗೀತಜ್ಞಾನ, ಸೌಹಿತ್ಯ ಲೋಲುಪತೆ, ಅಸೀಮವಾದ ದೈವಭಕ್ತಿ, ಲೋಕಾನುಭವದ ಮಾರ್ಗವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನೋವೇದನಚಿತ್ರ ಮುಂತಾದುವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪಾಠಮಾಡಬಹುದು. ಪದ್ಮಾವತಿಯೂ ಜಯದೇವನೂ ಒಂದುಗೂಡಿ ಹಾಡುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರವು ನಮ್ಮ ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಸುಳಿಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಆ ದಂಪತಿಗಳು ದೇವರಮನೆಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ಈಗಲೂ ಸುಖವಾಗಿ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತಿರುವಂತೆ, ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಸಾಹಿತಿಯೂ ಗಾಯನಕುಶಲನೂ ಮೇಳವಿಸುವುದು ಅಸರೂಪ. ಅದರಲ್ಲಿ ದೈವಭಕ್ತಿಯು ಕೂಡಿರುವುದೆಂದರೆ ರಸಾಯನಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆನು ಸೇರಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಇಂಥ ಪುಣ್ಯವು ಅನೇಕ ಕವಿಗಳಿಗಿಲ್ಲ. ಈ ದೇವಾಂಶ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಸಮರಸ ಹೊಂದಿ ರಸಪ್ರವಾಹವು ಕಾವ್ಯದ ಹೊನಲಾಗಿ ಪ್ರೇಮ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಮುರಲೀಧರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಎಂ. ನಂಜುಂಡ ಶಾಸ್ತ್ರಿ.

ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಕಾಲವಿಚಾರ

ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಚೂಡಾಮಣಿ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆ ದಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನು ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜನಾದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲನ ಮಗ ಕವಿ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮ ('ಗೋವೈದ್ಯ'ದ ಕರ್ತೃ) ನನ್ನೂ ದೇವನಾಗನ ಮಗನಾದ ಆಹವಮಲ್ಲಮಹೀಶನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥ ವನ್ನು ಆರಂಭಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿಗೆ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮ ಕವಿ ಸಮಕಾಲದವ ನಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೂ ಆದುದರಿಂದ ಇವನೂ ಸುಮಾರು ೧೧೦೦ ರಲ್ಲಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೂ ಕವಿಚರಿತಕಾರರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಕವಿಯ ಗುರುವಾದ ವೀರಣಂದಿಯು ೧೧೧೫ ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಮೇಘಚಂದ್ರ ತ್ರೈವಿದ್ಯನ ಮಗನಾಗಿರ ಬೇಕೆಂದೂ ಕವಿಚರಿತಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಡಾಕ್ಟರ್ ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರು ಗೋವೈದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನ ತಂದೆಯಾದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲನೆಂಬವನು ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಮಲ್ಲನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಲಭ ಎಂಬ ನಗರವನ್ನೇ ನಾಡನ್ನೇ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಸಣ್ಣ ಅಧಿಕಾರಿಯಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಆಹವ ಮಲ್ಲಮಹೀಶನು ಪ್ರಾಯಃ ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲ ಆಹವಮಲ್ಲನೇ ಇರಬೇಕೆಂದೂ ಆದುದರಿಂದ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವರು ೧೦೬೦-೧೦೬೫ ರಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಗುರುವಾದ ವೀರಣಂದಿಯು ೧೧೧೫ ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಮೇಘಚಂದ್ರನ ಶಿಷ್ಯನೆಲ್ಲ ವೆಂಬುದು ಡಾಕ್ಟರ್ ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರ ಹೇಳಿಕೆ.

ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯ ಮೊದಲ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕವಿಚರಿತಕಾರರೂ ಡಾಕ್ಟರ್ ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನನ್ನು ಹೊಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನೆಂದು ಅವರ ಭಾವನೆ. ಈಗ ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರತಿಯು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ದೊರೆತಿರುವುದರಿಂದ¹ ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಖಚಿತವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು.

¹ ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರತಿಯಿಂದ ಆ ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಯ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿತ್ತುದಕ್ಕಾಗಿ ಮೂಡುಬಿದಿರೆ ಮಠದ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು. ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಕವಿಯು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಗೃಹ್ಯಪಿಂಞರು, ಸಮಂತಭದ್ರರು, ಜಟಾ
ಚಾರ್ಯರು, ಅಕಳಂಕದೇವರು, ಕೊಂಡಕುಂದರು, ಸೋಮದೇವಪಂಡಿತರು, ಚತು
ರ್ಮುಖದೇವರು, ಬೆಟ್ಟದ ದೇವರು, ವಾದಿರಾಜರು, ಮೇಘಚಂದ್ರರು ಇವರನ್ನೂ

ವೀರಗುರ್ವಿಂದುಗ್ರನ | ವೀರಮನದಟಲೆದು ನೆಗೆಳ್ ಮದನನ ಮದಮಂ |
ಬೀರಮುಮನಲೆದು ಗೆಲ್ಲದು | ವೀರತಪಂ ವೀರಣಂದಿ ಮಲಧಾರಿಗಳಾ ||

ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಣಂದಿಯನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ ಪುನಃ ಕವಿ
ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಬಾಳಚಂದ್ರ ಇವರನ್ನೂ ಹೊಗಳಿ

ಧರೆಯೊಳ್ ಸಂದ ಮೊರಂಬದೊಳ್ ನಿಜನಿಶಿಧಿಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಮಣ್ಣನಾ
ದರದಿಂದೊರ್ಮೆಯ ತಂದು ಪೂಸಲೊಡನತ್ಯುಗ್ರಗ್ರಹಾಣೇಕ ಸ |
ಪರುಜಾಪೀಡೆಗಳಾಗಳಂತೆ ಕೆಡುಗುಂ ತಾನೆಂದೊಡಮ್ಮ ಮ್ಮ ಬಾ
ಪ್ಪರೆ ಸಾಮಾನ್ಯಮೆ ಮೇಘಚಂದ್ರಮುನಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಧರಾಚಕ್ರದೊಳ್ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮೇಘಚಂದ್ರನನ್ನೂ

ಪದಿಮೂಱುದಿನಂ ಸಂಸೃಸ | ನದೆ ಕಾಯೋತ್ಸರ್ಗದಿಂದೆ ನಿಂದುಂ ನಿಂದಂ |
ದದಿನಸುವಂ ಬಿಟ್ಟು ಜಗದ್ವಿದಿತಯಶಂ ವೀರಣಂದಿ ಸುಗತಿಗೆ ಸಂದಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವೀರಣಂದಿಯನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜೀವಸಂಬೋ
ಧನೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಬಂಧುವರ್ಮ¹, ಪಂಪ ಪೊನ್ನರನ್ನರು, “ಕವಿತೆಯೊಳವರನ್ನನೆ
ವಿದಿತಾತ್ಮಭಾವನಗ್ಗಲದೇವ”, ನಾಗಚಂದ್ರ, ಇವರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಜೈನಮತಕ್ಕೂ ಜೈನವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಆಶ್ರಯವಿತ್ತು ಶಂಖಾವನೀಶ (?),
ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ ಅತ್ತಿಮಜ್ಜಿ, ಚಾವುಂಡರಾಯ,² ರಾಜಮಲ್ಲ, ‘ಮಂತ್ರಿತಿಳಕ’
ನಾದ ಭರತ, ಪೆರ್ಗಡೆಬೊಮ್ಮ, ಬೊಮ್ಮನ ಅಗ್ರತನಯನೂ ಮಂಡಳೇಶ್ವರತಿಳಕನೂ
ಆದ ನಾಗದೇವ, ಕೀರ್ತಿವರ್ಮ, ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನಂತೆಯೇ ದಾನಶೂರನಾಗಿದ್ದ ದೇವ
ನಾಗನ ಮಗ ಆಹವಮಲ್ಲ ಮಹೀಶ—ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇದೆ.

¹ ಬಂಧುವರ್ಮನ ಕಾಲ ಸು. ೧೨೦೦ ಎಂದು ಕವಿಚರಿತಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮ
ಶಿವನು ಇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವನು ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಸಮಕಾಲಿಕನೋ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನಿಗಿಂತ
ಹಿಂದಿನವನೋ ಇರಬೇಕು.

² ಕವಿಚರಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಮೈಸೂರು ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಯೂ “ರಾಮತ
ರಾಯ” ಎಂದಿದೆ. ಮೂಡುಬಿದಿರೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ “ರಾಯನನುದಾರಿಯಂ ಪೊಗಳಿದರಾರ್”
ಎಂದಿದೆ. ಇವನು ಚಾವುಂಡರಾಯನೇ ಇರಬೇಕು.

ಸುಮಾರು ೧೨೬೦ರಲ್ಲಿದ್ದ ಕೇಶಿರಾಜನು ತನ್ನ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವನ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಚೂಡಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಪದ್ಯದ “ಅಹಿಂಸಾ ಲಕ್ಷಣೋ ಧರ್ಮ ಎಂಬುದನೀ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಾ ರಜುಧರಾ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಚೂಡಾ ಮಣೀ” ಎಂಬ ಭಾಗವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ

ಪುಲಿಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂ ವೃಷಭಸಾಹನ ಯಕ್ಷನನಾದಿಕಾಲದೊಳ
ನಲದೊಳ ಪೂಳ್ಳು ದಂ ಬುರುಟಿ ಕಂಡದನೊರ್ಮೆಯ ನಂದಿವಾಹನಂ |
ನಲದೊಳಗಿದು ರುದ್ರನೊಗಿತಂದನದತ್ತಿ ಸ್ವಯಂಭುವೆಂದು ಗಾ
ವಿಲರದನೀಗಳರ್ಚಿಸುವರೇನದು ತಮ್ಮ ಸ್ವಯಂಭುಲಿಂಗವೆ ? ||

ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ. ಪುಲಿಗೆರೆಯ ಸೋಮನಾಥ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವನು ಆದಯ್ಯ. ಆದಯ್ಯನ ೩೯ನೆಯ ಮತ್ತು ೪೦ನೆಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಹೊಗಳಿಕೆ ಇದೆಯಾದುದರಿಂದ ಆದಯ್ಯನ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ೧೧೬೦ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವನು ಸುಮಾರು ೧೧೬೦ರಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಕೇಶಿರಾಜನ ಕಾಲವಾದ ೧೨೬೦ಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಜೀವಿಸಿದ್ದನೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ‘ಲಿಂಗಿಗಳ್’ ‘ಮಹೇಶ್ವರ’ ‘ಶಿವಭಕ್ತರ್’ ‘ಚರಲಿಂಗಿಗಳ್’ ‘ಪರಲಿಂಗಿಗಳ್’ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾವು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಡೆ ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಕವಿ ವೀರಶೈವರನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಿಂದಲೇ ಎಂದರೆ ಶೈವಮತವು ಚಿಗುರೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗಲೇ ಜೈನಮತವು ಅವನತಿಯ ಹಾದಿಗೆ ತಿರುಗಿತ್ತಾದರೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವ ಮತ್ತು ವೃತ್ತ ಎಲಾಸ ಇವರನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದ್ದು ಕಲ್ಯಾಣನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವೀರಶೈವರ ಉಗ್ರ ಚಳುವಳಿ. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನೇಕರು ಜೈನಮತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವನೇ ಶೈವಚಳುವಳಿಯ ಸುಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ “ಪಿರಿದತ್ತಿಯಿಂ”ದ ಮಾಹೇಶ್ವರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಬೇಕಾದರೆ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮೇಲೆ ಆ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಭಾವವು ಇನ್ನೆಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವನು ಮಾಹೇಶ್ವರ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ “ಒಳ್ಳು ಗಾಣದೆ ಮಗುಳ್ಳು” ಪರಮಜಿನಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನಂತೆ. ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬಡವನಾದನಂತೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಆಗದವರು ಆಡಿಕೊಂಡರಂತೆ. ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನೇ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.¹

¹ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತಿದ್ದುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ.

ಸಿರಿವಂತಂ ತಾನೆನಲ್ ಜೀವಿಸಿದನಿವನೆ ಮುನ್ನೆ ಮಾಹೇ |
 ಶ್ವರನಾಗಿದ್ವಂದು ಮತ್ತಾಹ್ವತದೊಳೆ ಪುಗಲೀತಂಗೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯಮಾಯ್ತೆಂ |
 ದನಿಬರ್ ಮೂಢಾತ್ಮರೆಂಬರ್ ಸಿರಿಯುಮವನ ದಾರಿದ್ರ್ಯಮುಂ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಾಂ |
 ತರ ಕರ್ಮಂ ಮತ್ತದಂ ಬಿತ್ತಿದನೆ ಬೆಳಸನುಣ್ಣಂದದಿದುಣ್ಣನಾತಂ ||

ಈ ಕವಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪೆಟ್ಟುತಗುಲಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು
 ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಅರುಹಂತನೆ ದೆಯ್ತುಂ ಮಿ | ಕ್ಕರೆಲ್ಲರುಂ ದೇವರಲ್ಲರೇ ಗುಣಿಗಳ್ ಜೈ |
 ನರೆ ಮಿಕ್ಕರೆಲ್ಲರುಂ ಕ | ಸ್ವರೆ ಪೇಳಿಮೆನುತ್ತೆ ಕರ್ಚಿಕೊಲುವರ್ ಮೂರ್ಖರ್ ||
 ಧರಣೀತಳದೊಳ್ ಮಾಹೇ | ಶ್ವರರುಂ ವೈದಿಕರೆ ಪಲಬರಲ್ಲದೆ ಜೈನರ್ |
 ಪಲ (?) ರಿಲ್ಲರೆಂಬರಂತುಟಿ | ಸಿರಿವಂತರ್ ಕೆಲಬರುಳಿದವರ್ ಪಲರೆ ಪೊಲಂ ||
 ಬಲ್ಲಹನುಂ ಸಾಮಂತರು | ಮೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಜೆಯುಂ ಶಿವನೆಗೆ ಭಕ್ತರೆ ಜೈನರ್ |
 ಪೊಲ್ಲಪ್ಪ ಕತಡೆ ಕೈಕೊಳ | ಲೊಲ್ಲರ್ ನಾಡವರ್ಗಿಳದಪುನಿಂಬರ್ ಮೂಢರ್ ||

ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಸಮಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ
 ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.
 ಜೈನಮತವು ಎಷ್ಟು ತ್ವರಿತಗತಿಯಿಂದ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಉದ್ವೇಗ
 ಪೂರಿತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಪದ್ಯಗಳೇ ಹೇಳಬಲ್ಲವು. ಜನಗಳು—ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು
 ಮಕ್ಕಳು—ಜೈನಮತವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಶೈವಮತಕ್ಕೇ ಹೆಚ್ಚು ಒಲಿದಿರಬೇಕೆಂದು
 ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿದ್ದಾನೆ.
 ಪ್ರಾಯಃ ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ “ಅತಿಗುಲಿ ವೆಂಡಿರ್” ಎಂತಲೇ ಕೊನೆಗಾಣುತ್ತದೆ.
 ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ತಾವು ಜೈನರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಲಿ ಶೈವರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ
 ಹುಟ್ಟಿರಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಮನೆಯಲ್ಲಂತೂ ಶಿವನನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು.
 ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನಿಗೂ ಅಂತಹ ಶಿವಭಕ್ತೆ ಹೆಂಡತಿಯೇ ಗಂಟುಬಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ
 ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾರಣಗಳಿದ್ದು ವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.
 ಕವಿಯ ಎದೆಯ ಕುದಿಯಿಂದ ಉಕ್ಕಿಬಂದ ಪದ್ಯಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನವು.

ಮನೆಯೊಡೆಯಳ್ ಮೇಣ್ ಮಕ್ಕಳೆ | ಜನಧರ್ಮಮನೆಂತುಮೊಲ್ಲದಿದ್ದೊಡೆ ಬಳಿಯಂ |
 ಜನಸಮಯಿಗಳ್ಗೆ ತವಿಪುದು | ಧನಮಂ ಮನೆಯವರ್ಗೆ ತವಿಸದಿರ್ಪುದು ಜೈನಂ ||
 ಮದುವೆಗಿದು ಪೆತ್ತಮಕ್ಕಳೆ | ಗಿದು ಬಾಳೊಡಲಿನ್ನದುಳ್ಳುದಂ ಸವಣಗಿ |
 ಕ್ಕಿದಪಂ ಕೂರ್ಪವರಿದ ವೇ | ಳ್ಳುದು ಬುದ್ಧಿಯನೆಂದು ದೂರುತಿರ್ಪರ್ ವೆಂಡಿರ್ ||
 ಶಾಸನ ದೇವತೆಗಿಂದೆ | ವೀಸದ ಪುಷ್ಪಮುಮನೀಯರಲಿಗುಲಿ ವೆಂಡಿರ್ ||
 ಗಂಡನ ದೆಸೆವುತ್ತಮರಂ | ಕಂದಡೆ ಕಡೆಗಾಣಿಸುವರ್ ತವರ್ಮನೆಯವರಂ |

ಕಂಡೊಡೆ ರಾಗಿಸಿ ಕರೆದೊಡ | ನುಂದುಂ ಬೇಡಿದುದನೀವರಹುಗುಲಿ ವೆಂಡಿರ್ ||
 ಮನೆಯಂ ಮಕ್ಕಳನೊಕ್ಕ | ಲ್ಲನಮಂ ಬಿಡುವಂತು ಧರ್ಮಮಂ ಸಲಿ ವೇಳಲ್ |
 ನನಗೆ ಚಲಮುಂಟೆ ನೀ ಕೆ | ಮ್ಮನೆ ಬರವೇಡಣ್ಣ ಪೋಗಿಮೆಂಬರ್ ಪೆಂಡಿರ್ ||
 ಶ್ರಾವಕಶೂದ್ರರ ಮನೆಯೊಳ್ | ತಾವುಣ್ಣೊಡಮುಣ್ಣೆ ಜಾತಿನಾಶಂ ಮಾಡ |
 ಲ್ಲಾವಾರವುಣ್ಣೆ ವೆಂಬರ್ | ದೇವರ ದೊರೆಯನಿಪ ಜೈನ ಸಮಯಿಯ ಮನೆಯೊಳ್ ||
 ಕಿಱಿಯಂದು ತೊಟ್ಟು ಮೂಢಮ | ನಱಿಯದೆ ಮನೆಗಳೊಳೆ ಬೆಳೆದ ತೆರದಿಂ ಜೈನ |
 ಕೈಱಿಗುವರಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತಿಯು | ನೆಱಿಗುವರೆ ಪೆಂಡಿರ್ ?
 ಪುರುಷನ ಚಿತ್ತಂಬಡೆಯಲ್ | ಪರಮಶ್ರಾವಿಕೆಯರಪ್ಪ ರಿತ್ತಲ್ಲಳೆಯಂ |
 ಕರಗಮುಮಂ ಮೊಹಿನಂ ಪೆಂ | ಡಿರಿಗೀವರ್ ಗೌರಿಗೆಂದು ಸಲಿ ತಾಟಕಿಯರ್ ||

ಕಂಡಕಂಡ ದೇವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೈಮುಗಿಯುವುದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯದ ಪದ್ಧತಿ. ಯಾವ ದೇವರಿಗೂ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗದಿರಲೆಂಬುದು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಿರಬೇಕು. ಪರಮಜಿನಭಕ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವನಿಗೆ ಇದು ಸರಿಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳನ್ನು¹ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಆ ಕಾಲದ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ದೇಗುಲಮಂ ಕಂಡಲ್ಲಿಗೆ | ಪೋಗಿ ಮಹೇಶ್ವರನೆನೆಂಬ ಬಸದಿಗೆ ಬಂದಿ |
 ದಾರ್ಗಳೆ ಜೈನನೆನೆಂಬಾ | ಕಾಗೆಗೆ ಸಮ್ಯಕ್ತಮೊಪ್ಪಲೇನರದಪುದೆ ||
 ಒಂದೆಸೆಯೊಳು ಜಿನಬಿಂಬಮ | ನೊಂದೆಸೆಯೊಳು ಬಳಕೆ ಲಿಂಗಮಂ ಕೃಷ್ಣನನಂ |
 ತೊಂದೆಸೆಯೊಳು ಪೂಜಿಸುವಾ | ಸಂದೇಹಿಗೆ ಜೈನತನದ ಪೆಸರೆಂತೆನೆಗುಂ ||
 ಬೇಡಿದ ವರಮಂ ಕುಡುವರೆ | ರೂಢಿಯ ಚಾಮುಂಡಿ ಕಾಳಿ ಮಾಳಚಿಯೆಂಬಾ |
 ಜೋಡೆಯರವರಂ ಪೂಜಿಸ | ವೇಡಿಹಪರಸುಖಮನೊಲ್ಪಡರ್ಚಿಸು ಜಿನನಂ ||
 ನೀರಂ ಪೊಸೆದುಂ ಬೆಣ್ಣೆಯ | ನಾರಾನುಂ ಪಡೆದರೊಳರೆ . . . ಮೈ |
 ಲಾರಂ ಕೇತಂ ಕಾಟಂ | ಮಾರಿಗೆ ಮಸಣಿಗೆಯೆನಿಪ್ಪ ಕೊಳೆದೆಯ್ವಂಗಳ್ ||

¹ ಭಕ್ತರ ಕಂಡರೆ ಬೋಳರಪ್ಪಿರಯ್ಯ ಸವಣರ ಕಂಡರೆ ಬತ್ತಲೆಯಪ್ಪಿರಯ್ಯ . . . ಬ. ವಚನಗಳು (ಪುಟ ೧೬). ಹಾಳು ಮೊಟಿಡಗಳಲ್ಲಿ, ಊರ ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ, ಕೆರೆ ಬಾವಿ ಹೂಗಿಡು ಮರಗಳಲ್ಲಿ, ಗ್ರಾಮದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಚೌಪಥ ಪಟ್ಟಣಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಹಿರಿಯಾಲದ ಮರದಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತೆಮ್ಮೆಯ ಹಸುಗೂಸು, ಬಸಿಹು, ಬಾಣತಿ, ಕುಮಾರಿ, ಕೊಡಗೂಸೆಂಬವರ ಹಿಡಿದುಂಬ ತಿರುದುಂಬ ಮಾರಯ್ಯ ಬೀರಯ್ಯ, ಕೇತರ, ಗಾವಿಲ, ಅಂತರಬೆಂತರ, ಕಾಳಯ್ಯ ಮಾರಯ್ಯ ಮಾಳಯ್ಯ ಕೇತಯ್ಯಗಳೆಂಬ ನೂಟು ಮಡಕೆಗೆ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನೆಂಬ ಒಂದು ದಡಿ ಸಾಲದೆ ? ಬ. ವ. (ಪುಟ ೮೩). ತೊಟಿಯ ವಾವ ಅಣ್ಣಗಳಿರಾ, ತೊಟಿಯ ವಾವ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿರಾ ತೊರೆಯಿಂಭೋ . . . ಬ. ವ. (ಪುಟ ೯೮). ಮಡಕೆ ದೈವ, ಮೊಟಿದೈವ . . . ದೈವ ದೈವವೆಂದು ಕಾಲಿಡಲಿಂಬಿಲ್ಲ. ದೇವನೊಬ್ಬನೇ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ. ಬ. ವ. (ಪುಟ ೮೪).

ತೊಟ್ಟಿಗಳ ದೀರ್ಘಕೆಗಳ ಪೆ | ಗೆಫಿಗಳ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗಮಂ ಬರೆದುಂ ಜೊ |
 ಬ್ಬುಡಿದು ಸುರಿದಲ್ಲಿ ಪಲದಿಂ | ತೆಹಿದದುಗೆಯನಿಂತು ಬರಿದೆ ಕಿಡಿಪರ್ ಮೂಢರ್ ||
 ನಡುಬೀದಿಯೊಳುಂ ಪರುಗಳ | ಪಡುವೆಡೆಯೊಳಮೂರ ಪಿರಿಯ ಚೌವಟ್ಟುಡೊಳಂ |
 ತೊಡೆದು ಬರೆದಲ್ಲಿ ರಂಗಮ | ನಡುಗೆಗಳಂ ಸೂಸಿ ಕಳೆವ ಮೂಢರ್ ||
 ಮಾರಿಯನೆ ಮನೆಗೆ ದಂದುಂ | ಮರಿಯನೂರಿಗೆ ತಂದು ಮದಗಿಂ (ಗಂ) ಕಳ್ಳಿಂ |
 ದಾರಂಭದ ಪೊಸಚೆಳಸಿಂ | ಭೋರೆನೆ ಪರಿಮೊಳಗಭಾಧಿ ಕಳಿಪುವವಳಂ ||

... ನೀರಿಂ ಪೋಪಂತು ಮೆಯ್ಯಕೊಳೆಯ ಪಾಪಂ ?

ಪಲವುಂ ತೊಟ್ಟಿಗಳ ನೀರಂ | ಸಲೆ ಮಿಂದೆಡೆ ಪೋಪುವಲ್ಲ ಪಾಪಂಗಳಾ ನಿ ||
 ಮಳ ಜನಧರ್ಮಮುಮೆಂಬೀ | ಜಳದಿಂ ಕಚ್ಚು ವುದು ಪಾಪಪಂಕವನವಿಂ ||

ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತಿದೆ, ಶಿವಶರಣರ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸಿರುವಂತಿದೆ. “ಕೊಡು ವಾತ ಸಂಗ ಕೊಂಬಾತ ಸಂಗ” ಎಂಬ ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವನೆಂದು ಊಹಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಅಲ್ಲದೆ—

ಕುಡುವಂ ತಾಂ ಕುಡುವುದು ತಾಂ | ಕುಡೆ ಕೊಳ್ಳಂ ತಾನೆ ದೇವನಿತ್ತಂ ಗೊಳ್ಳಂ |
 ನುಡಿವವನಂ ತಾನೆಂಬನ | ನುಡಿಯಂ ಕೈಕೊಳ್ಳದಿರ್ಪವಂ ಮತಿವಂತಂ ||
 ಪರಿದು ಪಿಡಿತಂದು ಪುಲ್ಲಿಯ | ಗೊರವಂಗುಣಲಿಕ್ಕಿ ಮಿಸಿಸಿ ಸೊಳೆಯೊಳವನಂ |
 ನೆರಪಿದೊಡವಂಗೆ ಸ್ವರ್ಗಂ | ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ನಿರುತಮೆಂದು ನೆಗೆಳ್ಳರ್ ಮೂಢರ್ ||

ಚಿರಕುಟಮನಟ್ಟು ಕೆಯ್ಯೊಳ್ | ತಿರುಡುತುಂ ದೆಸೆಗೆ ನಗುತ ಮಾಡುತ್ತಿರ್ಪಾ |
 ಮರುಳೊಂದಂ ನುಡಿಡೊಡದಂ | ನಿರುತಮಿದಾದೇ ಶವಚನಮೆಂಬರ್ ಮೂಢರ್ ||
 ದಯೆ ತಮ್ಮಾಪ್ತರೊಳಲ್ಲದ | ದಯೆಯನವರ್ ಕಳ್ಳು ತಪ್ಪರೇ ಲಿಂಗಿಗಳಾ |
 ದಯೆ ಜನನೊಳುಳ್ಳ ಕತದಿಂ | ದಯೆಯನೆ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಜೈನರೆಸಗುತ್ತಿರ್ಪರ್* ||

* ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವದಾವುದಯ್ಯ, ದಯವೇ ಬೇಕು ಸಕಲಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿರಲ್ಲಿ ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯ. . . . ಬ. ವಚನಗಳು.

“ನೆರಪಿದುದೊಂದು ಪಾಪಫಲದಿಂದೆ ಕುಯೋನಿಗಳೊಳ್ ನಿರಂತರಂ
 ತಿರಿತರುತಿಪ್ಪ ಜೀವನಿಕರಕ್ಕೆ ಟಿಗುತ್ತಿರೆ ಸೌಖ್ಯಮಕ್ಕುಮೇ
 ತಿರುಡುತಿಪ್ಪ ಕಪ್ಪಡಿಯನೋಲಗಿಸುತ್ತ ಮಹಾವಿಘ್ನತಿಯೊಳು
 ನೆರೆದನಮೋಘಮೆಂದು ಮನವಾಲುಡಿವಂಗದು ಹಡತಂತ ಬಲು”

ಈ ಪದ್ಯ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದೆಂದು ತೋರುವುದು. ಇದರ ಶುದ್ಧವಾದ ರೂಪ ಸಿಗದೆ ಏನೂ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ.

ಈ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳು ಸುಖಜಂಗಮರಿಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಉಪಚಾರದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೂ ವೀರಶೈವರ ವಚನಗಳು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿದುವು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಂತೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಾಗ ಜೈನಮತವು ಅತ್ಯಂತ ಅವನತಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತೆಂದೂ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮತ್ತು ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಮತಪ್ರಸಾರಣ ಕಾರ್ಯವು ಆಗಲೇ ನಡೆದಿತ್ತೆಂದೂ, ತೋರುತ್ತದೆ.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವನು ಪೆರ್ಗಡೆ ಬೊಮ್ಮನನ್ನೂ “ಆ ವಿಭುವಿನ ಗ್ರಂಥನಯ”ನಾದ ನಾಗದೇವನನ್ನೂ ಅವನ ಮಗ ಆಹವಮಲ್ಲಮಹೀಶನನ್ನೂ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಆಹವಮಲ್ಲನು ಗೋವೈದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಕವಿಕೀರ್ತಿವರ್ಮನಂತೆಯೇ ಕೊಡುಗೈ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದು ಜೈನಮತಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೀಯುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವಕವಿಯು ಪದ್ಯದಿಂದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಆಹವಮಲ್ಲದೇವನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವನಿಗೆ ‘ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ’ಯೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ೬೬ನೆಯ (೧೧೭೬) ಮತ್ತು ೩೩೫ನೆಯ (೧೧೯೫) ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬೊಮ್ಮದೇವಾದಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗದೇವನ ಮಗ “ಮಲ್ಲಿದೇವ”, “ಮಲ್ಲಿನಾಥ” ಎಂದೂ, ಅವನು ‘ಪುರಪತಿ’ಯಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಮಲ್ಲಿದೇವ ಅಥವಾ ಮಲ್ಲಿನಾಥನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವನು ಹೇಳಿರುವ ‘ಆಹವಮಲ್ಲ ಮಹೀಶ’ನಿರಬೇಕು. ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವನು ೧೧೭೬ ರಿಂದ ೧೧೯೫ ರ ವರೆಗೆ ಜೀವಿಸಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಕವಿಯು ಇಬ್ಬರು ಮೇಘಚಂದ್ರರನ್ನೂ ಇಬ್ಬರು ವೀರಣಂದಿಗಳನ್ನೂ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆಂದು ಈ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಸಾರಿ ಹೆಸರಿಸಿರುವ ವೀರಣಂದಿಯು ಮೇಘಚಂದ್ರನ ಶಿಷ್ಯನೂ ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರದೇವರ ಸಧರ್ಮನೂ ಆಗಿದ್ದವನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.¹ ಈ ವೀರಣಂದಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ವೀರಸೇನ ಭಟ್ಟಾರಕರು ಕವಿಸರಮೇಷ್ಠಿ ಬಾಳಚಂದ್ರ ಮೇಘಚಂದ್ರ ವೀರಣಂದಿ ಇವರ ಹೆಸರನ್ನೇ ತಿದ್ದಿದ್ದಾನೆ. ೧೧೭೬ರಲ್ಲಿ ಮೃತಿಕೊಂದಿದ ನಯಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಬಾಲಚಂದ್ರ ಮೇಘಚಂದ್ರರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕವಿಯು ಹೊಗಳಿರುವ ಬಾಲಚಂದ್ರ ಮೇಘಚಂದ್ರರು ನಯಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯರಿರಬೇಕು. ಈ ಮೇಘ

¹ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ೧೨೭ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿರುವ ಮೇಘಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ, ೧೪೦ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿರುವ ವೀರಣಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವನು ಇವರನ್ನು ಹೊಗಳಿರುವ ಪದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ವಿಷಯ ನಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಂದ್ರನ ಶಿಷ್ಯ ಒಬ್ಬ ವೀರಣಂದಿ ಇದ್ದನೆಂದು ಶ್ರ. ಬೆ. ೬೫ ನೆಯ 'ಶಾಸನದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಗುರುವಾದ ವೀರಣಂದಿಯೂ ನಯ ಕೀರ್ತಿಯ ಪ್ರಶಿಷ್ಯ ವೀರಣಂದಿಯೂ ಅಭಿನ್ನರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.¹

ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನು

ಪೊನ್ನನೆ ಪಂಪನೆ ರಜಕನೆ | ರನ್ನನೆ ಕವಿತಾಗುಣೋದಯನೆ ದರ್ಶನಸಂ |

ಪನ್ನತಯೋಳ್ ಕವಿತಯೋಳವ | ರನ್ನನೆ ವಿದಿತಾತ್ಮಭಾವನಗ್ಗಳದೇವಂ ||

ಎಂದು ಅಗ್ಗಳನನ್ನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, "ಅಗ್ಗಳದೇವನ ಕಳೆಯಂ" ಎಂದು ಬಹು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಅಗ್ಗಳನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭ ಪುರಾಣವನ್ನು ೧೧೮೯ ರಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದ ಅಗ್ಗಳದೇವನೇ ಇರಬೇಕು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕಡೆಯ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಗ್ಗಳದೇವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕವಿ ಇದ್ದನೆಂದು ಇದುವರೆಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನು ೧೧೮೯ ರಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಗುರು ವೀರಣಂದಿಯು ನಯಕೀರ್ತಿ ದೇವರ ಪ್ರಶಿಷ್ಯನೇ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತಾನು ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ೧೧೮೯ ಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಗೆ ಬರೆದನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಯಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬಾಲಚಂದ್ರನೇ ೧೨೧೩ ರಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದನೆಂದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಬಾಲಚಂದ್ರನ ಸಧರ್ಮನಾದ ಮೇಘ ಚಂದ್ರನ ಶಿಷ್ಯ ವೀರಣಂದಿಯು 'ಸುಗತಿಗೆ ಸಂದ' ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ವೀರಣಂದಿಯು ೧೧೯೦-೧೧೯೫ ರಲ್ಲಿ ಮೃತಿಯೊಂದಿರಬಹುದೆಂದೂ ಆ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನು ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡಿರಬಹುದೆಂದೂ ಊಹಿಸಬಹುದು.

೧೨೦೦ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ೧೩೩ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲದೇವನ ತಂದೆ ನಾಗದೇವ ಯಾರಿಗೋ ಒಂದು ದತ್ತಿಬಿಟ್ಟ ಸಂಗತಿ ಇದೆ. ಮಲ್ಲದೇವನು ಬರಿಯ ಪುರಪತಿಯಾಗಿರದೆ ಮಾಂಡಲಿಕನೋ ಹೆಗ್ಗಡೆಯೋ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೂ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ದೊರಕಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನು ೧೨೦೦ ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬರೆದು

¹ ಇದೇ ಗಣಗಚ್ಚಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವೀರಣಂದಿ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕನ ಹೆಸರು ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. . . . ವೀರಣಂದಿ ಸೈದ್ಧಾಂತಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ದೇವರ ಪ್ರಿಯ ನಂದನರುಮಪ್ಪ ಪದ್ಮಪ್ರಭ ಮಲಧಾರಿದೇವರ್—ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಇದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಕಾಲ ೧೧೮೫. (*Inscriptions of Madras Presidency*, Vol ix, 1st part, page 299).

ಮುಗಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಪ ರಿ ಶಿಷ್ಟ

(ಬ್ರಹ್ಮಶಿವಕವಿಕೃತ 'ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆ'ಯ ಆದಿಯ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು*)

ಶ್ರೀವೀರಜನಾಧೀಶಂ

ದೇವರದೇವಂ ವಿಖೋಧದ್ಭಗ್ನೀರ್ಯಸುಖಾಶ್ರಿ

ತವಲ್ಲಭನನುಪಮನೊಸೆ

ದಾವಗಮೆಮಗೀಗೆ ವಿಮಳರತ್ನತ್ರಯಮಂ || ೧ ||

ನಮಗೀಗತ್ಯಂತ ಸೌಖ್ಯಾಸ್ವದಮನೊಸೆದು ಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ಶ್ರೀಜನೇಂದ್ರಂ

ಕಮನೀಯಾಂಗಾತ್ಮತೇಜಃಪ್ರಸರದೇಸಕದಿಂ ವಿಶ್ರುತಂ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀ

ರಮಣಂ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಾನಂದಿತಭುವನಜನಂ ಘೋರಸಂಸಾರದೂರಂ

ವಿಮಳಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಂ ತ್ರಿಭುವನತಿಳಕಂ ವಿಶ್ವದೇವಾಧಿದೇವಂ || ೨ ||

ಜಗದೊಳಗುಳ್ಳಸುತತ್ವಮು

ನಗಣಿತಮನನಂತಭೇದಭಿನ್ನಸ್ಥಿತಿಯಂ

ಸುಗಮದಿನಪಿಂಚಿರೆ ಪೇ

ಳ್ಳಗುಣಾತ್ಮಂ ಗೃಹ್ಯಪಿಂಚಮುನಿ ಕೇವಳನೇ || ೩ ||

ಕವಿಗಮಕಿವಾದಿವಾಗ್ನಿ

ಪ್ರವರದೊಳುತ್ಕೃಷ್ಟಮೆನಿಸಿ ತಪದಿಂ ಶ್ರುತದಿಂ

ತವಗಣೆಯಿಲ್ಲೆನೆ ಜಗದೊಳ

ಭುವನಾಭ್ಯರ್ಚಸಮಂತಭದ್ರದೇವರ್ ನೆಗಳ್ವರ್ || ೪ ||

ಇನನಸ್ತಂಗತನಾಗಿ ತತ್ಸಮಯದೊಳ ಕೆಯ್ಯಕ್ಕಿ ವಂಶಾವಳಿ

ವನಮಧ್ಯಸ್ಥಿತನಾಗಿ ವಾಯುವಶದಿಂ ಕೇಶಂಗಳಂ ಸುತ್ತಿವೇ

ಣ್ಣಿನಿಕಾಯಂಬಿಡಲಿತ್ತಿ ಮೋದುತ್ತಿರಲೆ ದ್ರವ್ಯಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಂ

ಮನದೊಳ ಭಾವಿಸಿ ಪೇಳ್ವ ಸೈರಣೆಯವಾನುಷ್ಕಜಟಾಚಾರ್ಯರಂ || ೫ ||

ಪದದನುರಾಗದಿಂ ನೆಗಳ್ವ ಶಾಸನದೇನತ ಪೂಸೆ ಪಾದಲೇ

ಪದ ಗುಣದಿಂದೆ ಯೋಜನಸಹಸ್ರ(ಮ)ನೊರ್ಮೊದಲೈದುದೊಂದು ಸಂ |

ಪದಮನುಪೂರ್ವವಾಗಿ ತಳೆದೀ ಧರೆಯೊಳ ಸಲೆ ಪೂಜ್ಯಪಾದ ನಾ

ಮದಿನೆಸೆದಾ ಮುನೀಂದ್ರನನತಂದ್ರನನರ್ತಿಯೊಳಾರ್ ಬಣ್ಣಿಪಂ || ೬ ||

* ಮೂಡುಬಿದಿರೆ ಮಠದಲ್ಲಿ 'ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆ'ಯ ಪ್ರತಿಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ಬರೆದುಕೊಂಡುವು.

ಸಕಲಪ್ರಾಣಿಹಿತಾರ್ಥವಾಗೆ ರುಜಿಗಳ್ ಪಿಂಗಲ್ಕಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾ
ರಕಮಂ ವಾಗ್ಮಳಮಂ ತರಳ್ಳ ಕಳೆಯಲ್ ಜೈನೇಂದ್ರಮಾ ಚಿತ್ತದೊಂ |
ದು ಕಳಂಕಂ ಕಿಡಿಸಲ್ ಸಮಾಧಿಶತಕಯೋಗಗ್ರಂಥಮಂ ಪೇಳ್ವ ಸ
ರ್ವಕವೀಂದ್ರಸ್ತು ತಶುದ್ಧ ಚಿತ್ತನೆಸೆದಂ ಶ್ರೀಪೂಜ್ಯಪಾದೋತ್ತಮಂ || ೭ ||

ಅಸದೃಶಮಿವೆನಿಸಿ ಲೋಕ
ಕೈಸೆಯೆ ಮನೋವಚನಕಾಯಮಳಮಂ ಕಳೆಯ
ಲ್ಕಿ ಸಮರ್ಥವೆನಿಪುವಂತೆ ರ
ಜಿಸಿದರ್ ಕೇವಳಮೆ ಪೂಜ್ಯಪಾದಮುನೀಂದ್ರಂ || ೮ ||

ಜಿನಶಾಸನಕ್ಕೆ ಭೂಷಣ
ಮೆನಿಸಿದ್ಧಕಳಂಕತರ್ಕಮಂ ಪೇಳ್ವ ಮಹಾ |
ಮುನಿಯಂ ಭವ್ಯಾಂಬುಜ ಮಿ
ತ್ರನನೊಲ್ಲ ಕಳಂಕದೇವನಂ ಪೊಗಳದರಾರ್ || ೯ ||

ಎರಡುಂ ಕೈಯ ತಳಂಗಳೊಂದೆ ಪುಟದೊಳ್ ಸಂಪ್ರೀತಿಯಿಂದಿಟ್ಟು ನಿ
ರ್ಭರದಿಂ ಚಾರಣರಾ ವಿದೇಹಮಹಿಗೊಯ್ಯಲ್ ಪೋಗಿಸಿ ಮಂದರೇ |
ಶ್ವರಂ ಬಂದಿಸಿ ತತ್ಪ್ರಣೀತ ಸಮಯಗ್ರಂಥಂಗಳಂ ತಂದು ಬಿ
ತ್ತರದಿಂ ಬಿತ್ತಿದ ಕೊಂಡಕುಂದ ಮುನಿನಾಥ ಖ್ಯಾತಿಲೋಕೋತ್ತಮರ್ || ೧೦ ||

ಈ ಮಹೀಮಂಡಲಂ ಪೊಗಳಿ ಪೂರ್ವವಿದೇಹದೊಳಿದುರ್ ದೋ
ಸಾಮಿ ಸುಲೋಚನಾಚರಿತ ಪಾಹುಡಮೆಂಬ ಪುರಾಣಮಂ |
ಮನಃಪ್ರೇಮದಿನೋದುತಿರ್ಪ ಯತಿಗಳ್ಗೆ ನಿರನ್ವಯವಾಗಲೆಂದು
ತಂದಾ ಯತಿನಾಥನಿಂ ಪಿರಿಯರುಂ ಪೆಟಿರುಂಟೆ ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂ || ೧೧ ||

ದ್ರವ್ಯಂಗಳಂದಮಂ ಪ
ಡ್ವೈವ್ಯಪರದ್ರವ್ಯಭೇದ ಭಿನ್ನಸ್ಥಿತಿಯಂ |
ಶ್ರವ್ಯಮೆನೆ ಪೇಳ್ವ ಮುನಿಜನ
ಸೇವ್ಯಮೆನಲ್ ಕೊಂಡಕುಂದಮುನಿಗಳ್ ನೆಗೆಳ್ಳರ್ || ೧೨ ||

ವಾದಿಗಳೊಳಗತ್ಯುತಮ
ವಾದಿಗಳೈವತ್ತನಾಲ್ವರಂ ಗೆಲ್ಲ ವಚ |
ಶ್ರೀದಯಿತನಮಳಿನಸ್ಯಾ
ದ್ವಾದಾಚಳಸಿಂಹನಖಿತಾರ್ಕಿಕಭೂಷಂ || ೧೩ ||

ಜಿನಸಮಯಾಂಬರಸೋಮಂ
ವಿನೇಯಜನಕುಮುದಸೋಮನಖಿಳಧೃತ್ವೀ |

ಜನನಯನೋತ್ಸವಸೋಮಂ

ಜನಸ್ತುತಂ ಸೋಮದೇವ ಪಂಡಿತದೇವಂ || ೧೪ ||

ಪರಮಜನಚರಣಭಕ್ತಂ

ಪರಮಾಗಮವೇದಿ ಪರಮಮುನಿತುಷ್ಟಿಕರಂ |

ಪರಮನರೇಶ್ವರವಂದ್ಯಂ

ಧರೇಗಿಸಿದಂ ಪರಮಪಂಡಿತಂ ಭೂಪಾಲಂ || ೧೫ ||

ಪೊಸೆಯದೆ ಪಜ್ಜೆಗಳಂ ನಾ

ಲೈಸೆಯೊಳಮಂಟಂಟು ದಿವಸಮಿರುಳುಂ ಪಗೆಲುಂ |

ಮಿಸುಕದೆ ನಿಲಿ ನಿಂದೆಸವರ್

ಪಸರಿಸಿದರ್ ಲೋಕದೊಳ್ ಚತುರ್ಮುಖದೇವರ್ || ೧೬ ||

ಮೆಟ್ಟಿಯೆ ನಿಲ್ಲ ಕಲ್ಲನುರೆ ಸುಟ್ಟೊಡಮಂಘ್ರಿಗಳುರ್ಚೆ ಗೊಂಟಮಂ

ಬೆಟ್ಟದೊಡಂ ಮಹೋಗ್ರಘಣಿ ಸುತ್ತಿದೊಡಂ ಮೊಳಕಾಲ್ಗಲಂ ಬಿಡಲ್ |

ಬೆಟ್ಟಲನೋವದೆತ್ತಿದೊಡಮುಳ್ಳ(ಳ್ಳ)ದೆ ಮೇರುನಗೇಂದ್ರದಂದದಿಂ

ಬೆಟ್ಟದ ದೇವರಲ್ಲದರ್ಗಿ ತೀರ್ಗುಮೆ ನಿಶ್ಚಳಯೋಗದಿಂದಿರಂ || ೧೭ ||

ವಾದಿಗಳೆನೆ ನೆಗೆಳ್ ಮಹಾ

ವಾದಿಗಳಂ ನುಡಿದು ಗೆಲ್ಲು ಚಕ್ರೇಶ್ವರನೊ |

ಲ್ದಾದರಿಸಿ ನೆಗೆಳ್ ನಿಂತೀ

ಮೇದಿನಿಯೋಳ್ ವಾದಿರಾಜದೇವರೆ ದೇವರ್ || ೧೮ ||

ವನಗಜಮುಳ್ಳ ಪೇರದವಿಯೋಳ್ ಬರೆ ಕಟ್ಟಿದಿರಾಗಿ ತಾಗೆ ಬೆ

ನ್ನನೆ ಪರಿತಪ್ಪ ಪೆರ್ಬುಲಿ ಮಹಾಘಣಿ ಸಂಕುಳಮೆಯ್ದಿವಪ್ಪ ಕಾ |

ಯ್ವಿನ ಪಗೆ ಕೂಡೆ ಮಾಡುವುಪಸರ್ಗಮದಾಗಳೆ ಮಾಣುಮರ್ಥಿಯಂ

ನೆನೆದೊಡೆ ಮೇಘಚಂದ್ರಮುನಿವಲ್ಲ ಭದ್ರವ್ಯಪದಾಂಬುಜಂಗಳಂ || ೧೯ ||

ಮೊಗದೊಳ್ ವಾಗ್ವೈಧು ಸಂತತ

ಮಗಲದೆ ನಿಲಿ ಕೀರ್ತಿವಧುಗೆ ಕೂರ್ತುಂ ಮತ್ತ |

ರ್ಥಿಗಳಮೃತವಧುಗೆ ತಪಡು

ಜ್ಞಗವೆಂತುಟಾ ಮೇಘಚಂದ್ರಮುನಿಪುಂಗವರಾ || ೨೦ ||

ಮಳಧಾರಿಗಳೆನೆ ನೆಗೆಳ್

ಮಳರಹಿತಮೆನಿಪ್ಪ ತಪದೆ ಸುಚರಿತ್ರದೆ ನಿ |

ಮೌಳತೇಜೋಭುಂಭುಕಮಾ

ಯ್ತಿಗೆಚ್ಚರಿ ವೀರಣಂದಿಮಲಧಾರಿಗಳಾ || ೨೧ ||

ವೀರದಗುವಿಂದುಗ್ರೆನ
ವೀರಮನದಟಲೆದು ನೆಗಳ್ಳ ಮದನನ ಮದಮಂ |
ಬೀರಮುಮನಲೆದು ಗೆಲ್ಲು ದು
ವೀರತಪಂ ವೀರಣಂದಿಮಲಧಾರಿಗಳಾ || ೨೨ ||

ಮುನಿಸೊಂದಾದಂದೆ ಸನ್ನೆ ಸನ ವೀರದಶನಂ ದರ್ಶಿಯಾದಂದೆ ಸನ್ಯ
ಸನವಕ್ಕಿ ಕ್ಷುದ್ರನಿದ್ರಾಭರದಿನೊಜಿಗೆ ಸನ್ಯಸನಂ ಗಾತ್ರ ಕಂಡೂ |
ಯನಮಂ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಸನ್ನೆ ಸನ ಮಗುಳ್ಳಡೆ ಸನ್ನೆ ಸನ ಪೂಣೈಯಂ
ದಿನಸುಂ ತಾನೇಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಿಯೊ ತಪದ ಬೆದಂಗಂ ಗುಣವ್ರಾತತುಂಗಂ || ೨೩ ||

ಅತಿಥವಳಮೆನಿಸಿದರ್
ಶ್ರುತವದೆ ತಾಂ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡುದೆಂಗುಂ ಲೋಕಂ |
ಶ್ರುತಕೇವಳಿ ಜನಸೇನರ
ನತಂದ್ರರಂ ವೀರಸೇನ ಭಟ್ಟಾರಕರಂ || ೨೪ ||

ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ ವೆಸರ್ ನಿಜ
ಕವಿತಾಗುಣದಿಂದಮೆಸೆಯೆ ಕವಿಜನವಂದ್ಯಂ |
ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ ಮುನೀಂದ್ರಂ
ಭುವನಾಂತರ್ವರ್ತಿಕೀರ್ತಿ ನೆಗಳ್ಳಂ ಧರೆಯೊಳ್ || ೨೫ ||

ಆಪ್ತೋದಿತ ಲೋಕಪ್ಪ
ಜ್ಞಪ್ತಿಗೆ ಮುಂ ಕರ್ತುವಾಗಿ ಕಡೆಯೊಳ್ ನಿಂದಿ |
ದಾಪ್ತ ಸ್ಮರಣೆಯನಿಸುವಂ
ವ್ಯಾಪ್ತಯಶಂ ಬಿಟ್ಟು (ಬೊತ್ತು) ಬಾಳಚಂದ್ರಂ ನೆಗಳ್ಳಂ || ೨೬ ||

ಧರೆಯೊಳ್ ಸಂದ ಮೊರಂಬದೊಳ್ ನಿಜನಿಶಿಧಿಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಮಣ್ಣನಾ
ದರದಿಂದೊರ್ಮೆಯೆ ತಂದು ಪೂಸಲೊಡನತ್ಯುಗ್ರಗ್ರಹಾನೇಕ ಸ |
ಪರುಜಾಪೀಡೆಗಳಾಗಳಂತೆ ಕೆಡುಗುಂ ತಾನೆಂದೊಡಮ್ಮ ಮ್ಮ ಬಾ
ಪ್ಪುರೆ ಸಾಮಾನ್ಯಮೆ ಮೇಘಚಂದ್ರಮುನಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಧರಾಚಕ್ರದೊಳ್ || ೨೭ ||

ಪದಿಮೂಱುದಿನಂ ಸಂನ್ಯಸ
ನದೆ ಕಾಯೋತ್ಸರ್ಗದಿಂದೆ ನಿಂದುಂ ನಿಂದಂ |
ದದಿನಸುವಂ ಬಿಟ್ಟು ಜಗ
ದ್ವಿದಿತಯಶಂ ವೀರಣಂದಿ ಸುಗೆತಿಗೆ ಸಂದಂ || ೨೮ ||

ನಯದಿಂದಂ ತಾಯುಂ ತಂ
ದೆಯುಮೊಳ್ಳನೆ ಶಿಕ್ಷಿ ಪಂತೆ ಮನುಜಾವಳಿಯಂ |

ನಯದಿಂ ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಮು

ಕ್ರಿಯೋಳೊಂದಿದ ಪರ್ಮ ಬಂಧುವರ್ಮಂಗೆ ನಿಜಂ || ೨೯ ||

ರೋಗಂ ಸಮಸ್ತದ್ವೇಬ

ಕ್ರಾಗರಮದು ಕೇಳಾ ಜೀವಸಂಬೋಧನೆಯಂ |

ಬೇಗಂ ಮಾಣ್ಣಂ ದುಸ್ಸದ

ರೋಗ ಸದ್ವೈದ್ಯನಿಂದಮುಪಶಮಿಸುವಪೋಲ್ || ೩೦ ||

ಭವಜಲಧಿಯೊಳಗೆ ಮುಳ್ಳಾ

ದುವ ಜೀವಾವಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಂ ತಡೆಯದೆ ಪೊ |

ರೂಪುದುಂ ಪೇಳ್ವ ದಹಿಂ ಬಂ

ಧುವರ್ಮನಂ ಭುವನಬಂಧುಯೆನ್ನ ದರೋಳರೆ || ೩೧ ||

ಜನವಲ್ಲ ಭನಮಳಯಲೋ

ಧನನುತ್ಪಮರಾಜಪೂಜಿತಂ ಬುಧನಿಲಯಂ |

ಜನಪಾದಾಂಬುಜ ಮಧುಕರ

ನೆನೆ ನೆಗೆಲ್ಲಂ ಪಂಪರಾಜನೂರ್ಜಿತೇಜಂ || ೩೨ ||

ಶುಭಚರಿತನಖಿಳಕವಿ

ಪ್ರಭುವಂ ಲೋಕೈಕಮಾನ್ಯನಂ ತ್ರೈಭುವನ |

ಪ್ರಭುಚರಿತಮನತಿಭಕ್ತಿಯು

ನಭಿನುತಮೆನೆ ಪೇಳ್ವ ಪಂಪನಂ ಪೊಗಳದರಾರ್ || ೩೩ ||

ಪೊನ್ನಂ ವಿನೇಯರತ್ನಂ

ರನ್ನಂ ಭವ್ಯಾಬ್ಜ ಮುಖವಿಕಾಸನಮಿತ್ರಂ

ಪೊನ್ನನೆನಲ್ ನೇರಾಣಿಯ

ಪೊನ್ನನಮೂಲ್ಯದ ರತ್ನದ ರನ್ನಂ ರನ್ನಂ || ೩೪ ||

ಪೊನ್ನನೆ ಪಂಪನೆ ರಜಕನೆ

ರನ್ನನೆ ಕವಿತಾಗುಣೋದಯನೆ ದರ್ಶನಸಂ |

ಪನ್ನತೆಯೊಳ್ ಕವಿತೆಯೊಳವ

ರನ್ನನೆ ವಿದಿದಾತ್ಮಭಾವನಗ್ಗಲದೇವಂ || ೩೫ ||

ವಿತ್ತಂ ಸತ್ತಾತ್ರಕ್ಕಾ

ಯತ್ತಂ ನಿಜವಾಣಿತಿರ್ಥಕರಕೀರ್ತನೆಗಾ |

ಯತ್ತಂ ವ್ರತಕ್ಕೆ ತನುವಾ

ಯತ್ತವೆನಲ್ ನಾಗಚಂದ್ರಬುಧನೆ ಕೃತಾರ್ಥಂ || ೩೬ ||

ಪಟ್ಟಣದ ನಡುವೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ
ಬೆಟ್ಟಂಗಳನಿಳಿಪ ಜೈನನಿಳಯಂಗಳನೀ |
ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳೆ ಕೂಡೆ ಮಾಡಿದ
ರಟ್ಟಂ ಶಂಖಾವನೀಶನನೆ ಪೊಗಳದರಾರ್ || ೩೭ ||

ಗುಣದ ಖಣಿ ದಾನಚಿಂತಾ
ಮಣಿ ವಿಮಲಚರಿತ್ರೆ ಜೈನಶಾಸನರಕ್ಷಾ |
ಮಣಿ ಸಜ್ಜನೈಕ ಚೂಡಾ
ಮಣಿಯೆಂದತ್ತಿ ಮಜ್ಜೆಯಂ ಪೊಗಳದರಾರ್¹ || ೩೮ ||

ಭರದಿಂ ಬಂದೊತ್ತೆ ಮುಂದೆಮ್ಮ ಸಕದೇಸಕದಿಂ ತೀವಿ ಮುಂದೊತ್ತೆ ಗೋದಾ
ವರಿ ಭೂಪಂ ತೈಲಪಂ ನಿಸ್ತರಿಸು ಕಟಕಮಂ ಜೇಗಮಿನ್ನ ಬೈ ನೀನೆಂ |
ದರೆಯಲ್ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಂ ಪೊತ್ತಿಗಿಯದೆ ಪೊಕ್ಕಡಾ ವಾರಿಪೂರಂ
ಬಿರಿದತ್ತಾ ಚಕ್ರಿ ಪೊಯ್ದಂ ತೊರೆಯನಮಳಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವಿಖ್ಯಾತಿಯಿಂದಂ² || ೩೯ ||

ಅಕಳಂಕಚರಿತ ಜನಚರ
ಣಕಂಜಕಿಂಜಲ್ಪ ಪುಂಜರಂಜತ ತನು ಸ |
ವರ್ಕಳಾವಿದೆ ಶೌಚಿ ಘಟಾಂ
ತಿಕೆ ದಾನವಿನೋದೆಯೆಂಬ ಬಿರುದಿಂ ನೆಗಳ್ಳಳ್ || ೪೦ ||

*ಅತಿಥವಳಕೀರ್ತಿಲಕ್ಷ್ಮೀ
ಪತಿಯಂ ಜಿನಸಮಯವಾರ್ಥವರ್ಧನತಾರಾ |
ಪತಿಯಂ ಕೂರ್ತನಿಶಂ ರಾ
ಜತನಂ ರಾಯನನುದಾರಿಯಂ ಪೊಗಳದರಾರ್ || ೪೧ ||

*ಅಮಳಿನಚರಿತಂ ಜೈನಾ
ಗಮಕುಶಲಂ ಗಂಗೆವಂಶತಿಳಕಂ ಭವ್ಯೋ |
ಶ್ವಮನಮಳವಾಗ್ಧೂಟೀ
ರಮಣಂ ರಾಚಮಲ್ಲಂ ನೆಗಳ್ಳಂ || ೪೨ ||

*ಜಿನಸಮಯಸುಧಾರ್ಣವವ
ರ್ಧನಚಂದ್ರಂ ಜಿನಮತಾಂಬುಜಂ ಕರಹಂಸಂ |
ಜಿನಪದಪಯೋಜಭೃಂಗಂ
ವಿನೇಯಗಿರಿ ಚತುರಮಂತ್ರಿತಿಳಕಂ ಭರತಂ || ೪೩ ||

¹ ಈ ಪದ್ಯವೇ ಮೈಸೂರಿನ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು, ಅದೂ ಉತ್ತರಾರ್ಧ

² ಈ ಪದ್ಯ ಮೈಸೂರು ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ.

*ಪ್ರವಿಮಳ ಜನಶಾಸನದಿಂ

ಪವಿತ್ರಮೆನೆ ಮಾಡಿ ಕೂಡೆ ಮೂಸಾಸಿರಮಂ |

ಭುವನನುತ(ನ)ನಾತ್ಮೀ

ಯವಚೋಮೃತದಿಂದೆ ಪೇಳ್ವ ಪೆರ್ಗಡೆ ಬೊಮ್ಮಂ || ೪೫ ||

*ಆ ವಿಭುವಿನಗೃತನಯಂ

ಪಾವನಚರಿತಂ ವಿನೇಯಕಲ್ಪ ಮಹೀಜಂ |

ಕೇವಳಮೆ ನಾಗದೇವಂ

ಭೂವಿಶ್ವತರ್ಕೀತಮಂಡಲೇಶ್ವರತಿಳಕಂ || ೪೬ ||

† . . . ಮತ್ತನಲ್ಲೇಂ ಪಿರಿಯನೊ ಜಗತೀನಾಥರೊಳ್ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮಂ || ೪೭ ||

†

ಧರಣಿಪತಿ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮಂ

ನಿರುತಂ ಪೊನ್ ಕಮ್ಮಿ ತಾಡುದೆನಿಸಿದನಿಳೆಯೊಳ್ || ೪೮ ||

† ಇವನಂತಿರೊಳ್ವ ನಿಂ ನೆಗೆ

ಳ್ವ ವನಿಪರಾರೆಂದು ದೇವನಾಗನ ಮಗನಾ |

ಹವಮಲ್ಲ ಮಹೀಶನನಬಿ

ಳವನೇಯಜನಾಬ್ಜಮಿತ್ರನಂ ಬಣ್ಣಿ ಪರಾರ್ || ೪೯ ||

ಎಚ್. ದೇವೀರಪ್ಪ.

* ಈ ಪದ್ಯಗಳು ಮೈಸೂರು ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

† ೪೭, ೪೮, ೪೯ ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳು ಆಗಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಪುರಂದರದಾಸರಿಗೆ

ಅಚ್ಚ ಗನ್ನಡದ ಪದವೋದಿ ಮನಮೆಚ್ಚಿದೆನು !

ಸರಸತಿಯ ದಿವ್ಯ ವೀಣಾಕ್ವಣಿತದೊಲು ಸಾಗಿ

ಸ್ವಚ್ಛ ಭಕ್ತುತಿಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಚಿಮ್ಮಿರಲು ಹೊಸಲಾಗಿ

ಕೇಳಿ, ಮೈಮರೆಯದವರಾರು ಹರಿಭಜನೆಯನು !

ಭೂವ್ಯೋಮಪರ್ಯಂತಪಸರಿಸಿದೆ ಹೊಸನೋಟ !

ಕಂಡಕಂಡೆಡೆ ಕೃಷ್ಣನನು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ಕಣ್ಣು !

(ಹಗಲಿರುಳು ಹೊನ್ನ ಹೊಳಹನೆ ಕಂಡ ಈ ಕಣ್ಣು !)

ನಡೆದುದೇ ಹರಿಸೇವೆ ! ನುಡಿದುದೇ ಸ್ತುತಿ, ಪಾಠ !

ಭಕ್ತಿರಸದಲಿ ಮಿಂದು, ಸಂಗೀತದಲಿ ತೇಲಿ

ಧರ್ಮದಾರತಿಗೈದು, ಅನುಭವದ ನುಡಿ ಸಾರಿ,

ಬದುಕಿನಾಳವ ಹೊಕ್ಕು ಬಾಳಿಸೈಸಿರಿ ತೋರಿ

ಮಿನುಗಿಹುದು ನಿಮ್ಮ ನುಡಿ ಅಪರಂಜಿಯನು ಹೋಲಿ !

ವ್ಯಾಸ ಬೋಧಿತ ಶಿಷ್ಯ ಹರಿದಾಸಕುಲವರ್ಯ !

ನಿಮ್ಮ ನೆನೆವುದೆ ಪುಣ್ಯ ! ಪಾಡುವುದೆ ಶುಭಕಾರ್ಯ !

ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ್.

ಬೀಗರು ಬರುತ್ತಾರೆ!

(ಒಂದು ಏಕಾಂಕ ಪ್ರಹಸನ)

ಸಿ. ಆರ್. ನೈಲೇರು, ಎಂ.ಎ.
ಮತ್ತು
ಎಫ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹರಾವ್, ಬಿ.ಎಸ್.ಸಿ.

ಪಾತ್ರಗಳು

ಸುಂದರರಾವ್		ಒಬ್ಬ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥ
ಜಾನಕಿ		ಆತನ ಹೆಂಡತಿ
ಅಜ್ಜಿ		ಆತನ ತಾಯಿ
ಕಮಲ		ಆತನ ಮಗಳು
ಬಾಲು		ಆತನ ಮಗ
ಮಣಿ		ಅಡಿಗೆಯವನು
ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿ		ಬೀಗರಾಗಬೇಕಾದವನು

ಇನ್‌ಷೂರೆಸ್ ಎಜಿಂಟು, ಯಾಚಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಹಜಾಮ, ಹಾಲಿನವಳು,
ಬಾಲುನ ಮನೆ ಮೆಷ್ಟ್ರು, ಜವಾನ, ಆಗಸ-ಇತ್ಯಾದಿ.

ಬೀಗರು ಬರುತ್ತಾರೆ!

(ಸುಂದರರಾಯರ ಮನೆಯ ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ರೂಮು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ವರೆಗೆ ಘಂಟೆಯ ಸಮಯ. ಸುಂದರರಾಯರ ಮಕ್ಕಳು ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ರೂಮಿನಲ್ಲಿರುವ ಕುರ್ಚಿ ಮೇಜುಗಳನ್ನು ತಲೆಕೆಳಗು ಮಾಡುತ್ತಾ ಗಲಾಟೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೂವಿನ ದಾನಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಅದರ ನೀರು ಹೂವು ಎಲ್ಲಾ ಚೆಲ್ಲಿದೆ.)

ಸುಂದರರಾಯ (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)—ಏನು ರಗಳೆ ಇದು! ಇದೇನೋ ಟೇಬಲ್ನು ಭೇರು ಎಲ್ಲಾ ತಲೆಕೆಳಕಾಗಿ ಹಾಕಿದ್ದೀರಿ? ಯಾರೋ ಇದು ಈ ಟೇಬಲ್ ಮೇಲಿದ್ದ ಹೂವಿನ ದಾನಿ ಕೆಡವಿ ನೀರೆಲ್ಲಾ ಸುರಿದಿದ್ದೀರಿ? ಇಲ್ಲ, ನಿಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಕೊಡಬೇಕು! ಎಟ್ಟಿದೆ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚು ಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. (ಹುಡುಗರನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವರು 'ಅಯ್ಯೋ ನಾನಲ್ಲ, ತಾನಲ್ಲ, ಎಂದೂ ಕೂಗುತ್ತ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಮನೆಯ ಒಳಗಡೆ ಇರುವ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನದ್ದೇಶಿಸಿ) ಲೇ, ನೋಡೇ ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡಿರೋದನ್ನ! ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಿಮಾಡಬಾರದೇನೆ! ಈಗ ಬೀಗರು ಬಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಜೆನ್ನಾಗುತ್ತೋ!

ಜಾನಕಿ (ಒಳಗಿನಿಂದ)—ಇದೋ ಬಂದೆ! (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಅಯ್ಯೋ ಇದೇನು ಲೂಟಿ ಮನೇಲಿ! ಏನು ಮಕ್ಕಳೋ ಇವು, ಶನೀಶ್ವರಗಳು! ಈ ಹಾಳು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ ಲಿಲ್ಲಾಂತ ಯಾರು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರು? (ಮೇಜು ಕುರ್ಚಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಿಡುತ್ತಾ) ಅದಿರಲಿ, ಇನ್ನುಮೇಲೆ 'ಎಲೆ' 'ತಲೆ' ಎಂತ ನೆನ್ನನ್ನ ಕೂಗಬೇಡಿ. ನಮ್ಮ ಕಮಲನ್ನ ನೋಡೋಕೆ ಬರುವವರು ಮದ್ರಾಸಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮದರಾಸಿನವರು ಎಂದರೆ ಎಷ್ಟೋ ನಾಜೂಕಿನವರು, ಅವರ ಮುಂದೆ ಎಲೆ ತಲೆ ಅಂತ ಕೂಗಿದರೆ ಹೇಗಿರುತ್ತೆ ನೀವೇ ನೋಡಿ!

ಸುಂದರ (ನಗುತ್ತ)—ಓಹೋ, ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಿನ್ನನ್ನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ಸಿನೀಮಾದಲ್ಲಿ, ಕೂಗುವಹಾಗಿ ಕೂಗಬೇಕೋ! ಅದಿರಲಿ, ಆ ಹಾಳಾದ ಮಣೀನ ಕಾಫೀ ತಗೊಂಡು ಬಾ ಅನ್ನು. ಇನ್ನೂ ಕಾಫೀನೇ ಕುಡಿದಿಲ್ಲ ಇವೊತ್ತು. (ಜಾನಕಿ ಹೋಗುವಳು. ಮಣಿ ಒಂದು ಕೊಳಕು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮೊಣಕಾಲ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಉಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ಒಂದು ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಲೋಟದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ತರುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ) ಲೋ ಮಣಿ, ನೀನೋ ನಿನ್ನ ವೇಷವೋ! ಬಹಳ ಜೆನ್ನಾಗಿದೆ! ನೀನು ಬಟ್ಟೀನ ಅಗಸನಿಗೆ ಹಾಕು

ತೀಯೋ ? ಗಾಣಿಗೆನಿಗೆ ಹಾಕುತೀಯೋ ? ಇದೆಲ್ಲ ದೂರವಾಗಿಟ್ಟು, ಒಳ್ಳೆ ಅಗಸನ ಮನೆಯ ಬಟ್ಟೆ ತೊಡಬೇಕು. ಗೊತ್ತಾಯಿತೇ ? ಆ ಹಾಕಾದ ಲೋಟದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ತರಬೇಡ. ಕಪ್ ಅಂಡ್ ಸಾಸರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಒಂದು ಟ್ರೇಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಾ. ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಚಿಕೋ. ತಿಳೀತೇ ?

ಮಣಿ—ಓ, ಓ, ಶರ !

ಸುಂದರ—ಹೋಗೋ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗಿ ! ತಲೆಹರಟೆ ಹರಟಬೇಡ. (ಮಣಿ ಹೋಗುವನು. ಅಜ್ಜ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೋಲೂರಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದುಬಂದು ಎಡಗಯ್ಯನ್ನು ಕಣ್ಣ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ ; ಆಮೇಲೆ ಕೈ ಸೊಂಟದಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು)

ಅಜ್ಜ—ಅಯ್ಯೊಪ್ಪ ! ಯಾರೇ ಅದೂ ? ಜಾನಕೀ ? ಹುಂ, ಈ ಕಣ್ಣು ಬೇರೆ ಕಾಣೋದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋದೋಳಿಗೆ ಸಾವಾದರೂ ಬಂದರೆ ಸಾಕಾಗಿದೆ. ಯಾರೇ ಬರ್ತಾರೆ ಇವೊತ್ತು ? ಯಾವಾರಿಂದ ಬರ್ತಾರೇ ? ನಿಂತುಕೊಳ್ಳೋಕೆ ಕೂಡ ಆಗೊಲ್ಲ ಹಾಳು ! (ಕೆಳಗೆ ಕೂತುಬಿಡುತ್ತಾಳೆ). ಹುಂ, ಹುಂ !

ಸುಂದರ—ಸರಿ, ಇವಳು ಬೇರೆ ಎದ್ದು ನಡೆಯೋದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿಬಿಟ್ಟಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ! ಇವೊತ್ತೇನು ಎಲ್ಲಾ ಹೀಗೇ ತಕರಾರಾಗಿದೆ ! (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಅಮ್ಮಾ, ಅಮ್ಮಾ, ಎಲ್ಲಾದರೂ ಬಿದ್ದುಗಿದ್ದುಬಿಟ್ಟೀಯೆ. ಮಲಗಿಕೊ ಹೋಗು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ.

ಅಜ್ಜ (ಕೈಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಾ)—ಯಾರದು ? ಏನು ಹೇಳಿದೆ ? ಹಾಳು ಕಿವೀನೂ ಕೇಳಿಸೋದಿಲ್ಲ. ಸಾವಾದರೂ ಬರಲಿ ಎಂದರೆ ಅದೂ ಬರೋದಿಲ್ಲ. ಏನವಸ್ಥೇನಪ್ಪ ಹಾಳು !

ಸುಂದರ—ಏನು ಪ್ರಾರಬ್ಧವಪ್ಪ ! ಒಳ್ಳೇದಿನ ನೋಡಿ ಹಾಳು ಹಾಳು ಅಂತಾಳಲ್ಲ ಇವಳು ! (ಇನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಅಮ್ಮಾ, ನಾನು, ಸುಂದರ. ನೀನು ಹೋಗಿ ಹಜಾರ ದಲ್ಲಿ ಮಲಕ್ಕೋ ಹೋಗು ಸುಮ್ಮನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಬಾರದು. ಇವೊತ್ತು ಮದರಾಸಿನಿಂದ ಬೀಗರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಲೇ ಕಮಲಾ ! ಇವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗೇ !

ಕಮಲ (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)—ಅಯ್ಯೋ, ಅಜ್ಜಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆಯೇ ? ಕಣ್ಣು ಕಾಣೋಲ್ಲ, ಕಿವಿ ಕೇಳೋಲ್ಲ, ಹೇಳಿದರೆ ತಿಳಿಯೋಲ್ಲ. (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಅಜ್ಜೀ, ಬಾ ಹೋಗೋಣ (ಕೈಹಿಡಿದಿಬ್ಬಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಉದ್ಕುಕ್ತಳಾಗುವಳು).

ಸುಂದರ—ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ಕಮಲ ! ಇವೊತ್ತು ಮದರಾಸಿನಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನೋಡೋದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಂಡು, ಹೂವು ಮುಡಿದುಕೊಂಡು, ಒಳ್ಳೆ ಜಾರ್ಜ್‌ಟ್ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಯಾರಾಗಿರಬೇಕು. ಎರಡು ಹಾಡು ಹೇಳು ಅಂದರೆ ಹೇಳಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. . . .

ಕಮಲ—ಹೋಗಪ್ಪ, ನಂಗೆ ಹಾಡು ಗೀಡು ಒಂದೂ ಬರೋಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಮರೆತು ಹೋಯಿತು !

ಸುಂದರ—ಹುಚ್ಚಿ, ಹಾಗೆಲ್ಲ ಅನ್ನ ಬಾರದು ! ದೊಡ್ಡೋರು ಹೇಳೋ ಹಾಗೆ ಕೇಳಬೇಕು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿಂಗೆ ಮದುವೆ ಹೇಗೇ ಆಗುತ್ತೆ ?

ಕಮಲ—ನಾ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ತಾನೆ ? (ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ).

ಸುಂದರ—ಟೈಂ ಎಷ್ಟು ಈವಾಗ ? (ಕೈ ಗಡಿಯಾರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ಅಯ್ಯೋ, ಘಂಟೆ ಹತ್ತು ಆಗಿಹೋಯಿತಲ್ಲ ! ಇನ್ನೂ ಸ್ನಾನವಿಲ್ಲ. ಪೇಸರ್ ಕೂಡ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಹಾಕಾದ ಆಫೀಸಿಗೆ ಬೇರೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಕೆಲಸ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಇವೊತ್ತಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಳೆ ನಾನು ತಾನೇ ಮಾಡಬೇಕು ? ಈ ಮದ್ರಾಸ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬೇರೆ ಬರುತ್ತಾರಂತೆ. ಅವರನ್ನ ನಾನು ನೋಡಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಕವ್ವೋ ಬಿಳುವೋ ಅಂತ ಕೂಡ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆತ ಬೆಳಗಿನ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಕಾಣೆ. ಸರಿ, ಇವೊತ್ತು ರಜಕ್ಕೆ ಬರೆದು ಹಾಕಿಬಿಡೋದು ! ಈ ವರ್ಷ ಇನ್ನೂ ರಜಾನೇ ತಗೊಂಡಿಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಕೂಡ. ಲೋ ಬಾಲು, ನನ್ನ ಟೀಬಲ್ ಮೇಲೆ ಫೌಂಟನ್ ಪೆನ್ನು ಲೆಟರ್‌ಪ್ಯಾಡು ಇದೆ, ತಗೊಂಡು ಬಾರೋ ! (ಬಾಲು ತರುತ್ತಾನೆ. ಸುಂದರರಾಯ ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ಕಾಗದ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು) ಇದನ್ನ ತಗೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಆಫೀಸ್ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಇದಾರಲ್ಲ ಅವರ ಕೈಲಿ ಕೊಡಬೇಕು. ನಾನು ಕೊಟ್ಟೆ ಅಂತ ಹೇಳು.

ಬಾಲು (ನಗುತ್ತ)—ಅವರು ಮನೇಲಿ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೆ ಹಾಗೇ ಬಂದುಬಿಡಲೋ ?

ಸುಂದರ—ಛೇ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ದರೂ ಮಾಡೀಯೆ ! ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಕೊಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಕೆಲಸ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತೆ. ಇಗೋ ತಗೊಂಡು ಹೋಗು ನಿನಗೆ ಪೆಪ್ಪರುಮೆಂಟಿಗೆ ಕಾಸು ! (ಕಾಸನ್ನು ಎಸೆದು) ಸೈಕಲ್ ತಗೊಂಡು ಬೇಗ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಾ. (ಬಾಲು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕುಣಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು. ಬಾಗಿಲು ಸದ್ದಾಗುವುದು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ) ಓಹೋ, ಬೀಗರು ಬಂದರೇನೋ ! (ಸದಗರದಿಂದ ಹೋಗಿ ನೋಡುವನು.)

ಬಾಲು ಏನ ಮನೆ ಘೇಷ್ಟರು (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)—ಹಿ . . . ಹಿ . . . ಹಿ . . . ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ತಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೋಣ ಅಂತ ಬಂದೆ.

ಸುಂದರ (ಹುಬ್ಬುಗಂಟಕ್ಕಿ)—ಏನು ಸಮಾಚಾರ ಹೇಳಿ, ಬೇಗ !

ಮೇಷ್ಟರು—ಏನೂ ಇಲ್ಲ, ಮನೇಲಿ ನಾಳೆ ವಿಶೇಷ. ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಸಾಮಾನು ತಗೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಎಲಿಮೆಂಟರಿ ಸ್ಕೂಲು ಮೇಷ್ಟರ ಸಂಬಳ ಬರೋದು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಲ್ಲ ! ಇನ್ನೂ ಹದಿನೈದು ದಿನ ಆಗಬೇಕು. ಒಂದೆರಡು ರೂಪಾಯಿ

ಇದ್ದರೆ, ಹಂ . . . ಹಂ . . . ಹಂ . . . ಆ ಮೇಲೆ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ವಜ ಕಟ್ಟಿಕೋ ಬಹುದು. ಹಿಂ . . . ಹಿಂ . . . ಹಿಂ . . .

ಸುಂದರ—ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೂ ಇವೊತ್ತೇ ಮುಹೂರ್ತವೇ? ತಗೊಂಡು ಹೋಗಿ!
(ಎರಡು ರೂಪಾಯಿ ಎಸೆಯುತ್ತಾನೆ.)

ಮೇಷ್ಟರು—ಬಹಳ ಉಪಕಾರವಾಯಿತು! ನಮಸ್ಕಾರ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ಸುಂದರರಾಯನು ಆರಾಮ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಒರಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ಸದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.)

ಸುಂದರ—ಹೋ! ಬಂದರೇನೋ ಬೀಗರು! (ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.)

ಅಗಸ (ಕೊಳೆ ಬಟ್ಟೆಯ ದೊಡ್ಡ ದೊಂಡು ಮೂಟೆಯೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಮೂಟೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಿ, ಕೈಹಿಂಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಂಕೋಚದಿಂದ)—ಬುದ್ಧೀ, ಈ ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ ಬರಬೇಕು ಬುದ್ಧೀ ನನಗೆ. ನಾಳೆ ನನ್ನ ತಂಗೀಗೆ ಲಗ್ನಾ ಬುದ್ಧೀ. ಒಂದು ಮೂರು ರೂಪಾಯಿ ಎಚ್ಚಾಗ್ಗಿ ಸೇರಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು ಬುದ್ಧೀ. ಬರೋ ತಿಂಗಳು ಸಂಬಳದಾಗಿ ಉತ್ತಾರ ಆಕ್ಕೋ ಬವುದು.

ಸುಂದರ (ರೌದ್ರಾಕಾರದಿಂದ)—ಏನೋ, ಹಾಳುಮದುವೆ, ಸಾವು, ಎಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಬರಬೇಕೇನೋ? ಎಲ್ಲಾ ದಕ್ಕೂ ಇವೊತ್ತೇ ಮುಹೂರ್ತವೇನೋ?

ಅಗಸ (ಕೋಪದಿಂದ)—ಮದುವೆಗೆ ಅಣ ಕೇಳಿದರೆ, ಆಳು ಗೀಳು ಅಂತ ಯೋಳ ಬೇಡಿ ಬುದ್ಧೀ! ಅಣ ಇಲ್ಲಿದ್ದ್ರೆ ಇಲ್ಲಾಂತ ಯೋಳಿ. ಇಂಗೇ ಒಂಟೋಯ್ತೀನಿ!

ಸುಂದರ—ಏನು ತುಂಬ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡೀಯಲ್ಲಾ! ತಗೊ! (ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಎಸೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಗಸನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಯಾರೋ ಬರುವ ಸದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.)

ಓಹೋ ಬಂದರೇನೋ ಬೀಗರು! (ಹಜಾಮನು ಬರುತ್ತಾನೆ.) ಏನೋ ನೀಸೇನೋ?

ಹಜಾಮ—ಹೌದು ಬುದ್ಧೀ. ಇವೊತ್ತು ಮೊಕ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡೀರಿ ಅಂತ ಬಂದೆ. ಸೋಮಾರ ಇವೊತ್ತು.

ಸುಂದರ (ಕೆನ್ನೆ ಗಲ್ಲಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿನೋಡಿಕೊಂಡು)—ಹುಂ, ಬೆಳೆದಿದೆ; ಮಾಡಿಸಿಕೊ ಬೇಕು ಅಂತ ಇದ್ದೆ. ಆದರೆ ಇವೊತ್ತು ರಜಾ ತಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಯಾತಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೆನ್ನೆ ಕೆರೆಸಿಕೊಬೇಕು? ನಾಡಿದ್ದು ಬುಧವಾರ ಬಾ, ಸೋಡೋಣ.

ಹಜಾಮ—ಆಗಲಿ ಬುದ್ಧೀ. ಬುದ್ಧೀ, ನಂಗಿನ್ನೂ ಸವರಾತ್ರಿ ಇನಾಮು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಚೆಕ್ಕ ಯಜಮಾನರು ಕಟಿಂಗ್ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು.

ಸುಂದರ—ಏನೋ ನಿನ್ನ ರಗಳೆ? ಬುಧವಾರ ಬಾ; ಎಲ್ಲಾ ಕೊಡುತೇನೆ. (ಹಜಾಮನು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಬಗ್ಗಿನೋಡಿ) ಯಾರೋ ಅಲ್ಲಿ? ಅಲ್ಲಿ ಯಾರ್ಯಾರಿದ್ದೀರಿ

ಎಲ್ಲಾ ಬನ್ನಿ ಇಲ್ಲಿ. ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕ ಹೇಳಿ ದುಡ್ಡು ತಗೊಂಡು ಹೋಗಿ! ಎಲ್ಲರೂ ಇವೊತ್ತೇ ಬರಬೇಕೇ! ರಾಮ ರಾಮ! ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಜವಾಬು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಲಿನವಳು (ಮುಂದೆ ಬಂದು)—ನಂಗೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಬಾಕಿಬರಬೇಕು ಬುದ್ದಿ.

ಸುಂದರ—ಮೂರು ತಿಂಗಳದ್ದೇ? ಏನನ್ಯಾಯ! ಹಾಲಿನೋಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೊಂತ ತಿಂಗಳು ತಿಂಗಳಿಗೂ ದುಡ್ಡು ಇಸುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳ್ಳ ಇವಳು, ನಿನಗೆ ಕೊಡದೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ? (ಮನೆಯ ಒಳಭಾಗವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ) ಲೇ, ಲೇ, ಇಲ್ಲಿ ಬಾರೇ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ!

ಜಾನಕಿ (ಕೋಪದಿಂದ ಬಂದು)—ಏನು ತಿರುಗಿ 'ಲೇ'?

ಸುಂದರ—ಏನೇ? ಈ ಹಾಲಿನೋಳಿಗೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಂದ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ವಂತಲ್ಲೇ? ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇಸುಕೊಂಡಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಏನುಮಾಡಿದೆ?

ಜಾನಕಿ (ಹಾಲಿನವಳನ್ನು ಕೋಪದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ)—ಏನೇ, ನಾನು ನಿನಗೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೇನೇ? ನನ್ನ ಗಂಡನೇ ಬಂದು ಇಸುಕೊಂಡು ಹೋದ! ಯಜಮಾನರ ಹತ್ತಿರ ಸುಳ್ಳು ಸುಳ್ಳೆಲ್ಲಾ ಚಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತೀಯಾ?

ಹಾಲಿನವಳು—ನೀವು ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ನಂಗ್ಯಾಗ್ರವ್ವ ಗೊತ್ತು? ಅವನು ಎಲ್ಲಾ ಯಂಡ ಕುಡಿದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ನಂಗೊಂದು ಕಾಸೂ ತೋರಿಸಾಕಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕೈಲಿ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಬೇಡೀಂತ ಎಟುಸಲಾರವ್ವಾ ನಿಮಗೆ ಯೋಳೋದು? ಎಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿರಿ ಅವನ ಕೈಲಿ?

ಜಾನಕಿ—ನಿಂಗೆ ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾ? ಆರುಕಾಸು ಕಮ್ಮಿ ನಾಲ್ಕುಕಾಲು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀನಿ. ಮೊದಲೇ ನೀನು ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿ ಇಸುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದೀ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಎಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಕೈಲೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀನಿ.

ಹಾಲಿನವಳು—ಇದೇನ್ರವ್ವ, ನಾಲ್ಕುಕಾಲು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಆರುಕಾಸು ಕಮ್ಮಿ ಅಂತೀರಲ್ಲ? ಅದೇನಾ ಲೆಕ್ಕ ಬಾಕಿ?

ಜಾನಕಿ (ಅತಿ ಕೋಪದಿಂದ)—ಲೇ, ನನ್ನ ಕೈಲಿ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಬರೀಯಾ? ನೀನು ಬಟ್ಟು ಜಾಸ್ತಿ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟರೆ ನನಗೆ ಸಮಾಚಾರ ಗೊತ್ತಾಗೊಲ್ಲ ಅಂತಲೋ? ಎರಡು ದಿನ ನಾನು ಊರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ; ಎರಡು ದಿನ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಲು ಬರಿನೀರು. ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಹಾಲು ಒಡೆದುಹೋಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ದುಡ್ಡು ಕೊಡು ಅಂತೀಯಾ? ನಿನ್ನ ಹಾಲು ನನಗೆ ಬೇಡ! ನಾಳೆಯಿಂದ ಬೇರೆ ಇನ್ಯಾರ ಹತ್ತಿರ ವಾದರೂ ಹಾಕಿಸಿಕೊಡತೀನಿ.

ಹಾಲಿನವಳು—ನೀವು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ನಂಗೀನು ಬೇರೆ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಾಕಿಲ್ವಾ? ಎಲ್ಲಾ

ಬಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮನೆಗೆ ಆಲು ಆಕ್ತೀನೀಂತ ಒಪ್ಪೊಂಡನಲ್ಲ, ನನ್ನ ಬುದ್ಧೀನ ನೋಡು !
ಎ, ಒಂದುಕಾಸೂ ಬಾಕಿ ಇಲ್ಲದಂಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಮಾತಾಡು ! ಹೂಂ !!

ಸುಂದರ—ಇದೇನಿದು ಪೀಡೆ ಮನೇಲಿ, ಬೀಗರು ಬರುತ್ತಾರೇನೋಂತ ನಾನು
ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಾ ಇರುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ? ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಾದರೂ ವಾಸಿ ! ಲೇ
ಮುಚ್ಚುಬಾಯಿ ! ನಿನಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಬಾಕೀನ ನಾಳೆಬಂದು ಇಸುಕೊಂಡು
ಹೋಗು ! (ಹಾಲಿನವಳು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಜಾನಕಿಯನ್ನು ಕುರಿತು) ನೀನು ಹೋಗು
ಒಳಕ್ಕೆ. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾತಾಡೋರನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಯಾಕೆ ಸೇರಿಸಿದೆ ?

ಜಾನಕಿ—ನಿಮ್ಮಂಥ ಗಂಡಸರಿದ್ದರೆ ಹೀಗೂ ಮಾತಾಡ್ತಾರೆ, ಹಾಗೂ ಮಾತಾ
ಡ್ತಾರೆ. ನಾನು ಲೆಕ್ಕ ಹೇಳೋದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ, ದುಡ್ಡು ಕೊಡ್ತೀನಿ ಅಂದುಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ,
ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಏನಾಯಿತು ? (ಸಿಡುಸಿಡನೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಸುಂದರ (ಕೈಗಡಿಯಾರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ)—ಓಹೋ, ಹತ್ತುಮುಕ್ಕಾಳಾಯಿತು.
ಇನ್ನೂ ಸ್ನಾನ ಇಲ್ಲ, ಊಟ ಇಲ್ಲ. ಬೆಳಗ್ಗಿನಿಂದ ಇವರ ಗಲಾಟೆಯೇ ಸರಿ
ಹೋಯಿತು. ಆ ಹಾಳು ಬೀಗರು ಒಂದಾರು ಅಂತ ರಜ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಅವರೂ
ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಫೀಸಲ್ಲೋ ಹೆಣ್ಣಾಕಾರಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಏನುಮಾಡೋದು ಈವಾಗ ?
(ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮೋಟಾರುಕಾರಿನ ಹಾರ್ನ್ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸುವುದು.) ಓಹೋ
ಯಾವುದೋ ಕಾರು ಬಂದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಬೀಗರೇ ಇರಬೇಕು. ಮದ್ರಾಸಿನಿಂದ
ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಲ್ಲೇ ಬಂದಿದಾರೆ ಅಂತ ತೋರುತ್ತೆ. (ಮನೆಯ ಒಳಭಾಗವನ್ನು ದ್ದೇಶಿಸಿ)
ಲೇ, ಅವರು ಬಂದಿರೋಹಾಗಿದೆ. ನಾನು ಹೋಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರ್ತೀನಿ
ಅವರನ್ನ. ಎಲ್ಲಾ ಅಣಿಯಾಗಿಟ್ಟು, ಮಣೀನ ಕಾಫಿ ತಗೊಂಡು ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳು.
ಕಪ್ ಅಂಡ್ ಸಾಸೆರನ್ನ ತಗೊಂಡು ಬರಲಿ. ಅವರು ತುಂಬ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು
ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಮದರಾಸಿನಿಂದ ಕಾರಲ್ಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. (ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು
ಬರಲು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ನಿಮಿಷವಾದ ನಂತರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸೂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಬ್ಬ
ರೊಡನೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಹಿಂದೆ ಡ್ರೈವರು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕೈ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಲ್ಲು ಬಿಡುತ್ತ) ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕು,
ಹೀಗೆ. ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಲ್ಲೇ ಬಂದಹಾಗಿದೆ ! ಅದೇ ಸುಖ ಈ ಹಾಳಾದ ರೈಲಿಗಿಂತ.

ಬಂದವರು (ಸ್ವಲ್ಪ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ)—ತಾವೇ ತಾನೇ ಮಿಸ್ಟರ್ ಸುಂದರರಾವ್ ?

ಸುಂದರ—ಹೌದು, ಹೌದು, ನಾನೇ. ನಿಮಗೆ ಸಂದೇಹವೇನು ? ಬನ್ನಿ, ಹೀಗೆ
ಕೂಡಿ. ಲೋ ಯಾರೋ ಅಲ್ಲಿ ? ಬಾಲು, ಇವರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಮಾನು ಎಲ್ಲಾ
ತಗೊಂಡು ಹೋಗಿ ಒಳಗಿಡೋ !

ಬಂದವರು—ಏನೂ ಬೇಡಿ, ಬೇಡಿ! ಇಲ್ಲೇ ಇರಲಿ ಅದು. ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕುರಿತು ನಮ್ಮ (ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಕೂರುವರು).

ಸುಂದರ—ಹೌದು ಹೌದು; ನಮ್ಮ ಗೋಪಾಲಯ್ಯರ್ ತಾನೇ? ನಮಗೂ ಅವರಿಗೂ ಬಹಳ ಸ್ನೇಹ. ಅವರೇ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದ್ದು. ಕೋಟು ತೆಗದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹಾಕಬಹುದಲ್ಲಾ!

ಬಂದವರು—ಪರವಾ ಇಲ್ಲಾಂದರೆ! ತಮಗೆ ಎಷ್ಟುಜನ ಮಕ್ಕಳು?

ಸುಂದರ—ಅದಕ್ಕೇನೂ ಕಡಮೆ ಇಲ್ಲ ಸಾರ್! ಆ ಭಾಗ್ಯ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ದೇವರು. ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಧ ಡಜನ್ ಇವೆ. ಈಗ ಮದುವೆ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವುದು ದೊಡ್ಡ ಹುಡುಗೀಗೇ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಾನೇ . . ಹ . . ಹ . . ಹ . .

ಬಂದವರು—ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ದೇವರು ಎಲ್ಲಾ ಶುಭವಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ!

ಸುಂದರ—ಎಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ. ನೀವು ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿದರೆ ಆಯಿತು. ಲೋ, ಯಾರಲ್ಲಿ? ಆ ಮಣೀನ ಕಾಫಿ ತಗೊಂಡು ಬಾ ಅನ್ನು.

ಬಂದವರು—ಬೇಡಿ, ಬೇಡಿ, ಈಗತಾನೇ ಆಯಿತು ನನಗೆ ಕಾಫಿ.

ಸುಂದರ—ಛಿ, ಛಿ, ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಬಾರದು. ಕೊಂಚ ತಗೊಳ್ಳಿ. ಮೈಗೇನೂ ಆಗೋಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಕುತ್ತೀವಿ. (ಮಣಿ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಕಪ್ ಅಂಡ್ ಸಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಟ್ರೇಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಶುಭ್ರವಾದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ). ಲೋ, ಮಣಿ, ಬೇಗ ಇಡು ಟೇಬಲಿನ ಮೇಲೆ. ನಂಗೊಂದು ಕಪ್ ಅವರಿಗೊಂದು ಕಪ್.

ಮಣಿ—ಓ, ಓ, (ಎನ್ನುತ್ತ, ಬಂದವರ ಪರಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಫಿಯನ್ನು ತುಳುಕಿಸಿ ಚಿಲ್ಲಿ ಪೆಚ್ಚು ಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ).

ಬಂದವರು (ಕೊಡವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ)—ಪರವಾಯಿಲ್ಲ, ಪರವಾಯಿಲ್ಲ. ಬರಸಿದರೆ ಹೋಗುತ್ತೆ.

ಸುಂದರ (ಮಣಿಯನ್ನು ಕೋಪದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ)—ನೀನೊಬ್ಬ ದ್ರಾಫ್ಟ್! ಅವರ ಡ್ರೆಸ್ ಎಲ್ಲಾ ಹಾಳುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೀಯಲ್ಲೋ! ನಿಂಗೇ ಬುದ್ಧಿ ಅನ್ನೋದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲ.

ಮಣಿ—ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ರಾಯರೆ! ಕಾಫಿ ತುಳುಕಿಬಿಟ್ಟಿತು.

ಸುಂದರ—ಹೋಗು ಒಳಗೆ ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗಿ! (ಮಣಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಬಂದವರನ್ನು ನೋಡಿ) ಒಳ್ಳೆಯ ಶಕುನ! ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಖಂಡಿತ ಆಗುತ್ತೆ. ಹಾಲು ಕಾಫಿ ಚಿಲ್ಲಿದರೆ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದು ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ!

ಬಂಧವರು (ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು)—ಅದೇನು ಪರವಾಯಿಲ್ಲ, ಅಗಸನಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತೆ. ಅದಿರಲಿ, ಈಗ ಬಂದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ಸುಂದರ—ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಆಗಬಹುದು ! ಹುಡುಗನ ಜಾತಕ ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಾಗ, ಬಹಳ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತೆ ಎಂತ ಹೇಳಿದರು. ನೀವು ಹುಡುಗೀನ ನೋಡಿ. . . .

ಬಂಧವರು—ಈಗ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಹುಡುಗೀನ ತಾನೇ ? ಅದಕ್ಕೇನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ಪಾಲಿಸಿ. . .

ಸುಂದರ—ಏನು ? ಯಾತಕ್ಕೆ ? ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಪಾಲಿಸಿ ಗೀಲಿಸಿ ಒಂದೂ ಬೇಡ ಸಾರ್ ! ಹುಡುಗಿ ನೋಡೋದಕ್ಕೆ ಕೆಂಪಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರೋದನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಡಿ. ಪಾಲಿಸಿಗೋಸ್ಕರ 'ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾಗದ ಬರೀತೀನಿ' 'ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತೀನಿ' ಅಂತ ಅವೆಲ್ಲಾ ಬೇಡ. ಯಾವುದೂ ಎದುರೆದುರಿಗೆ ಖಂಡಿತ ಖಂಡಿತವಾಗಿರಬೇಕು.

ಬಂಧವರು—ನನಗೂ ಅದೇ ಇಷ್ಟ.

ಸುಂದರ—ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ದೇವರೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಬಂಧವರು—ಅದರಲ್ಲೇನು ಸಂದೇಹ ! ಆ ಭಗವಂತ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಂ . . . ನೀವು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರವಂದಿಗರು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳ ಮದುವೆಗಾಗಿ ಬಹಳ ಹಣ ಖರ್ಚು ಆಗಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳೋದು ಏನೆಂದರೆ, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸಿ ಗಳನ್ನು ತಗೋಬೇಕು. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಹುಡುಗಿ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತಗೊಂಡಿದ್ದರೆ. . . .

ಸುಂದರ (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ)—ಏನು, ಏನು ? ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲಿಸೀನಾ ? ಯಾಕೆ ? ನಿಮಗೂ ಆ ಹಾಳಾದ ಇನ್‌ಷೂರೆನ್ಸ್ ಕಂಪೆನಿಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲತಾನೇ ?

ಬಂಧವರು—ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಅಂದುಕೊಂಡಿರಿ ? ನಾನೇ ಆ ಪ್ಲಿನ್ತೀ ಸ್ಕಾನ್ ಇನ್‌ಷೂರೆನ್ಸ್ ಕಂಪೆನಿಯ ಆರ್ಗನೈಸರು. (ಇನ್‌ಷೂರೆನ್ಸ್ ಕಂಪೆನಿಯ ಸಣ್ಣ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟನೆಗಳನ್ನೂ ಕೈಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತೆಗೆದು ಸುಂದರರಾಯರ ಕೈಗೆ ಕೊಡುತ್ತ) ನಮ್ಮ ಪ್ರೀಮಿಯಂ ಬಹಳ ಕಮ್ಮಿ. ಬೋನಸ್ ಬಹಳ ಜಾಸ್ತಿ. ನಮ್ಮ ಗೋಪಾಲಯ್ಯರೇ ನಿಮ್ಮ ಅಡ್ರೆಸ್‌ನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು. ಅದಕ್ಕೇ ತಮ್ಮನ್ನ ನೋಡಿಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೋಣ ಅಂತ ಬಂದೆ. ನಾನು ಮೊದಲು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಈಗ ಮದುವೆ ಆಗೋ ಹುಡುಗಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಒಂದು ಪಾಲಿಸೀನ ತಗೊಂಡಿದ್ದರೆ ಈಗ ಖರ್ಚಿಗೆ ಕೈತುಂಬ ಹಣ ಒದಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸುಂದರ (ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದು, ಸ್ವಗತ)—ನಾನೆಂಥ ಪೆದ್ದ ! ಇದೇನು ಇವೊತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಹೀಗೇ ಆಗ್ತಾ ಇದೆ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ? (ಬಂಧವನ್ನು ಕೋಪದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ, ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಸರಿ ! ನಮಸ್ಕಾರ, ನನಗೆ ಕೆಲಸವಿದೆ. ನೀವು ಹೊರಡಬಹುದು !

ಬಂಧವರು—ನೀವು ಯಾರೋ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಎದುರುನೋಡುತ್ತ ಇರುವ ಹಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಬಂದು ನೋಡಲಿ ತಮ್ಮನ್ನ ?

ಸುಂದರ—ಆ ಕಷ್ಟ ಏನೂ ತಗೋಬೇಡಿ. ಈಗ ಹೊರಡಿ. ನಮಸ್ಕಾರ ! (ಬಂಧವರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ) ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ, ಅವನೂ ಅವನ ಇತ್ಯಾದಿ ನನ್ನ ! ಇವನನ್ನೇ ನಾನು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಉಪಚಾರಮಾಡಿದ್ದು ? ಹಯ್ಯೋ, ನಾನೊಬ್ಬ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಮಡಿಯ ! (ಹಣೆಯನ್ನು ಬಡಿದುಕೊಂಡು) ಅವನನ್ನು ಬೈದು ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟ ! ಇವೊತ್ತು ಎದ್ದ ಹೊತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಎಲ್ಲಾ ಎಡವಟ್ಟಾಗುತ್ತಿದೆ !

ಜಾನಕಿ (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ)—ಎಲ್ಲಿಂದ್ರೆ ಬೀಗರು ? ಕಾರು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ? ಏನು ಹೇಳಿದರು ? ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ? ಹುಡುಗೀನೇ ನೋಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ !

ಸುಂದರ—ಹೋಗೇ ! ಉರಿಯೋ ಬೆಂಕಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ, ನೀನೇನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ !

ಜಾನಕಿ—ಏನು ? ಏನಾಯಿತು ? ಎಲ್ಲಿ ಅವರು ? ಏನು ಹೇಳಿದರು ? (ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿ) ಅದ್ಯಾರೋ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ (ಎಂದು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು.)

ಯಾಚಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ (ಒಂದು ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತಾಳಿ, ಅರಿಸಿನ ಕುಂಕುಮ, ಕೆಲವು ಕಾಸುಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)—ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ನಾನು. ಹಿ . . . ಹಿ . . . ಹಿ . . . ನಮ್ಮ ಹುಡುಗೀಗೆ ತಿರುಪತೀಲಿ ಮದುವೆ ಮಾಡ್ತೀನಿ ಅಂತ ಹರಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮಂಥ ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರನ್ನು ನೋಡಿ ಹಾಗೇ . . .

ಸುಂದರ (ರೋಷದಿಂದ)—ನಡೀರಿ ಆಜೆಗೆ ! ಹೋಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ! ನಮ್ಮ ಹುಡುಗೀಗೆ ಮದುವೆಯಾಗೋದರೊಳಗೇ ಕಟ್ಟಿದ ತಾಳಿ ಕಿತ್ತುಹೋಗುತ್ತಾ ಇದೆ. ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗೀಗೆ ಮದುವೆ ಆದರೇನು ಆಗದೆ ಇದ್ದರೇನು ? ನನ್ನ ತಾಪತ್ರಯವೇ ಎಷ್ಟೋ ಇದೆ ನನಗೆ.

ಯಾಚಕ—ತಮ್ಮಂಥ ಪ್ರಭುಗಳೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ, ನಮ್ಮಂಥ ಬಡವರು ಏನು ಮಾಡುವುದು ? ಮಾಂಗಲ್ಯದಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಫಣ್ಣು ಅಂತ ತಮಗೇ ಗೊತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ತಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದೇ ಇಲ್ಲ.

ಸುಂದರ—ನಡೀರಿ ಆಚೆಗೆ ಎಂದರೆ ನಡೀಬೇಕು. ಇನ್ನೂ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಾ? ಜವಾನನ್ನ ಕೂಗಿ ಕತ್ತುಹಿಡಿದು ತಳ್ಳಿಸಬೇಕೇನು? ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಯಾಚಕಕ್ಕೆ ಬರೋದು, ನಮ್ಮನ್ನು ಪೀಡಿಸೋದು. ಮದುವೆಯಂತೆ, ಮುಂಬೆ! ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಚಾಕರಿ ಮಾಡಿಹೋಗಿ!

ಯಾಚಕ (ಹೋಗುತ್ತಾ)—ಇವರೆಲ್ಲಾ ಊರಿನ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ! ಯಾಚಕ ಕೊಡೋಕೆ ಒಂದಾಣೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ಎಂಥಾ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರೋ ಇವರೆಲ್ಲಾ! ಬರ್ರಾ ಬರ್ರಾ ಎಲ್ಲಾ ಬರೀ ವೇಷ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ!

ಸುಂದರ—ಏಯ್, ಏನು ಹೇಳಿದೆ? ಭಿಕ್ಷೆಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎಷ್ಟೋ ಜೋರು ನಿನಗೆ? ನನ್ನ ಸಮಾಚಾರ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ ಇನ್ನೂ? ಯಾರು ಅಂತ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡೆ? ಹೆಲ್ಲು ಮುರಿದುಬಿಟ್ಟೇನು, ಹುಷಾರ್! (ಆಗ ಬೀಗನಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೂಟೆಯನ್ನೂ, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೀಸಣಿಗೆಯನ್ನೂ, ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಡಿಚೀಲವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನನ್ನೂ ಒಬ್ಬ ಯಾಚಕನೆಂದೆಣಿಸಿ ರೇಗಿ) ಎನ್ನೀ ನೀವೂ ಒಬ್ಬರು ಬಂದಿರೋ? ಇವೊತ್ತು ಏನೂ ಕೊಡಲಾರೆ; ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬನ್ನಿ!

ಬೀಗ—ಇದು ತಾನೇ ಸುಂದರರಾಯರ ಮನೆ?

ಸುಂದರ—ಹೌದು, ಹೌದು. ಏನು, ಬರುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಊರು ಹೆಸರು ಎಲ್ಲಾ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಭಿಕ್ಷೆಕ್ಕೆ ಬರೋದೇನು ಪದ್ಧತಿ?

ಬೀಗ (ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡಗಂಟಲಲ್ಲಿ)—ಕಾಗದ ಕೂಡ ಹಾಕಿದ್ದೆ ಇವೊತ್ತು ಬರ್ರೀ ನೀಂತ. ಮೊದಲನೇ ರೈಲು ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು.

ಸುಂದರ—ಇದೇನು ತಮಾಷೆ ಇದು? ಬೇಡೋದು ಭಿಕ್ಷೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಗದ ಹಾಕಿದ್ದರಂತೆ! ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬರೋದಕ್ಕೆ ಆಳು ಕಳುಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತೇನು ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ? ಪರವಾಯಿಲ್ಲ! ಯಾವೂರು ನಿಮ್ಮದು?

ಬೀಗ—ಮದರಾಸು.

ಸುಂದರ—ಓಹೋ, ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಇದೇನೋ ನಿಮಗೆ ಕೆಲಸ? ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ಅದೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯೋದಿಲ್ಲ. ಹೊರಡಿ ಮೊದಲು! ಜಾಸ್ತಿ ಮಾತನಾಡಿದರೋ ನಾಯಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಬಿಡ್ತೀನಿ!

ಬೀಗ—ಸ್ವಾಮಿ ಯಾರನ್ನಾ . . .

ಸುಂದರ—ಏನು, ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಜೋರುಮಾಡ್ತೀಯಾ, ಯಾಚಕಕ್ಕೆ ಬಂದು?

ಬೀಗ—ಸ್ವಾಮಿ, ಯಾರು ಯಾಚಕಕ್ಕೆ . . . ನೀವು . . .

ಸುಂದರ—ನನ್ನನ್ನೇ ಬೈಯೋಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿಬಿಟ್ಟೆಯಾ? ಬೆಗರ್! ಯಾರಲ್ಲಿ? ಕತ್ತುಹಿಡಿದು ತಳ್ಳೋ ಇವನ್ನ ಹೊರಕ್ಕೆ!

ಬೀಗ—ಓಹೋ! ಭೇಷ್, ಒಳ್ಳೇ ಮರ್ಯಾದೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೇಲಿ! ಕಾಗದ ಹಾಕಿ, ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿನ ಚಪ್ಪಲಿಲಿ ಹೊಡೆಯ ಬೇಕು! ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ, ಈ ಮನೇಲಿ ಮದುವೆ ಮಾಡದೆ ಹೋದೆನ್ನಲ್ಲ: ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚೇನೇ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮದುವೆ ಆದಮೇಲೆ . . .

ಸುಂದರ (ಕಕ್ಕಾ ಬಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ, ಬಹಳ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ)—ಯಾರು ನೀವು? ನೀವು ಯಾರು?

ಬೀಗ—ಯಾರೋ! ನಾನು ಬೆಗರ್ ಅಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ! ನಾನುತಾನೇ ಮದರಾಸು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿ. ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನೋಡೋಕೆ ಬಂದೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಗುಣ ಮೊದಲೇ ತಿಳೀತು. ದೇವರು ಕಾಪಾಡಿದ. ಸರಿ, ನಾನು ಹೀಗೇ ಹೊರಡುತ್ತೀನಿ.

ಸುಂದರ (ಅತಿಮೆಚ್ಚಿದಂತೆ ದೈನಂದಿನಿಂದ)—ಸ್ವಾಮಿ, ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು, ಕ್ಷಮಿಸ ಬೇಕು. ತಪ್ಪಾಯ್ತು, ತಪ್ಪಾಯ್ತು, ತಿಳೀಲಿಲ್ಲ.

ಬೀಗ—ಹೋಗಿರಯ್ಯ ಹೋಗಿ! ನೀವೋ ನಿಮ್ಮ ನಡತೆಯೋ! (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ).

ಸುಂದರ—ಸ್ವಾಮಿ, ಸ್ವಾಮಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ! (ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು) ಅಯ್ಯೋ ನಾನು ಹಾಳಾಗಿಹೋಗಬಾರದೆ? ನಾನೊಬ್ಬ ಶುದ್ಧ ಮುಠಾಳ! ಹೀಗೂ ಬುದ್ಧಿ ಬಂತೆ ನನಗೆ? (ತಲೆ ಚಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಮನೆಯ ಜವಾನ (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)—ಬುದ್ಧಿ, ಈ ರೈಲಿನಾಗೂ ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಸುಂದರ—ನಡಿಯೋ ಆಚೆ! (ಜವಾನನು ಹೋಗುವನು.)

ಆಫೀಸಿನ ಜವಾನ (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)—ಬುದ್ಧಿ ಇವೊತ್ತು ರಜಾ ಕೊಡಾಕೆ ಆಗೋಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ಯೇಳಿದ್ದು ಯಜಮಾನರು. ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು ರಜಾ ತಗೊಂಡವರಂತೆ. ಬಿರ್ಸೆ ಬರೋಳಿದ್ದು ಬುದ್ಧಿ.

ಸುಂದರ—ಆಂ . . . ಏನು, ಏನು? (ಕಣ್ಣು ಕಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತ ಸೋಫಾದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಿಡುವನು.)

ತೆರೆ

ಕೆಳಿಧೆನು ಒಂದು ದಿನ

[COLERIDGE: 'I asked my fair one happy day.']

೧

ಕೆಳಿಧೆನು ಒಂದು ದಿನ ನಾನೆನ್ನ ಜೆಲುವೆಯನು—

“ಪ್ರಿಯೆ ನಿನಗೆ ಹೆಸರಾವುದಿಷ್ಟು”ವೆಂದು.

“ಸಿರಿಯೊ ಸರಸತಿಯೊ ರತಿಯೊ ಪಾರ್ವತಿಯೋ—

ನಿನ್ನ ನಾನೇನೆಂದು ಕರೆಯಲೆಂ”ದು.

೨

ಮಂದಹಾಸವ ಬೀರಿ ಮೆಲ್ಲನೆಂದಳು ಜೆಲುವೆ—

“ಹೆಸರೊಳ್ಳೆನಿಹುದು ? ಯಾವುದೋ ಒಂದು !

ಏನಾದರೂ ಕರೆ, ಚೆನ್ನ. ಸಾಕು ಮರೆಯದಿರೆ ;

ಕರೆಯೆ ನೀನೆನ್ನ ನಿನ್ನ ವಳು ಎಂದು.”—

ಎಂ. ರಾಮರಾವ್

ಅಕ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಇನ್ನಾಂ

ಬ

ಗ.

ಮೊಗಲ್ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದವನೂ, ಸುಮಾರು ೪೫ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬೀಹಾರ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಲದ ಪತಾಣರೊಂದಿಗೂ, ಮೇವಾರ ಮಾಳವಗಳ ರಾಜವುತ್ರರೊಂದಿಗೂ, ದಖ್ಖ ರಾಜ್ಯಗಳಾದ ಅಹಮದ್‌ನಗರ ಖಾನ್‌ದೇಶಗಳೊಂದಿಗೂ, ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ಮೊಗಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದವನೂ ಆದ ಅಕ್ಬರನನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅರಿಯದವರಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ೧೩ ವರ್ಷದ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ರಾಜ್ಯದ ಹೊರೆಯು ಇವನ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಮೊಗಲರಿಗೆ ಸೋತು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪತಾಣರು ಈ ದೇಶದಿಂದಲೇ ಅವರನ್ನು ಅಟ್ಟಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಹೆಚ್ಚು ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಕ್ಬರನ ರಾಜಕೀಯ ಪಟುತ್ವ, ಸೈನಿಕವೃತ್ತಿಯ ಮಿಗಿಲಾದ ಪರಿಶ್ರಮ, ಚಾತುರ್ಯ, ರಾಯಭಾರದ ನಿಪುಣತ್ವ, ವಿಶಾಲವಾದ ಮನಸ್ಸು, ದೂರದೃಷ್ಟಿ—ಇವುಗಳು ಅವನ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಪರಾಜಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ರಾಜಕೀಯ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದುವು. ಮೊಗಲರ ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ರಮವನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು, ಹಿಂದುಗಳೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯರೂ ಒಂದೇ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಸಾಹಿದವನು ಅಕ್ಬರ್ ಮಹಾಶಯ. ಹಿಂದುಗಳ ಮತ್ತು ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ವಿಕೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪೈಕಿ ಅಕ್ಬರನೊಬ್ಬನು. ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯೂ, ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ, ರಾಜಕಾರಣಪಟುವೂ, ಪತಾಣರ ತಿಲಕಸ್ವರೂಪನೂ, ಮೊಗಲರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನೂ ಆದ ಷೇರ್‌ಷಹನೇ ಅಕ್ಬರನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಲ್ವಂಕ್ತಿ ಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟವನು.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮೊಗಲರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭರತ ಖಂಡದ ಚರಿತ್ರೆಯು ಈ ಸಂಶೋಧಕರಿಂದಲೇ ಬಹಳ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಋಣಿಗಳು. ಆದರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮೊಗಲ ಇತಿಹಾಸದ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮೊಗಲ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಕವಾದ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಷಯ

ಗಕನ್ನು ಬಯಲಿಗೆ ತರುವಾಗ ತಮ್ಮ ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತೀಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹುಡುಕಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಕೆನಡಿ, ಡಾ|| ಸ್ಮಿತ್, ಇರ್‌ವಿನ್, ಬ್ಲಾಕ್‌ಮನ್, ಮೊದಲಾದವರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲವನ್ನು ಮೊಗಲ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಶೋಧನೆಗಾಗಿ ಮುಡುಪಾಗಿಟ್ಟವರು ಸರ್ ಜಡುನಾಥ್ ಸರ್ಕಾರ್ ಅವರು. ಮೊಗಲರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರರಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿಬರಲು ಒಂದು ಕಾರಣವುಂಟು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಇಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಕಟ್ಟಿದಾಗ ಅವರು ಮೊಗಲರ ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ರಮವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಅಕ್ಬರನೇ ಮೊಗಲರ ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ರಮದ ಮೂಲಸ್ತಂಭನಾದುದರಿಂದ ಆಂಗ್ಲೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಕ್ಬರನ ರಾಜತಂತ್ರ, ಸೈನ್ಯ ಮತ್ತು ಅವನ ರಾಜ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಮತೀಯ ಸುಧಾರಣೆಗಳು—ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದರು.

ಅಕ್ಬರನ ಮತೀಯ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಚರ್ಚೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಈ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತೆಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಹೆನ್ರಿ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಣಿ ಎಲಿಜಬೆತ್ ಇವರುಗಳಂತೆಯೇ ಅಕ್ಬರನು ಮತದ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಇವರುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪಿನವರು ಅಕ್ಬರನ ಹೆಮ್ಮೆಯೂ ಹೊಗಳಿಕೆಯು ಆಸೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನುವರು. ಅಕ್ಬರಿಗೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ಮತೀಯ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಎರಡು ಆಧಾರಗಳಿವೆ. ಒಂದನೆಯದು ಅಬ್ದುಲ್ ಖಾದರ್ ಅಥವಾ ಬದೋನಿ ಎಂಬಾತನ ಪುಸ್ತಕ. ಇದು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ತರ್ಜುಮೆಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡನೆಯದು ಜಸೂಟ್ ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಪಾದ್ರಿಗಳ ಬರವಣಿಗೆ. ಅಬ್ದುಲ್ ಖಾದರ್ ಬದೋನಿ, ಅಬ್ದುಲ್ ಫಸಲ್ ಮತ್ತು ಫೈಸಿ—ಈ ಮೂವರೂ ಸಹಪಾಠಿಗಳು. ಇವರ ಗುರು ಷೇಕ್ ಮುಬಾರಕ್. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಇವರು ಮೂವರೂ ಅಕ್ಬರನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರು. ಫಸಲ್ ಮತ್ತು ಫೈಸಿ ಬಹಳ ಬೇಗ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಪದವಿಗೆ ಬಂದರು. ಬದೋನಿಯು ಮೇಲಕ್ಕೆರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇವನ ಕೆಲಸವೇ ಹೋಯಿತು. ಇವನು ಅಕ್ಬರನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು

ಪಡೆದಿದ್ದ “ಖಿರದ್ ಆಫ್ ಜ” ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದ ಕೈ ಬರೆಹದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ನೀಗಿ ಅಕ್ಕರನಿಗೆ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸಲಾರದೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಫಸಲ್ ಅಣ್ಣ ಫೈಸಿ ಇವನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಅಕ್ಕರನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಲು ಇವನಿಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬದೋನಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗೆ ಒದಲಾಗಿ ಫಸಲ್ ಮತ್ತು ಫೈಸಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅಸೂಯೆ ದ್ವೇಷಗಳು ಉಂಟಾದುವು. ಫೈಸಿಯು ಸತ್ತಾಗ ಬರೆದ ಒಂದು ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು “ನರಕದ ನಾಯಿ” ಎಂದು ಹೀಯಾಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ಫೈಸಿಯು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಬದೋನಿಯು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ. ಅಕ್ಕರನು ಫೈಸಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನದ ಕವಿ ಸಾರ್ವಭೌಮನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದುದೂ ಬದೋನಿಗೆ ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಅವನ ಕವನಗಳ ಮೇಲೂ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಫೈಸಿ ಸುಮಾರು ೪೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕವನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು ಮತ್ತು ೨೦೦ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಬದೋನಿಯು ಅವನ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಜೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅಕ್ಕರನು ಇವನಿಗೆ ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತಗಳನ್ನು ಪಾರ್ಷ್ವಭಾಷೆಗೆ ಭಾಷಾಂತರಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೇಮಿಸಿದುದು ಬಹಳ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತೆಂದು ಬದೋನಿಯೇ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಬದೋನಿಯು ಮುಲ್ಲಾ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಪರಮತಗಳಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಸಹನೆ ಕಡಮೆ. ಅಕ್ಕರನು ಇಸ್ಲಾಂ ಮತವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದನೆಂದು ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಿರುವುದು ಈ ಬದೋನಿಯ ಬರವಣಿಗೆಯ ಆಧಾರದಮೇಲೆಯೇ. ಆತನ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವಾಗ ಬದೋನಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತಸಂಬಂಧದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅವನು ಬರೆಯುವಾಗ ಆತನು ಶುದ್ಧ ಸುನ್ನಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಅಕ್ಕರನು ಇತರ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಹನೆಯು ಬದೋನಿಗೆ ಸರಿಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಇವನು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕರನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ದೂರುಗಳಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಕ್ಕರನು ಜೀವಂತನಾಗಿದ್ದಾಗ ಇವನ ಪುಸ್ತಕವು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇವನ ಜೊತೆಗೆ ಕಾಜಿಗಳೂ, ಮುಲ್ಲಾಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಮಧ್ಯಮ ಕಾಲದ ಭಾರತೀಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಪೈಕಿ ಮಹಮದ್ ಬಿನ್ ತೊಗಲಖ್ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕರ ಇವರಿಬ್ಬರೇ ಕಾಜಿಗಳ ಮೇಲೆ ಎದುರುಬಿದ್ದವರು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿದವರು. ನ್ಯಾಯಶಾಖೆಯೂ, ನ್ಯಾಯದ ತೀರ್ಪೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಜಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು

ಅಪಾರವಾದ ನ್ಯಾಯದ ಮಮತೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ತಾವೇ ನ್ಯಾಯತೀರ್ಪನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ದಕ್ಷರೂ ಶಕ್ತರೂ ಆದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಮಹಮದ್ ಜಿನ್ ತೊಗಲಬಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಜಿಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ಅತಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಅವರೇ ಇವನಿಗೆ ಐಲುದೊರೆ ಎಂಬ ನಾಮಕರಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಕ್ಬರನ ಮುಂದೆ ಇವರ ಸಾಹಸವು ಸಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮೊಗಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕ್ರೈಸ್ತ ಪಾದ್ರಿಗಳ ಬರವಣಿಗೆಯೂ ಇದೇ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ವಾಸ್ಕೋಡಗಾಮನು ಕ್ಯಾಲಿಕಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರೈಸ್ತರ ಚರ್ಚುಗಳೇ ಕಂಡು ಬಂದುವಂತೆ. ಇದರಿಂದ ಇಂಡಿಯಾದ ಜನರು ಕ್ರೈಸ್ತರೆಂದು ಅವನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಚರ್ಚುಗಳಂತೆ ಕಂಡುಬಂದ ಗೋಪುರಗಳು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಕ್ರೈಸ್ತಪಾದ್ರಿಗಳ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಮೋಸಹೋಗಿರುವ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಿವೆ. ಇವರ ಬರವಣಿಗೆಗಳೇ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಂದೂ ಅವೇ ಮೊಗಲ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೂಲಾಧಾರವೆಂದೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಂಗ್ಲೀಯ ಚರಿತ್ರಕಾರರಾದ ಡಾ|| ವಿಸ್ಕಂಟ್‌ಸ್ಮಿತ್‌ರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈ ಪಾದ್ರಿಗಳು ಅಕ್ಬರನನ್ನು ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ವಿಫಲರಾದಾಗ ಅಕ್ಬರನಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಅದು ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮುದ್ರೆಯೂರಿತು.

ಅಕ್ಬರನ ಮತವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವಾಗ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಪ್ರಪಂಚದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿತು. ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ನವಜೀವನ (Renaissance) ಉಂಟಾಯಿತು. ಇಸ್ಲಾಂ-ನಲ್ಲಿ ಮಹದಿ ಚಳವಳಿಯೂ, ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಚಳವಳಿಯೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾದುವು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಹೊಸ ಹುರುಳು ಕಾಣಿಸಿತು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಟ್ಯೂಡರ್, ಫ್ರಾನ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೋರ್ಬನ್, ಸ್ಪೇನ್ ಮತ್ತು ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಹಾಪ್ಸ್‌ಬರ್ಗ್, ಪ್ರಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋಹೆನ್‌ಜೊಲರ್ನ್, ಈಜಿಪ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾಮ್ಲೂಕ್, ಪರ್ಷಿಯಾದಲ್ಲಿ ಸಫಾವಿ, ಜೈನಾದಲ್ಲಿ ಮಿಂಕ್, ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಮೊಗಲ್ ಮುಂತಾದ ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುವು.

೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಮಿಳನದ ಕಾಲ. ಈಗ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಮತಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಪರಸ್ಪರ ತಿರಸ್ಕಾರವು ಸಡಿಲವಾಗಿ ಒಂದು ಮತವು ಮತ್ತೊಂದು ಮತದ ಗುಣಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಅಂಕುರವಾಯಿತು. ಹಿಂದೂಗಳೂ, ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ ಒಂದಾಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸಾಧುಸಂತರು ಇದೇ ತತ್ವ

ವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಹರಡಿದರು. ಜಾತಿ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, ಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಖ್ಯವೆಂಬ ತತ್ವದ ಮೂಲಕ ಇವರು ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದರು. ಜೈತನ್ಯನು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳನ್ನೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನೂ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಯವನ ಹರಿದಾಸನು ಜೈತನ್ಯನ ಪಟ್ಟಶಿಷ್ಯ. ರಮಾನಂದನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಕಬೀರನೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾದವನು. ನಾನಕ್ ಮತ್ತು ದಾದು ಕಬೀರ ಸಂತೆಯೇ ಹಿಂದೂಮುಸ್ಲಿಂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಇವರುಗಳ ಬೋಧನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ರಾಂರಹೀಂ ಕೇಶವ್‌ಕರೀಂ ಎಂಬುದು ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿತು.

ಜೈರಾಂಖಾನನ ಮಗನಾದ ಅಬ್ದುಲ್‌ರಹೀಂ ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಹಿಂದೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಮಿಳನಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಉದಾಹರಣೆ. ಅವನು ಹಿಂದೀ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಘಾತಮ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಇದೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸೂಫಿಗಳು ಹಿಂದೂಮತದ ಗುರುಶಿಷ್ಯ ತತ್ವವನ್ನು ತಾವೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಒಂದು ಕಡೆ ರಮಾನಂದ, ರವಿದಾಸ್, ಕಬೀರ್, ಜೈತನ್ಯ, ದಾದು, ಮಿರಾಬಾಯ್, ನಾಮದೇವ್ ; ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಸಬರ್, ಅಬುಕಲಿಖಲಂದರ್, ಚಿಷ್ಟಿ, ಬಹೂಲ್ ಅಕ್ಬರನ ಗುರುವಾದ ಲಫೀಘ್ ಮುಬಾರಕ್, ಫೈಜಿ, ಫಸಲ್ ; ಇವರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಿಳನಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಉಪಕಾರವಾಯಿತು. ಬದೋನಿಯು ಅಬುಲ್‌ಫಸಲ್‌ನನ್ನು ಹಗಲು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ದೀಪವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಏನುವಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚದೆ ಬೀದಿಗೆ ಬರುವ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಿಜ, ಈ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬೆಳಕನ್ನು ಕತ್ತಲೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಬೆಳಕನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿದರು. ಅಕ್ಬರನು ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಿಳನದ ಯುಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಅವನು ಕಾಲಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆದನು. ಇದನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗಣನೆಗೆ ತಾರದೆ ಅಕ್ಬರನ ಮತೀಯ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಬರನ ದಿನೇ ಇಲಾಹಿಯು ಎಲ್ಲಾ ಮತಗಳ ಸಂಪರ್ಕದ ಸಾರ. ಅಕ್ಬರನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಇಬದತ್ ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮತಕ್ಕೂ ಆಹ್ವಾನವಿದ್ದಿತು. ಈ ಇಬದತ್ ಖಾನೆಯನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದ ಮೊದಲನೆಯ ಮತೀಯ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಎಂದು ಕರೆದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಸುನ್ನಿ, ಷಿಯಾ, ಹಿಂದೂ, ಪಾರ್ಸಿ, ಜೈನ, ಸಿಕ್, ಬೌದ್ಧ ಮತ್ತು ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಅಕ್ಬರನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದಿನೇ ಇಲಾಹಿಯು ಒಂದು ಹೊಸ ಮತವಲ್ಲ. ಬೌದ್ಧ ಮತದಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು

SHRI JAGADGURU NANAKDEVJI
NANA SIMHASAN NANAMALUR
LIBRARY

ಬೆಲೆ ಇದ್ದಿತು. ಉದಾರತೆ, ತಪ್ಪುಮಾಡಿದವರನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವುದು, ಕೋಪವನ್ನು ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಗೆಲ್ಲುವುದು, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾದ ಆಶೆಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿ, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ, ಮುಂದಿನ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಲುವಾಗಿ ಪುಣ್ಯ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು, ಮೃದುಸ್ವರ, ಮಧುರಭಾಷಣ, ಸಂತೋಷಕರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು, ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹೋದರಭಾವ, ದೇವರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ದೇವರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣೆ—ಇವೇ ದಿನೇ ಇಲಾಹಿಯ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಇಸ್ಲಾಂ ಮತಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿದೆ?

ದಿನೇ ಇಲಾಹಿಯಲ್ಲಿ ಪಾದ್ರಿಗಳಾಗಲಿ, ಪುರೋಹಿತರುಗಳಾಗಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದಿನೇ ಇಲಾಹಿಗಾಗಿ ಬೇರೆ ಮಸೀದಿ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ದಿನೇ ಇಲಾಹಿಯು ಇಸ್ಲಾಂ ಮತಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಇಸ್ಲಾಂ ಮತದ ಮಡಿಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದ ಸೊಪ್ಪಿಗಳ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆ.

ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಸೇರಿದವರು ಸ್ವಸ್ತಿಕದಂತಹ ಗುಂಡಾದ ಅಂಕಿತವನ್ನು ರುಮಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಅಂಕಿತದ ಮಧ್ಯೆ 'ಹೂ' ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವು ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಬದೋನಿಯು ಆ ಅಂಕಿತದ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷರನ ಚಿತ್ರವಿತ್ತೆಂದು ಒರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗುಂಪಿನವರು ಯಾರಾದರೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಂಡಾಗ 'ಅಲ್ಲಾ ಹೊ ಅಕ್ಬರ್' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಎದುರಾಳಿಯು 'ಜಲ್ಲಾ ಜಲಾಹು' ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನಕಾಲದಲ್ಲೇ ವರ್ಧಂತಿ ಹಬ್ಬದ ಊಟಗಳ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದೂ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಇರುವುದೂ, ಕಟುಕರ ಬಿಸ್ತರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡದೆ ಇರುವುದೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ಪದ್ಧತಿಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಸತ್ತಮೇಲೆ ಹೂಳುವುದೂ ಸುಡುವುದೂ ಈ ಎರಡೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಇವರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಧರಿಸಿದವರು ಒಂದು ಗುಂಪು. ಹೊರಗಿನ ಮತ್ತು ಒಳಗಿನ ಷರತ್ತನ್ನು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದಂತೆ ನಡೆಯಲು ಒಪ್ಪಿದ್ದವರು ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪು. ಷೇಕ್ ಮುಬಾರಕ್, ಷೇಕ್ ಫೈಸಿ, ಜಫಾರ್‌ಬೇಗ್, ಕಾಸಿಂಕಹಿ, ಅಬುಲ್‌ಫ಼ಸಲ್, ಆಜಂಖಾನ್, ಅಬ್ದುಲ್‌ಸಮದ್, ಮುಲ್ಲಾಷಾ ಮಹಮದ್ ಷಹದಾದ್, ಸೊಫಿ ಅಹಮದ್, ಮಿರ್‌ ಷರಿಫ್ ಅಮಲ್, ಸುಲ್ತಾನ್ ಕ್ವಾಜಾ, ಮಿರ್ಜಾ ಜಾನಿತಟ್ಟಾ, ತಕೀ ಸುಸ್ತರ್, ಷೇಕ್ ಜದಾಗೊಸ್ಲಾಬಿನಾರಸಿ, ಸಾದರ್ ಜಹಾನ್, ಅವನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು, ಬೀರ್‌ಬಲ್ ಮತ್ತು ಯುವರಾಜ ಸಲೀಮ್—ಈ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಜನ ಇಲಾಹಿ ಮತದ ಶಿಷ್ಯರು. ಸ್ಕಾಟ್ಲೆಂಡಿನ ಪ್ರೆಸ್ಬಿಟೀರಿಯನ್ನರು

ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಕ್ರೈಸ್ತರೋ ಇಲಾಹಿ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೂ ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಸ್ಲಾಂಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಆದುದರಿಂದ ಅಕ್ಕರನು ಇಸ್ಲಾಂ ಮತವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದನೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಸ್ಲಾಮನ್ನು ಅಕ್ಕರನು ತ್ಯಜಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುವವರು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಅಕ್ಕರನು “ಬಿಸ್‌ಮಿಲ್ಲಾ-ಇರ್ ರಹಮಾನ್-ಇರ್ ರಹೀಂ” ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ “ಅಲ್ಲಾ ಹೋ ಅಕ್ಕರ್” ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಧಿಸಿದನು. ಬದೋನಿಯೂ ಇತರ ಮುಲ್ಲಾಗಳೂ ಅಕ್ಕರನು ದೇವರ ಹೆಸರಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಸೇರಿಸಿದನೆಂದು ಅಕ್ಕರನ ಮೇಲೆ ಆಗ್ರಹಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಬಿಸ್ಮಿಲ್ಲಾ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಇರತಕ್ಕ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳೂ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಉಂಟು. ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ದೇವರ ನಾಮ ಅಥವಾ ಬಿಸ್ಮಿಲ್ಲಾಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ೭೮೬ ಎಂಬ ಅಂಕಿಯನ್ನು ಹಾಕುವುದುಂಟು. ಮುಲ್ಲಾಗಳ ಈ ದೂರಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ತಿರುಳೂ ಇಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅಕ್ಕರನ ಖಾಸುಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಿದ್ದ ನಾಯಿಯೂ ಹಂದಿಯೂ ಇಸ್ಲಾಂ ಮತಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಬದೋನಿಯು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಜೂಜಿನ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಓಟಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇಟೆನಾಯಿಯ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದ ಅಕ್ಕರನಂತಹ ರಾಜರಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ಹಂದಿಯು ಹಿಂದೂಗಳ ದಶಾವತಾರದ ದೇವರ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಆದುದರಿಂದ ಅಕ್ಕರನು ಹಿಂದೂಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಖಾಸುಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಲು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಬದೋನಿಯು ಹೇಳಿಕೆ. ಆದರೆ ಅಕ್ಕರನಿಗೆ ದೇವರ ದಶಾವತಾರ ರೂಪಗಳಲ್ಲೇ ನಂಬಿಕೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವನು ಇಬದತ್ ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಸಲ ಚರ್ಚೆಮಾಡಿ ದೇವರು ಮೀನು, ಆಮೆ, ಹಂದಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ಖಂಡಿಸಿದ್ದನು. ಅರಮನೆಯ ಖಾಸುಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಿ ಹಂದಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವಂತೆ ಅಕ್ಕರನು ವರ್ವಾಡುಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೂ ಮತೀಯ ವಿಚಾರಗಳಿಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ.

ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನು ಅಕ್ಕರನು ಕಡಮೆ ಮಾಡಿದುದು ನಿಜ. ಮದ್ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಸಂಗವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗಿದ್ದು ಸಾಮಾನ್ಯಜನರಿಗೆ ಜಿನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗ

ಕರವಾಗಿದ್ದ ಫಾರಸೀಭಾಷೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ತೇಜನ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅರಬ್ಬಿಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಸಂಗವು ಮುಲ್ಲಾಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವದೆಂದು ಅಕ್ಬರನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅಕ್ಬರನಿಗೆ ಮದ್ರಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿತ್ತು. ಒರಿಯ ಅರಬ್ಬಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ, ಪದ್ಯ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಕೆಳಗೆ ಚುಕ್ಕೆಹಾಕುವುದು ಮೇಲೆ ಚುಕ್ಕೆಹಾಕುವುದು ಇವುಗಳಿಂದ ಅರಬ್ಬಿ ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದು ಅಕ್ಬರನಿಗೆ ಫಾರಸೀಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಭಿರುಚಿ ಹುಟ್ಟಿತು ಅಷ್ಟೇ; ಅದು ಇಸ್ಲಾಂ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷದಿಂದಲ್ಲ.

ಅಕ್ಬರನು ಇಸ್ಲಾಂ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಕುರಾನ್ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಏಕೆ ನಾಶಮಾಡಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು? ಇದು ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಕುರಾನಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನೂ ಅಕ್ಬರನು ನಾಶಮಾಡಲು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರಗಳ ದಂಗೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪುಂಡುಗಾರರು ನಕಲಿ ಖುರಾನಿನ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು. ಕೇವಲ ಈ ಪ್ರತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ನಾಶವಾದುವು. ಇವುಗಳ ನಾಶವು ದಂಗೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಶಾಸನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಕುಹಕ ಕುರಾನ್ ಪ್ರತಿಗಳ ನಾಶದಿಂದ ಅಕ್ಬರನು ಇಸ್ಲಾಂ ತ್ಯಜಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಇಸ್ಲಾಂಗೆ ಯಾವ ನಷ್ಟವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಹಾಗಾದರೆ ಮಹಮ್ಮದ್, ಅಹಮ್ಮದ್, ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರನ್ನು ಜನಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇಡಕೂಡದೆಂದು ಅಕ್ಬರನು ಕಟ್ಟುಮಾಡಿದುದೇಕೆ? ಇದೂ ಇಸ್ಲಾಮಿನ ಮೇಲ್ಮೈಗಾಗಿ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರನ ಹೆಸರೆ ಜಲಾಲುದ್ದಿನ್ ಮಹಮ್ಮದ್ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಕೂಡದು. ಈ ತರದ ನಾಮಕರಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಮಹಮ್ಮದ್ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ 'ಸಲ್ಲಾಹೂ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಮ್ರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದುದು ಒಂದು ನಿಯಮ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುವಾದ ಮಹಮ್ಮದನ ಹೆಸರಿಗೆ ಅವಮಾನವಾಗುವದೆಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂದ ಈ ನಾಮಕರಣವು ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಇನ್ನು ಮಸೀದಿಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿಸಿದ ವಿಚಾರ. ಬಂಗಾಳವು ಪಠಾಣರ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಮಸೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ದಂಗೆಕಾರರು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಕ್ಬರನು ಆ ಮಸೀದಿಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿಸಿದನು.

ಅಕ್ಕರನು ಮಕ್ಕಾ ಯಾತ್ರೆ ಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದುದು ಅವನು ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಮತವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಗುರುತೆಂದು ಅನೇಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅಕ್ಕರನು ತನ್ನ ಅಂತ್ಯಕಾಲದವರೆಗೂ ತನ್ನ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರನ್ನು ಮಕ್ಕಾ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಕ್ಕಾ ಯಾತ್ರಿಕರ ಸಲುವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇಲಾಖೆಯೇ ಇತ್ತು. ಅಕ್ಕರನ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಯಾತ್ರಿಕನಿಗೂ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ೬೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಇಲಾಖೆಗೆ ಹಾಜ್ ಇಲಾಖೆಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಮಿರ್-ಇ-ಹಾಜಿ ಎಂಬವನೇ ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷ. ಇವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ಹೆಚ್ಚು ಹಣವೂ ಕೆಲವು ಹಡಗುಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಸಾದರ್ ಮತ್ತು ಮಿರ್-ಇ-ಹಾಜಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಾವೇ ತಿಂದುಹಾಕಿದರು. ಶುದ್ಧ ಮುಸಲ್ಮಾನನಾದ ಅಜಂಖಾನನ ಮಕ್ಕದ ಷರೀಫರ ದುರಾಚಾರಗಳ ವರ್ಣನೆಯೂ, ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ನಾವಿಕರ ಹಾವಳಿಯೂ, ಮಕ್ಕಾಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಕ್ರೈಸ್ತ ಹಡಗು ಮಾಲೀಕರು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಮೇರಿಯ ಚಿತ್ರವಿದ್ದ ಟೆಕೀಟುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಶುದ್ಧ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಒಪ್ಪದೆ ಹೋದದ್ದೂ, ಅಕ್ಕರನು ಮಕ್ಕಾ ಯಾತ್ರೆ ಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು.

ಜೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲನೆಮಾಡಿ, ಪಕ್ಷಪಾತವಿಲ್ಲದೆ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಅಕ್ಕರನು ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಮತವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ಎಂ. ಶೇಷಾದ್ರಿ.

ಮೈಸೂರಿನ ಮಧುವನ

ರಂಗುರಂಗಿನ ಹೂಗಳಾಭರಣ ಒಪ್ಪಿರಲು
ಕಂಗಳನು ಮೋಹಿಸುವ ಹಸುರುಡುಗೆಯ
ಸಿಂಗರಿಸಿ ನಿಂತಿರುವ ಅಂಗನೆಯ ತೆರದಲ್ಲಿ
ಸೊಗವಡೆದ ಮಧುವನವು ನಲಿಯುತ್ತಿಹುದು.

ಕುಲವನಿತೆ ಸೂಸುತಿಹ ಎಳೆನಗೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ಅರಳಿರಲು ಬಿಳಿಬಿಳಿಯ ತಾವರೆಗಳು,
ಬಂಡುಂಡು ಝೇಂಕರಿಸ ಮರಿದುಂಬಿ ತಂಡಗಳು
ಹಾಡುವುವು ಮಧುರಸಂಗೀತಗಳನು.

ತಂಗಾಳಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಿರೆ ತನಿಗಂವು ಬೀರುತ್ತಿರೆ
ಗಿಳಿವಿಂಡು ತನಿರಸವನೀಂಟುತ್ತಿಹುವು ;
ಹಾರುವುವು ಬಿಳಿಮುಗಿಲ ತೆರೆತೆರೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ
ಪಚ್ಚೆ ತೆನೆಗಳ ಸಾಲುತೋರಣದೊಲು.

ಹೂಬಿಟ್ಟು ಬಳುಕುತಿಹ ಬಳ್ಳಿಮಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ
ತೂಗುವುವು ಮಾಮರದ ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ;
ಜೆಲುವುಕಂಗಳ ನವಿಲು ಕುಣಿಯುತ್ತಿರೆ ಸಂತಸದಿ
ಕೋಗಿಲೆಯು ಹಾಡುವುದು ಸವಿದನಿಯಲ್ಲಿ.

ದನಿಯೆತ್ತಿ ಕೂಗುತಿಹ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕಲರವದ
ಮಾರ್ದನಿಯು ಸೆಲೆಯುತ್ತಿರೆ ಮಧುವನದಲಿ,
ಆಡುವುವು ಅರಸಂಜೆ ತಿಳಿನೀರ ಕೊಳದಲ್ಲಿ
ಅನುದಿನವು ತಾವರೆಯ ಹೆಬ್ಬನದಲಿ.

ಮಧುವನದ ಸೌಂದರ್ಯಜಲಧಿಯಲಿ ವನಲಕ್ಷ್ಮಿ
ಯೋಲಾಡಿ ಹಗಲಲ್ಲಿ ನಲಿಯುತ್ತಿಹಳು,
ಸಮರಾತ್ರಿಸಮನಿಸಲು ಕಾಣುವಳು ಋಷಿಯಂತೆ,
ಯೋಗನಿದ್ರೆಯ ತಳೆದ ಯೋಗಿಯಂತೆ !

ಓ. ಎ. ಲಿಂಗಯ್ಯ.

ಹೊಸ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ

ಹಳೆಯ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ನಿಯಮ

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ರಾಸಾಯನಿಕ ಮೂಲ ಭೂತಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ, ಒಂದು ಮೂಲ ಭೂತವನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು ಅಶಕ್ಯವೆಂಬ ತತ್ವವು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಯುಗದ ಲೋಹಪರಿವರ್ತಕರು ವಿವಿಧ ಲೋಹಗಳನ್ನು ಚಿನ್ನವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ರಾಬರ್ಟ್ ಬಾಯಿಲ್‌ನ (೧೬೨೭-೯೧) ಅನಂತರ ಪರಮಾಣು ಅಭೇದ್ಯ ಮತ್ತು ಒಂದು ಭೂತದ ಪರಮಾಣುವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಭೂತದ ಪರಮಾಣುವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು ಅಶಕ್ಯವೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಣಿತಜ್ಞನೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕನೂ ಆದ ಕ್ಲರ್ಕ್ ಮೆಕ್ಸ್‌ವೆಲ್ಲನು "ಎನ್‌ಸೈಕ್ಲೊ ಪೀಡಿಯ ಬ್ರಿಟಾನಿಕಾ" ದಲ್ಲಿ ಬರೆದ 'ಪರಮಾಣು' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ಬರೆದುದು "ಪರಮಾಣು ವಿಭಜನೆ ಇಂದಿನ ನಿಸರ್ಗ ನಿಯಮದಂತೆ ಅಶಕ್ಯವಾಗಿದೆ" ಎಂದು.

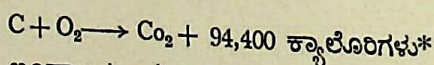
ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಪರಮಾಣುವಿನ ಅನಿಭಿಷ್ಟತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯಗಳು ಉಂಟಾದುವು. ಯುರೇನಿಯಂ ಲೋಹದ ಪರಮಾಣು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿ ಸೀಸವಾಗುವುದು ಲೋಹ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಮೊದಲನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲು. ಆದರೆ ಈ ತರದ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಇದು ಕೆಲವೇ ಅತಿಭಾರವಾದ ಲೋಹಗಳ ಗುಣವೆಂದೂ, ಎಲ್ಲ ಲೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣವು ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಊಹಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೂ ಮೇಲಿನ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಪರಮಾಣುವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಬಹುದೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರತೊಡಗಿತು.

ಕಳೆದ ಮಹಾಯುದ್ಧದನಂತರ ರದರ್‌ಫೋರ್ಡ್ ಮತ್ತು ಆತನ ಶಿಷ್ಯರು ಕೆಂಪೆಂಡಿಷ್ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಹಪರಿವರ್ತನೆಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಇವರ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ ಲೋಹವು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ-ರಾಸಾಯನಿಕ ತಕ್ಕಡಿಯಿಂದ ತೂಗುವಷ್ಟು

ಅಲ್ಲ—ಇದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಲಿಥಿಯಂ ಲೋಹವನ್ನು ಅರ್ಕಾನಿಲ ವಾಗಿಯೂ ಸಾರಜನಕವನ್ನು ಆಮ್ಲಜನಕವಾಗಿಯೂ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದರು. ಒಂದು ಪರಮಾಣುವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಪರಮಾಣುವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ, ಎಂದರೆ ಹೊಸ ಪರಮಾಣುಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ, ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಅಣುಗಳಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನ ಮತ್ತು ಹೊಸದಾದುದರಿಂದ, ವೈ. ಅಂಡ್ರೇಡ ರವರು ಇದನ್ನು “ಹೊಸ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ”ವೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಹೊಸ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿಯಮಗಳ ಅವಿವೇಕಾದರೆ, ಹಳೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿಯಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಆಕಲನೆಯಾಗಬೇಕು. ಹಳೆಯ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೂಲಭೂತದ ಅಣುಗಳ ಗುಂಪು, ಇನ್ನೊಂದು ಭೂತದ ಗುಂಪಿನೊಡನೆ ವರ್ತಿಸಿ ಆ ಎರಡು ಭೂತಗಳ ಪರಮಾಣುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಸಂಯುಕ್ತದ ಅಣುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವುದು. ಅಥವಾ ಒಂದು ಸಂಯುಕ್ತವು ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಯುಕ್ತದೊಡನೆ ವರ್ತಿಸಿ, ಬೇರೆ ಸಂಯುಕ್ತವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು. ಈ ರಾಸಾಯನಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಎರಡು ಮೂಲಭೂತ ನಿಯಮಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಆಗುವುವು. ಒಂದು ‘ತೂಕ ಸಂಸ್ಥಿತಿಯ ನಿಯಮ’; ಎರಡನೆಯದು ‘ಶಕ್ತಿ ಸಂಸ್ಥಿತಿಯ ನಿಯಮ’. ತೂಕಸಂಸ್ಥಿತಿಯ ನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೊಂದಿದ ವಸ್ತುಗಳ ತೂಕವೂ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಹೊಸ ವಸ್ತುಗಳ ತೂಕವೂ ಸಮವಾಗಿರುವುವು. ಇದನ್ನು ರಾಸಾಯನಿಕ ಸಮೀಕರಣದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಬಹುದು.

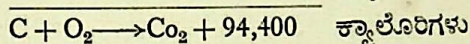
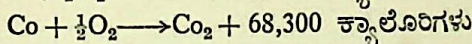
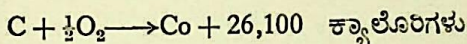
ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತೆಯು ಹೊರಬೀಳುತ್ತದೆ, ಅಥವಾ ಉಷ್ಣತೆಯು ಆಕರ್ಷಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಗಾಲ ಮತ್ತು ಆಮ್ಲಜನಕಗಳ ರಾಸಾಯನಿಕ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಇಂಗಾಲಾಮ್ಲ ಅನಿಲವು ಹುಟ್ಟುವುದು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಉಷ್ಣತೆಯೂ ಹೊರಬೀಳುವುದು. ಅದನ್ನು ರಾಸಾಯನಿಕ ಸಮೀಕರಣದಿಂದ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿಶದ ಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ—

ಇಂಗಾಲ + ಆಮ್ಲಜನಕ $\rightarrow$ ಇಂಗಾಲಾಮ್ಲ + ಉಷ್ಣತೆ
ಸಮೀಕರಣದ ಎರಡೂ ಭಾಗಗಳ ಆಂತರಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಭೇದವು ಉಷ್ಣತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಸೂಸುತ್ತದೆ. ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ, ಆಂತರಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಭೇದವನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆ: ಇಂಗಾ

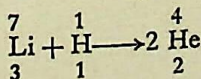
* ೪ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್ ಶಾಖದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಗ್ರಾಂ ತೂಕದ ನೀರನ್ನು ಒಂದು ಡಿಗ್ರಿ ಏರುವಂತೆ, ಎಂದರೆ ೫ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್ ಶಾಖಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ, ಕಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಉಷ್ಣಕ್ಕೆ ಒಂದು (ಸಣ್ಣ) ಕ್ಯಾಲೊರಿ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಲಾಮ್ಲ ಅನಿಲವನ್ನು ಎರಡು ವಿಧಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಸಬಹುದು. ಇಂಗಾಲದ ಮತ್ತು ಆಮ್ಲಜನಕದ ನೇರವಾದ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವುದು ಒಂದು. ಆ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ೯೪,೪೦೦ ಕ್ಯಾಲೋರಿಯ ಉಷ್ಣತೆ ಹೊರಬೀಳುವುದು. ಇಂಗಾಲಾಮ್ಲ ಅನಿಲವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬಹುದು. ನೊದಲನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇಂಗಾಲವು ಆಮ್ಲಜನಕದೊಡನೆ ವರ್ತಿಸಿ ಇಂಗಾಲೇಕಾಮ್ಲವೆಂಬ ಒಂದು ವಿಷಾನಿಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು. ಆ ಮೇಲೆ ಇಂಗಾಲೇಕಾಮ್ಲವು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆಮ್ಲಜನಕದೊಡನೆ ವರ್ತಿಸಿ ಇಂಗಾಲಾಮ್ಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು. ಆಗ ಉಷ್ಣತೆಯು ಎರಡು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಬೀಳುವುದು.

ಎರಡು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವ ಒಟ್ಟು ಉಷ್ಣತೆಯು ಇಂಗಾಲ ಮತ್ತು ಆಮ್ಲಜನಕದ ನೇರವಾದ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವ ಉಷ್ಣತೆಯಷ್ಟೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಎಷ್ಟು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ—ಹೊರಬೀಳುವ ಅಥವಾ ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಒಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಕ್ತಿ ಸಂಸ್ಥಿತಿಯ ನಿಯಮದ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆನ್ನಬಹುದು.

ಹಳೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೇರೆಗೆ ರಾಸಾಯನಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಎರಡು ಸಂಸ್ಥಿತಿಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವುವು. ಆದರೆ ಹೊಸ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರಮಾಣು ಕೇಂದ್ರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ಚಲಿಸುವ ಋಣವಿದ್ಯುತ್ಕಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೂಕ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಸಂಸ್ಥಿತಿಯ ನಿಯಮಗಳ ಪಾಲನೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ, ಜಲಜನಕ ಪರಮಾಣುಕೇಂದ್ರ ಎಂದರೆ ಧನಕಣ ಮತ್ತು ಲಿಥಿಯಂನ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರದ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಅರ್ಕಾನಿಲದ ಎರಡು ಕೇಂದ್ರಗಳು ಹುಟ್ಟುವುವು. ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಸಮೀಕರಣವನ್ನು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಬರೆಯಬಹುದು.

$\begin{array}{c} 7 \\ 3 \end{array} \text{Li}$ ಎಂದರೆ, 3 ವಿದ್ಯುದಂಶವುಳ್ಳ 7 ಪರಮಾಣು ತೂಕದ ಲಿಥಿಯಂ ಪರಮಾಣು. ಕೆಲವು ಲೋಹಗಳ ವಿದ್ಯುದಂಶವು ಅಷ್ಟೇ ಇದ್ದು ಪರಮಾಣು ತೂಕಮಾತ್ರ

ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಪರಮಾಣುಗಳನ್ನು ಸಕ್ಷೇತ್ರವೆನ್ನುವರು. ಲಿಥಿಯಂಗೆ ಎರಡು ಸಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿವೆ. ಒಂದರ ಪರಮಾಣುತೂಕ ೬ ಇನ್ನೊಂದರದು ೭. ಡಾಕ್ಟರ್ ಆಸ್ಟನ್ ಅವರ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಸಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ತೂಕ ಪೂರ್ಣಾಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಪರಮಾಣುವಿನ ತೂಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು ಅಪೂರ್ಣಾಂಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಸಮೀಕರಣದ ಎಡಭಾಗದ ತೂಕ ೮.೦೨೬೧ ಇದ್ದು ಬಲಭಾಗದ ತೂಕ ೮.೦೦೭೮ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಪರಿವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ೦.೦೧೮೩ ತೂಕ ಲಯಹೊಂದುವುದು. ಎಂದರೆ ತೂಕ ಸಂಸ್ಥಿತಿಯ ನಿಯಮದ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಲಿಥಿಯಂ ಮತ್ತು ಜಲಜನಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಯಾವ ಚಲನಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತಗಲುವವೋ, ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಅರ್ಕಾನಿಡ ಎರಡು ಪರಮಾಣುಗಳು ಸಿಡಿಬುರುವುವು. ಹೀಗೆ, ಪರಿವರ್ತನೆಯಿಂದ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶಕ್ತಿಸಂಸ್ಥಿತಿನಿಯಮದ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯೂ ಆಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಮೇಲಿನ ಒಂದೇ ಪರಿವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಮಾಣುಗಳ ತೂಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪರಿಣಮಿಸಿದ ಪರಮಾಣುವಿನ ತೂಕ ಕಡಮೆ. ಇದು ಪರಿಣಮಿಸಿದ ಪರಮಾಣುವಿನ ಶಕ್ತಿಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ತೂಕ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಸಂಸ್ಥಿತಿ ನಿಯಮದ ವಿರೋಧವನ್ನು ಐನ್‌ಸ್ಟೀನನು ತಿಳುಹಿಸಿದನು. ಆತನ ತತ್ವದಂತೆ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ತೂಕಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಭೇದವಿದ್ದರೂ ಅವೆರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಬಹುದು. ಆ ಪರಿವರ್ತನೆಯು ಕೆಳಗಿನ ಸಮೀಕರಣದಿಂದ ವಿಶದವಾಗುವುದು.—

$$E = mc^2$$

$E =$ ಶಕ್ತಿ, $m =$ ತೂಕ, $c =$ ಬೆಳಕಿನ ವೇಗ

ಮೇಲಿನ ಸಮೀಕರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ್ ತೂಕದಿಂದ 9×10^{10} ಅರ್ಗ್ ಶಕ್ತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವುದು. ಈ ಶಕ್ತಿ ೩೩ ಗಂಟೆಗಳವರೆಗೂ ೧೦ ಅಶ್ವಶಕ್ತಿಯಷ್ಟು ಇರುವುದು.

ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ತೂಕಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರೆ, ಲಿಥಿಯಂ ಮತ್ತು ಜಲಜನಕಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆಯಲ್ಲಾಗುವ ಸಂಸ್ಥಿತಿನಿಯಮದ ವಿರೋಧವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಬಹುದು. ತೂಕವು ಕಡಮೆ ಆದರೆ ಶಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಹೊಸ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಿತಿನಿಯಮಗಳ ವಾಲನೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವೆರಡೂ ನಿಯಮಗಳ ವಾಲನೆ ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್‌ನ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಸುಸರಿಸಿ ಆಗುವುದು.

ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಒಂದು ಲೋಹದ—ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತೂಕಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟು—ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅಪಾರವಾದ ಶಕ್ತಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿಗೂ ಲೋಹಪರಿವರ್ತನೆಯ ಕಾರ್ಯವು ಪರಮಾಣುರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಮೂಲಕ ಇಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ದೊರಕಿಸುವುದು ಶಕ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೂ ಲೋಹಪರಿವರ್ತನೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರು ಒಂದು ಲೋಹದ ಕೆಲವು ಪರಮಾಣುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಲೋಹದ ಪರಮಾಣುವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಯಾ ಪರಿವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಹಲವಾರು ಕಣಗಳುಂಟು. ಆ ಕಣಗಳ ಸ್ಥೂಲ ವಿವೇಚನೆ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಲೋಹಪರಿವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಕಣಗಳು

(i) ಋಣವಿದ್ಯುತ್ಕಣ—ಇದು ಋಣವಿದ್ಯುದಂಶವುಳ್ಳ ಕಣ. ಈ ಕಣದ ವಿದ್ಯುದಂಶವನ್ನು ಪರಮಾಣು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಪರಮಾಣವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ತೂಕವು ಜಲಜನಕ ಪರಮಾಣುವಿನ ತೂಕದ $\frac{1}{1836}$ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಇದರ ವಿದ್ಯುದಂಶ ಮತ್ತು ತೂಕದ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಸರ್ ಜೆ. ಜೆ. ಥಾಂಸನ್ ಅವರ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಗೊತ್ತುಮಾಡಬಹುದು. ಇದರ ವಿದ್ಯುದಂಶವನ್ನು ಪ್ರೊ. ಮಿಲಿಕನ್ ಅವರ 'ತೈಲಬಿಂದು' ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಗೊತ್ತುಮಾಡಬಹುದು.

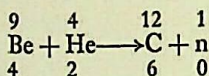
(ii) ಧನವಿದ್ಯುತ್ಕಣ—ಇದು ಧನವಿದ್ಯುದಂಶವುಳ್ಳ ಕಣ. ಇದರ ತೂಕ ಋಣ ಕಣದಷ್ಟೇ. ಈ ಕಣದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ತೀರ ಕಡಮೆಯಾದುದರಿಂದ ಮೊನ್ನೆ ತಾನೆ ಇದನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(iii) ಧನಕಣ—ಜಲಜನಕ ಪರಮಾಣುವಿನ ಕೇಂದ್ರ. ಇದರ ತೂಕವನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಒಂದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

(iv) ಆಲ್ಫಾ ಕಣ—ಇದು ಅರ್ಕಾನ್ಯಾಸಿತ ಕೇಂದ್ರ. ಇದರ ತೂಕಸಂಖ್ಯೆ ೪. ಎರಡು ಮಾನವುಳ್ಳ ಧನವಿದ್ಯುದಂಶವಿದೆ.

(v) ಕೂನ್ಯ ಕಣ—ಇದು ಧನಕಣದಷ್ಟೇ ತೂಕವಿರುವ, ಆದರೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ವಿದ್ಯುದಂಶವೂ ಇಲ್ಲದ, ಕಣ. ಸಂಚರಿಸುವ ಕಣದ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯು ಇನ್ನೊಂದು ಪರಮಾಣುವಿನಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರೆ, ಆ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯುದಂಶವುಳ್ಳ ಅಣುಗಳು ಹುಟ್ಟುವುವು. ಇವನ್ನು ವಿದ್ಯುದಣು ಎನ್ನಬಹುದು. ಕೂನ್ಯ ಕಣದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುದಂಶವು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಹರಿದಾಡುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುದಣುಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ

ವಿದ್ಯುತ್ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಪರಮಾಣುವಿನ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು, ಅದರಲ್ಲಿಯ ಧನಕಣವನ್ನು ತಗುಲಿ ಅದನ್ನು ಪರಮಾಣುವಿನಿಂದ ಹೊರತಳ್ಳುವುದು. 'ಶೂನ್ಯಕಣದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಧನಕಣವು ಅತ್ಯಂತ ವೇಗದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಸಿಡಿಯುವುದು. ಇದರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸಿ. ಟಿ. ಆರ್. ಎಲ್ಸನ್ ರವರ ಮೇಘಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ತೆಗೆಯಬಹುದು. ಶೂನ್ಯಕಣದ ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಬೆರಲಿಯಂ ಲೋಹದ ಫುಡಿಯಲ್ಲಿ ರೇಡಿಯಂ ಪ್ರಕಾಶನವನ್ನು ಬೆರಸುವರು. ಅವುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಇಂಗಾಲದ ಒಂದು ಪರಮಾಣುವೂ, ಒಂದು ಶೂನ್ಯಕಣವೂ ಹುಟ್ಟುವುವು.

$\frac{1}{0}$ ಎಂದರೆ ಶೂನ್ಯವಿದ್ಯುದಂಶ ಮತ್ತು ೧ ಶೂನ್ಯವುಳ್ಳ ಕಣ.

“ಹೊಸ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ”ದ ಸಲಕರಣೆಗಳು

ಕೇಂದ್ರ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಪರಮಾಣುಗಳು ಭಾಗವಹಿಸುವುವು. ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹತ್ತರಿಂದ ೧೦೦ರ ವರೆಗೂ ಇದೆ. ಇವುಗಳ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳು ಬೇಕು. ಕೇಂದ್ರ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಕಣಗಳು ಅಪಾರವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ವೇಗದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಸಿಡಿಯುವುವು. ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಇವುಗಳ ಪಥವೇ ವಿದ್ಯುದಂಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಕಣಗಳ ಈ ಸ್ವಭಾವದ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಅವುಗಳ ಗುರುತು ಹೆಚ್ಚುವ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿ. ಟಿ. ಆರ್. ಎಲ್ಸನ್ ರವರ ಮೇಘಮಂದಿರವು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

ಆವಿಯು ನೀರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಣಗಳ ಆಸರೆ ಬೇಕು. ಒಂದು ಕೊಳವೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುದಣುಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯ ಪ್ರಸಾರದಿಂದ ಆವಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವರು. ಆವಿಯು ನೀರಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಅದು ವಿದ್ಯುದಣುಗಳ ಆಸರೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ವಿದ್ಯುದಂಶವುಳ್ಳ ನೀರಿನ ಗುಳ್ಳೆಗಳೊಳಗಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತ ವಿದ್ಯುತ್ಕಣಗಳು ಸಂಚರಿಸಿದರೆ ನೀರಿನ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಮಿಂಚುವುವು. ಅವುಗಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದರೆ, ಅದು ವಿದ್ಯುತ್ಕಣದ ಪಥದ ಚಿತ್ರವೇ ಆಗಿರುವುದು. ಪಥದ ಉದ್ದಳತೆಯಿಂದ ಅದರ ಶಕ್ತಿ, ವೇಗ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಮಾಡಬಹುದು.

ರೇಡಿಯಂ ಸಿ. ಎಂಬ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ಲೋಹದಿಂದ ೭೭ಲಕ್ಷ ಓಲ್ಟುಗಳ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕಣಗಳು ಹೊರಗೆ ಸಿಡಿಯುವುವು. ಆದರೆ ಇಂಥ ಲೋಹಗಳು

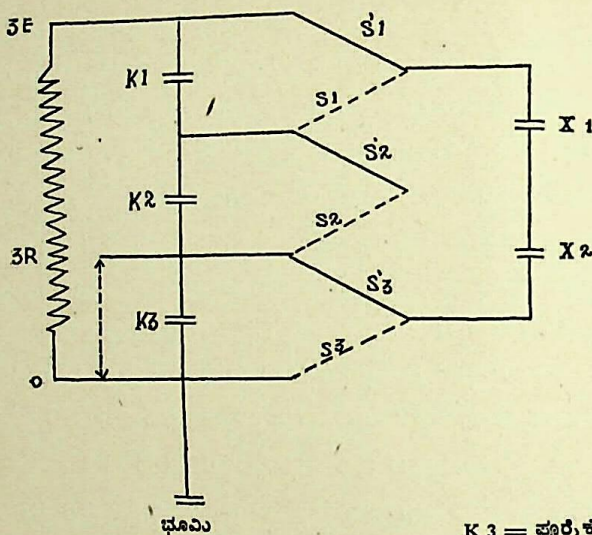
ಸಿಗುವುದು ಬಹಳ ವಿರಳ. ಒಂದು 'ಮಿಲಿಗ್ರಾಮ್' ರೇಡಿಯಂ ಲೋಹದಿಂದ ೩ ಕೋಟಿ ೭೦೦ಕ್ಕ ಕಣಗಳು ಸಿಡಿದುಬರುವುವು. ಆದರೆ ಲೋಹಪರಿವರ್ತನೆಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ೧೦೦೦ಕ್ಕ ಕ್ಕೆ ಒಂದರಂತೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಈ ಕಣಗಳಿಗೆ ಸಮವಾಗಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರವಾಹವು ೧.೨ x ೧೦^{-೧೦} ಅಂಪೇರ್. ೧೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕಣಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು ಅಶಕ್ತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಲಂಡನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರಾದ ಗುರ್ನಿ, ಕ್ರಾಡ್, ಗ್ಯಾಮೋ, ಕಾಕ್ರಾಫ್ಟ್, ವಾಲ್ಟರ್, ಕೇಂಬ್ರಿಡ್ಜಿನ ರದರ್‌ಫೋರ್ಡ್, ಆಲಿಫಂಟ್ ಕೀಸ್, ಅಮೇರಿಕದ ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರೊ. ಇ. ಓ. ಲಾರೆನ್ಸ್, ಲಿವಿಂಗ್‌ಸ್ಟನ್ ಮುಂತಾದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿವಿಧ ಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸಲಕರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ, ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕಣಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಬಲ ಒತ್ತಡದ ಸಲಕರಣೆಗಳು

ಪ್ರಬಲ ಒತ್ತಡದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕೋವಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಧನಕಣ ಶೂನ್ಯಕಣ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಆ ಕೋವಿಯ ಗುಂಡುಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕಣಗಳು ಪ್ರಬಲ ಒತ್ತಡದ ಸಲಕರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವೇಗವನ್ನು ಪಡೆದು ಯಾವುದೇ ಲೋಹದ ಪರಮಾಣುವಿಗೆ ತಗುಲಿದರೆ, ಅವು ಅದನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿಯ ಋಣವಿದ್ಯುತ್ಕಣಗಳನ್ನು ಹೊರತಳ್ಳುವುವು. ಒಂದು ಪರಮಾಣುವಿನ ಕೇಂದ್ರದ ಸುತ್ತಲೂ ತಿರುಗುವ ಋಣಕಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆಯಾದರೆ ಆ ಪರಮಾಣುವು ಇನ್ನೊಂದು ಪರಮಾಣುವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಲೋಹಪರಿವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಭಾಗವೆಂದರೆ ಪ್ರಬಲ ಒತ್ತಡಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು.

ಕೇಂಬ್ರಿಜ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾಕ್ರಾಫ್ಟ್ ಮತ್ತು ವಾಲ್ಟನ್ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ವೈಜ್ಞಾನಿಕರು ಪ್ರಬಲ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಒಂದು ಸಲಕರಣೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು. ಅದರ ಮೂಲತತ್ವವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ—

K_1, K_2, K_3 ಮತ್ತು X_1, X_2 ಇವು ವಿದುತ್ಸಂಜಯಪಾತ್ರಗಳು. K_1, K_2, K_3 ಗಳನ್ನು X_1, X_2 ಗಳಿಗೆ ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಬಹುದು—ಒಂದು S'_1, S'_2, S'_3 ಎಂಬ ಅಖಂಡ ರೇಖೆಯ ಮೂಲಕ, ಇನ್ನೊಂದು S_1, S_2, S_3 ಮುಂತಾದ ಖಂಡ ರೇಖೆಗಳ ಮೂಲಕ. K_3 ಸಂಜಯ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ೧ ಲಕ್ಷ ಒಟ್ಟಿನ ಪೂರೈಕೆಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸುವರು. ಇದನ್ನು ಖಂಡರೇಖೆಯ ಮೂಲಕ ಜೋಡಿಸಿದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ಚಕ್ತಿಯ ಕೆಲಭಾಗವು X_2 ಸಂಜಯ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದು. ಅನಂತರ ಅಖಂಡ

K 3 = ಪೂರೈಕೆ.

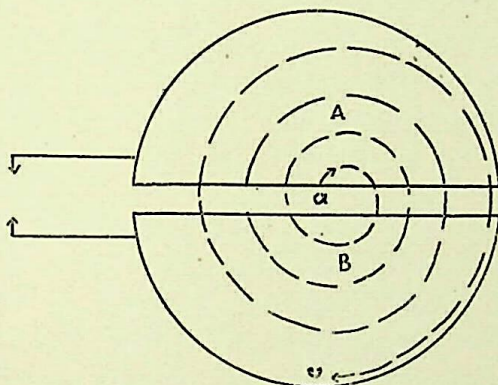
(From Proceedings of the Royal Society)

ರೇಖೆಯೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿದರೆ X_2 ಸಂಜಯ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯ ಶಕ್ತಿ K_2 ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಧದಿಂದ ಹತ್ತಾರು ಸಲ ಜೋಡಿಸಿದರೆ K_1 ಪಾತ್ರೆಯು ಒತ್ತಡವು K_3 ಪಾತ್ರೆಯ ಒತ್ತಡದ ಮೂರರಷ್ಟಾಗುವುದು. ಈ ವಿಧಾನದಿಂದ ಪ್ರಬಲವಾದ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬಹುದು.

ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರೊ. ಇ. ಓ. ಲಾರೆನ್ಸರು ಮತ್ತು ಡಾ|| ಲಿವಿಂಗ್‌ಸ್ಟನ್‌ರವರು ಪ್ರಬಲ ಒತ್ತಡದ ಕಣಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ 'ಸೈಕ್ಲೊಟ್ರಾನ್' ಎಂಬ ಸಲಕರಣೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥ ವಿಜ್ಞಾನಶಾಸ್ತ್ರದ 'ನೋಬೆಲ್' ಪಾರಿತೋಷಕವು ಪ್ರೊ. ಲಾರೆನ್ಸರಿಗೆ ದೊರಕಿತು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಎ ಬಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಅರ್ಧಗೋಲಾಕೃತಿಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ಅಂಚನ್ನು ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ತಡೆಯುವ ಪದಾರ್ಥದಿಂದ ಜೋಡಿಸುವರು. ಎ ಬಿ ಗಳಲ್ಲಿ ೧೦ ಸಾವಿರ ಓಲ್ವುಗಳ ಒತ್ತಡದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಗೋಲದ ಮಧ್ಯಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿ ಧನಕಣವನ್ನಾಗಲಿ ಶೂನ್ಯಕಣವನ್ನಾಗಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗೋಲವನ್ನು ೮೫ ಟನ್ ಭಾರದ ಆಯಸ್ಕಾಂತದ ನಡುವೆ ಇಡುವರು. ಈ ಆಯಸ್ಕಾಂತದ ಪ್ರಬಲಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೂಲಕ ಧನಕಣವು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಂತೆ ವರ್ತುಳಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವುದು. ಎ ಮತ್ತು ಬಿ ಅರ್ಧಗೋಲಗಳ ವಿದ್ಯುದಂಶವನ್ನು ಅತಿವೇಗದಿಂದ ಒಂದು ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸು

ತ್ತಾರೆ. ಅದುದರಿಂದ ಧನಕಣವು ಎ ಭಾಗದಿಂದ ಬಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಅದರ ವೇಗವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದರ ಶಕ್ತಿಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ವೇಗವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಧನಕಣವು ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಾಸದ ವರ್ತುಲದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ಪೂರೈಕೆಯ

(From Physical Review)

ಒತ್ತಡದ ೧೦೦ ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾದ ಒತ್ತಡದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ 'ಲ' ಬಿಂದುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಬರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಲೋಹದ ಪರಮಾಣುವನ್ನು ಟೈರೆ ಧನಕಣವು ಅದನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿಯ ಋಣಕಣಗಳನ್ನು ಹೊರತಳ್ಳುವುದು. ಪರಮಾಣುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಋಣವಿದ್ಯುತ್ಕಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಮೆಯಾದರೆ ಪರಮಾಣು ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಲೋಹದ ಪರಮಾಣುವಾಗುವುದು.

ಆದ್ದರಿಂದ, ಲೋಹಪರಿವರ್ತಕರ ಕನಸು ನನಸು ಆಗುವ ಯುಗವು ಬೇಗನೆ ಬರುವುದೇನು ?

ಪದ್ಮನಾಭ ಪುರಾಣಿಕ.

ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳು

ಅರ್ಕಾನಿಲ = Helium.

ಅಶ್ವಶಕ್ತಿ = Horse power.

ಇಂಗಾಲ = Carbon.

ಉಪವಿದ್ಯುತ್ಕಣ = Electron.

ಕೇಂದ್ರಕ್ರಿಯೆ = Nuclear reaction.

ಚಲನಶಕ್ತಿ = Kinetic energy.

ತೂಕಸಂಸ್ಥಿತಿಯ ನಿಯಮ = Law of Conservation of mass.

ತೂಕಸಂಖ್ಯೆ = Atomic number.

ತೈಲಬಿಂದು = Oil drop.

ಧನಕಣ = Proton.

ಧನವಿದ್ಯುತ್ಕಣ = Positron.

ಪರಮಾಣುತೂಕ = Atomic weight.

ಪ್ರಕಾಶನ = Emanation.

ಪ್ರಬಲ ಒತ್ತಡ = High voltage.

ಪೂರೈಕೆಯ ಒತ್ತಡ = Supply voltage.

ಮೇಘಮಂದಿರ = Cloud chamber.

ಲೋಹಪರಿವರ್ತಕರು = Alchemists.

ವಿದ್ಯುದಣು = Ion.

ಶಕ್ತಿ ಸಂಸ್ಥಿತಿಯ ನಿಯಮ = Law of Conservation of energy.

ತೂಕಕಣ = Neutron.

ಸಕ್ಷೇಪ = Isotope.

ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ = Radio activity.

ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. *The Mechanism of Nature.*—BY ANDRADE.
2. *The New Chemistry.*—BY ANDRADE.
3. *Ramification of Chemistry.*—A. W. STEWART.
4. *Electron.*—BY MILLIKAN.
5. *Science and Human Experience.*—BY HERBERT DINGLE.
6. *Encyclopædia Britannica.*—VOLUME II.

ಅತ್ತೆ

ಅತ್ತೆಯೆಂದರೆ ಹೆಂಡತಿಯ ತಾಯಿ, ಅಥವಾ ಗಂಡನ ತಾಯಿಯೇ ಅಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ತಂಗಿ, ಅಥವಾ ಸೋದರಮಾವನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮುದುಕಿ, ಮಡಿಹೆಂಗಸು, ಆಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಹೆಂಗಸೂ ಆಗ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಮನುಷ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಮನಸ್ಸಿನ ವೃತ್ತಿ. ನಮಗೆ ಪರಿಚಿತ ರೊಬ್ಬರು, ಗಣ್ಯರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು—ಸರಕಾರದ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರು—ವಿದ್ಯಾ ವಂತರು—ಷರಾಯಿ ಬೂಟ್ಟು ಧರಿಸುವ ಆಧುನಿಕ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು—ಎರಡು ಸಾರಿ ನೀಮೆಗೆ ಹೋಗಿಬಂದವರು—ಗಂಡಸರು—ಇದ್ದಾರೆ; ಅವರನ್ನು ನಮ್ಮ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ 'ಅತ್ತೆ' ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ—ಅಲ್ಲ, ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಎದುರೆದುರಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಹಾಗೆಂದು ಕರೆಯಲು ನಮಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅತ್ತೆ, ಗುಮಾಸ್ತರು ಸೊಸೆ. ಆಫೀಸರು ಅಪ್ರಯೋಜಕನಾಗಿದ್ದರೆ ಗುಮಾಸ್ತರೇ ಅತ್ತೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಸೊಸೆ ಮೆತ್ತಗಿದ್ದರೆ ಅತ್ತೆ ಅತ್ತೆಯಾಗಿರುವುದಿರಲಿ, ಅತ್ತಿಗೆ ನಾದಿನಿಯರು ಮುಂತಾಗಿ ಮನೆಮಂದಿಯೆಲ್ಲಾ, ಹುಡುಗರು ಮಕ್ಕಳು ಸಹ, ಅತ್ತೆಯರೇ! ಸೊಸೆ ಗಟ್ಟಿಗಿತ್ತಿ ಯಾದರೆ ಅವಳೇ ಅತ್ತೆ; ಅತ್ತೆ, ಮಾವ, ಅತ್ತಿಗೆ, ನಾದಿನಿ, ಗಂಡ, ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲಾ ಸೊಸೆ.

ಅತ್ತೆಯ ಮುಖ್ಯಲಕ್ಷಣ ದರ್ಪ ; ಆಳಬೇಕು, ಅನ್ನಬೇಕು, ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಧಾನ ವಾದ ಮನೋವೃತ್ತಿ. ಅತ್ತೆಯಾಗಿ, ತನ್ನ ಹಿರಿಯತನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸದಿದ್ದರೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಯಾರಿಗಾದರೂ ಮೂಗು ಹೋಗಲಿ, ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕಿವಿ ಹರಿಯಲಿ, ಯಾರಾದರೂ ಮುನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ, ಯಾರಾದರೂ ಉಪವಾಸಮಾಡಲಿ, ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸದಿದ್ದರೆ ಅದೆಂಥ ಅತ್ತೆಗಿರಿ? ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಹಾಯಬೇಕು, ಹಿಂದೆ ಬಂದರೆ ಒದೆಯಬೇಕು, ಅತ್ತಲಾಗಿ ಬಿಡಕೂಡದು, ಇತ್ತಲಾಗಿ ಬಿಡಕೂಡದು, ಹೀಗೆ ಕಾಡಿಸದಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆ ಏನು ಉಳಿಯಿತು? ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಸಲವಾದರೂ, ಯಾರೊಡನೆಯಾದರೂ—ಕೊನೆಗೆ ಬೀದಿಬಸವ ಸೊಡನೆ—ಕಲಕಲನೆ ಜಗಳವಾಡದಿದ್ದರೆ ತಿಂದ ಅನ್ನ ಮೈ ಹತ್ತಬೇಕು ಹೇಗೆ? ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಅಕ್ಕ, ತಂಗಿ, ಅಣ್ಣ, ತಮ್ಮ, ಗಂಡ, ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಯಾರೊಡನೆ

ಯಾದರೂ ಕಾದಿ ಗೆಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಕಾಲಕೂಟ ಉಕ್ಕಿ ಸುರಿದು ವಾಂತಿಯಾಗದೆ ಹೋದರೆ, ಸಂಕಟ. ಅದಕ್ಕೆ ದಿನದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮುಂಜೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ಪ್ರಧಾನಪತುಗಳು; ಅವರ ತ್ಯಾಗದಿಂದ ಮಿಕ್ಕವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದೂ ಉಂಟು. ಯಾರೂ ಬಲಿಯಾಗಿ ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ, ದೀಕ್ಷೆ ತರುವ ಒಬ್ಬರೇ ಬಯಲಲ್ಲಿ ನಿಂತೋ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೋ, ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿಯೋ ಬದರಿ, ಗೊಣಗಿ, ಆತ್ಮಯಜ್ಞದಿಂದ ಎದೆಯನ್ನು ಹಗುರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಅಂದಿನ ಹೊಸ ಅಸಮಾಧಾನವೇನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಹಳೆಯದನ್ನಾದರೂ ಕೆರೆದು ಗಾಯಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೂಗಾಡಬೇಕು, ತನ್ನ ಸಮಾನದುರದೃಷ್ಟಶಾಲಿಗಳೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಗೋಳಾಡಬೇಕು, ತನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಯಾರೂ ಗಮನಿಸಿ 'ಆಯೋ!' ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ದೂರಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ, ತಾನೇ ವಾಸಿ, ತನ್ನ ಸಮಾನ ಸಹನಯವರಿಲ್ಲ, ಬೆಳ್ಳಿಯವರಿಲ್ಲ, ಉದಾರಿಗಳಿಲ್ಲ, ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣರಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇವು "ಅತ್ತೆ"ಯ ಕೆಲವು ಸ್ಥೂಲ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಈ ವಿಚಿತ್ರವಸ್ತು, ಬುನಾದಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೇಶ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಒಂದು ಬೇನೆ. ಸಾಕ್ರೆಟೀಸನ ಕಾಲದಿಂದ ಮೊದಲುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಮದ್ದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಒಂದು ಅತ್ತೆಯ ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಹತ್ತುವ ವರೆಗೆ ಜರುಗಬಹುದಾದ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದೆ.

೧

"ಲೋ, ಕಾಫೀ ಕುಡಿದುಹೋಗೋ ಒಂದು! ಮಹಾ ಓದಿ ಪ್ಯಾಸು ಮಾಡೋನು! ಮೂರು ಹೊತ್ತೂ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಬಗ್ಗಿಸಿದ ಕತ್ತು ಎತ್ತದೆ ಬಿಳೀಕಾಗದ ಮೇಲೆ ಕರೀಗೀಟು ಎಳೀತಾ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಆಗಿಹೋಯಿತು!"

"ನಾನು ನಿತ್ಯ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಒಂದು ಕುಡೀತಿರಲಿಲ್ಲವೇನಮ್ಮ! ಆಗೋದಕ್ಕೆ ಮುಂಜೆ ಒಂದು ಕತ್ತಿನಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಂಡು ಪೀಡಿಸುತ್ತೀಯಲ್ಲಾಂದೆ! ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆಗಲಿ ಎಂತ ಕೂತುಕೊಂಡೆ."

"ಮತ್ತೆ, ಆಯಿತೇ ಆಯಿತೇ ಅಂತ ಒಂದು ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಏನು ಮಾಡೋದು?"

"ನಾನೆಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಂದನಮ್ಮ? ಅಪೊತ್ತು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕ್ಲಾಸು; ಹೊತ್ತಾಗಿ

ಹೋಗಿತ್ತು; ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕೇಳಿದೆ.—ಕುಡೀದೆ ಹಾಗೇ ಹೋದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಬೈಯುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ ಅಂತ.”

“ಹೌದು, ನಾನು ಭಯೋಳು; ನಾಳಿನಿಂದ ಬಯ್ಯದೆ ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಮಾಡಲಿ!”

“ಅಕ್ಕ ಮಾಡುತ್ತೀನಿ ಅಂತಾಳ್ತಲ್ಲಮ್ಮ! ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು, ಮಾಡಲಿ.”

“ಮಾಡಲಪ್ಪ, ಮಾಡಲಿ; ಮಹಾರಾಯತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲಿ; ಅವಳುಮಾಡಿ ಮಾಡಿಯೇ ನೀನು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡೋನಾಗಿರೋದು. ಮಾಡಿ! ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ! ಯಾರು ಬೇಡ ಎಂದೋರು?”

“ಅವೊತ್ತು ಅವಳು ಮಾಡಿದ್ದು ಜೆನ್ನಾಗಿತ್ತಲ್ಲಮ್ಮ!”

“ಜೆನ್ನಾಗಿರದೇ ಏನುಮಾಡುತ್ತೆ? ಈ ತಗ್ಗಿನ ಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸೇರು ಹಾಲು, ಒಂದು ಪೌಂಡು ಫುಡಿ ಹುಯ್ದರೆ! ನಾನು ಮಾಡುವುದು ಅಂದರೆ ನಿಮಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಯಾವುದೂ ಒಪ್ಪಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹಣೆಯಬರಹವೇ ಹೀಗಾಗಿ ಹೋಯಿತು; ದುಡಿಯೋದು, ಅನ್ನಿ ಸಿಕೊಳ್ಳೋದು!”

“ಈಗ ನಿನ್ನ ಯಾರೇನೆಂದರಮ್ಮ? ನೀನೇ ನಿತ್ಯ ಕಾಫಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೀಯಲ್ಲಮ್ಮ!”

“ಮತ್ತಿನ್ನೇನು ಮಾಡುವುದು? ತೀರಾಬಾರ ನಾನೂ ಮಾಡುತ್ತೀನಿ ಮಾಡುತ್ತೀನಿ ಅಂತ ಬಂದು ಒಂದುದಿನ ಮಾಡಿದಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಮೈ ಬಗ್ಗ ಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ!”

“ಅವಳು ಹಡಿ ಮೈಲಿಗೆ ಎಂದೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಬಿಟ್ಟಳು.”

“ಹೌದು ಹೌದು! ಅಂತು ಇಂತು ನನ್ನ ಮೇಲೇ ತವ್ವು!”

೨

“ಇದೇನು ಹೀಗೆ ಕಾಯಿಪಲ್ಯ ತಂದು ತಂದು ಎಳೆದರೆ? ಯಾರು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೇಯಿಸೋರು?”

“ಇದೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ದಿನಕ್ಕೇ? ನಾಳೆಗೆ, ನಾಡಿದ್ದಿಗೆ; ಮಿಕ್ಕರೆ ಇನ್ನೊಂದು ದಿನಕ್ಕೆ.”

“ನಿತ್ಯ ನಿತ್ಯ ಎರಡೆರಡು, ಮೂರುಮೂರು, ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾನೊಬ್ಬಳು ಅಡಿಗೆ ಪರಿಚಾರಕಳು ಇದ್ದೀನಲ್ಲ!”

“ಹಾಗೆ ನೋಡೋದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಚಾರಕರೇ! ಯಾರಲ್ಲ?”

“ಅಯ್ಯೋ, ನೀವ್ಯಾಕೆ ಪರಿಚಾರಕರಾಗುತ್ತೀರಿ? ಬೀಯೆ ಎಮ್ಮೆ ಪ್ಯಾಸು ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ; ನೂರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ ತರುತ್ತಿದ್ದೀರಿ!”

“ಬಿ.ಎ., ಎಂ.ಎ. ಪ್ಯಾಸುಮಾಡಿ ನೂರಾರು. ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ ತರುವ ಪುಣ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಯಾರ್ಯಾರ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟೋ!”

“ಆದರೂ ನಿಮ್ಮ ದೊಡ್ಡ ಸ್ತಿಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಧಾರಾಳ ಹೇಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ!”

“ನನಗೇನು ತರ್ಕಾರಿಯ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟು ಇಷ್ಟವೇ ಇಲ್ಲ; ತರದೇ ಇದ್ದರೆ, ‘ಬರೀ ಅನ್ನ ನೀರೂ ಅನ್ನ ನೀರೂ ಯಾರು ತಿಂದಾರು?’ ಅಂತೀಯಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ತರೋದು. ನಿನಗೆ ಕೈಲಾಗದಿದ್ದರೆ, ಇದೇ ಮಾಡಬೇಕು, ಅದೇ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲ.”

“ನಿಮ್ಮದು ಯಾವುದೂ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಈ ಮನೇಲಿ ತಿನ್ನೋಳು ನಾನೊಬ್ಬಳು ತಾನೇ ಹೊಟ್ಟೆಬಿರಿಯ! ಹಾಳು ಹೊಟ್ಟೆ ಒಂದು ಇದೆಯಲ್ಲ!”

“ನಾವೆಲ್ಲಾ ಉಪವಾಸ ಇರುತ್ತೇವೆಯೇ? ನಾವೂ ತಿನ್ನು ವುದಿಲ್ಲವೇ?”

“ಉಪವಾಸವೊ ಒಪ್ಪತ್ತೊ ಮಾಡಿಕೊಂಡು; ಇರೋದು ಇಲ್ಲದ್ದು ನೋಡಿ ಕೊಂಡು, ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಬೇಯಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತೀನಲ್ಲ, ನಂದೇ ತಪ್ಪು ಅಲ್ಲವೇ?”

೩

“ಎನೇ, ಆಗಲೇ ತಟ್ಟೆ ತಂದು ಹಾಕಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟೆ?”

“ಹನ್ನೊಂದೂವರೆ ಆಯಿತಲ್ಲಮ್ಮ!”

“ಆಗಲಿ, ಆದರೇನು? ಇನ್ನೂ ಹಿಂದಿನ ಹತ್ತೂವರೆ.”

“ಹನ್ನೆರಡು ಘಂಟೆಗೆ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಲ್ಲಮ್ಮ!”

“ಹೋಗು; ಇನ್ನೂ ಅರ್ಧ ಘಂಟೆಯಿದೆಯಲ್ಲ! ಅನ್ನ ಕುದಿಹತ್ತುತಾ ಇದೆ; ಈಗ ಆಗುತ್ತೆ.”

“ಇನ್ನೂ ಅನ್ನ ಅಗಿ, ಸಾರಾಗಿ, ನಾ ಊಟಮಾಡಿ, ಎಂದಿಗಮ್ಮ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು?”

“ಹಾಗಾದರೆ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವ ಅನ್ನವನ್ನು ಹಾಗೇ ತೋಡಲೇನೇ? ಮೊನ್ನೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಆತರಮಾಡಿದೆ. ಒಲೆ ಬೀಸಿ ಬೀಸಿ, ಊದಿ ಊದಿ, ಅನ್ನ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿದೆ. ಇನ್ನೂ ರಟ್ಟೆ ಎರಡೂ ಸೇಡುತ್ತಾ ಇದೆ—ಆದರೂ ಅನ್ನ ಆಗಿಲ್ಲ, ಅಕ್ಕಿ ಅಕ್ಕಿ, ಎಂತ ಎಲ್ಲಾ ಹಿಂಡಿಟ್ಟುಹೋದೆ. ಯಾಕೋ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ

ಯಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಓದು! ಬೆಳಗ್ಗೆ ಆರು ಘಂಟೆಗೆ ಎದ್ದರೆ ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಘಂಟೆಯಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಚಾಕರಿಯೇ ಆಗಿ ಹೋಗುತ್ತೆ.”

“ಹೊತ್ತಾದರೆ ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಸೇರಿಸೋಲ್ಲಮ್ಮ; ಹೊರಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.”

“ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ನಿಲ್ಲಿಸಲಿ; ಮನೆಗೆ ಬಂದುಬಿಡು; ನೀವೆಲ್ಲಾ ಓದಿ ಓದಿ ಪ್ಯಾಸು ಮಾಡಿ ಎನು ಉದ್ಧಾರವಾಗಬೇಕೋ ಕಾಣೆ! ದೊಡ್ಡೋರಾಗುವ ತನಕ ಹೀಗೆ ನಿಮಗೆ ದೇಹ ತೆಯ್ಯೋದು; ನೀವು ಆಮೇಲೆ ಗಂಡನ ಹಿಂದೆ ವುಸಕ್ಕನೆ ಓಡಿ ಹೋಗೋದು; ಅಷ್ಟೆ ತಾನೇ ಉಡುಗೆರೆ ನೀವು ಕೊಡೋದು? ನಾವೆಲ್ಲಾ ಪ್ಯಾಸೇ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆಯೇ? ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲವೇ?”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಎರಡು ಘಂಟೆಗೆ ಬಂದು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತೇನಮ್ಮ.”

“ಯಾಕೆ? ಬರಿಹೊಟ್ಟೆಲಿ ಉಪವಾಸ ಕಳುಹಿಸಿದಳು ಅಂತ ದೂರು ವುದಕ್ಕೇ!”

“ನಾನು ಎಂದು ಯಾರ ಕೈಲಿ ದೂರಿದ್ದೇನಮ್ಮ?”

“ದೂರಲೇಬೇಕೇನು? ಅಂತೂ ನನ್ನದೇ ತವ್ವು! ಇಷ್ಟು ದುಡೀತೀನಲ್ಲಾ ಅಂತ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅಂತಃಕರಣವೇ, ವಿಶ್ವಾಸವೇ?”

೪

“ಇದೇನೇ ಇದು, ಮಕ್ಕಳನ್ನ ಹೀಗೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ? ನಾನು ಇವೊತ್ತು ಆಗಲೆ ಎರಡು ಸಲ ನೀರು ಹುಯಿದುಕೊಂಡೆನಲ್ಲೇ! ಇನ್ನೆಷ್ಟುಸಲ ಹುಯಿದು ಕೊಳ್ಳಲೇ? ಒದ್ದೆ ಉಟ್ಟು ಉಟ್ಟೇ ನನ್ನ ಮೈ ತುಂಬ ರೋಗ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು.”

“ಎನಾಯಿತು ಅತ್ತೇ?”

“ಎನಾಯಿತೇ? ನನ್ನ ತಲೆ! ಹೊಲೆಮಾದಿಗ ಮೈಲಿಗೆ!”

“ಯಾಕೆ? ಇಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬಂದಿದ್ದರು?”

“ಯಾರೇ? ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು!”

“ಅವಕ್ಕೆ ಅಂಗಿ ಕೂಡ ಹಾಕಿಲ್ಲ, ಬರೀ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿವೆ!”

“ಬಟ್ಟೆಗೆ ಗತಿಯಿದ್ದರೆತಾನೇ ಹಾಕೀರಿ, ಪಾಪ!”

“ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ದೂರೂ ಮುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಾರಲ್ಲಾ ಅಂತ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗೇನು ಕಡಮೆ? ಮಹಾರಾಯರು ಹೊಲಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದಾರೆ!”

“ನಿನಗೇನೂ ಕಡಮೆ ಇಲ್ಲಮ್ಮ; ನನಗೇ ಕೋರಿ ಉಟ್ಟು ಉಟ್ಟು ಸಾಯುವುದು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಅಷ್ಟೆ.”

“ನಿಮಗೆತಾನೇ ಏನು ಕಡಮೆಮಾಡಿದ್ದಾರೆ? ಗಳುವಿನ ಮೇಲೆ ದಿನಾ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸೀರೆಗಳಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆಯಲ್ಲಾ?”

“ನಿಮಗೆ ಅದೂ ಸೈರಣೆಯಿಲ್ಲ! ಮೂರು ಇದ್ದರೇನು ಮುನ್ನವತ್ತು ಇದ್ದರೇನು? ಅವೆಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗಿ ತುಂಡು ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳೋದು ಕಾಣೋದಿಲ್ಲವೇ?”

“ಅದೇಕೆ?”

“ಅದು ಇದಕೆ! ನೀನು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದದ್ದಕ್ಕೆ.”

“ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳೇನು ಮಾಡಿದವು?”

“ತಿರುಗಿ ಅದೇ ಮಾತಾಡೋದು ನೋಡು! ಮುಸರೆ ಸಾದು ಹಣೆಗೆ ಬಡಿದು ಕಳುಹಿಸಿದೆ; ಅದು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿತು!”

“ಹಣೆಗೆ ಏನೂ ಇಡದೆ ಹಾಳುಹಣೆ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೀರಿ ಅಂತೀರಲ್ಲಾಂತ ಇಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದೆ.”

“ಆಹಹಹಹ! ನೀ ಬಿಡು, ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಡೋದರಲ್ಲಿ ಕುಶಾಲಗಿತ್ತಿ! ನಾ ಹೇಳಿದ್ದು ತಾನೇ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ? ನನ್ನದೇ ತಪ್ಪು ಅಂತೂ ಇಂತೂ!”

೫

“ಅಕ್ಕಾ, ಅರಿಸಿನ ಕುಂಕುಮಕ್ಕೆ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಎರಡುಸಲ ಬಂದು ಕರೆದರು; ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟುಬರಲೇ?”

“ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟ! ಏನಾದರೂ ಮಾಡು!”

“ಹೋಗು ಅಂದರೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ; ಬೇಡ ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲ.”

“ಅಯ್ಯೋ ವಾಪ! ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಕೇಳೇ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ!”

“ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕೇಳದೇ ಯಾವುದು ಮಾಡುತ್ತೀವಿ?”

“ಹೌದು ಹೌದು!”

“ನೀವೂ ಬಂದರೆ ಹೋಗಿಬರಬಹುದು.”

“ನಾನು ಬರುವುದಿಲ್ಲ!”

“ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಹೇಗೆ ಹೋಗಲಿ?”

“ನಿನ್ನ ಗಂಡನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗು! ಅವೊತ್ತು ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಅವರೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಇಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿರೋರು!”

“ಅವೊತ್ತು ಮಂಗಳಾರತಿಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದಿದ್ದರು;” ನಾನು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಹೋಗುತ್ತೀನಲ್ಲಾ, ನೀನೂ ಬಾ’ ಎಂದರು; ನೀವು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದಿರಿ; ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೋದೆ. ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಹೋದೆ, ಅವರ ಜೊತೆಗೇ ಬಂದೆ. . . . ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೂ ಹೋಗಲೊ ಬೇಡವೋ?”

“ಬೇಕಾದರೆ ಹೋಗು, ಸಾಕಾದರೆ ಬಿಡು; ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾಕೆ ಗೂಬೆ ಕೂರಿಸುತ್ತೀ?”

“ಸಂಜೆಹೊತ್ತು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಅರಿಸಿನ ಕುಂಕುಮಕ್ಕೆ ಕರೆದರೆ ಹೋಗದೆ ಇರುತ್ತಾರೆಯೇ ಅಂದಿದ್ದಿರಿ; ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕೇಳಿದೆ. ನನಗೇನು ಹೋಗಲೇ ಬೇಕು ಅಂತ ಇಲ್ಲ.”

“ಹೌದು; ನಾನು ಹಾಗೆಂತ ಹೇಳಿದ್ದು ತಪ್ಪೇನು?”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಸೀತೂನ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೀನಿ.”

“ಅಯ್ಯೋ ನೀವೇನಮ್ಮ, ಘಟ್ಟಿಗಿತ್ತಿಯರು; ಸೀತುತಾನೇ ಯಾಕೆ? ಎನೂ ಬೇಡ; ನೀವೇನು ಈಗ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ, ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೇ ಹೋಗುತ್ತೀರಿ. . . . ಯಾಕೇ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತುಬಿಟ್ಟಿ?”

“ಮತ್ತೇನು ಮಾಡಲಿ? ನೀವು ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.”

“ಇನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು ಬೆಸವಾಗಿ? ನೀವೆಲ್ಲಾ ಈಗಿನ ಕಾಲಡವರು; ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಜಾಣಿಯರು; ನಮಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ತಾನೇ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದವಕ್ಕೆ! ಅಂತೂ ನನ್ನಿಂದಲೇ ತಪ್ಪು!”

೭

“ಅಮ್ಮ, ಅತ್ತಿಗೆಯ ಮಗುವಿಗೆ ತುಂಬ ಕಾಯಿಲೆಯಂತೆ.”

“ಆದರೆ ಆಯಿತು; ಕಾಯಿಲೆ ಬರೆದೆ ಇದ್ದದ್ದು ಯಾರಿಗೆ?”

“ನೀನು ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೇನಮ್ಮ?”

“ನಾನೇಕೆ ಹೋಗಲಿ?”

“ಅಣ್ಣ ಕೂಡ ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲವಂತೆ; ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆಯಿಂದ ಮಗು ಜ್ಞಾನವಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮಲಗಿದೆಯಂತೆ.”

“ಅನುಭವಿಸಲಿ; ಯಾರಿಗೇನು? ಅವರವರು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ಅವರವರಿಗೆ. ಸುಖ ಬಂದಾಗ ಯಾರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ? ಕಷ್ಟಬಂದರೆ ಯಾರು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತೆ?”

“ನಾನಾದರೂ ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲೇ?”

“ನೀವೆಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೆಯವರೇಯೆ; ಒಂದು ಮಾರುದೂರ ಇಲ್ಲ, ಮನೆ! ಅವಳು ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ; ನಾವು ಮೇಲೆಬಿದ್ದು ಹೋಗಬೇಕೇನು? ಅಂಥಾದ್ದೇನು ಹಿಡಿದಿದೆ?”

“ಅವಳು ಯಾರ ಕೈಲಿ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸುತ್ತಾಳಮ್ಮ? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಎನ್ನುವವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ.”

“ನನಗೆ ಈಗ ನೀತಿ ಹೇಳೋಳು, ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ಅತ್ತಿಗೆ ಬೇರೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೀವಿ ಅಂತ ಹೋದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಏಕೆ ಹೇಳಬಾರದಾಗಿತ್ತು!”

“ಅವರೂ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದರಲ್ಲಮ್ಮ! ಈಗ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ತಿಂಗಳಾಯಿತು ಬೇರೆ ಹೋಗಿ; ‘ಈ ನಿತ್ಯ ಜಗಳ ಸಾಕಾಗಿದೆ; ನಾನೆಲ್ಲಾ ದರೂ ಹೋಗುತ್ತೀನಿ’ ಎಂತ ಆವೊತ್ತು ನೀನು ಅನ್ನುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಲ್ಲವೇ ಅವರೂ ನಿಂತದ್ದು ನಿಂತಹಾಗೆ ಹೊರಟುಹೋದದ್ದು?”

“ಹೋಗದೆ ಎಸುಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಪಾಪ! ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಹುರುಕೊಂಡು ಮುಕ್ತಿ ಅರಕೊಂಡು ಕುಡೀತಿದ್ದೆ! ಸೋದರ ಸಂಬಂಧ, ಮನೆ ಹುಡುಗಿ, ಎಷ್ಟಾದರೂ ತಿಳಿದದ್ದು, ತಾಯಿ ಇಲ್ಲ, ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೆ, ಅಂತ ಮೆಚ್ಚಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಇವಳನ್ನ ತಂದರೆ ನನ್ನ ಮೇಲೇ ಕೋಗೀರು! ಮುಖ್ಯ, ಗಂಡಸಿಗೆ ಇವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದರೆ ತಾನೇ?”

“ಅವನೇನು ಮಾಡುತ್ತಾನಮ್ಮ, ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಸೀರೆ ಬಟ್ಟೆ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಮಗುವನ್ನೂ ಕೊಂಕುಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಈ ಮನೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ನಾನು ಹೋಗೋಲ್ಲಾಂತ ಮಟಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಡುಬೀದಿಲಿ ಬಂದು ಅಳುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೇ?”

“ಅವನೇನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಪಾಪ! ಆ ತಾಟಗಿತ್ತಿ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ! ಕೇಳಲಿ, ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅನುಭವಿಸಲಿ!”

“ಆಗಲೇ ಹತ್ತುಘಂಟೆ ಹೊತ್ತಾಯಿತು; ಇನ್ನೂ ಅಣ್ಣ ಬಂದಿಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದೋನು! ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರುತಾನೋ, ಇವೊತ್ತು ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲವೋ! ಹೊರಗೆ, ಕತ್ತಲೆ ಅಂದರೆ ಕತ್ತಲೆ. . . .”

“ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನ ಎಸುಮಾಡಬೇಕು, ಅಂತೀಯೇ? ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕು ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತೆಯೇನೇ? ಚೋಟುದ್ದ ಹುಡುಗಿ, ನನ್ನ ಮೊನ್ನೆ ಬಂದೋಳು, ಬೆಳಿಲಿಲ್ಲ ಬಾಕಿಲ್ಲ, ಅವಳಿಗೇ ಇಷ್ಟು ಅಹಂಕಾರವಾದರೆ ನಮಗಿಷ್ಟಿರಬಾರದು?”

“ಇದ್ದೋವು ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು; ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೋಗಿ ಇನ್ನೂ ಆರು ತಿಂಗಳಾಗಲ್ಲ; ಇನ್ನೊಂದೂ ಹಾಗೇ ಏನಾದರೂ ಆದರೆ ಏನುಮಾಡೋದು?”

“ಆದರೆ ಆಗುತ್ತೆ; ಅನುಭವಿಸೋದು! ಈಗ ಆರುತಿಂಗಳ ಕೆಳಗೆ ದೊಡ್ಡದು ಹೋದಾಗ ಅದರ ಹತ್ತಿರವೇ ಕುಕ್ಕುರುಬಡಕೊಂಡಿದ್ದೆ ಸಲ್ಲಾ ನಾನು ಏನುಮಾಡಿದೆ? ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಯೇ ಏನುಮಾಡಿದಳು? ಹೋಗೋ ಬೇವಾನ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದ ಕ್ಯಾಗುತ್ತೆಯೇ ಯಾರಾದರೂ? ಮಕ್ಕಳನ್ನ ಕಳಕೊಳ್ಳದಿದ್ದವರು ಯಾರೂ! ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವಳು, ಪುಟ್ಟವಳು; ಮುಂದೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೆರುತಾಳೆ! ಎಲ್ಲಾ ಸನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳೋರು ಹೊರತು, ನಾನು ಆಡೋದು ನ್ಯಾಯ ಅಂತ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯ ಬಾಯಲ್ಲೂ ಬರೋದು ಕಾಣೆ! ಹೀಗೇ ಆಗಿಹೋಯಿತು ನನ್ನ ಜನ್ಮ!”

ಆರ್. ಎ. ಕಪ್ಪಣ್ಣ.

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನ

ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ—ಲೇಖಕರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ; ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆಯ ೪೯-೫೦-೫೧-೫೨ನೆಯ ಕುಸುಮ; ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಪ್ರಕಾಶನ ಸಮಿತಿ, ಧಾರವಾಡ; ಕ್ರೌನ್ ಆ. ೬೦೮+೪೪; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೩-೮-೦.

ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯ ಚರಿತ್ರೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ದೀರ್ಘವಾಗಿಲ್ಲ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ ಗಳಗನಾಥರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಹುಲುಸಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುವೆಲ್ಲ ಬಂಗಾಳಿಯಿಂದಲೋ ಮರಾಠಿಯಿಂದಲೋ ಇತರ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಂದಲೋ ಭಾಷಾಂತರಿತವಾದುವು. ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಂದರೆ ಎಂ. ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರೇ ಮೊದಲಾದ ಒಬ್ಬಬ್ಬರು ಬರೆದವು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಂಡು ಕೇಳಿದ ಅಥವಾ ಅವರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರಪಂಚ, ಪರಿಮಿತಿ ಯುಳ್ಳದಾದರೂ ರಮ್ಯವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಂದೀಚೆಗೆ ಶ್ರೀ. ಕಾರಂತರ ಕಿರುಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಹಲವು ಕಾದಂಬರಿ ಕುಸುಮಗಳೂ ಅರಳಿ ತಮ್ಮ ಸೌರಭವನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಸೂಸಿವೆ. ಮಹಾ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂದರೆ 'ಕಾಸೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡತಿ' ಒಂದೇ ಒಂದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇದ್ದುದು. ಅದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಮಲೆನಾಡು ತನ್ನ ಉತ್ತುಂಗ ಗಿರಿಗಳಿಂದಲೂ ಕಾಡುಗಳ ಕಾವಣಗಳಿಂದಲೂ ಹೊಳೆಗಳ ಹೊಳಪಿನಿಂದಲೂ ಕಥೆಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ಬಾಕ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಳಿತವಾಗಿ ರಂಜಿಸುತ್ತದೆ. 'ಮರಳಿಮಣ್ಣಿಗೆ' ಎಂಬ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಶ್ರೀ. ಕಾರಂತರ ಮಹಾಕಾದಂಬರಿ; ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಎರಡನೆಯದು. ಇವರಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಅನಂತವಾದ ಕಡಲಹಸರ; ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಗಲವಾದ ಆಳವಾದ, ಸಕಲ ರೂಪಗಳನ್ನೂ ತಾಳುವ ಜೀವನಸಾಗರ. ಮಂಗಳೂರಿನ ಪಡುಕರಾವಳಿಯ ಬದುಕು ಬಡತನದೊಡನೆ ಸೇನಿಸಿ ನಡಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಗರವನ್ನು ಇವರು ಎಳೆಯೆಳೆಯಾಗಿ ರಸರಸವಾಗಿ ಜಿಡಿಸಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಲ್ಲವೆಂಬ ಕೊರತೆಯಷ್ಟನ್ನೇ ಇದು ಹೋಗಲಾಡಿಸದೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕಾದಂಬರಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಶ್ರೀ. ಕಾರಂತರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ; ಅದರ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಪ್ರಗತಿಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಅವರ ಈ ಕೃತಿ ಬಹುಕಾಲ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲದು. ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ

ನಾಡಿನ ಭಾವೀ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಬೆಳಕೂ ಆವೇಶವೂ ಬರುವುವು. ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್, ಹಾರ್ಡಿ, ಗಾಲ್ಸ್‌ವರ್ಥಿ, ರೋಮ್ಯಾನ್ ರೋಲ ಮುಂತಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಭೂತಿಗಳ ಮಹಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಸದೃಶವಾಗಿದೆ; ಅವುಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಆಗುವಷ್ಟು ಸಂತೃಪ್ತಿ ಇದರಿಂದಲೂ ಬರುವಂತಿದೆ.

ಇದರ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸ ಹೊರಡುವುದು ಅನ್ಯಾಯ. ಆದರೂ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅದರ ನಡಗೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಬಹುದು."

'ಮರಳಿಮಣ್ಣಿಗೆ'ಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಕಥೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬೆಸೆದು ಬೆಳೆದಿದೆ. ಬಡತನದ ಕೋಟಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ತಲೆಮಾರಿನವರು ಬೆಂದು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣವಾಗಿ ಬಾಡಿ ಬದುಕಿನ ಮರ್ಮವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಕಥೆ ಇದರ ಮುಖ್ಯವಸ್ತು.

ರಾಮ ಐತಾಳರು ಕೋಡಿಯ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು; ತಂದೆ ಗಳಿಸಿದ ಕೊಂಚ ಆಸ್ತಿ ಹೊರತು ಬೇರೇನೂ ಇಲ್ಲದವರು; ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನೂ ಮದುವೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುವ ಪುರೋಹಿತರು. ಅದರಿಂದ ಅವರ ಬದುಕು ಸಾಗಬೇಕು. ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರು ಅವರೂ ಸೇರಿ ಮೂವರು ಮಾತ್ರ. ಒಬ್ಬಕ್ಕೆ ತಂಗಿ ಸರಸೋತಿ, ಮನೆತಪ್ಪಿದ ಹೆಣ್ಣು; ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಕೈಹಿಡಿದ ಹೆಂಡತಿ ಪಾರೋತಿ. ಸ್ವಂತ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಬೆವರು ಸುರಿಸಿ ಮೂವರೂ ಸೇರಿ ಬದುಕಿನ ಬಂಡಿಯನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು; ಸಾಲಮಾಡದೆ ಇದ್ದದ್ದರಲ್ಲೇ ತಾವು ಬೆಳೆದದ್ದರಲ್ಲೇ ಹೇಗೆಯೋ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅತ್ತಿಗೆ ನಾಡಿನಯರ ದೇಹಗಳು ಎರಡಾಗಿದ್ದರೂ ಜೀವ ಒಂದೇ ಎಂಬಂಥ ಪ್ರೀತಿ ಅವರಲ್ಲಿ. ಐತಾಳರು ದಿನಬೆಳಗಾದರೆ ಊರೂರು ಅಲೆಯುತ್ತ ಪಾರೋಹಿತರ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನೂ ಕಾಯಿಪಲ್ಲಿಗಳನ್ನೂ ಮನೆಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದರು; ಊಟ ಎಲ್ಲಾ ದರಲ್ಲಿ. ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡು ಜೀವಗಳು ಗಂಜಿಹುಡೋ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆ ಉಂಡೋ ಹೇಗೆಯೋ ಇದ್ದರಾಯಿತು ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದವರು. ಐತಾಳರಿಗೆ ಇದ್ದ ಕೊರಗು ತಮ್ಮ ಸಂತತಿ ಬೆಳೆಯದಿದ್ದರೇ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪದುಮುನ್ನೂರಿನ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ತಂದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎಳೆದು ಮೊದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸವತಿಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೊದಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ನಂಜನ್ನು ಉಂಡು ಆ ಮೇಲೆ ಹಿತವರಾದರು. ರಾಮ ಐತಾಳರಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಲಚ್ಚ, ಸುಬ್ಬಿ ಎಂಬ ಮಕ್ಕಳು ಆಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಐತಾಳರಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಲಚ್ಚ, ಸುಬ್ಬಿ ಎಂಬ ಮಕ್ಕಳು ಆಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಬಾಳು ಇನ್ನೂ ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಲಚ್ಚ ಬೆಳೆಯುವುದು, ಅವನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಉಪನಯನ ಮುಂತಾದೆಲ್ಲ ಐತಾಳರು ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರು. ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿ ತಮ್ಮ ಶ್ರಮವನ್ನು ಲಿಕ್ಕಿಸದೆ ಮಗ ಬೆಳೆದಾನು, ಕಲಿತಾನು, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದಾನು, ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಉಳಿಸಾನು ಎಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಅವನಲ್ಲೇ ಪ್ರಾಣವನ್ನಿರಿಸಿದ್ದರು.

ಲಚ್ಚನು ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಕಲಿತು ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದನು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ತಂದೆಯ ಮೇಲೆ ಅಸಮಾಧಾನ. ಕಾರಣ ಅವರು ಜಿಪುಣರೆಂದು; ತನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣ ಒದಗಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು. ಓದಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು ಮತ್ತಾವ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಸಿಕ್ಕಬಾರದೆಂಬು ದನ್ನು ಮರೆತು ಕುಂದಾಪುರದಲ್ಲಿ ಅವನು ಕೆಟ್ಟದಾರಿಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಅಂಥ ಗೆಳೆಯರೂ ದೊರೆತರು. ತನ್ನ ಈ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ತಂದೆ ಹಣ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅವನ ಅಸಂತೃಪ್ತಿಗೆ ದೊರೆತರು. ತನ್ನ ಈ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ತಂದೆ ಹಣ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅವನ ಅಸಂತೃಪ್ತಿಗೆ

ಕಾರಣವಾಯಿತು ; ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಸುಬ್ಬಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದನಲ್ಲಾ ಎಂದು ಅಸೂಯೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಮಾತಿಲ್ಲ. ಆಡಿದವು ಕೆಲವು ನಂಜುನುಡಿಗಳು. ತಾಯನ್ನು ಗಣಿಸದೆ ಹಿರಿಯರ ಅಂಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಅವನು ತನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದನು. ಹೀಗಾಗಿ ಐತಾಳರ ಆಸೆಯೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣು ಪಾಲಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂತು. ಮದುವೆಯಾದರೆ ದಾರಿಗೆ ಬಂದಾನೆಂದು ಅದನ್ನೂ ಮಾಡಿಯಾಯಿತು. ಮಂಗಳೂರಿನ ವಕೀಲರು ವಾಸುದೇವಯ್ಯನವರು ಬೀಗರಾದರು. ಲಚ್ಚ ಅವರ ಮನೆಯಳಿಯನಾಗಿ ಅಲ್ಲೇ ಓದಿದನು. ಎಫ್.ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣನೂ ಆದನು. ಅವನ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ನಾಗವೇಣಿ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ನರಳುವಂತಾಯ್ತು. ಆ ಮೇಲೆ ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಬಿ.ಎ. ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಅವನು ಹೊರಟನು. ಐತಾಳರ ಬೊಕ್ಕಸ ಬರಿದಾಗುವುದೇ ಅವನ ಹಂಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಬಿ.ಎ. ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದವನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಅಲೆದಾಡಿ ಹಿರಿಯರ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಚಿವುಟಿ, ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತಳ್ಳಿ, ಸೇವೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳತೊಡಗಿದನು. ಈ ಕೊರಗಿನಿಂದ ಅವನ ದೊಡ್ಡ ತಾಯಿ ಪಾರೋತಿ ಗತಿಸಿದಳು : ಐತಾಳರು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರು. ಲಚ್ಚನಾದರೋ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದೂರಂತೆ ಸುತ್ತಾಡಿ ಸಾಲಮಾಡಿ ಕಾಯಿಲೆಯ ಕುಪ್ಪೆಯಾಗಿ ಭಂಡ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತಂದೆ ಸಾಯುವಾಗ ಅವನು ಎಲ್ಲೋ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಐತಾಳರು ತಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಗನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಹಾಳುಮಾಡುವ ನೆಂದು ತಿಳಿದು ಸೊಸೆಯ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಲಚ್ಚ ಸತ್ತ ತಂದೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಷ ವನ್ನು ಕಾರಿದನು. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮರುಳುಮಾಡಿ ಅವಳಿಂದ ಹಣದ ಸುಲಿಗೆಗೆ ತೊಡಗಿದನು. ನಾಗ ವೇಣಿಗೆ ಇವನ ನಡತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ದ್ವೇಷವೇ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಕೈಹಿಡಿದ ಗಂಡನಿಗೆ ಸೋಲಬೇಕಾಯ್ತು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಹಡೆದ ಮೊದಲೆರಡು ಮಕ್ಕಳು ಬೇನೆಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಸತ್ತುವು ; ಆಸ್ತಿ ಲಚ್ಚನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಳಾಯ್ತು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಾರಿಗೂ ಮಾರಿ ಊರು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿ ಆ ಹಣದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಲೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೀಟಿನಲ್ಲಿ, ಕುಲಟೆ ಯರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದನು. ಇಟ್ಟ ಹೋಟೆಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಕರಗಿತು. ಇತ್ತಕಡೆ ನಾಗವೇಣಿ, ತಂದೆಯ ಆರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವನ್ನು ತಿಳಿದು ಬೆಳೆದವಳು, ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯದ ಕೆಲಸ ಮಾಡ ಬೇಕಾಯ್ತು. ಅವಳಿರುವ ಮನೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಗದ್ದೆ ಹೊರತಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ಲಚ್ಚನ ಬಾಯಿಗೆ ಆಹುತಿ ಯಾದವು. ಅವಳ ಅತ್ತ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯೂ ಸರಸೋತಿಯೂ ಕಾಶೀಯಾತ್ರೆ ಹೋದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಲಚ್ಚ ಬಂದು ಇದ್ದ ಮನೆಯನ್ನೂ ಮಾರಿಹೋದನು. ನಾಗವೇಣಿ ಮೂರನೆಯ ಸಲಕ್ಕೆ ಬಸಿರಾಗಿ ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಹಡೆದಳು. ಹುಟ್ಟುವಾಗ ತಂದೆಯಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಗಂಡ ಬದುಕಿದ್ದರೂ ತಾನು ವಿಧವೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ನಾಗವೇಣಿಗೆ ಬಂತು. ಹುಡುಗನಿಗೆ ನಾಮಕರಣವಾಗುವಾಗ ತಂದೆಯ ಮುಖವಿಲ್ಲ. ಅವನು ತೀರ ಕಟುಕನಾಗಿದ್ದನು ; ಕರುಣೆ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಸುಳಿಯದು. ನಾಗವೇಣಿಗೆ ಬಡತನ ಇನ್ನೂ ಭಯಂಕರವಾಯಿತು. ಯಾರು ಎಷ್ಟು ಕರೆದರೂ ತನ್ನ ಊರನ್ನು ಬಿಡುವವಳಲ್ಲ ಅವಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹಂಗಿನ ಅನ್ನ ಅವಳಿಗೆ ನರಕವೆನಿಸಿತು. ತನ್ನ ಬಾಳನ್ನು ಸತ್ಯಭಾಮೆ ಸರಸೋತಿ ಯರ ಸೇವೆಗೆ ಸವಿಸಿದಳು. ಕೊಂಚಕಾಲದ ಮೇಲೆ ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದ ಸರಸೋತಿಯು ತೀರಿಕೊಂಡಳು. ಜ್ವರದಿಂದ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯೂ ಸತ್ತಳು. ನಾಗವೇಣಿ ತನ್ನ ಮಗನ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ ತಂದೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ತನ್ನ ಗಂಡನಂತೆ ತನ್ನ ಮಗನೂ ಆದರೆ ಏನುಗತಿ ಎಂಬ ಭೀತಿ ಅವಳಿಗೆ.

ಅಪ್ಪನ ಆರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳು ಸಂದವು. ಮಗನು, ಅಜ್ಜನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಹೊತ್ತಿದ್ದವನು, ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ತಂದನು. ತಾನು ಎಂದೋ ಕಲಿತುಬಿಟ್ಟ ಸಂಗೀತವನ್ನು ನಾಗವೇಣಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬೇಸರವನ್ನು ಹಗುರಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ನೂರುಸಲ ನೊಂದ ಜೀವ ಕೊಂಚ ಸುಖವನ್ನು ಆಗ ಕಂಡಿತು. ಮಗನಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಬಾಳು ಎಂದು ಬಗೆದಳು. ಹೀಗೆ ಇರುತ್ತಿರಲು ಅವಳ ತಂದೆಯೂ ಸಾಯಬೇಕೆ? ಅಣ್ಣ ಸದಾಶಿವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಚಕಾಲ ಇದ್ದು ಅವಳಿಗೆ ಸಾಕಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ತಾಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ? ಎದೆಗಿಡದ ಆಶಾವಾದಿಯಾದ ಅವಳು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಬದುಕಿದಳು. ತಾಯಿಯೂ ಸಾವಿಗೆ ಒಕ್ಕಲಾಗಿ ನಾಗವೇಣಿಯು ಒಂಟಿಯಾದಳು, ಅನಾಥಳಾದಳು, ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದಾದಳು. ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ನೆರವಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಊರಲ್ಲೇ ಇರುವ ಹಠವನ್ನು ತೊಟ್ಟಳು.

ಇತ್ತ ಅವಳ ಮಗ ರಾಮರಾವ್ ಮಂಗಳೂರಿನ ಓದನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿ.ಎ. ಕಲಿಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಅವನ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ನಾಗವೇಣಿಗೆ ಬಾಳು ಬರಿದಾದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಹುಡುಗನು ತನ್ನ ಓದಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಣವನ್ನು ತಾನೇ ಸಂಪಾದಿಸಿ ತಾಯಿಗೂ ಕೊಂಚ ಕಳುಹಿಸುತ್ತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ನಾಗವೇಣಿಯ ತಂಗಿ ಕೃಷ್ಣೆಯೂ ಅವಳ ಗಂಡ ಮಾಧವನೂ ರಾಮನಿಗೆ ನೆರವಾದರು. ಹೀಗೆ ಅವನು ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಬಿ.ಎ. ಗೆ ಕಟ್ಟಿದನು. ಪರೀಕ್ಷೆ ಆಗುವುದರೊಳಗೆ ಉಪ್ಪಿನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ರಾಮನು ಆವೇಶಗೊಂಡು, ತನ್ನ ತಾಯ ಸಂಕಟ ಎಂಥದಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ನುಗ್ಗಿ ಕೈದಿಯಾಗಿ ವೆಲ್ಲೂರು ಜೈಲನ್ನು ಕಂಡನು. ಅವನನ್ನೇ ಸದಾ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತ ಊರಲ್ಲಿದ್ದ ತಾಯಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಸಿಡಿಲಾಯಿತು. ಆಗ ಅವಳ ಸಂಕಟ ಕಡಲಿನಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಯಿತು. ಮಗನು ತನ್ನನ್ನು ಕೈಬಿಡಲು ಎಂಬೊಂದು ನಂಬಿಕೆ ಅವಳಿಗೆ ಅನ್ನವಾಗಿ ಬದುಕಿದಳು. ರಾಮನು ಜೈಲಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಾಚಿ ಓದು ಪೂರ್ತಿಯಾಗದೆ ತಾಯ ಬಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದನು. ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಬಂದು ಬಿ.ಎ. ಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಯಾವ ರಾಜಕೀಯದ ಅತಿರೇಕಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸುಕೊಡದೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದನು.

ಇನ್ನು ಚಾಕರಿಹುದುಕುವ ಅಲೆದಾಟ. ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಕೆಲಸಹಿಡಿದು ಅಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆದು ತಂದು ಅವಳ ಕಷ್ಟದ ಹೊರೆ ಕಡಮೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ ಅವನಿಗೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಏನೂ ಅನುಕೂಲವಾದ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕದೆ ಊರಿಗೆ ಬರಗೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ತನ್ನ ತಾತನ ಕಪ್ಪು ಶೀನಮಯ್ಯರ ಮಕ್ಕಳು ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಹೊಟೇಲಿನಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ನೇತನಕ್ಕೆ, ದಿನಕ್ಕೆ ಹದಿನಾರು ಹದಿನೆಂಟು ಗಂಟೆ ದುಡಿತಕ್ಕೆ, ಅವನು ಒಪ್ಪಿ ಹೋದನು, ಗತ್ಯಂತರ ಕಾಣಿಸದೆ. ಇನ್ನು ಆ ಚಾಕರಿಯ ಬವಣೆ ಅವನಿಗೆ. ಇತ್ತ ತನ್ನ ಕಷ್ಟದ ಬುತ್ತಿ ನಾಗವೇಣಿಗೆ. ರಾಮನು ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ನವೆಯುತ್ತ ತನ್ನ ತಾಯ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಬಂದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಕೊಂಚವನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತ ಕಾಲಕಳೆದನು. ಒಂದುಸಲ ದಸರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದನು. ಶಿವರಾಮ ಪೇಟೆಯ ಗಲ್ಲಿ ಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅವನ ತಂದೆ ಲಚ್ಚನ ದಿವ್ಯಭೇಟಿ ಅವನಿಗೆ ಆಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಇಂಥವನ ಮಗನು ನಾನೆ, ಎಂಬ ನಾಚಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ ಬಂಡೆ ಲಾಭ. ಹೊಟೇಲಿನ ಬಾಳು ಇನ್ನು ಸಾಕೆಂದು ಕೆಲಸದ ಬೇಟೆಗೆ ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಅವನು ತೆರಳಿದನು. ಅಲ್ಲಾ ದರೂ ಇವನಿಗಾಗಿ ನೌಕರಿ

ಕಾಡಿಟ್ಟಿರುವವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ತನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ನೂರಾರು ಜನರು ಆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳು ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಏನೂ ಸಿಕ್ಕದೆ ಹತಾಶರಾದವರು ಅಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇಲ್ಲ! ಅವರಲ್ಲಿ ರಾಮನೂ ಒಬ್ಬನಾದನು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡುಹೋಗಿದ್ದ ಹಣ ಸವೆಯುತ್ತ ಬರಲು ಅಲ್ಲೇ ಸಂಗೀತ ಕಲಿಸುವ ಮನೆಮಾಸ್ತರನಾಗಿ ಜೀವದೇಹಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಅವನು ಗಳಿಸಿದನು. ಸಂಗೀತ ಕಲಿಯುವ ಹುಡುಗಿಯರು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕಲ್ಲೇ ಆಹಾರವಾಯಿತು. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ನೋವಾ ಎಂಬ ಯೆಹೂದ್ಯ ಚಿತ್ರಗಾತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯೇನೂ ತುಂಬಲಿಲ್ಲ.

ಊರಲ್ಲಿ ನಾಗವೇಣಿ ಮಗನನ್ನು ಎದುರುನೋಡುತ್ತ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಪಾದನೆ ದೊರಕಿದ ಮೇಲೆ ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಾನು ಎಂದು ದಾರಿಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಸಲ ಮಳೆ ಸುರಿದು ಮನೆಯ ಗೋಡೆ ಬಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಾವ ಮಡಗಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಅವಳಿಗೆ ದೊರೆತದ್ದು ಅವಳಿಗೆ ದೇವರು ಕಳಿಸಿದ ಸಹಾಯವಾಯಿತು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅವಳು ಮಗನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕುತೋರದಿದ್ದ ಅವನಿಗೂ ಇದರಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಅವನು ಊರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಇದ್ದ ನೆಲವನ್ನು ಅಗೆದು ಕೃಷಿಮಾಡಿ ತಾಯಿ ಮಗನಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ದುಡಿಯತೊಡಗಿದರು. ತಾಯಿಮಣ್ಣಿನ ಆಶ್ರಯವೇ ಅವರಿಗೆ ಮರಳಿ ದೊರೆಯಿತು. ರಾಮನು ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಲೆಯ ಮಾಸ್ತರನಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿನ ವರಮಾನಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಪಡಬೇಕಾಯಿತು. ತನ್ನ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಮರಳಿ ಹಣಗಳಿಸಿ ತಾತನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನು ಮನೆಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದನು. ನೋಂದ ತಾಯಿಗೆ ಅಂದು ತನ್ನಿಂದ ಸಂದ ಆನಂದ ಅವನಿಗೆ ಚೆಂಡವಾಯಿತು.

ಇದು ಕಥೆಯ ಹಾದಿ. ನಮ್ಮ ದುಃಖವೆಂದರೆ ಪಯಣ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತುನೋಡುತ್ತ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದರೆ ಕಥೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹರಡಿರುವ ರಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ರಾಮ ಐತಾಕರ ಎಳಗೂಸಿನಂಥ 'ಹೃದಯವೂ ಕಪಟವರಿಯದ ಅವರ ಮಾತುಸಡಕೆಗಳೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬುತ್ತವೆ. ಸರಸೋತಿಯ ಸಹನೆ, ಅಣ್ಣನಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಬಾಳನ್ನು ತೇದ ನಿಸ್ವಾರ್ಥತೆ, ತನ್ನ ನಾದಿನಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿಯ ದಿವ್ಯತೆ, ಅದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ನೂರಾರು ರೀತಿಗಳು—ಇವೆಲ್ಲ ಅಂಥ ಜೀವ ಇನ್ನೊಂದು ಉಂಟೆ ಎನಿಸುವಂತಿದೆ. ಪಾರೋತಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಕೊರಗಿ ಗಂಡನಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ಮದುವೆಗೆ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಅನುಮತಿಕೊಟ್ಟದ್ದು, ಮದುವೆಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿ ಬರುವ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒತ್ತಿಸಿ ಸವತಿಯನ್ನು ತಂಗಿಯಂತೆ ಮನೆತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು, ಮುಂದೆ ಲಚ್ಚನ ಅವತಾರವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗನಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಹೆತ್ತತಾಯ್ನಿಗಿಂತಲೂ ಹತ್ತುಮಡಿ ಮಮತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದು, ಮಗನಿಗೆ ಬಂದ ಸವತಿಯನ್ನು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಿಡದೆ ತಾನೇ ಅವಳ ಸೇವೆ

ಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು, ತನ್ನ ಗಂಡನು ತನ್ನ ಸವತಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆದರ ತನಗೆ ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಟುವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಅದನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೋರಿಸದೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡದ್ದು, ಲಜ್ಜೆನು ಕಾರಣವಾಗಿ ಸವತಿ ಆದಿದ ಸುಡುನುಡಿಗೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬೆಂದರೂ ಅದನ್ನು ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಮಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಐತಾಳರ ಸುಖವೇ ತನ್ನ ವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದು—ಹೀಗೆ ಹತ್ತಾರು ರೀತಿಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ಷುದ್ರಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅದುಮಿ ತನ್ನ ಹೃದಯದ ರಮಣೀಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹರಡಿವೆ. ಸಂಸಾರದ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ, ಬಡತನದ ವಿಮಾನದಾಳಿಯಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಪೌರುಷವನ್ನು ನಾಗವೇಣಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ಅವೆಷ್ಟೋ ಕಥಾನಕಗಳು ಎಂಥವರಿಗಾದರೂ ಕರುಳನ್ನು ಕೊರೆಯುವವು. ಲಜ್ಜೆನ ಬಾಳು ಹದಗೆಟ್ಟು ಅದರಿಂದ ಇತರ ಜೀವಗಳು ಕಂಗಾಲಾದ ಚಿತ್ರಗಳ ಸುರುಳಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಬಿಟ್ಟು ಚಿತ್ತವೇಧಕವಾಗಿ ಹೊಸ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಚಾಚುತ್ತದೆ. ನಾಗವೇಣಿಯ ಸಾಹಸದ ಫಲವೋ ಎಂಬಂತೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಅವಳ ಮಗನು ಬೆಳೆದು ಕಲಿತು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಗಾಳಿಪಟವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣುವಂತೆ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ ಮಾಲೆಗಳು ಅವೆಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿವೆ! ಕೊನೆಗೆ ಶೀನಮಯ್ಯರ ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳು, ಸೂರನ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿ, ಬಚ್ಚೆಯ ಒಕ್ಕಲಿತಿಪ್ರೇಮ, ಮೊಗೇರಜೆತ್ತನ ಮುಗ್ಧವಿನೋದ, ಸಾಕಿದ ದನಕರುಗಳ ಪ್ರೀತಿ—ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳೆಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೊಸಲನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ, ಅಳಿಸುವ, ನಗಿಸುವ, ಸುಳಿಸುವ ತೆರೆಗಳು. ಇವೆಲ್ಲ ಎತ್ತಿ ತೋರಬಹುದಾದ ಅಂಶಗಳು. ಸಂಗ್ರಹದ ಕೊಲೆಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇವು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಮನುಷ್ಯಸ್ವಭಾವದ ಸಣ್ಣಪ್ರದರ್ಶನ ಶಾಲೆಯನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೆಂಗಸರು ಅದೆಷ್ಟು ಜೆಲುಪಿಕೆಯ ಜೈತನ್ಯಗಳೆಂಬುದು ಅನುಭವಿಸಿ ಸವಿಯಬೇಕಾದ ಅಂಶ. ರಾಮ ಐತಾಳರ ಮನೆದೇವರಂತಿದ್ದ ಸರಸೋತಿ ಹಳೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉಚ್ಚಪ್ರತೀಕದಂತೆ ಚಿತ್ರಿತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲೊಲ್ಲದೆ ಅಣ್ಣನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಸೇರಿದವಳು ಅವಳು. ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ತನಗೆ ಸಹಜವಾದ ವಿರಕ್ತಿಯಿಂದ ಗೆದ್ದವಳು. ಅಣ್ಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳದೇ ಯಜಮಾನಿಕೆ. ಅವಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಮನೆವಾರ್ತೆ ನಡೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನ್ನು ಆಡುವ ಸ್ವಭಾವವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಡಿದವೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಕವಾದವು. ಮಳೆ, ಬಿರುಗಾಳಿ, ಬಿಸಿಲು, ಸೆಕೆ,

ಬೆವರು, ಕೆಸರು, ಗೊಬ್ಬರ, ಆಸರು,—ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಎದುರಿಸಿ ದುಡಿಯುವ ಜೈತನ್ಯ ಅವಳದು. ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿಗಾಗಿ ಅವಳು ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮದ ಕತೆ ಒಂದೇ ಸಾಕು ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ. ನಿಷ್ಠೆ, ಆಚಾರ, ಭಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಆಸ್ತಿಕ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಅವಳು ತಾರುಮನೆ. ಮೊದಲೇ ಶುದ್ಧಹೃದಯದ ಅವಳಿಗೆ ಇವು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂದು ನಮಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದರೂ ಹಿಂದಿನ ನಡವಳಿಕೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಅವಳ ಎಣಿಕೆಯಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮುದಿಯಾದರೂ ಕಣ್ಣು ಮಂಜಾದರೂ ಕೂತಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಕುಸಿಯುವಂತಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಸ್ಥಿರಸಂಕಲ್ಪ ಅವಳನ್ನು ಕಾಶೀಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಸಿ ಕರೆದು ತಂದಿತು. ಅವಳ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಪಾರೋತಿಯ ಪ್ರಾಣ ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಅಣ್ಣನು ಅಸ್ತಮಿಸಿದನು; ಅಣ್ಣನ ಮಗ ಲಕ್ಷ್ಮ ವಂಚಿಸಿ ಕೈಬಿಟ್ಟ. ಎಲ್ಲ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ ದೈವಚಿತ್ತವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ ಮಹಾಜೀವ ಅವಳದು. ಅವಳ ಮೇಲ್ವಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪಾರೋತಿ; ತನ್ನಿಂದ ಗಂಡನಿಗೆ ಆದ ಮೂಕದುಃಖಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುವವಳು. ಸರಸೋತಿಯ ಅತ್ಮಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅತ್ಮಕ್ಕೆ ದೀಪ ಕಚ್ಚಿ ಸಿಕ್ಕೊಂಡಳು. ಧೈಹಿಕ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಗಾಣದ ಎತ್ತಿನಂತೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸುಖದ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಜೊಲ್ಲಿದ ಮಹಾಲಲಿತೆ ಅವಳು. ಮತ್ತೆ ಯಾರಾದರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಐತಾಳರ ಎರಡನೆಯ ಮದುವೆಯನಂತರ ಆ ಮನೆಯನ್ನೇ ಸರಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ? ಬಡತನದ ಸರಕವಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸಿನ ರೌರವವನ್ನು ಅವಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಸರ್ವಂಸಹೆ. ಅವಳು ಸಾಯುವ ದೃಶ್ಯ ಅವಳ ಹೃದಯದ ಪರಿಪಕ್ವತೆಯನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವಾಗ ಗಂಡನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ತಲೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದಳು; ಅದೊಂದೇ ಅವಳ ಹಂಬಲ. ಮತ್ತೇನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ವೈರಾಗ್ಯ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಡಲಿರಿದಿದೆ. ಇಂಥ ಜೀವಗಳನ್ನು ಕುಸುಮಿಸಿದ ಹಿಂದಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಷ್ಟು ಸಾರವತ್ತಾದುದು! ಅವರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕಲೆಯ ಪ್ರತಿಭೆ ಎಷ್ಟು ಮನೋಜ್ಞ!

ನಾಗವೇಣಿಯ ಪಾತ್ರ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗಿಂತಲೂ ಒಂದು ಬಣ್ಣ ಮೇಲೆನ್ನ ಬಹುದು. ಅವಳು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಓದಿದವಳು; ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನೂ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ್ದವಳು. ಕೈಹಿಡಿದ ಗಂಡನಿಂದ ತನಗೊಂದು ಸ್ವರ್ಗವೇ ದಕ್ಕೀತೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದವಳು, ಮದುವೆಯಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಂತೆ. ಅವಳು ಬಯಸಿ ಬಂದದ್ದು ಒಂದು, ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಎಷ್ಟದ ಹಣ್ಣು. ಗಂಡನ ಪ್ರಥಮ ಸಮಾಗಮದಲ್ಲೇ ಅವಳಿಗೆ ಆಡಬಾರದ, ಅನುಭವಿಸಲಾರದ ಖಾಯಿಲೆಯ ಯಾತನೆ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತವಾಯ್ತು. ಕೈಹಿಡಿದ ಗಂಡನೇ ಕೈಕೊಟ್ಟನು; ಅವನ ವಂಚನೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಇದ್ದುದನ್ನೂ

ಕಳೆದುಕೊಂಡಳು. ತನಗೆ ಆದರ್ಶವೂ ಆಶ್ರಯವೂ ಆಗಿದ್ದ ಹಿರಿಯ ಜೀವಗಳು ಅರಿಯದಿದ್ದರೂ ಆಕೆಗೆ ಕತ್ತಲು ಕವಿಯಿತು. ತಂದೆಯೂ ಹೋದನು. ಅವಳಿಗೆ ದೇವರೊಬ್ಬನೆ ಆಶ್ರಯ. ಹಾಗೆಂದು ಕೈಕಟ್ಟಿ ಕುಳಿರುವ ಜೀವವಲ್ಲ ಅವಳದು. ಪಟ್ಟಣದ ಬದುಕನ್ನು ಬಹುಬೇಗ ಮರೆತು ಹಳ್ಳಿಯ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಉಳುವುದು, ಅಗೆ ನೆಡುವುದು, ಚಾಪೆ ಹೆಣೆಯುವುದು, ಕೆಸರು ತುಳಿಯುವುದು, ತೆನೆ ಕೊಯ್ಯುವುದು, ದನಗಳ ಶುಶ್ರೂಷೆಮಾಡುವುದು—ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅವಳೇ ನಿರ್ವಹಿಸಿದಳು. ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ರೋಸಿಹೋದ ಅವಳ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಾಯೋಣವೆಂದರೆ ನೀರೂ ಆಜೆಗೆ ತಳ್ಳಿತು. ಇದಾದಮೇಲೆ ಅವಳು ಬದುಕಿನ ಮರ್ಮವನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜೀವನವು ಒಂದು ಸಂಗ್ರಾಮ. ಒಂದುಕಡೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ರೋಗರುಜನಗಳೊಡನೆ ಹೆಣಗಾಡಿ ಆದಷ್ಟು ಕೆಸರು ತಿನ್ನುವ ಕಷ್ಟ. ಜೊತೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೋರಾಟಗಳು, ಮನುಷ್ಯರ ನಡತೆ ಕಾರಣವಾಗಿ. ಈ ಒಳಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಪಟ್ಟ ಯಾತನೆ ಹೊರಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕಷ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಹಿರಿದು. ಪ್ರಕೃತಿಯಾದರೂ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಒಲಿದೀತು, ಮನುಷ್ಯಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕಂಡು, ಕರುಣೆಯಿಂದ. ತನ್ನ ಗಂಡನು ಎಂದೂ ಒಲಿಯಲಾರ, ಮಿದುಮಾತಾಡಲಾರ, ಸಂತೈಸಲಾರ, ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಲಾರ. ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ತನ್ನ ದನಕರುಗಳೇ ಮೇಲೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಷ್ಟಪಡುವುದೆಲ್ಲ ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ? ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಫಲವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬಗೆದವಳಲ್ಲ ಅವಳು. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವ ಮಾಗುತ್ತದೆ, ರಸ ತುಂಬುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಶಾವಾದಿ ಆಕೆ. ಇಂಥ ಪಾತ್ರ ಬದುಕಿನಲ್ಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ದೊರೆಯುವುದು ವಿರಳ. ವಾಸ್ತವಿಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರು ಕಂಡಿರಬಹುದಾದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ನಾಗವೇಣಿಯ ಪಾತ್ರರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶೀಕೃತವಾಗಿ ಹೃತ್ಪ್ರಾಂದರ್ಯದಿಂದ ಬೆಳ್ಳಿಯಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದೆ.

ರಾಮ ಐತಾಳರಲ್ಲಿ ತೆರೆಮರೆಯಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸೊಂದನ್ನು ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪಾತ್ರದ ಮಾಟದಲ್ಲಿ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಅವರು ಹಾಸ್ಯದ ಲಹರಿಯನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಹಾಸ್ಯ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಮೈಗೆಲ್ಲ ಕೆಸರು ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಐತಾಳರ ವರ್ಣನೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಐತಾಳರು ಹಿಂದಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಓದುಬರಹ, ಉದರಭರಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಜೋಯಿಸಮಂತ್ರಗಳು—ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯ ಸಂಪತ್ತು ಇಷ್ಟೇ. ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಪತ್ತು ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕ. ಮನೆನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ಒಂದು ಬಿಗಿಯಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಮನಕ್ಕೆ ಬಂದುದನ್ನು ಮಾಡುವವರೆಗೆ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೂಪ

ಕೊಡುವವರೆಗೆ ಅದರ ಮರ್ಮವನ್ನು ಮನೆಯವರಿಗೂ ತಿಳಿಯಗೊಡರು. ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅವರು ಬೇರೊಂದು ಮದುವೆಗೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ ವಿಷಯ ತಂಗಿಗಾಗಲಿ ಹೆಂಡತಿಗಾಗಲಿ ತಿಳಿಯದು. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ನೊಂದೀತೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಮೂರು ದಿವಸ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ದ್ವಂದ್ವವರು ಮನೆಗೆ ಬರುವವೇಳೆಗೆ ತಂಗಿ ಮನೆಯಿಂದ ಮಂದರ್ತಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ ಕೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬಂದು ತಾವು ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪೆಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಕೂಡಲೇ ಸೇರ ವಾಗಿ ತಂಗಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕರೆತರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅವರು ಕೆಲಸಮಾಡುವ ರೀತಿ. ತಮ್ಮ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಹೇಳಬಾರದೆಂಬ ಹಠ ಅವರಿಗಿಲ್ಲ. ಅವಶ್ಯವಿದ್ದರೆ ಹೇಳಲು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಕಸಕ್ಕಿಂತ ಕಡೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ತೋರಲೂಬಹುದು, ಅವರ ಚರಿತದಿಂದ. ಅದು ಅವರು ಬೆಳೆದುಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ್ದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹುರುಡಿನ ಸ್ವಭಾವವುಂಟು. ತಮ್ಮಿಂದ ಸಾಲ ಬೇಡಿದ ಶೀನಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೆಂಚನ್ನು ಹೊದಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು 'ನಾನು ಏನು ಕಡಮೆ, ನನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ತಾಜಮಹಲ್ ಆಗಿಸೆ' ಎಂಬ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಅವರದು. ಶೀನಮಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ, ಅನ್ನಮಾರಿ ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಹಣ ಗಂಟುಹಾಕುತ್ತಾರೆಂದು. ಬರಬರುತ್ತ ತಮಗೂ ಅವನಿಗೂ ಮಾತುನಿಂತು ಹಗೆತನ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತಾವು ಸಾಯುವ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ಬಂದ ಶೀನಮಯ್ಯನಿಗೆ ಅವರಾಡುವ ಮಾತುಗಳು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ನಿಷ್ಕಳಂಕತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಅವರು ಜಿವುಣರಲ್ಲ, ಮಿತವ್ಯಯಿಗಳು. ಅದರಿಂದ ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಮುಂದೆ ಅನುಕೂಲಪಡಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ಸಂತತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹಲವು ಜೀವಗಳು ಇವರಂತೆ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದುವು. ರಾಮ ಐತಾಳರು ಈ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಮಾದರಿ.

ಲಕ್ಷ್ಯನಂಥ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅತಿಸಂಭವವಾದರೂ ಅವನು ಒಂದು ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಕೆಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನವುರಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದರೂ ಅದರ ಸತ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆ ಬರುವಂತಿದ್ದರೂ ಅವನು ಯಾಕೆ ಹಾಗಾದನು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿರಿಯರ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಅಷ್ಟು ದ್ವೇಷ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಎಳವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಕೊಸುತನದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಅತಿ ಅದರ ತಾಯಿವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನಾದರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅಜ್ಜನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತಾಗ ನಂಬಿಸಿ ಕರೆತಂದಿದ್ದ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಅವನನ್ನು

ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದದ್ದು ಅವನಲ್ಲಿ ಅವರು ವಂಚಕರೆಂಬ ಭಾವನೆ
ಯನ್ನು ಮೊಳೆಯಿಸಿತು. ಅವನ ಅಜ್ಜ ಅಜ್ಜಿಯರ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಲಾಲನೆ ತಂದೆಯ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ಹರೆಯಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಅವನ
ತಂದೆಯ ಕಡುವೈರಿಯಾದ ಶೀನಮಯ್ಯನ ಉಪದೇಶ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನಂಜಿನ
ಜ್ವಲವಾಗಿಸಿತು. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಹೊಗಳಿಕೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತಾನು ಮಹಾ
ಬುದ್ಧಿವಂತನೆಂಬ ಗರ್ವ ಬಂದು ತಂದೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದವನೆಂಬ ಔದಾಸೀನ್ಯವೂ
ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದು. ವಂಚನೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಅವನು
ಪಾಠ ಕಲಿತುದು ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ನಡೆಯಿತು. ಓದುವಾಗ ಅಪ್ಪನಿಂದಲೂ
ಅಜ್ಜನಿಂದಲೂ ಅವರವರಿಗೆ ತಿಳಿಸದಂತೆ ಹಣ ತರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ವಂಚನೆ ಅವನ
ಮುಂದಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಇತರರ ಕೊರಳು ಕೊಯ್ಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ.
ತಂದೆ ಜಿಪುಣನೆಂದೂ ತಂಗಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅಧಿಕ ಪಕ್ಷ ಪಾತ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ನೆಂದೂ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಇವನ
ಸ್ವಭಾವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಂದು ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರು ನಂಬಿಕೆ ಬರುವಂತೆ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.
ಅವರ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಶಕ್ತಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅವರು ಲಚ್ಚನಿಗೆ
ದುಷ್ಟ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಲಚ್ಚನು ಯೌವನದ ಬಾಯಾರಿಕೆಗೆ
ಬಲಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಬಾಳಿಗೆ ಬೇನೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡನು. ಅದು ಕಂಡದಂತೆ
ಸೋಕಿದವರನ್ನೂ ಸುಟ್ಟಿತು. ಕಾಮಸಂತ್ಯಸ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು
ಏನುಮಾಡಲೂ ಹೇಸಲಿಲ್ಲ; ತಂದೆಯು ಮಡಗಿದ್ದ ಹಣವನ್ನೂ ಕದ್ದನು. ಒಂದೆರಡು
ಕಡೆ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಲಂಚಕ್ಕೂ ಕೈಯೊಡ್ಡಿದನು. ನೌಕರಿ ಹೋಯಿತು,
ಕಾಮಲಾಲನೆ ಇಂಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಕಾಯಿಲೆ ಕಾಮವನ್ನು ಶಾಂತಿ
ಯಲ್ಲಿಡುವಂಥದೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಕೆಯ ಪ್ರೇಮ.
ಅದು ದೊರೆತ ಗಳಿಗೆ ಅವಳನ್ನೂ ನೂಕಿ ಓಡುವನು. ಮೇಲಾಗಿ ಮರುದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆಯೇ
ಸಾವಿರಗಟ್ಟಲೆ ಹಣವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಯೇನೆಂಬ ಒಣನಂಬಿಕೆ ಅವನಿಗೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ
ಕುದುರೆಯ ಜೂಜು, ಇಸ್ಪೀಟು ಆಟ, ಹೊಟೇಲಿನ ಸ್ಥಾಪನೆ. ಬಂದ ಹಣ ಕಾಮದ
ಕುತ್ತಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗ. ಇವನ ದುಷ್ಟತನ ಚಿಂತಿಸಿದಷ್ಟೂ ಸಾಂದ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.
ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರು ಈ ಪಾತ್ರದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿದ್ದಾರೆ.
ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದರೆ ಒಂದು ದುಷ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನ ಪೂರ್ಣಚಿತ್ರ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಅದು
ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿಯೂ ಉಳಿದಿದೆಯೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ
ಆತ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಯ ತನಗೆ ಸೇರಿದವರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತಾದರೂ ಅವನಿಗೂ

ಬೇಕಾದವರು ಕೆಲವರಾದರೂ ಇದ್ದರಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸಧರ್ಮನಾದ ಒರಟಿನಲ್ಲಿ ಅವನಿ ಗೇನಾದರೂ ಸ್ನೇಹಭಾವಗಳು ಇದ್ದಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಅದೂ ಕೂಡ ನೆಟನೆಯ ದೋಸ್ತಿಯೋ? ತನ್ನ ಪಾಪದ ಒಡನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಮಧುರಭಾವಗಳಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಆ ಮಧುರ ಭಾವಗಳು ಅವನನ್ನು ಮರುಗಿಸಲಿಲ್ಲವೆ? ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅವನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಕೊಂಚವಾದರೂ ತೋರಿಸದಿರುವುದು ಅಸಂಭವ. ಪ್ರೀತಿ ಕವೃತ್ತಿ ಬಿಳುವೊ ಎಂಬಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ಅವನು ಬಲ್ಲವನಿರಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾದ ನಿರ್ದಯ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ತನ್ನನ್ನೇ ಅರಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೂ ಅವನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಸೋಕಲಿಲ್ಲವೆ? ಇದೇ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಈ ಪಾತ್ರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ.

ತಂದೆಗೆ ತೀರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಸ್ವಭಾವದ ಮಗನು ರಾಮರಾವ್ ಏತಾಳ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ ಅವನ ತಾಯಿ ನಾಗವೇಣಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅವಳ ದಿಟ್ಟತನ, ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಗನಿಗೂ ಬಂದುವು. ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ತಂದೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಅವನು ಕಾಣದಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು. ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಗುಣ ತನಗೆ ಆದರ್ಶವಾಗಿತ್ತು. ಹಿರಿಯರಾದ ಸರಸೋತಿ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರನ್ನು ತನ್ನ ತಾಯಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಎಳವಯಸ್ಸಿನ ರಾಮನಿಗೂ ಅದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಟಿರಬೇಕು. ಅವನು ತಾಯಿ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರ ಕಂಡವನು; ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವನು. ತಂದೆಯ ಹಾಗೆ ಮೋಜಿನಿಂದ ಇಕ್ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಹಣ ಕಿತ್ತುತಿಂದು ಬಾಳುವ ಸುಖಜೀವಿಯಲ್ಲ ಅವನು. ನಂಬಿದವರಿಗೆ ವಂಚನೆಯನ್ನು ಉಣಿಸದೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತಾನು ಮನುಷ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ತಾಯಂತೆಯೇ ಅವನು ಭಾವಜೀವಿ. ಅವನು ತಾಯಿ ಕೈಮೇಲೆ ಬೆಳೆದ ಮಗ. ತಾನು ಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಿರೂ ತಾಯಿ ಮಾನಸಿಕ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದ ಏಕಲವ್ಯ; ವೀರಕುವರ.

ಅಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ ಸರಳತೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸದಾ ನಿಲ್ಲುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ಥಾನ ಆ ಬಡ ಬಚ್ಚೆಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ನಾಗವೇಣಿಯ ತಂಗಿ ಕೃಷ್ಣಾ ತನ್ನ ಅಕ್ಕನ ಸ್ವಭಾವದ ಒಂದು ಪಾಲನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡೇ ಹುಟ್ಟಿದವಳು. ಅವಳ ಔದಾರ್ಯ ಆದರಣೆಗಳು ರಾಮನಿಗೆ ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ. ಸುಖ್ರಾಯ ಉಪಾಧ್ಯರ ಮುದಿತಾಯನ್ನು, ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಅಕ್ಕರೆಯ

ಆ ಶಾಂತಿ ಸುಸ್ತಿಗಳು, ಅದರಂಜನಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಳುಗುವ ಆ ನೇಸರು, ಮೂಡುವ ಆ ಮರದಿಂಗಳು, ಆ ಬಿರುಗಾಳಿ ಮೋಡ ಸಿಡಿಲು ಮಿಂಚುಗಳು, ಆ ಮಳೆ, ಹೆಡೆಯಲುಗಿ ತೂಗಾಡುವ ಆ ಹನಿಮರಗಳು, ಆ ಹಾಯಿ ಮಂಜಿಗಳು, ಆ ಮೀನಿನ ಹೊಲಸು ನಾತಗಳು, ಆ ಕಡಲ ಕಿನಾರೆ, ಆ ಅಳುವೆ, ಆ ನಂದನವನದಂತಿರುವ ತೆಂಗಿನ ಸಂತೆ—ಎಲ್ಲವೂ ನೂರು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಭಿತ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳೋಣ! ಪಾರೋತಿಯ ಸಾವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವ ಆ ಜೀವಗಳ ಒಳಕುದಿ ಬಲು ಚೆನ್ನಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಭಾವ ಗೀತೆಯಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ; ಕಣ್ಣೀರು ತಾನಾಗಿ ಒಡೆದು ಚೆಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಅನಾಥಿ ನಾಗವೇಣಿ ಕಡಲ ಅಳುವೆಗೆ ಬೀಳುವಾಗ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಉದ್ವೇಗ ಭಾರವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿರುವ ರೀತಿ ಭಾವಿಸಿ ಭಾವಿಸಿ ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದದ್ದು. ಇವು ಒಂದೆರಡು ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳು ಮಾತ್ರ. ಕಾರಂತರ ಶೈಲಿ ಸೂಚೀಯಾನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣತವಾಗಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿತಾನದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳ ಜೆಲುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಜೀವನತತ್ವ ಎನಿರಬಹುದೆಂಬ ಕುತೂಹಲ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಏಳುತ್ತದೆ. ಬಡತನವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನ ಒಡೆತನವನ್ನು ಮುರಿದು ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಮನುಷ್ಯಪ್ರಯತ್ನ ಕಾಳಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೂಡಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸೋಲುಂಟಾದರೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಯ ಲಭಿಸಿದೆ. ಬಡತನಕ್ಕೆ ಸಂಜೂಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ನಾಗವೇಣಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇವಳಂತೆ ಜನ ಯತ್ನ ಸಹಿತ ವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ತತ್ವ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ; ಇಂಗ್ಲಿಷು ವಿದ್ಯೆ ನಮ್ಮವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಬಾಳು ಹೇಗಿತ್ತು, ತಿಳಿದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಹೇಗಾಯ್ತು ಈಗ ಏನಾಗಿದೆ ಎಂಬೊಂದು ಬಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿರ್ದರ್ಶನ ಈ ಕಾದಂಬರಿ. ಇಂಗ್ಲಿಷು ಕಲಿತ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಬಳ ತರುವ ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಪ್ರಲೋಭನೆಗೆ ನಮ್ಮವರು ಒಳಗಾದರು. ಹಿಂದಿನವರ ವೈದಿಕ ವೃತ್ತಿಗಿಂತ ಈ ಲೌಕಿಕವೃತ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯಕರವೆಂದು ಕಂಡಿತು. ಇದು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ನಡೆಯಿತು. ಕಲಿತವರು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಟ್ಟಣ ಸೇರುವಂತಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕು ಹೀನವಾಯಿತು. ಈಗ ಸರ್ಕಾರಿ ಕೆಲಸದ ಸುಖದ ಹಕ್ಕು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲೆಂಬ ನಿರಾಸೆ ಬದಗಿದೆ. ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆ ನಾಕರಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರಾವ ವೃತ್ತಿಗೂ ಬೇಕಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಜನರ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಕುಸಿದಿದೆ. ಇತ್ತ ಹಿಂದಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೈಬಿಟ್ಟುಹೋಯ್ತು, ಅತ್ತ ಇಂಗ್ಲಿಷು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಿರುಳು ಹಸ್ತಗತವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ನಡುವೆ ನಮ್ಮ ಕಲಿತ ಜನ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಗೆಟ್ಟಿದೆ.

ಬಾಳು ಕಲೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಶುಷ್ಕವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರವೇನು? ಉತ್ತರ 'ಮರಳಿಮಣ್ಣಿಗೆ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ರಾಮನ ಜೀವನ ಇದನ್ನು ಆಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ. 'ಮರಳಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ' ಎಂದು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ತಲೆನಾಯಕರು ಆಗಾಗ ಕೂಗಿ ಸಾರುತ್ತಿರುವ ಡಂಗುರದ ಅರ್ಥ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಭವಿಸಿದೆ. ರಾಜ ಕೀಯದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಒಂದೆರಡು ಅಂಶಗಳು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ದೇಶಾಭಿಮಾನದ ಆವೇಶವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗಲು ತೊಡಗಿದರೆ ಅದು ಬರಿಯ ಸೊರೆಯಾಗಿ ಆರಿಹೋಗುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಮುಂದಿನ ಬಾಳ್ವೆಗೂ ಹಾನಿಯನ್ನು ತರಬಹುದು. ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬಿದ ಬಳಿಕ, ಆಶ್ರಿತರಿಗೆ ಸೆಮ್ಮದಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಾಣಿಸಿದನಂತರ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ದುಮುಕಬಹುದು, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ನಡೆಸಬಹುದು. ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಇವು ನಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಕೊಡುವ ದಾತಾರರು ಈ ಬಡ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಮಂದಿ ದೊರೆತಾರು? ಇಂಥ ಆವೇಶಗಳು ಬಂದಾಗ ಬಡವರು ವಿವೇಕವನ್ನು ಕಲಿಯಬಾರದೆ? ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಬಾಳಿನವೋ ಎಂಬಂತೆ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ತಾತ್ವಿಕಸಾಮಗ್ರಿ ನಿಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ಇಷ್ಟು ಜೆನ್ನಾದ ಮಹಾಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಾರಂತರನ್ನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಾಡಿಗೆನಾಡೇ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕಲೆ ಇಲ್ಲಿ ರಸಾಯನವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಫೋನೀರೀಕ್ಸ್ ಣ ಆನಂದದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಿರತೇಜಸ್ಸಿನ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಕಾಂತಿಯ ಹಲವು ತಾರೆಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಗಿತವಾಗಿವೆ; ವಿನಾಶಕಾರಕ ರೂಕ್ಷನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಲೋಕದ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಅದರ ರಮ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಕಾರಂತರ ಪ್ರತಿಭೆ ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಿನಯಮುಖಿಯಾದ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಕೆಲವು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲ ಅರ್ಧ ಅಲಸಗಮನೆಯಾಗಿದ್ದು ಮುಂದಿನ ಅರ್ಧ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ ಓಡುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಣೀಯವಾದ ವಿವರಣೆಗಳು ಮಾಯವಾಗಿ ಆತುರದಿಂದ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಥೆಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ಕೆಲವು ಜೀವರದ ನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ವಿಷಯ ಓದುವಾಗ ಕೆಲವು ವರ್ಣನೆ ಕೆಲವುಸಲ ಬಂದಿದೆ. ಪಾರ್ವತಿ, ಸತ್ಯಭಾಮೆ, ಲಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತ ವರ್ಣನೆ ಕೆಲವುಸಲ ಬಂದಿದೆ. ಪಾರ್ವತಿ, ಸತ್ಯಭಾಮೆ, ಲಕ್ಷ್ಮ ಮುಂತಾದವರ ಮದುವೆಗಳ ವರ್ಣನೆ ಒಂದು ಮಾದರಿಗೆ. ಈ ಮೂರು ಮದುವೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಅದೇ ಮಳೆ, ಅದೇ ದಿಬ್ಬಣ, ಅದೇ ಗರ್ನಾಲುಗಳ ಹಾರಾಟ, ಅದೇ ಕೋಲಾಹಲ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕುವನ್ನು ಅದರಂತೆ ಎಂದು ತೇಲಿಸಿದ್ದರೆ ಮೊದಲ ಅರ್ಧದ ಪ್ರಮಾಣವು ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಬೇಸರವೂ ತಿಳಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗುರಿಕಾರರ ಮದುವೆಗೆ ಶೀನನು ಹೊರಟು ರಾಜೀವಿ ಚಂದಿಯರೊಡನೆ ಸಲಿಗೆ ಬೆಳೆಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸುಮಾರು ಒಂದು ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಕಥೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದೆಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಬೇಕೇ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಶೀನನ ಸ್ವಭಾವನಿರೂಪಣೆಗೆ ಇದು ಅವಶ್ಯಕವಾದರೂ ಇಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರ ಅತಿ ಎನ್ನ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪಡುಕರಾವಳಿಯ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ಬದುಕಿನ ವೃತ್ತಿಗಳ ನಾನಾ ಅಂಶದ ವಿವರಣೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಬೇಕೆ? ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಉಳುವ ನೆಡುವ ನೀರುಹಾಯಿಸುವ ಕೆತ್ತುವ ಹೆಣೆಯುವ ನಾನಾ ಕಸಬಿನ ವಿವರಗಳು ಬರುವುದರಿಂದ ಇದೇನು ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಬರುವಂತಿದೆ. ಮುಂದೆ ಬರುವ ಕಥೆಯನ್ನು ಸವಿಯಲು ಉತ್ಸುಕವಾಗಿರುವ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲ ಬೇಸರ ಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಅಲ್ಪದ ವಿಷಯಗಳು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟಿಂದದಲ್ಲಿ ಇವು ಮರೆತು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಬೇರೆ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ, ಅಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ, ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಥೆಗೆ ರಂಗಭೂಮಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶದ ನಕ್ಷೆಯೊಂದನ್ನು—ಹಾರ್ಡಿಯವರ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ—ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತುಂಬ ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಡಿ. ಎಲ್. ಎನ್.

A Handbook of Virasaivism (ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಕೈಪಿಡಿ)—By Dr. S. C. NANDIMATH, M.A., PH.D. (Lond.), Principal and Professor of Sanskrit, Lingaraj College, Belgaum, 1941; Crown octavo xvi + 268. Price, Rs. 3.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳೂ ನಾಲ್ಕು ಅನುಬಂಧಗಳೂ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳೂ ಇವೆ. ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮೊದಲಲ್ಲಿಯೂ ಅದರೊಳಗೆ ಬರುವ ವಿಷಯದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ವಚನಗಳೂ ಇವೆ.

ವೀರಶೈವದ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ವೀರಶೈವ ಲೇಖಕರು, ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳು, ಶಿವಾಚಾರ, ದಾರ್ಶನಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ದೇವರು, ಲಿಂಗ, ಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಮಾಯೆ, ಸತ್ತು ಅಸತ್ತು, ಜಗತ್ತು, ಜೀವ, ಪಟಾಸ್ಥಲಗಳು, ವೀರಶೈವಧರ್ಮದ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವ—ಇವು ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿರುವ ವಿಷಯಗಳು.

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ—ರೇವಣಾದಿ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ವೀರಶೈವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆಂದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಇದುವರೆಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಆಧಾರಗಳು ದೊರೆತಿಲ್ಲ; ಶಿವಪೂಜೆಯು ಹಿಂದೂದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪುರಾತನಕಾಲದಿಂದ ಇತ್ತು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಜೀವ ತುಂಬಿದರು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇಸಿಂಗರಾಜನೇ ಜಯಸಿಂಹರಾಜನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ವೀರಶೈವದ ಚರಿತ್ರೆಯು ನಮಗೆ ೧೧ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಅಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿಲ್ಲ; ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ವೀರಶೈವದ ಚರಿತ್ರೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಮೇಲು.

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಷಡಕ್ಷರ ದೇವನ ವರೆಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ಮುಖ್ಯ ವೀರಶೈವ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿ,¹ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲ ಚಾರಿತ್ರಿಕತೆಗಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಇರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು:—ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳೂ, ಷಟ್ಸ್ಥಲಗಳೂ² ವೀರಶೈವದ ಮುಖ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳು. ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಹವನಹೋಮಗಳೂ, ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳೂ, ಅಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಕವಾದ ವೈದಿಕಸಂಸ್ಕಾರಗಳೂ ಇಲ್ಲ; ಶವದಹನವಿಲ್ಲ; ಕೀಳು ಮೇಲು ಜಾತಿಗಳಾಗಲಿ, ಪಂಚಸೂತಕಗಳಾಗಲಿ, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ತಾರತಮ್ಯವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಶಿವದೀಕ್ಷೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಗಳುಂಟು; ಪಂಚಾಚಾರ, ವಿಧವಾವಿವಾಹ, ಪ್ರಾಧಾವಿವಾಹಗಳುಂಟು. ಅವರು ಏಕದೇವೋಪಾಸಕರು. ಪರಶಿವನೊಬ್ಬನೇ ದೇವರು. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರರು ಜೀವರುಗಳು. 'ಲಿಂಗ'ವೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಪರಶಿವ. ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯವಲ್ಲ ಸತ್ಯ. ಭಕ್ತಿಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಭೇದವಿದ್ದರೂ ಶರಣನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಏರಿ ಅಲ್ಲಿ ಅಭೇದವನ್ನು ಘಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದು ತ್ರಿಕ, ಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತ, ಅದ್ವೈತ ಇವುಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ.

¹ ಮೊದಲನೆಯ ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅರವತ್ತೇಳು ಜನರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರಿಚಯವಿದೆ.

² ಎರಡನೆಯ ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಆರು ಸ್ಥಲಗಳು ಹೇಗೆ ಮುಪ್ಪತ್ತಾರು, ಇನ್ನೂ ಹದಿನಾರು, ನೂರೊಂದು ಪ್ರಭೇದಗಳಾಗುತ್ತವೆಯೆಂದೂ ಯೋಗಕ್ಕೂ ವೀರಶೈವಕ್ಕೂ ಹೇಗೆ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆಂದೂ ವಿವರಿಸಿದೆ.

ಡಾಕ್ಟರ್ ನಂದಿಮಠವರು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಗಳನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ಸೀಮೆಗೆ ಹೋಗಿ ಡಾ|| ಥಾಮಸ್, ಬಾರ್ನ್‌ಟ್ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಚ್ಯ ಪಂಡಿತರೊಡನೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಶಿಕ್ಷಣಪಡೆದವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಬರೆ ವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ವತ್ತು ಇದೆ, ವಿಚಾರವಿದೆ. ಅಭಿಮಾನದಿಂದಲೇ ಅವರು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ ಕೊಡಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಳುವುದನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಕೈಪಿಡಿ'ಯಾದ್ದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ವಾದವಿವಾದಗಳಿಗೂ ವಿವರಗಳಿಗೂ ಕೈ ಹಾಕಿಲ್ಲ; ಹೀಗೆಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳದೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಿ, ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವೀರಶೈವದ ಮೇಲೆ ಆದ್ವೈತವೇದಾಂತದ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನವಾದದ ಪ್ರಭಾವವೂ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು (ಪುಟ ೧೧೧, ೧೧೪), ಜೈನರ ಗುಣಸ್ಥಾನಗಳೂ ಪಟುಸ್ಥಲಗಳಂತೆಯೇ ಇವೆ (ಪುಟ ೧೬೫)—ಎಂದು ಅವರು ಸೂಚಿಸಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ. ಪ್ರಮಾಣ ಎಲ್ಲದನ್ನೂ ಅವರು ಸಾಧಿಸಲು ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ (ಪುಟ ೧೮, ೫೩). ಮೊಹಂಜೊ ದಾರೊ ಹರಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕೆಲವು ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ ಜಾರ್ ಮಾರ್ಷಲ್ ಅವರೇ ಇವು ಪಾಶುಪತಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಯೋಗಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರೂ, ಡಾಕ್ಟರ್ ನಂದಿಮಠರು ಮೊಹಂಜೊದಾರೋವಿನ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನೇ ಎತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದು ಉಚಿತವೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಲೇಖನಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಂದಿರುವುದಾದರೂ ಅದರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಈಗ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದು ದ್ರಾವಿಡ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವದ್ರಾವಿಡವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಹೇಳಿಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವಂತಿಲ್ಲ. ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರವರು 'ಲಿಂಗ'ವೆಂದರೇನು? ಎಂದು ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ, 'ಲಿಂಗ'ವೆಂದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಅಥವಾ ಪರಶಿವ ಎಂಬ ವಚನಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಥವೇದದ 'ಸ್ತಂಭ'ಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿರಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಲಿಂಗ'ವೆಂದರೆ ಜೀವ, 'ಲಿಂಗ'ವೆಂದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಗೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರು ಹೇಳುವ 'ಗಮ್ + ಲಿ = ಲಿಂಗ' ಇತ್ಯಾದಿ ನಿರುಕ್ತಿಯು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಗ್ರಂಥಕರ್ತರೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಲಿಂಗ'ಶಬ್ದವು ಪ್ರಾಯಶಃ ಸಂಸ್ಕೃತ

ಶಬ್ದವಲ್ಲವೆಂದೂ ಆಸ್ತೋ-ವಿಪಿಯಾಟಿಕ್ ಶಬ್ದವಿರಬಹುದೆಂದೂ ಹೇಳುವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು.¹ ಲಿಂಗವೂ ಜೆಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ವಿಚಾರವೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಲಿಂಗವು ಪುರುಷಜಿಹ್ವೆ ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅನೇಕರು ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವರು. ಆಗಿದ್ದರೆ ತಾನೇ ತಪ್ಪೇನು? ಅದರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಇಂದಾದರೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಯೇ? ದೇವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸಬಲ್ಲ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಜೀವೋತ್ಪತ್ತಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಿಂತ ಘನವಾದ ವಿಚಾರವೇನು ಬೇಕು? ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮ ಹಂಸರು 'ಯೋನಿ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಕ್ಷಣವೇ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೂಲ ಕಾರಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ನೆನಪು ಬಂದು ಸಮಾಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇನೆಂದರೆ ಲಿಂಗವು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಪೂಜಾ ವಸ್ತುವಾದಾಗ ಅದು ಯಾವುದರ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು. ಅದನ್ನು ಈಗ ಹೀಗೇ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೂ ವೈದಿಕಮತಕ್ಕೂ ಇರತಕ್ಕ ಸಂಬಂಧವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇನ್ನೂ ಖಚಿತವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕು. ಶೈವವು ವೈದಿಕ. ಜೈನ, ಬೌದ್ಧಗಳಂತೆ ವೇದಬಾಹಿರವೆಂದು ಎಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ; ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶೈವವು ವೈದಿಕಮತಕ್ಕೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ವಿರೋಧಪಡೆದು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿರಬಹುದು² ಎಂದು ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಂತರ ವಿರೋಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ, ಯೋಗ, ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ ಮತಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೂಲಾಧಾರಗಳು, ಅಹಿಂಸೆ, ದಯೆ, ಹಿಂಸೆ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾಜ್ಞಿಕಮತವು ನಿಲ್ಲದು. ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಹೋಗಿ 'ಪೂಜೆಗೆ' ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಯಾವಾಗ ಬಂತು, ಕರ್ಮಖಿಲವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಾವಾಗಬಲವಾಯಿತು ಎಂಬುದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಇದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೂ (ಪು. ೫೨) ಶಿವನು ದ್ರಾವಿಡದೇವನೆಂಬಂತೆ, ಅಹಿಂಸೆ, ದಯೆ, ಭಕ್ತಿ ಇವು ದ್ರಾವಿಡ ಜನದ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲವೇ ಎಂದು ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕು. ವೀರಶೈವದ ಐಕ್ಯತತ್ವವು ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಆದ್ವೈತ ತತ್ವವೇ; ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ವೈದಿಕವೇಯೆ. ಆದರೆ ಸಂಹಿತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳ ಯಾಜ್ಞಿಕ ಧರ್ಮವು 'ಶಾಂತಂ ಶಿವಮದ್ವೈತಂ' ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತೇಕೆ? ಆರ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಗ ಏನು ಬದಲಾವಣೆಯಾಯಿತು? ಅದು ಆಂತರವೇ ಬಾಹ್ಯವೇ? ಬಾಹ್ಯವಾದರೆ ಯಾವ ಹೊಸ ಘರ್ಷಣೆಯುಂಟಾಯಿತು? ದ್ರಾವಿಡ ಜನರ ಸಂಪರ್ಕವೇ? ಇದು ಇನ್ನೂ ಗೂಢವಾದ ವಿಚಾರ.

¹ Pre-Aryan and Pre-Dravidian in India, page 8-15.

² It is more probable that Saivism was a revolt from within. (P. 53).

ಶ್ರೀಮಾನ್ ನಂದಿಮಠರವರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶುದ್ಧವಾದ ತಿಳಿಯಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು ನಮಗೆ ಸುಪರಿಚಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಇವುಗಳನ್ನು ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿದರೆ, ಅಥವಾ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಓದಿದರೆ, ಹೊಸ ಬೆಳಕು ತೋರುತ್ತದೆ; ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹಗಲಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಬಲ್ಲ ವೀರಶೈವಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ ತುಂಬ ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟೆಂದು ನಾವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತೇವೆ. ರಾವ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಹೆಚ್‌ಕಟ್ಟಿಯವರೇ ಮುಂತಾದವರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಈಗ ಹಲವು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಗ್ರಂಥ ಇನ್ನೂ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಡಾ|| ನಂದಿಮಠರವರೇ ಆಗಲಿ ಇತರರೇ ಆಗಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕನ್ನಡದ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಹೊರಡಿಸುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಅದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡವನ್ನು ತಿಳಿಯದ ವೀರಶೈವ ತತ್ವಧರ್ಮ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗಂತೂ ಪ್ರಕೃತ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗ್ರಂಥದ ಉಪಯೋಗವು ಅಪಾರವಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಮತ್ತು ದೇಶಗಳ ಜನದೊಡನೆ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಇಂದು, ಪ್ರಾಯಶಃ ಮುಂದೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷು ಒಂದೇ ಇರುವ ಸಾಧನ.

ಇಂಥ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಅಕಾರಾದಿ ಇರುವುದು ರೂಢಿ. ಅದನ್ನು ಮಾಡಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದರೆ ಗ್ರಂಥವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಎ. ಆರ್. ಕೃ.

ಸಾದರ ಸೀಕಾರ

೧. ಬಿಸ್ಲಾಡಿ ಚೆಲ್ವಿ ಮತ್ತು ಕುರುಬನ ಮೋಕ್ಷ-ಬರೆದವರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಆಜ್ಞಾಪುರ ಶೇಷಗಿರಿರಾಯರು; ಮಿತ್ರಸಂಘದ ಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲಿ ೧; ಸಂಪಾದಕರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ಎನ್. ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ; ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಮಿತ್ರಸಂಘ, ಬೆಂಗಳೂರು; ಕ್ರೌನ್ ಆ. ೫೬; ಬೆಲೆ, ೬ ಆಣೆ.

೨. ಅಧುನಿಕ ರಷ್ಯಾ (ಯು.ಎಸ್.ಎಸ್.ಆರ್.)-ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪಿ. ಆರ್. ರಾಮಯ್ಯ, ಬಿ.ಎಸ್.ಸಿ.; ಪ್ರಕಾಶಕರು: ತಾಯಿನಾಡು ಪ್ರಕಟನಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ; ಕ್ರೌನ್ ಆ. ೩೫೬ + viii; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧-೮-೦.

೩. Third Annual Report and Audited Statement of Accounts of The National Kannada Education Society, Bombay.

೪. ಗೀತಾ ಪ್ರವಚನಗಳು (ಅಧ್ಯಾಯ ೧-೨)-ಮೂಲ ಲೇಖಕರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಆಚಾರ್ಯ ವಿನೋಬಾ ಭಾವೆ; ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಅವಧೂತ ಗ್ರಂಥಾಲಯ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ; ಕ್ರೌನ್ ಆ. ೩೬; ಬೆಲೆ, ೪ ಆಣೆ.

೫. ಆತ್ಮಾರ್ಪಣ (ಸರಸಸಂಗೀತ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕ ನಾಟಕ)-ಕುಸುರಿಸಿದವರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ "ಕಾವ್ಯಾನಂದ" (ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ); ಪ್ರಕಾಶಕರು: ವೀರಶೈವ ತರುಣಸಂಘ, ಹೈದರಾಬಾದು; ಡೆಮಿ ಆ. ೨೦ + ೧೧೨; ಬೆಲೆ, ?

೬. ಶ್ರೀಮದ್ವಯಾನಂದರ್ಷಿ ಜೀವನಚರಿತೆ-ಲೇಖಕರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸುಧಾಕರ; ಕ್ರೌನ್ ಆ. ೫೦೦; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧-೮-೦.

೭. ಮೋಡಗಳು (ಎಳು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ)-ಬರೆದವರು: "ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿ"; ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ೫೭ನೆಯ ಕುಸುಮ; ಕ್ರೌನ್ ಆ. ೧೦ + ೧೫೭; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧.

೮. ತೆನಾಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ-ನಾಟಕಕಾರರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಿ. ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ.; ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ೫೮ನೆಯ ಕುಸುಮ; ಕ್ರೌನ್ ಆ. ೪ + ೯೫; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧.

೯. ತಂತ್ರಗಾರ ಕರಟಕರಾಯ ನರಿಯಣ್ಣನ ಕತೆ-ಬರೆದವರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ "ನಾ"; ತಂದವರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜೋಶಿ ಶಂಕರರಾಯರು; ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಕನ್ನಡ ಸರಸ್ವತೀ ಛಾಂಡಾಗಾರ, ಧಾರವಾಡ; ಕ್ರೌನ್ ಆ. ೭೮ + ೭; ಬೆಲೆ, ೧೨ ಆಣೆ.

೧೦. ದಾರಿಯ ಬುತ್ತಿ—ಕನ್ನಡಿಸಿದವರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾಯರು; ತಂದವರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜೋಶಿ ಶಂಕರರಾಯರು; ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಕನ್ನಡ ಸರಸ್ವತೀ ಭಾಂಡಾ ಗಾರ, ಧಾರವಾಡ; ಡಿಮಿ ಪೋ. ೧೦ + ೪೪; ಬೆಲೆ, ೪ ಆಣೆ.

೧೧. ಮಲ್ಲಿಯುದ್ಧ—ಬರೆದವರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಭೀಮರಾಯಪ್ಪ ಬಾಳಪ್ಪ, ಮಮದಾ ಪುರ, ಬೆಳಗಾವಿ; ಸಚಿತ್ರ, ಕ್ರೌನ್ ಅ. ೮ + ೯೭; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧.

೧೨. ವ್ಯವಸಾಯದ ಮಣ್ಣುಗಳು—ಲೇಖಕರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೂರಪಾಡು ಗುಂಡಪ್ಪ, ಬಿ.ಎ.; ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸರ್ ಕೆ. ಪಿ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಚೆಟ್ಟರ ಪುದುವಟ್ಟಿನ ಪ್ರಕಟನ ಮಾಲೆ ೪; ಫಾ. ಅ. ೧೦ + ೮೦; ಬೆಲೆ, ೨ ಆಣೆ.

೧೩. ಆಕಾಶಯಾನ—ಲೇಖಕರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಕೆ. ಎನ್. ರಾವ್; ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸರ್ ಕೆ. ಪಿ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಚೆಟ್ಟರ ಪುದುವಟ್ಟಿನ ಪ್ರಕಟನಮಾಲೆ ೫; ಫಾ. ಅ. ii + ೧೩೪; ಬೆಲೆ, ೨ ಆಣೆ.

೧೪. ದೈವಬಲ ಮತ್ತು ಲೀಲಾಮಣಿ—ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ಎಲ್. ಐಯ್ಯರ್; ಕ್ರೌನ್ ಅ. ೩೦; ಬಾಲಮಧುರಾವಳಿ ಕುಸುಮ ೧; ಬೆಲೆ, ೩ ಆಣೆ.

೧೫. ಮೈಸೂರಿನ ಮಹನೀಯರು—ಸಂಪಾದಕರು: ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಿ. ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣರಾವ್; ಕ್ರೌನ್ ಅ. ೬ + ೫೧; ಕಥಾಚಂದ್ರಿಕಾ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ೧; ಬೆಲೆ, ೬ ಆಣೆ.

೧೬. ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜ ಸೇವಾಸಂಘದ (ಬೆಂಗಳೂರು) ನಾಲ್ಕನೆಯ ಐದನೆಯ ಮತ್ತು ಆರನೆಯ ವರ್ಷಗಳ ವರದಿ.

ವಸ್ತುಕೋಶ

ಕಳೆದ ತಿಂಗಳಿನ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ತಾರೀಖು ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ಬಹು ಸಂತೋಷವನ್ನು ನೀಡಿದ ಒಂದು ದಿನ. ಅಂದು ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಬರೆದಿಡಬೇಕಾದ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುಡಿ ಶುಭಸಂಗತಿಯು ನೆರವೇರಿತು. ಕರ್ಣಾಟಕ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರೂ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಛಾನ್ಸಲರವರೂ ಆದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಆ ದಿನಸಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ನಗರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹಸೂಡಿ ವೆಂಕಟಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮುವ್ವತ್ತುಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಭವ್ಯವಾದ ನೂತನ ಭವನದ ಪ್ರಾರಂಭೋತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರೂ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರೂ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಬಿನ್ನ ವತ್ತಳೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದರು :

ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ,

ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಲೆನಾಡಿನ ಪ್ರವಾಸ ಸುಖವಾಗಿಯೂ ಆನಂದ ದಾಯಕವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯಲೆಂದೂ, ಮಲೆನಾಡಿನ ಸೊಗಸಾದ ನೋಟಗಳು ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಲೆಂದೂ ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಾರೈಸಿ, ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳವರಿಗೆ ಸುಖಾಗಮನವನ್ನು ಬಯಸಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಬೇಡುತ್ತೇವೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಮಾಡಿರುವ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನೂ, ಪ್ರಜಾವರ್ಗದ ಆಶೋತ್ತರ ಗಳು ಮತ್ತು ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ದಿವ್ಯಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಜಾ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ನೆನೆಯುತ್ತ ಪ್ರಭುಗಳವರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಆನಂದಿಸಿ ಮಹಾ ಪ್ರಭುಗಳ ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಸದಾ ಹಾರೈಸುವವರಾಗಿರುತ್ತೇವೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾರ ಮಾಡ ಬೇಕೆಂಬ ಉದಾತ್ತದ್ವೇಷದಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾ

ಟಕ ಸಂಘ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಆ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಖ್ಯ ನಗರವಾದ ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತರ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ, ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಸಮ್ಮೇಳನಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಬೆಳಸಿ, ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಜನಾಂಗದ ಆತ್ಮವನ್ನು ಅರಳಿಸುವ ದಿವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಹರಡಿ, ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಾದಷ್ಟು ದುಡಿದಿದೆ. ಈ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕರ ಉಜ್ಜ್ವಲವಾದ ಕನ್ನಡ ಸುಡಿಯ ಮೇಲಣ ಅಭಿಮಾನ, ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಪ್ರೇಮ, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮುನ್ನಡೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಉತ್ಸಾಹ—ಇವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಪ್ರಜಾಸೇವೆಯೇ ರಾಜಸೇವೆಯೆಂದು ಅರಿತು, ನನ್ನ ಅಲ್ಪಸಹಾಯವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಭಗವತ್ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿ, ಸಂಘಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಾಗಿ ಈ ಮಂದಿರವನ್ನೂ ಮೂಲನಿಧಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೂ ನನ್ನ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿರುತ್ತೇನೆಂದು ದಿವ್ಯಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಬೇಡು ತ್ರೇಸೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಕರ್ಣಾಟಕ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರಾಗಿ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವೈಭವಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವಾಗಿ, ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲರ ಭಕ್ತಿಗೌರವ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ತಾವೂ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರೂ ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನೂ ಕನ್ನಡವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ದೇಶದ ಭಾಗ್ಯೋದಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸಾವಿರದ ಒಂಭೈನೂರ ನಲವತ್ತರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಬ್ಬದ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪೂಜ್ಯ ದೊಡ್ಡ ಪ್ಪನವರೊಡನೆ ತಾವೂ ಬಿಜಯ ಮಾಡಿಸಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟ ಆಶೀರ್ವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಳಗುತ್ತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿವೆ. ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದು, ಈಗ ಮಹಾಪೋಷಕರಾಗಿ ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕನ್ನಡ ಸುಡಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನೂ ಬಲವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಣ್ಯಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಕಂಕಣಬದ್ಧವಾಗಿರುವ ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಈ ನೂತನ ಭವನದ ಪ್ರಾರಂಭೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ನಡೆಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ನಮ್ಮ ಹಂಬಲವನ್ನು ಉದಾತ್ತಚಿತ್ತದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಎಷ್ಟು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆಂಬುದನ್ನು ಅರುಹಲು ಶಕ್ತರಲ್ಲ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಶ್ರೀ ಶಾರದಾಂಬೆಯ ಆರಾಧನೆಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಈ ಭವನವನ್ನು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ತಮ್ಮ ಅಮೃತಹಸ್ತದಿಂದ ತೆರೆದು ನಮ್ಮ ಸಂಘದಿಂದ ಜ್ಞಾನದಾನ ಸಮಾರಂಭ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲೆಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಬೇಕಾಗಿ ವಿನಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಶ್ರೀ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರೀ ಮಹಾತಾಯಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೂ ರಾಜಮನೆತನದವರಿಗೂ ದೀರ್ಘಾಯುರಾರೋಗ್ಯಭಾಗ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸಲೆಂದು ಅನನ್ಯ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಶಿವಮೊಗ್ಗ,

೧೧ನೆಯ ಫೆಬ್ರವರಿ, ೧೯೪೩.

ಇಂತು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ

ರಾಜಭಕ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳು,

ಹಸೂಡಿ ವೆಂಕಟಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಕರ್ಣಾಟಕ

ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರು.

ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಮುಂದಿನ ಉತ್ತರವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದರು :

“ ಇಲ್ಲಿನ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಕಟ್ಟಡದ ಪ್ರಾರಂಭೋತ್ಸವವನ್ನು ಈ ದಿನ ನೆರವೇರಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿರುವುದು ನಮಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ, ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೂ ನಿಮ್ಮ ಸಂಘವು ಹಲವು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಪುರಾತನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಡೆಯುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಹಸೂಡಿ ವೆಂಕಟಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಉದಾರವಾಗಿ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಸಿರುವ ಕಟ್ಟಡವು ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಭಾಷಾಸೇವೆಯ ಮುಖ್ಯಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಲೆಂದು ಹಾರೈಸು ತ್ತೇವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವೂ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉತ್ತೇಜನ ದೊರೆ ಯುವುದೆಂದು ನಾವು ನಂಬಿದ್ದೇವೆ. ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ನಮಗೆ ಶುಭಾಶಯವನ್ನು ಕೋರಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಂದಿಸಿ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಕೋರಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಂದಿಸಿ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಕಟ್ಟಡದ ಪ್ರಾರಂಭೋತ್ಸವವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತೇವೆ.”

ಅನಂತರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸಂಘದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ತೆರೆದು ಒಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ, ಸಂಘದ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ಕಟ್ಟಡ ಜೇಲುವಾಗಿದೆ

ಯೆಂದು ಸಂತೋಷಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಹಸೂಡಿ ವೆಂಕಟಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ತುಂಬಾ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿ, ಇವರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಮೇಲ್ವಂಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾಡಿನ ಇತರ ಧನಿಕರೂ ಅನುಸರಿಸಲೆಂದು ಹಾರೈಸಿದರು.

ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘವು ಈಗ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತಾದ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀಮಾನರಾದ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಚಿದಂಬರ, ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿರಾವ್, ವಿಷ್ಣು ಭಟ್ಟ, ಭೂಪಾಲಂ ಸೋದರರು ಮುಂತಾದ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ನಿವಾಸಿ ಮಹಾಜನರ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನವು ಈಗ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ವಿದಿತವಾಗಿದೆ. ಇವರ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯದಶಿಗಳ, ತ್ಯಾಗ ಶ್ರಮ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕಾರ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪವಲ್ಲ; ಅದು ಮೈಸೂರು ಆಧ್ಯಂತರ್ಯ ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಕೂ ಹಬ್ಬುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ, ಈ ಸಂತೋಷ ಸಮಾರಂಭ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅವರನ್ನು ಮೈಸೂರು ಬೆಂಗಳೂರು ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘಗಳ ಪರವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವರ ಸಂಘವು ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲಸದ ಮಹತ್ವಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹಸೂಡಿ ವೆಂಕಟಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಂಥವರ ಘನಾದಾರ್ಯವೂ ದೊರಕಿತು. ಜ್ಞಾನದಾನಕ್ಕಾಗಿ, ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ, ಕೈತುಂಬ ಹೀಗೆ ದಾನಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮಾನ್ಯರು, ಧನ್ಯರು. ಅವರ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ, ಮಾನ್ಯತೆಗೆ, ಧನ್ಯತೆಗೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿ ರಾಜಗೌರವವೂ ದೊರೆಯಿತು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪ್ರಭುಗಳೇ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಮಂದಿರದ ಆರಂಭೋತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡದ ಮೇಲಿನ ಈ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕಾಗಿ, ಗೌರವಕ್ಕಾಗಿ, ಮಮತೆಗಾಗಿ ನಾವು ಕನ್ನಡಿಗರ ಪರವಾಗಿ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳವರನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನೃಪತುಂಗನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ರಾಜಾಶ್ರಯವೇ ಹಿರಿಯ ಬೆಂಬಲ. ಇದು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜರ ಅನಂತರ ಮೈಸೂರ ಒಡೆಯರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಗೋದಾವರೀ ತೀರದಿಂದ ಹರಿದುಬಂದು ಅದು ಕಾವೇರೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಕೆರೆಯಾಗಿದೆ. ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಶಕ್ತಿ, ಭುಕ್ತಿ, ಬೆಳಕು ಎಲ್ಲಾ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದು ನೀರಿಗೂ ಸರಿ ಮಾತಿಗೂ ಸರಿ. ಅವುಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರು ಅನವರತ ನಿರತರಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಇಂಥ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯೇ ಸಾಕು.

ಕನ್ನಡ ದೇವಿಯ ಆರಾಧನೆಗಾಗಿ ಇದುವರೆಗೆ ಇದ್ದ ಮಂದಿರಗಳೆಂದರೆ, ಧಾರವಾಡದ “ಚಾಮರಾಜ ಮಂದಿರ” ಬೆಂಗಳೂರಿನ “ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಪರಿಷತ್ ಮಂದಿರ.” ಇವುಗಳು ಆಳಿದ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಚರಿತ್ರೆ

ಯಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸಿವೆ. ದಿವಂಗತರಾದ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ವೊಡೆಯರವರು, ಯುವರಾಜ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ವೊಡೆಯರವರು, ಸರದಾರ್ ಎಂ. ಕಾಂತರಾಜ ಅರಸರವರು ಮುಂತಾದವರ ವೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸರ್ ಕೆ. ಪಿ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಚೆಟ್ಟರು ರಾಜಸೇವಾಸಕ್ತ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ಮುಂತಾದ ಅವರ ಗಣ್ಯ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಭಾಷಾವತ್ಸಲರೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತ ಹಸ್ತದಿಂದ ದಾನಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹಸೂಡಿ ವೆಂಕಟಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ದಾನವು ಈ ಉನ್ನತ ಶ್ರೇಣಿಗೆ ಸೇರಿ ಸಕಲ ಸನ್ಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗೋದಾನ ಮಾಡಿದವರು ಹಸುವನ್ನು ಸಾಕಲೆಂದು ಮೇಲೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಂತೆ, ಅವರು ಮಂದಿರದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಮೂಲಧನದ ಬೀಜವಾಗಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಗಿಡವಾಗಿ, ಮರವಾಗಿ, ಫಲಬಿಡಲಿ. ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘವು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಇನ್ನೂ ಗಣ್ಯತೆ ಪಡೆಯಲಿ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಪಡೆಯಲಿ; ಮಿಕ್ಕ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘಗಳೂ ಹೀಗೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿ, ಯೋಗ್ಯತೆ ಮಾನ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ; ಕನ್ನಡ ಬೆಳೆಯಲಿ, ಕನ್ನಡಜನ ಮುಂದೆ ಬರಲಿ; ಎಂದು ನಾವು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

* *

ಮೊನ್ನಿನ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳು ಎಂಟನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ದಿವಸ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ಬಸವರಾಜ ಅರಸ್, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ., ಅವರು ಮೈಸೂರು ನೂತನ ವಿದ್ಯಾಸಮಿತಿಯ ಆರಂಭಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಯೂರೋಪು ಅಮೆರಿಕಾ ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡು ಬಂದವರು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೂ ಅಭಿಮಾನದಿಂದಲೂ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿರತಕ್ಕವರು. ಇಂಥವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮನನ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಂಡ ಅವರ ಆ ಭಾಷಣದಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಭಾಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.—

“ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಹೊಸದಾಗಿ ತೆರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ತೀರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಜ್ಞಾನ, ಬಡತನ, ರೋಗರುಜಿನಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಶಾಲೆಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಲು ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳಿರುತ್ತವೆ.

SRI JAGADGURU JISHWABHADHYA
JNANA BHIMASAHEE TEMDIR
LIT. V. V.

Jangamwadi Math, VARANASI.

ಒಂದು ದೇಶದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಏಳಿಗೆಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ಸರ್ಕಾರದ ನಾನಾ ಇಲಾಖೆಗಳ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರಗಳೂ ಜನರ ಬೆಂಬಲವೂ ಅವಶ್ಯಕ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮವೂ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವೂ ತಮ್ಮದೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೇ ರಷ್ಯಾ, ಜಪಾನ್, ಅಮೆರಿಕಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಹೆಚ್ಚು ಮುಂದುವರಿಯಲು ಅವಕಾಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಶೋಚನೀಯ ವಾಗಿದೆ. ಉತ್ಸಾಹ ದಕ್ಷ ತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ರಿಂದಲೂ, ಇವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಜನತೆಯಿಂದಲೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುವುದು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯಿನಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕವಾಗಬೇಕು. ಕಾಲೇಜು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಲು ಅರ್ಹರಾದವರು ಹೊರತು ಉಳಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಭಿರುಚಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವೃತ್ತಿಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಇವೆರಡೂ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಈ ತೆರನಾದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಜರುಗಲಿವೆ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಗಾಧವಾದ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಭೋಜನ, ವಸತಿ, ವ್ಯಾಸಂಗಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿರುವ ಏರ್ಪಾಡುಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅತಿ ವಿರಳವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಹಿಂದಿನಕಾಲದ ನಲಂದ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯವೂ ಈಗಿನ ವಿಶ್ವಭಾರತಿಯ ಶಾಂತಿನಿಕೇತನವೂ ಮಾದರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಗಳೇ ದೇಶದ ಭಾವೀ ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಏಳಿಗೆಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬಲ್ಲವು.”—ವಿದ್ಯಾದಾಯಿನಿ.

ಪ್ರಾಚ್ಯ ಲೇಖನಾವಳಿ

Journal of the Andhra Historical Research Society—Vol. XIII,
Parts 3 and 4. December, 1940 and April, 1941.

1. 'The Soras'—By G. V. SITAPATI.
2. 'Prakrit Inscriptions of the Kings of Andhradesa'—By MUHAMMAD SHAHIDULLAH.

[Salankayanas ruled from about A.D. 300 to A.D. 50 with their Capital at Vengipura, Modern Pedda-Vegior Vegi seven miles North of Ellore in the West Godavari District. The inscription of Vijayadevavarma is in old Prakrit (A.D. 350) Epi. Indica, Vol. IX, p. 56 ff. In this inscription occur the words ಮಾಹೇಶ್ವರ and ಮುಳುದ, the latter a Dravidian word, possibly old Telugu, apparently meaning chief of village—a tadbhava of ಮಂಡಲ ?]

3. 'The Pasupatha and other Saiva Schools of Philosophy'—By V. APPA RAO.
4. 'Jainism in Andhradesa'—By B. V. KRISHNA RAO.

Journal of the Literary Committee of the L.E. Association, Dharwar—January, 1943.

1. 'Quintessence of Lingayat Religion'—By KUMARA SWAMIJI.

[The Origin of Linga . . . is to be sought in a symbol of sphere which seems an emblem of an eternity and infinity with all nations. Three things emerge from the labour of Prof. Sakhare: Lingayatism is the faith professed and followed by the Karnataka Veerashaivas: Basava is the founder of this faith and Vachanshashtra are the scriptures that embody the principles of Lingayatism.]

2. 'Veerashaivism'—By V. C. YAGATI.

The New Review—March, 1943.

'The Andhras'—By S. R. BALASUBRAHMANYAM.

ಶಿವಾನುಭವ—ಜುಲೈ ೧೯೪೨—ಫೆಬ್ರವರಿ, ೧೯೪೩.

೧. ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ—ಬಿ. ಜೆ. ಪಟ್ಟೇದ (ಸಂಪುಟ ೧೬—ಸಂಚಿಕೆ ೧೧ ಮತ್ತು ಸಂಪುಟ ೧೭. ಸಂಚಿಕೆ ೧, ೩, ೪, ೫)

೨. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆ—(ಲೇಖಾಂಕಗಳು ೧೧-೧೭)—ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ.
೩. ವೀರಶೈವರಾಜ ಮನೆತನಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳು—(ಪು. ೧-೪೦)—ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ.
೪. ಶಿವಾನುಭವ ಶಬ್ದಕೋಶ—(ಪು. ೧೪೧-೧೭೭).
೫. ಜೀವನದ ಗುರಿ—ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಸ್ವಾಮಿಗಳು.
೬. ಸರೀಕ ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲ—(ಪು. ೪೧-೪೮).
೭. ಶಿವಶರಣರ ದೀಕ್ಷಾ ಕಾಲ—(ಲೇಖಾಂಕಗಳು ೧-೫)—ಶ್ರೀ ಗುರು ಮೂರ್ತಿದೇವರು.
೮. ಲಿಂಗಧಾರಣ ಅರ್ಥಾತ್ ಶಿವದೀಕ್ಷೆ—(ಲೇಖಾಂಕಗಳು ೩-೪) ಜೀರಗಿ ಕ. ಬಸಪ್ಪ.
೯. ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಶಿವದೀಕ್ಷೆ—ಕಾನಕಾನಹಳ್ಳಿ, ಬಸಪ್ಪ.
೧೦. ದೀಕ್ಷಾ ವಾದ—ಮಾ. ಸಂ. ನಂಜಪ್ಪ.
೧೧. ದೀಕ್ಷಾ ವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ—ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧ ವೀರದೇವರು.
೧೨. ಧಾರಣ ದೀಕ್ಷೆ—ಜಿ. ಟಿ. ಅಕ್ಕುಲಯ್ಯನವರು.
೧೩. ವೀರಶೈವಧರ್ಮದ ವೀರಸಂದೇಶವು—ಎಲ್. ಜಿ. ಹಿರೇಮಠ.
೧೪. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ—ಎಂ. ಎಸ್. ಮಿಣಜಿಗಿ.
೧೫. ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆ—ಪಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ.

ಜೀವನ—ಜನವರಿ, ೧೯೪೩.

೧. ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ (ಗ್ರಂಥಪರೀಕ್ಷಣ)—ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ.
೨. ಕೋಳಿವಾಡಗೌಡರ ಕುಲವೃತ್ತಾಂತ—ಶ್ರೀ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಕವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಲ್ಕು ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳು—ಸಂಗ್ರಾಹಕರು : ಶ್ರೀ ಜೋಶಿ ಶಂಕರಭಟ್ಟ.

ಭಾರತಿ (ತೆಲಗು)—ಫೆಬ್ರವರಿ, ೧೯೪೩.

೧. ಆಂಧ್ರಭಾಷ—ಧಾತುವುಲು—ಕೋರಾಡ ರಾಮಕೃಷ್ಣಯ್ಯ (ಮಾರ್ಚಿಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ).
 ೨. ಶ್ರೀನಾಥುನಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಯೋಗಮುಲು—ಬುಲುಸು ವೆಂಕಟ ರಮಣಯ್ಯ.
- (ದೊಡ್ಡ, ಹೆಚ್ಚು, ಮುಂತಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿವೆ).

ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ

ಸಂಪುಟ ೨೪
(ಚಿತ್ರಭಾನು ಸಂವತ್ಸರ)

ಮೈಸೂರು:
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
೧೯೪೩

ವೆಸ್ಲಿ ಪ್ರೆಸ್ ಮತ್ತು ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್
ಮೈಸೂರು

ವಿಷಯ ಸೂಚಿಕೆ

೧. ಕವನಗಳು—

೧. ಚಿತ್ರಭಾನು		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.	i.	೧
೨. ನೆನಪು		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ, ಬಿ.ಎ. ಆನರ್ಸ್	i.	೨
೩. ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ತಿ. ನಂ. ಶ್ರೀ.	i.	೧೬
೪. ಸಂಸಾರಸಂಹಿತೆ		ಶ್ರೀಮಾನ್ 'ಕುವೆಂಪು'	i.	೨೦
೫. ನಖಿಕ್ಷ ತೇಂದು		ಶ್ರೀಮಾನ್ 'ಕುವೆಂಪು'	i.	೨೦
೬. ಗಣೇಶಗಾಥಾ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.	i.	೨೫
೭. ಪ್ರಣಯಕಲಹ		ಶ್ರೀಮಾನ್ 'ಕುವೆಂಪು'	i.	೫೦
೮. ವ್ಯಾಕರಣ		ಶ್ರೀಮಾನ್ 'ಕುವೆಂಪು'	i.	೫೦
೯. ಮೊಸರಿನ ಹುಡುಗಿ		ಶ್ರೀಮಾನ್ 'ಕುವೆಂಪು'	i.	೫೦
೧೦. ಪವಾಡಸಾಕ್ಷಿ		ಶ್ರೀಮಾನ್ 'ಹ್ರೀಂ'	i.	೬೨
೧೧. ಭೀಷ್ಮ ಸ್ಮೃತಿ		ಶ್ರೀಮಾನ್ 'ಹ್ರೀಂ'	i.	೮೪
೧೨. ಶಿಲಾಭೇರಿ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.	ii.	೧
೧೩. ಮುಗ್ಧೆ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ತಿ. ನಂ. ಶ್ರೀ.	ii.	೧೨
೧೪. ಮೋದಗಳು		ಶ್ರೀಮಾನ್ 'ಕುವೆಂಪು'	ii.	೨೦
೧೫. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ವಿಟ್‌ಮನ್ ಇಂದ		ಶ್ರೀಮಾನ್ 'ಹ್ರೀಂ'	ii.	೪೦
೧೬. ಸಂಧ್ಯಾಯುಕ್ತಿ		ಶ್ರೀಮಾನ್ 'ಕುವೆಂಪು'	ii.	೧೧೦
೧೭. ರೋರಿಕ್ ಚಿತ್ರಶಾಲಾ ಸ್ಮೃತಿ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.	iii.	೧
೧೮. ಯಮನಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ		ಶ್ರೀಮಾನ್ 'ಕುವೆಂಪು'	iii.	೬
೧೯. ಆಶೆ ಸ್ವಪ್ನ ಚುಂಬಿ		ಶ್ರೀಮಾನ್ 'ಕುವೆಂಪು'	iii.	೬
೨೦. ಆಸೆ		ಶ್ರೀಮಾನ್ 'ಹೇಮಂತ'	iii.	೨೨
೨೧. ಓಬವ್ವ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ್, ಬಿ.ಎ. ಆನರ್ಸ್	iii.	೫೬
೨೨. ಬಾಲ್ಯ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಿ. ಎಸ್. ಶಾಮಣ್ಣ, ಬಿ.ಎಸ್.ಸಿ.	iv.	೧
೨೩. ಪುರಂದರದಾಸರಿಗೆ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ್, ಬಿ.ಎ. ಆನರ್ಸ್	iv.	೩೨
೨೪. ಕೇಳಿದನು ಒಂದು ದಿನ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಂ. ರಾಮರಾವ್, ಎಂ.ಎ.	iv.	೪೬
೨೫. ಮೈಸೂರಿನ ಮಧುವನ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಒ. ಎನ್. ಲಿಂಗಯ್ಯ, ಬಿ.ಎ. ಆನರ್ಸ್	iv.	೫೬

೨. ಸಾಹಿತ್ಯವಿಚಾರ—

೧. ಈಗಿನ ನಾಟಕಗಳು		ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾ. ಅನಂತಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮ (ಅನುವಾದಕರು: ತ. ಸು. ಶಾಮ ರಾವ್) ಬಿ.ಎ. ಆನರ್ಸ್	i.	೨
೨. ರಸಿಕ ಮನೋರಂಜನ ವಿಲಾಸ		ಶ್ರೀಮಾನ್. ಎನ್. ಅನಂತರಂಗಾ ಚಾರ್, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ.	i.	೮೫
೩. ಶಾಕುಂತಲವನ್ನು ಕುರಿತು		ಶ್ರೀಮಾನ್ ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ.	ii.	೨
೪. ಕಾಳಿದಾಸನ ಸಂದೇಶ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ನಂ. ಶಿವರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಎಂ.ಎ.	ii.	೧೨
೫. ವಡ್ಡಾ ರಾಧನೆಯೆಂಬ ಹಳಗನ್ನಡ ಗದ್ಯ ಗ್ರಂಥ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಡಾ ಎ. ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯೈ, (ಅನುವಾದಕರು: ಡಿ. ಎಲ್. ಎನ್.)	ii.	೯೨
೬. ಕೊಂತಮ್ಮನ ಪದಗಳು		ಶ್ರೀಮತಿ ಎಂ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ, ಎಂ.ಎ.	iii.	೭
೭. ಗೀತಗೋವಿಂದ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಂ. ನಂಜುಂಡಶಾಸ್ತ್ರಿ	iv.	೨

೩. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರ—

೧. ವೈಟಮಿನ್ನುಗಳು ಅಥವಾ ಆಹಾರ ಸತ್ವಗಳು		ಶ್ರೀಮಾನ್ ವೈ. ಕೆ. ರಘುನಾಥರಾವ್, ಎಂ.ಎಸ್.ಸಿ.	i.	೬೨
೨. 'ಅತಿಮಾನವ' ವಾದಿ ಫ್ರೈಡರಿಕ್ ನೀಚೆ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಂ. ಯಾಮುನಾ ಚಾರ್ಯ, ಎಂ.ಎ.	ii.	೨೧
೩. ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೇತರ ವಿಷಯ ಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸು ವುದು			ii.	೬೫
೪. ಪ್ರಾಚೀನ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಂ. ಮರಿಯಪ್ಪ ಭಟ್, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್.ಟಿ.	iii.	೫೧
೫. ಪದಾರ್ಥಸ್ವರೂಪ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಎ. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ರಾವ್, ಎಂ.ಎಸ್.ಸಿ.	iii.	೭೦
೬. ಹೈ ಸ್ಕೂಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜ್ ಶಿಕ್ಷಣ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಿ. ಆರ್. ರಂಗಸ್ವಾಮಿ, ಎಂ.ಎ.	iii.	೭೬
೭. ಹೊಸ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ		ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪದ್ಮನಾಭ ಪುರಾಣಿಕ, ಎಂ.ಎಸ್.ಸಿ.	iv.	೫೭

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ—

ಬಸವೇಶ್ವರನು ನಾಥಸಿದ್ಧ ಪಂಥದ

ಅನುಯಾಯಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕಪಟರಾಳ ಕೃಷ್ಣ i. ೨೧

ತುಮಕೂರಿನ ಇತಿಹಾಸ ದಿವಂಗತ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎ. ಶ್ರೀಕಂ
ಕಯ್ಯ, ಬಿ.ಎ. i. ೩೫

ಕೈದಾಳದ ಗತವೈಭವ ದಿವಂಗತ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎ. ಶ್ರೀಕಂ
ಕಯ್ಯ, ಬಿ.ಎ. ii. ೪೧

ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಿ. ಬಿ. ಸೀತಾರಾಮ
ಮೊದಲಿಯಾರ್, ಬಿ.ಎ. ಆನರ್ಸ್ iii. ೨೩

ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಕಾಲವಿಚಾರ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಚ್. ದೇವೀರವ್ವ, ಬಿ.ಎ.
ಆನರ್ಸ್ iv. ೧೭

ಅಕ್ಬರ್ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಂ. ಶೇಷಾದ್ರಿ, ಎಂ.ಎ. iv. ೪೭

ನಾಟಕ—

ಬೀಗರು ಬರುತ್ತಾರೆ! ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಿ. ಆರ್. ಮೈಲೇರು ಎಂ.ಎ.
ಮತ್ತು ಎನ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ
ರಾವ್, ಬಿ.ಎಸ್.ಸಿ. iv. ೩೩

ಕವಿಕಥೆಗಳು—

..... ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಸ್. ಎ. ರಂಗಣ್ಣ, ಎಂ.ಎ. i. ೧೭

ಸಣ್ಣ ಕಥೆ—

ಯಜ್ಞ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ್,
ಬಿ.ಎ. ಆನರ್ಸ್ i. ೫೧

ರಾಯ ಶ್ರೀಮಾನ್ "ಧಾರತೀಪ್ರಿಯ" ii. ೧೧೧

ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಶ್ರೀಮಾನ್ "ಶೇಷು" iii. ೮೩

ಅತ್ತ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಆರ್. ಎ. ಕಪ್ಪಣ್ಣ iv. ೬೭

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನ—

i. ವೈಯಾರಿ—ರಾಗಿಣಿ—ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ರೂಪರೇಷೆ—ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಕಥೆಗಳು ೯೨

ii. ಸತ್ಯಶಾಲಿ ರಶಿಯಾ—ವಿಶ್ವಮೇಧ—ಚಿಗುರು—ಆರತಿ—ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೀವಾಳ.... ೧೨೦

iii. History and Philosophy of Lingayat Religion, (being an
introduction to) Lingadharana Chandrika ೯೮
..... ೭೬

iv. ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ, A Handbook of Virasaivism ೭೬

i. ೯೮, ii. ೧೩೦, iii. ೧೧೨, iv. ೯೫

ಸಾದರ ಸ್ವೀಕಾರ—

೧೦. ವಸ್ತುಕೋಶ—

೧. ಕಂಬನಿ—ಅಭಿನಂದನೆ : ರಾಜಸೇವಾಪ್ರಸಕ್ತ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ
ಆಯುಂಗಾರ್ಯರಿಗೆ i. ೧೦೦
೨. ಕನ್ನಡದ ಬೆಳವಣಿಗೆ—ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮ ಸಮಸ್ಯೆ—ಅಭಿನಂದನೆ : ಪದಕ ಬಹು
ಮಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಪದವೀಧರರಿಗೆ ii. ೧೩೧
೩. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರುಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಮುನ್ನಡೆ iii. ೧೧೪
೪. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುಡಿ—ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ iv. ೯೭

೧೧. ಪ್ರಾಚ್ಯಲೇಖನಾವಳಿ—

i. ೧೦೩, iii. ೧೧೯, iv. ೧೦೩

೧೨. ಅನುಬಂಧಗಳು—

೧. ಹರಿಹರಕವಿಯ ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ರಗಳೆ i., ii., iii., iv.
೨. ನಾಗಚಂದ್ರನ ಕಾಮನ ಕಾಳಗ iv.

೧೩. ಚಿತ್ರಗಳು—

- ದಿವಂಗತ ಬ್ರ|| ಶ್ರೀ ಕಾನಕಾನಹಳ್ಳಿ ವರದಾಚಾರ್ಯರು i. (ಮುಖಚಿತ್ರ)
- ಕೈದಾಳದ ಚೆನ್ನಕೇಶವ ii. (ಮುಖಚಿತ್ರ)
- ನಟರಾಜ iii. (ಮುಖಚಿತ್ರ)
- ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯದ ತಲವಿನ್ಯಾಸ (ನಕ್ಷೆ) iii. ೨೯
- ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹಸೂಡಿ ವೆಂಕಟಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು iv. (ಮುಖಚಿತ್ರ)

ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರವರ ಕಾಲೇಜಿನ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

ಕುಮಾರನ್ಯಾಸ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಬೆಲೆ, ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ಪ್ರತಿ ರೂ. ೨-೮-೦ ; ಸಾದಾ ಪ್ರತಿ ರೂ. ೨-೦-೦

ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ :

ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘ,
ಸಿಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜು, ಬೆಂಗಳೂರು

ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘ,
ಶಿವನೊಗ್ಗ

ಕಿರಿಯಕಾಣಿಕೆ (ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ)—ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ಪ್ರತಿ ರೂ. ೧-೮-೦
ತಳಿರು (ಪ್ರತಿಗಳು ಮುಗಿದಿವೆ)—

ಮಾರಾಟಗಾರರು :

ಪ್ರೋಗ್ರೆಸ್ ಬುಕ್ ಸ್ಟಾಲ್, ಮೈಸೂರು

ಅಷಾಢಭೂತಿ (ಶ್ರೀ. ಎ. ಎ. ಮೂರ್ತಿರಾವ್, ಎಂ.ಎ. ಅವರಿಂದ)—
ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ಪ್ರತಿ ರೂ. ೧-೮-೦
ಸಾವಿನ ಸಮಸ್ಯೆ (ಶ್ರೀ. ವೆಂಜಾರ್ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಕಾಮ್.,
ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ. ಅವರಿಂದ)— ಸಾದಾ ಪ್ರತಿ ರೂ. ೦-೧೨-೦

ಮಾರಾಟಗಾರರು :

ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಕಂಪನಿ, ಮೈಸೂರು

ಹೊಸ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

ಮೈಸೂರ ಮಲ್ಲಿಗೆ (ಸಚಿತ್ರ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ)—ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹ
ಸ್ವಾಮಿ ಅವರಿಂದ. ಬೆಲೆ, ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ಪ್ರತಿ ರೂ. ೧-೪-೦ ; ಸಾದಾ
ಪ್ರತಿ ರೂ. ೦-೧೨-೦

ಗಗ್ಗಯ್ಯನ ಗಡಿಬಿಡಿ (ಮೂರು ಪ್ರಹಸನಗಳು)—ಶ್ರೀ. ನಾ. ಕಸ್ತೂರಿ,
ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್. ಅವರಿಂದ. ಬೆಲೆ, ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ಪ್ರತಿ ರೂ. ೧-೪-೦ ;
ಸಾದಾ ಪ್ರತಿ ರೂ. ೦-೧೨-೦.

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘ, ಮಹಾರಾಜರವರ ಕಾಲೇಜು,
ಮೈಸೂರು

ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆ

‘ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ’ವು ವಿನಾಯಕನ ಹಬ್ಬ, ದೀಪಾವಳಿಯ ಹಬ್ಬ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ಹಬ್ಬ, ಕಾಮನ ಹಬ್ಬ—ಈ ಹಬ್ಬಗಳ ಹೊತ್ತಿಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಹೊರಡುತ್ತದೆ.

ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ (ಅಂಚೆವೆಚ್ಚ ಸೇರಿ) :

ಚಂದಾದಾರರಿಗೆ	ರೂ. ೨	೦	೦
ವಾಚನಾಲಯ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ	ರೂ. ೩	೦	೦
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ	ರೂ. ೧	೮	೦

ಚಂದಾಹಣವನ್ನು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾರ್ಯ, ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫೀಸು, ಮೈಸೂರು, ಎಂಬ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. (ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರವರಿಗಾಗಲಿ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಸಂಪಾದಕರಿಗಾಗಲಿ ಕಳುಹಿಸಬಾರದು.) ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಚಂದಾಹಣವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಪಡೆದ ರಸೀತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಳಾಸದೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಕಾಲೇಜುಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವರ್ಗದವರೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಬಹುದು.

ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಕೆ ಚಂದಾದಾರರನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ಪುಸ್ತಕ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೂ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮಾರಾಟಗಾರರಿಗೂ ಶೇಕಡ ೧೨ರ ಯಂತ್ರಕರ್ಮಿಗಳಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಗಮನಕೊಡುವುದರಿಂದ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಶ್ರಮ ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

‘ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ’ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟನೆಗಾಗಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶೆಗಾಗಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ವಿನಿಮಯಕ್ಕಾಗಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.—

ಸಂಪಾದಕ,

‘ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ’,
ಮಹಾರಾಜರವರ ಕಾಲೇಜು, ಮೈಸೂರು.

ಮಯ್ಯಿಕ್ಕುತಂ ಬಂದು ದೇವ ಸರ್ವಜ್ಞನೇ
 ಕಯ್ಯಿತ್ತಿ ಪೊಡ¹ವಟ್ಟು¹ ಸದ್ಭ²ಕ್ತ²ವೇದ್ಯನೇ |
 ದೇವ ಪೊ³ಕ್ಕು³ಳಿಯೂರ ಶಿವನೆ ಅವಿನಾಶಿಯೇ
 ದೇವ ಸ್ವತಂತ್ರ⁴ತರ⁴ಸಾಮರ್ಥ್ಯರಾಶಿಯೇ |
 ಎಂದು ಪಡಿವೊನ್ನಂ ಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಲು
 ಬಂದೊಂದು ಶೋಕರವನ್ನಿ⁵ಗೈಯ್ದು⁵ತ್ತಿ⁵ರಲು |
 ನಂಬಿ ನಂ⁶ಬೀ⁶ ಕಂದ ಮೊಸಳೆ ಸುಂಗಿ⁷ತೆ⁷ ಮಗನೆ
 ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ⁸+ ಪೆಸರು ಫಲಿಸೊದಿಂತೆ⁹ಲೆ ಮಗನೆ |
 ಎಂಬಕ್ಕೆಯಂ ಕೇಳ್ಳು ಕರೆ¹⁰ಯದಾ¹⁰ರೆಂದೆ¹¹ನುತೆ¹¹
 ನಂಬಿಯೆಂಬವನಾವನೇನಾ¹²ದನೆಂದೆನುತೆ¹² |
 ಕರೆ¹³ಯೆನ¹³ಲು ಮಾತೆಪಿತರೆಯ್ದು¹⁴ದು ¹⁴ಶೀಘ್ರ¹⁴ದಿಂ
 ಬರುತೆ ನಂಬಿಯ ಮುಂದೆ ಕೆಡೆದು ಕಡುಶೋಕದಿಂ |
 ದೇವ ನಿಮ್ಮಡಿಗಳೆ ಪೆಸರಾದುದೊಂದು ಶಿಶು
 ದೇವ ಈ ಕೊಂಡದೊಳಗಾಡುತಿರ¹⁵ಲ¹⁵ಲ್ಲಿ ಶಿಶು |
 ಮೊಸಳೆ ಸುಂಗಿ¹⁶ತು ಮೂಱು ವರುಷವಾಯ್ತೆ¹⁶ಲೆ ದೇವ¹⁶
 ಪೆಸರೊಪ್ಪಿಸುವ ಭಾಗ್ಯವೆಮಗೆ ಇಲ್ಲಂ ದೇವ |
 ಒಡನೆ ಜನಿ¹⁷ಯಿಸಿದ¹⁷ ನೆ¹⁸[ರೆ]ಮನೆಯವರ¹⁸ ಪುತ್ರಂಗೆ
 ಮೃಡಮೂರ್ತಿ ಉಪನಯನವೇನೆಂಬ¹⁹ವಿಂ¹⁹ದಿಂಗೆ |

೧೬೦

¹ ವಂಟು (ಚ). ² ಕ್ತಿ (ಕ). ³ ಕ್ಕ (ಕ), ಕು (ಜ). ⁴ ಪರ (ಕ), ರಸ (ಖ), × × × (ಚ). ⁵ ಯಿತ<ಯ್ತ>ರುತಿ (ಗಚ). ⁶ ಬಿದ (ಖ). ⁷ ಡು (ಖ), ತು (ಗ). ⁸ + ಮಗನ (ಗ). ⁹ ಬೆಮಗೆ (ಗ). ¹⁰ ವರಾ (ಗ). ¹¹ ನಲು (ಖಚ). ¹² ದನೆನು ತಿರಲು (ಖ), ದುದೆಂದೆನುತ (ಗ), ದನೆಂದೆನಲು (ಚ). ¹³ ಯಿಸ (ಖಚ), ಇಸ (ಗ). ¹⁴ ಶೋಕ (ಕಜ), ಸಿಗ್ರ (ಗ), × × × (ಚ). ¹⁵ ಲಿ (ಖಚಜ). ¹⁶ - - - ವಾದುದುಡೆ (ಖ), ತು<ತ್ತು> ಮೂರು<ಱು>ಂ ವರುಷವೆಲೆ ದೇವ (ಗಜ), ತು × × × (ಚ). ¹⁷ ಸಿದ್ಧ (ಖ). ¹⁸ ರ ಮನೆಯವರು (ಕಗ), ರ ಮನೆಯವರ (ಖಜ), × × × ನೆಯವರು (ಚ). ¹⁹ ನಿಂ (ಜ).

ಎ¹ನೆ ಘುಳುಘುಳಿಸಿ ಭುಗಿ[ಲ್] ಭುಗಿಲೆನುತೆ¹ ಸೌಂದರಂ
 ಕೊನೆವಿಸಾಸೆ² ಕೆತ್ತಿ² ಸಿಡಿಲೆಳ್ಳಿ³ ಯೆದ್ದಂ³ ಕರಂ | ೧೭೦
 ನಡೆ ತೋಟು ತೋಟು ಕೊಂಡವನೆನುತ್ತಿರಲಂದು
 ಕಡುಭೀತಿಯಿಂ ಕಾಲನುಂ ವರುಣನುಂ ಬಂದು |
 ಕೊಂಡದೊಳ್ ಪುಗುತವಲ್ಲಲಿಯ ಶರೀರಮಂ
 'ತಂಡ'ದೊಳ್ ಸಂದಿಕ್ಕಿ ತೀವುತ್ತಿ ಪ್ರಾಣಮಂ |
 ಅನುವಾಗಿ ನಂಬಿಯಂ 'ಹಾರು'ತ್ತಮಿರಲಂದು
 ಮುನಿದು ಸೌಂದರನಲ್ಲಿ 'ಭೋಂಕೆನಲ್' ನಡೆತಂದು |
 'ಅವಿನಾಶಿ ನೀಂ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆ ನಾಶವೇ'⁷
 ಭವನಾಶಿ ಮಕ್ಕಳಂ ಕೊಲುವುದಭ್ಯಾಸವೇ |
 ಕೊಡು ಮಗನನೆಂಬ ನುಡಿಯಿಂ ಮುನ್ನ ವೆಯ್ಯಂದು
 ನಡುನೀರ ನಡುವಿಂದೆ⁸ ಗಳಗನೇ ನಡೆತಂದು | ೧೭೦
 ಮುಂದೆ 'ನಿಂದಿ'ರೆ ಕಂಡು ಭಕ್ತ ಸಂಕುಳವೆಲ್ಲ
 ಇಂದುಶೇಖರನ ಶರಣ¹⁰ಗ್ಗೆ ಸರಿಯಿನ್ನಿ¹⁰ಲ್ಲ |
 ಶರಣಗ್ಗೆ ಸರಿ¹¹ಯಪ್ಪ¹¹ ಹರಿ¹²ಬೊಮ್ಮ ರೇನುಂ¹²ಟಿ
 ಶರಣಗ್ಗೆ ಸರಿ¹³ಯಪ್ಪ¹³ ಸುರಪತಿಗ¹⁴ಳೇನುಂ¹⁴ಟಿ |

¹ - - - ಭುಗಿಲುಭುಗಿಲೆನುತ (ಕ), ನಲು ಘುಳು - - - ಭುಗುಭುಗುಲೆಂದು (ಖ), ನಲು ಘುಡುಘುಡಿಸಿ ಭುಗಿಲೆನುತ (ಗ), ಎನೆಘುಡು × × × (ಚ), - - - ಭುಗಿಭುಗಿ - - - (ಜ).
² ಯತ್ತಿ (ಗ). ³ ಯಂದಂ (ಖ), ಯೆದ್ದ (ಗ), × × × (ಚ), ಯೆಂದಂ (ಜ).
⁴ ಕಂದ (ಖ). ⁵ ಪಾಡು (ಕ), × × × (ಚ). ⁶ ಗಳಗನೇ (ಖಗಚ). ⁷ ಅವಿನಾಶಿ
 ನೀ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆ - - - (ಕ), ಅವಿನಾಶಿ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳದೇನು ನಾಶವೆ (ಖ), ಅವಿನಾ
 ಸೆಯೆ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆ ನಾಶವೆ (ಗ), ಅವಿನಾಶಿ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆ - - - (ಚ). ⁸ ರೊಳಾ
 ಕ್ಷಣಂ (ಕ), × × × (ಚ). ⁹ ಮಗನಿ (ಖಗ), × × × (ಚ). ¹⁰ ಗಿನ್ನು
 ಸರಿಯ (ಕ). ¹¹ ಬರ್ಪ (ಗ), ಬಪ್ಪ (ಚ). ¹² ಬೊಮ್ಮರಿನುಂ (ಕಚ), ಬ್ರಿಂಹ
 ರಿನ್ನುಂ (ಖ), ಬ್ರಿಂಹರೇನುಂ (ಗ). ¹³ ಬರ್ಪ (ಗ), × × × (ಚ). ¹⁴ ಇನ್ನುಂ
 (ಖ), ಇನ್ನುಂ (ಗ), × × × (ಚ).

ಮುನ್ನೊ^೧ವ^೧ ಗಜನನಾಗಳೆ ಮೊಸಳೆ^೨ ಪಿಡಿಯಿ^೩ಲೈ
 ತನ್ನ^೪ ಕೈ^೪ಚಕ್ರಂ ಸುದರ್ಶನದೆ ನಡೆಯಲೈ |
 ಕಾಳೆಗಂಗೊಟ್ಟುದಾ ಮೊಸಳೆಯಾ ಪೊತ್ತಿಗೆ
 ಕಾಳೆಗದೊಳುಬ್ಬಸದಿ ಬಿಡಿಸಬೇ^೫ಕಾ^೫ತಂಗಿ |
 ಇಂತು ಶರಣಗೈ ಸರಿ ಸುರನರೊಳೆಲ್ಲೆ ನಲು
 ಎಂತುವುಂ ಹರನ^೬ಭಕ್ತಂಗೆ ಘನವಿಲ್ಲೆ^೭ನಲು |
 ಸರಿಯೆಂಬ ಬಾಯೊಳಗೆ ಪುಳು ಸುರಿಯದಿ^೮ರ್ಪದೇ^೮
 ಸರಿಯೆಂಬ ಬಾ^೯ಯ್ಗೆ^೯ ಬಗದಳವಾಗದಿ^೯ರ್ಪದೇ^೯ |
 ತಿವತಿವ ಮಹಾದೇವ^{೧೦}ಬಾ^{೧೦}ಪುರೇ ಸೌಂದರಾ
 ತಿವತಿವ^{೧೧}ನೆ^{೧೧} ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಾವಾಸ ಸೌಂದರಾ |
 ಎಂದಲ್ಲಿ ಭ^{೧೨}ಕ್ತ^{೧೨}ವೃಂದಂ ಪೊಗಳುತಿರಲಂದು
 ಕಂದನಂ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳ್ಳೆ ಕೊಡು^{೧೩}ತಂ ಬಂ^{೧೩}ದು |

೧೯೦

ಅಂದಿನಿರುಳಂ ಸುಖದೊಳಾ ವೂರೊಳಂ ಕಳಿದು
 ಮುಂದೆ ರವಿಯುದಯವಾಗಲೈ ನ^{೧೪}ಲಿವಂ^{೧೪} ತಳೆದು |
 ಭ^{೧೫}ಕ್ತ^{೧೫}ವಾರಿಧಿವರ್ಧನೇಂದು^{೧೬}ಕರನೊ^{೧೬}ಪ್ಪಿದಂ
 ಭ^{೧೫}ಕ್ತ^{೧೫}ವಾರಿಜವಿಕಸನಾದಿತ್ಯನೊಪ್ಪಿದಂ |
 ಹರನ ಪೂಜಾರಸಸಮುದ್ಭೂತನೊಪ್ಪಿದಂ
 ಹರನ ತ^{೧೭}ನಯಂ^{೧೭} ನಂಬಿಯಣ್ಣನಿಂತೊಪ್ಪಿದಂ ||

೨೦೦

ಸಪ್ತದಶ ಸ್ಥಲಂ

^೧ ಂದು (ಕಖಗ), × × × (ಚ). ^೨ ನುಂಗ (ಕ). ^೩ (ಕ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಗದೆ (ಖಗಚ). ^೪ ಡಾ (ಜ).
^೫ ಣಂಗೆ ಹರಿಯೊಳಗಾಗಿಯ (ಖ). ^೬ ತ್ತ ನುಡಿಯಲಿಲ್ಲದೆ (ಖಚ), ಭಕ್ತಗೈ
 (ಗ), ಭಕ್ತಂಗೆಣೆಯದಿಲ್ಲ (ಜ). ^೭ ಪ್ಪವೇ (ಕ), ಪ್ಪದೇ (ಖಚ), ದರ್ಪವೆ (ಗ), ದರ್ಪದೇ
 (ಜ). ^೮ ಯ (ಖ), × × × (ಚ), ಯೆ (ಜ). ^೯ ಪ್ಪವೇ (ಕ), ಪ್ಪದೇ (ಖ), ದರ್ಪವೆ
 (ಗ). ^{೧೦} ಭಾ (ಖ). ^{೧೧} ನ (ಖಗಜ), × × × (ಚ). ^{೧೨} ಕ್ತಿ (ಕ). ^{೧೩} ತಿರಲಂ (ಕಜ),
 ತಂ × × × (ಚ). ^{೧೪} ಲವಂ (ಕ), ನಲವಂ (ಖ). ^{೧೫} ಕ್ತಿ (ಕ). ^{೧೬} ಕರಮೊ (ಕ),
 ತಾನೊ (ಖ). ^{೧೭} ರುಣಂ (ಖಗ), × × × (ಚ), ನೆಯಂ (ಜ).

೧೮ನೆಯ ಸ್ಥಲ

ಧೀರನಂದ್ಯನಪ್ರತಿಮನಾ¹ನತ¹ಸರ್ವಜಗಜ್ಜನಂ ಮಹೋ-
ದಾರನತರ್ಕ್ಕಭಕ್ತಿಯುತನೀಶ್ವರನಗ್ಗದ²ಪುತ್ರ²ನುತ್ತಮಾ- |
³ಕಾರನನೂನದಾನಗುಣಿ³ ಪೊಕ್ಕುಳಿಯೂರೊಳಗಿದನಂತರಂ
ಚೇರಮಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಪುರಕ್ಕೊಲವಿಂ ಪೊಡಿಮ⁴ಟ್ಟ⁴ ಸೌಂದರಂ ||

⁵ಅಂತು ಪೊಕ್ಕು⁵ಳಿಯೂರೊ⁵ಳವಿನಾಶಿಯಂ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಪುರಜನಂ
ಪೊಗಳ⁷+ ಭಕ್ತರ್ ಸಂತಸಂಬಡೆ ಶಿವಂ ಪರಸೆ ಪೆರುಮಳಲೆಯ ಕುಣುಂಬರ್
ಗುಡಿಯನೆತ್ತೆ ಪಲ್ಲವನತ್ತಿಗೆಗಳ್ ಪಸರಿಸೆ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಒರೆವರೆ
⁸ಮುಂದೆ ಕು⁸ತ್ತಿದ ಕೋಲು ಸ್ಲೊ⁹ದು⁹ ನೋಡುವ¹⁰ದೃಷ್ಟಿ¹⁰ ¹¹ಉಚ್ಚಳಿಸದು¹¹
ನೆನೆವ ಮನಂ ಹೊಲಬುಗೆ¹²ಟ್ಟಪುದೆಂಬಂ¹²ತಿರ್ದ¹³+ ಮಹಾವಿಂಧ್ಯಮಂ
¹⁴ಪೊಗುತ್ತೆ¹⁴

¹⁵ಪೆಟಿತೊಂ¹⁵ದೆಡೆಯೊಳೆವುಲೆಗಳ ವಾಲು¹⁶ಗೆಯ್ಯಮಂ¹⁶ ನೋಟದ
ಬೆಡಲುಮಂ ತವಕ¹⁷ದೋಟಮು¹⁷ಮಂ- ಅವಳಿ ಹಿಂ¹⁸ದೆ ಹಿಂದೆ ನೆಲನೊ¹⁸
ಹತ್ತಿ ಹ¹⁹ಣು¹⁹ಗಿ ಜು²⁰ಣುಗಿ ಜೂಜಾಡುವ ಕಿಣುವುಲಿ²⁰ಗ²¹ಳುಮಂ- ಒಂ²¹ದೆಡೆ

¹ ತನ (ಖಗ), ಥನ (ಚ). ² (ಕ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ³ - - - ನ ತೇಜಗುಣಿ (ಗ), ಸ ಸದ್ಗುಣಿಯು
(ಚ). ⁴ ಟ್ಟು (ಖಚ). ⁵ ಯಿಂ (ಕಖ). ⁶ ಳಿಯೊ (ಖ), ವೂರೊ (ಗ). ⁷ ತನ್ನ
ಪೆಸರಪ್ಪ ನಂಬಿಗೆ⁷ ಬಿಲ್ಲು⁷ನಿತು ಪೊಗಳಂ⁷ ಧನಕನಕ⁷ರತ್ನಾಭರಣಂಗಳಂ ಕೊಟ್ಟು⁷
(ಖ:ಗ:ಚ). [ಮು. ಪಾ.: ೧ ತಾಂ (ಗ). ⁸ ಬಿಲ್ಲುನಿತು (ಗ); (ಚ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ⁹ ರತ್ನ
ಜಾಳಾಫ--- (ಗ), ವಾ x x x (ಚ).] ⁸ ಮುತ್ತ ಸು (ಚ). ⁹ ದೆ (ಕಜ); x x x
(ಚ). ¹⁰ ದಿಟ್ಟ (ಜ). ¹¹ ಉತ್ಸಳಿಸದೆ (ಕ), ಉಭಳಿಸದು (ಖ), ವುತ್ಸಳಿಸವು (ಗ),
x x x (ಚ), ವುಚ್ಚಳಿಸದೆ (ಜ). ¹² ಟ್ಟಂ (ಖ); ಟ್ಟಂತಿರ್ದಪುದೆಂಬಂ (ಗ). ¹³+ಮಳಿಯಾಳ
ರಾಜ್ಯದ (ಖ). ¹⁴ ಪೊಕ್ಕು ಪೋಗುತ್ತೊಂ- (ಖ), ಪೊಗುತ್ತೊಂ- (ಗ), ಪೊಗುವಾಗಲು (ಚ).
¹⁵ (ಖಗ) ಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಪೊಂ (ಚ). ¹⁶ ಗೆಯ್ಯಮಂ (ಖ), ವೆಯ್ಯಂ ತಂದು (ಗ), ಗೆಯತಮಂ
(ಚ). ¹⁷ ದೊರೆ (ಗ), ದಾಟೋಪ (ಚ). ¹⁸ ದಣಿಣಂ (ಖ). ¹⁹ ಣಿ (ಕ), ಣುಂ (ಖ),
ಣ (ಜ). ²⁰ ಣುಂಗಿ ಜಾಣುವ ಕಿಣುಲುತಿ (ಖ). ²¹ ಳನೊಂ (ಖಜ), ಳಿಂ ಮತ್ತ ಪೊಂ (ಚ).

ಯೋಳ್ ಹಿಂಡನಗಲ್ಲು ಗಂಡುಗಿಡಜು¹ ವಜ್ರವಿಡಿ[ವಿ]ಡಿ²ದು³ಬಿಗಿಬಿಗಿದು ಬಳೆದ⁴ ೧೦
 ದೇಹಂಗೊಂಡವ್ಯಾಂಗವುಷ್ಟ⁵ನಾ⁶ಗಿ ತಾನಿಕ್ಕುವ ಹಿಕ್ಕೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳದ
 ಮುನ್ನ ತಿರುಗಿ⁷ ತುಂ⁸ದಿಸುತುಂ ತ್ರಾಣಂ ತೀವಿ ವೋಳೆತಂದಿ⁹ದಂಷ್ಟ್ರಯು
 ಗ¹⁰ದಿಂ ದಾಡೆಗುಟ್ಟುತುಂ ಧರಣೀತಳಮನುರವಣಿಸಿ ನೀಳತುಂ ಹೆಮ್ಮರಂಗಳ¹¹
 ನೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆಯ ಕತ್ತರಿಸುತುಂ ಕೈಪಡಿದ ದಂತಿ ಕಾಡೊ¹²ಳ್ ಪೊಕ್ಕಂ¹³ತೆ
 ಹೆಜಿಮೆಟ್ಟಿ ನಡೆನಡೆದು ಹೆಮ್ಮೆಯ¹⁴ನಂ¹⁵ಡುಗೊಂಡು ಗರ್ಜಿಸುತುಂ ಬಂದ
 ಜಾತಿಜಾಯಿಲಂಗಳನಿತ್ತುಂ¹⁶ಡು¹⁷ಮಾಡುತ್ತೆ ಸಾಗಿಸಿದ¹⁸ ಸೇಹಕ್ಕಾಡ¹⁹
 ನಿಂದಳ²⁰ಲಿಗಂ²¹ ಮೂದಲಿಸಿ ಬರೆ²²ಕಿರಕ್ಕು ಕಿನಿಸಿ ಕಿಗ್ಗ²³ಣ್ಣಿಕ್ಕಿ ಅಳವಿಯಿಡಿದು
 ಘುಳುಘುಳಿಸಿ ಪರಿ²⁴ತಂ²⁵ದು- ಉಂಗುಟದಿಂ²⁶ ಭಾಳಾಗ್ರಂಜರಂ ಪೋಳ್ಳಿತ್ತಿ²⁷
 ತನಗಿದಿರಂ ಕಾಣದೆ ಹೆಕ್ಕಳದಿಂ ಕೆಕ್ಕಳಿಸಿ ನೋಡು²⁸ವೆಕ್ಕಲಂ²⁹ಗಳು³⁰ಮಂ-
 ಬಂದೆಡೆಯೋಳ್³¹ ಸಿಂಹವೆತ್ತಂದು ಮತ್ತಗಜಂಗಳ ನೆತ್ತಿಯಂ ಪೊಯ್ದು ೨೦
³²ಪೊಯ್ದ ಟ್ವಾಸುರದಿಂ³³ ನಟ್ಟುಗುರ್ಗಳಿಂ ಮಸ್ತಕಮನೋಡೆ³⁴ದಿರ್ಬಗಿ³⁵ಮಾಡೆ
 ನೆತ್ತರ³⁶ವೆ³⁷ರಸಿ ಪರೆದ ಮುತ್ತುಗಳು ತನ್ನ ಬರವಿಗೆ ವನದೇ³⁸ವತೆಯಿ³⁹ಟ್ಟ
 ರತ್ನಾಂಬುಳಿಗಳಂತಿರೆ ಕಂಡು ಕಂಡು ಹಾರೈಸುತ್ತಂ- ಇಂತಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದ
 ವೀರಾದ್ಭುತರಸಂಗಳಿಂ ಪುಟ್ಟಿದ ಸು⁴⁰ಖಂಗಳಂ⁴¹ ತಿ⁴²ವಂಗಳ⁴³ಸುತುಂ
 ನ⁴⁴ಡೆತರುತ್ತೆ-⁴⁵

- 1 - - - ಡಿಡಿ (ಕಗಳಜ), ವಜ್ರವೆವಿ (ಬ), ವಿಡಿವಿಡಿ (ಚ). 2 ಬಿಗಿಬಿಗಿದು ಬೆಳದ (ಕಜ),
 ಬಿಗಿಬಿಗಿವಳದು (ಬ), ಬಿಗಿಬಿಗಿದೆ ಬೆಳದು (ಗ), ಬಿಗಿದು ಬೆಳದು (ಚ). 3 ವಾ (ಬ).
 4 ಕುಂ (ಬ). 5 ದವುಷ್ಟ್ರಯುಗ (ಕ), ದಂ<ದಾ>ಷ್ಟ್ರಯುಗಳ (ಬಚ). 6 ಳುಮ (ಕ).
 7 ಳತ್ತಂ (ಗ). 8 ನುಂ (ಬ). 9 ದಂ (ಕ), ದ (ಚಜ). 10 ನೇಹದಿಂ ನಿಲಲಾರದೆ (ಕ),
 ಮೋಹಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ (ಬ), ಮೋಹಕ್ಕೆ ನಿಲಲಾರದೆ (ಗ), ××× (ಚ). 11 ಲಿಗನಂ (ಕ),
 ಲಿಗಂ (ಗ). 12 ಕೇಳು ಕಿಗ್ಗಿಸಿ ಕ (ಬ). 13 (ಬಗ) ಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. 14 ಭಾಳಾಗ್ರ
 ಬರೆಪೊಳೆ (ಬ), ಬಾಳೇಗ್ರೇಸರಂ - - - (ಗ), ವ್ಯಾಳಾಗ್ರದಿಂದೆತ್ತಿ (ಚ). 15 ತೆಕ್ಕಳಂ (ಬ),
 ತೆಕ್ಕಳುಂ (ಗ), ವಯೆಕ್ಕು ××× (ಚ). 16 ಲಿದು ಪೊಂದೆಸೆಯೊಳು (ಬ). 17 (ಬಚ)
 ಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಹೊಯ್ಯಿದು (ಗ). 18 ದಿರ್ಬಗಿ (ಕಜ), ದಿಭಾಗಂ (ಬಿ), ದಿಬ್ಬಗಿ (ಗ),
 ದುಯಿಬ್ಬಗಿ (ಚ). 19 ಬೆ (ಕಜ). 20 ವತೆಗಳಿ (ಕ), ವಿಯರಿ (ಬ), ವ××× (ಚ).
 21 ಖಮಂ (ಬಚ), ಖವಂ (ಗ). 22 ವಲಿಂಗಳ (ಬ). 23 ದದು ಬರುತ್ತಿರೆ (ಚ).

ಇದಿಡಿದಿದು ಬೆಳೆದು ಕತ್ತಲಿಪ ಕಾಂತಾರದೊ^೧ಳ್^೧ ತಿರು^೨ಮುರುಘಂ
 ಪೂಂಡಿಯೆಂಬ^೩ ಶಿವಪುರ^೪ವಿರಲದ^೫ನಜಿಯದೆ ಶಿವನಂ ಕಾಣದೆ 'ಹೋಗುತ್ತಿರ'
 ಹರುಷದಿಂ^೬ದಾ ಹರಂ^೭ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡು 'ಮಹಾ'ಗಣಂಗಳಂ ನೆನೆದು
 ಕೋ^೮ಟಾ^೯ಕೋಟಿ 'ಬೇಡವ'ಡೆಯಂ ಮಾಡಿ 'ತಾ' ನಾಯಕನಾಗಿ ಎತ್ತ
 ೨೦ ನೋಳ್ವಡಂ ಕರಿಯ ದೇಹಂಗಳಿಂ ಸುತ್ತಿದ ಬೇವಿನ ದಂಡೆಗಳಿಂ ^{೧೦}ಪಿಡಿದ ಬಿಲ್ಲು
 ಗಳಿಂ^{೧೦}ದುಟ್ಟ ^{೧೧}ತೊವಲುಡೆ^{೧೧}ಗಳಿಂ ^{೧೨}ಕಟ್ಟಿದ ಸುರಗಿಗಳಿಂ^{೧೨} ಪಿಡಿ^{೧೩}ದ^{೧೩} ವೇದಂಗಳ
 ನಾಯ್ಕಳಿಂ ^{೧೪}ಕರ್ಬುರಿಸಿ^{೧೪} ಕಾಡೊಳ್ ಕೂ^{೧೫}ಡೆ^{೧೫} ಕರಿಯ ಬೆಳ^{೧೬}ಗು^{೧೬} ಕವಲ್ತು
 ಪರ್ವಿ ಪಲ್ಲವಿಸಿದ ಮಹಾಂಧಕಾರದೊಳ್ ಮಾಯಾಬಲಂ ಪೊಗುವಂತೆ
 ಬೇಡ^{೧೭}ವ^{೧೭}ಡೆ ಕೂಡೆ ಪೊಕ್ಕೊ^{೧೮}ಕ್ಕಿ^{೧೮}ಲಿಕ್ಕಿ ಮಹಾ^{೧೯}ವಿಂಧ್ಯಂ^{೧೯} ಮಾದನಿ
 ಗೊಡಲಾದು ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟಿದಬ್ಬರಿಸಿ ಮೂದಲಿಸಿ ^{೨೦}ಮುಂಗುಡಿ^{೨೦}ಗೆದಜಿ ಮೊಗ್ಗರು
^{೨೧}ಬಾ^{೨೧}ಯ್ವು ^{೨೨}ನೇಣಂ ಸರಿದ ಗೊಣಸಿ^{೨೨}ನಂತೆ ಸೌಂದರನ ಬಲವನೊಬ್ಬಳಿ
 ಮಾಡಿ ಗ^{೨೩}ರ್ಬಂ^{೨೩}ಗೆಡಿಸಿ ಕಂಗಡಿ^{೨೪}ಕುತಿಗೆಡಿಸಿ^{೨೪} ಹಿಡಿ^{೨೫}ಮೊ^{೨೫}ಲಂ
 ಗೊಂ^{೨೬}ಡೊಡೆಯುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು^{೨೬} ನಂಬಿಯುಂ ತುಂಬರ^{೨೭}ನುಮು^{೨೭}ಳಿಯೆ
 ಪರ್ಬಲ^{೨೮}ವೆಲ್ಲವಂ^{೨೮} ಮರ್ಬಿನೊಳಡಂಗಿ^{೨೯}ಸ್ತ^{೨೯}

^೧ ಓಂದು (ಖ). ^೨ ಮುರಂಗಾತಿ ಎಂದೀ (ಖ), ಮುರುಪುಂಪೂತಿಯೆಂಬ (ಗ), × × × (ಚ),
 - - - ಪೂಡಿಯೆಂಬ (ಜ). ^೩ ವ (ಖ). ^೪ (ಖಗಚ) ಗಳಲಿಲ್ಲ. ^೫ ದುಂಮಹಂ <ಹ>
 (ಖ); ಹಾಡದೆ ಪಡಿಪೊಂಗಳಂ ಬೇಡದೆ ನಾಣಿ ನಡವುತ್ತಿರಲಾ ಪುರದ ಹರ × ಟುದು
 ಸೌಂದರಂ ಮುಂದುಗೆಡಿಸಿ ತನ್ನ ತೋಟಿಸಿ ಹಾಡಿಸಿ × × × (ಚ). ^೬ ಶಿವ (ಖಚ).
^೭ ಟಾನು (ಖಚ). ^೮ ಬೆಳವ (ಖ), ಬೇಡವ (ಗ). ^೯ ತಾನೆ (ಗಚ). ^{೧೦} (ಖ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ.
^{೧೧} ಮೃಗಾಂಜನಂ (ಖ). ಮೃಗಾಂಜನ <ಜನಂ> (ಗಚ), ತೊವಲುಡಿಗೆ (ಜ). ^{೧೨} (ಚ)
 ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ^{೧೩} ದಿದ್ವ (ಗಚ). ^{೧೪} ಕಾರ್ಬುರಿಸಿದ (ಖ). ಕಬ್ಬರಿಸಿ (ಗ), ಕಬ್ಬುರಿಸಿರ (ಚ).
^{೧೫} ಡಿ (ಕಖ), ಡು (ಚ). ^{೧೬} ಗುವ (ಕ). ^{೧೭} ಪ (ಖಗ), ^{೧೮} ಕ್ಕ (ಗ). ^{೧೯} ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಂ
 (ಗ), ವಿಧ್ಯಂ (ಚ). ^{೨೦} ಮುಂಗುಡಿ (ಕ), ಗಂಡು (ಜ). ^{೨೧} ಬೊ (ಕ), ವಾ (ಖ),
 ಬ (ಗ). ^{೨೨} ನೆಣಂ <ಣಂ> ಸ - - - (ಕಚ), ನೆಣಂ ಸರಿದ ಗೊ(?)ಣಿಸಿ (ಖ), ನೆನೊಂ
 ಸ - - - (ಗ), ನೆಣ ಸರಿ ಗೊಣಿಸಿ (ಜ). ^{೨೩} ವರ್ಬಂ (ಕಖ), ಭರ್ಬಂ (ಗ). ^{೨೪} (ಖ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ.
^{೨೫} ಮೂ (ಗ). ^{೨೬} ಡೊಡೆ ವುಬ್ಬಿಗೊಂಡು (ಕ), ಡು ಪೊಡೆ - - - (ಖ), ಡು ಪೊಡೆ
 ವುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು (ಗಚ), ಡೆಡೆ ಉಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು (ಜ). ^{೨೭} ನುಂ ಮ (ಕ), ನುಂ ಮು
 (ಖಗ), ನು (ಚಜ). ^{೨೮} ಮೆಲ್ಲಮುಮಂ (ಕ), ವೆಲ್ಲಂ <ಲ್ಲ> (ಖಗ), ವೆಲ್ಲವ (ಚ).
^{೨೯} (ಖ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಸಿ (ಗಚ).

ಸಂಜಿನ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಂತೆ ಕಂಡದ ಮಳೆ ಕಣ್ಣಿನಂತೆ ಅಜ್ಞಾನಂ ಕವಿ ೪೦
 ದಂತೆ ಇಂದ್ರಜಾಲಂ ಮುಸುಂಕಿದಂತೆ ಬಂದುದುಮಂ ಮುಂದೆ ಹೋದು
 ೨[ದು]ಮನಱುಯದೆ ೩ + ಸೌಂದರನುಂ ತುಂಬುರನುಂ ಬೆಗಡುಗೊಂಡು
 ಬೆಬ್ಬೆಳೆವೋಗಿ ನಡುಕದ ಮಳೆ ಕೆಳೆದು ಭಯರಸದ ೭ನೇಡು ಹತ್ತಿ ಕನಸಿನ
 ಭಂಗಂ ಕಣ್ಣಿನಯೆ ೮ದಿಟವಾದಂತೆ ಕಿಣ್ಣು ಬೇಗಂ ಕೌತುಕರಸದೊಳವಗಾಹ
 ಮಿದುರ್ ಪಂಚಾಕ್ಷ ರಿಯಿಂ ೧೦ತಡಿಗೆ ಸಾರ್ವಜ್ಞತ್ವ ೧೧ ಶಿವಜ್ಞಾನಂ ತೋಟ
 ೧೨ಸಂಖ್ಯಾನ್ಯಾಸಂ ತುಂಬುರನ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ ನಮ್ಮ ಬಡಿವೆ ೧೩ ಬೇಡಂ
 ಕಿಣ್ಣುಕುಳನಲ್ಲಂ ಅರ್ಜುನ ೧೪ನೋಳು ೧೫ ಕಾದಿದ ಮಹಾ ೧೬ + ಶಬರ ೧೭ನಾಥನಾಗ
 ಲ್ಪೇ ೧೮ಳ್ಳುಂ- ಈ ಕಾನನದೊಳೊಂದು ೧೯ ಶಿವಪುರಮಿರದೆ ಮಾಣ ೨೦ದು ನೋಡು
 ನೋಡೆ ೨೧ದು- ಇವರುಂ ಕಾಲ್ಪಡೆಯೋಳು ಕಲ್ಲೆನ್ನದೆ ಮುಳ್ಳೆನ್ನದೆ ಮರ
 ನೆನ್ನದೆ ದರಿಯೆನ್ನದೆ ೨೨ಪ ೨೩ರದಿಹುತ್ತುಂ ಬರೆವರೆ ಮುಂದೆ ಅಣ್ಣುಗೊಂಡಂಗೆ ೨೪
 ಸುರನದಿಯಿರ್ಪಂತೆ ಬಡವಂಗೆ ಕಡವ ೨೫ರವಿರ್ಪಂತೆ ೨೬ ಕುರುಡಂಗೆ ೨೭ ಕಣ್ಣಳಿ
 ಪಂತೆ ೨೮ ಅಜ್ಞಾನಿಗೆ ಶಿವಜ್ಞಾ ೨೯ನವಿರ್ಪಂತೆ ೩೦ ಮುಂದೆ ೩೧ ತಿರುಮು ೩೨ರುಘಂ
 ಪೂಂಡಿ ೩೩ಯೆಂಬ ಶಿವಪುರವಿರೆ ದೂರದಿಂ ಕಂಡಾನಂದದಿಂದ ೩೪ಲ್ಲಿ ತೋಡಗಿ ೩೫
 ಮಯ್ಯಿ ೩೬ಕ್ಕಿ ಕುಣಿವು ೩೭ತುಂ ಪಾಡುತುಂ ಪೊಗಳುತುಂ ೩೮ಹಿಗ್ಗುತುಂ ೩೯ ದೇವಾ

೧ ದಂ (ಖಚ); ದಂ ಮುಂದೆ (ಜ). ೨ ದಮ<ನ>ಟಿಯ (ಕಜ), ದಟಿಯಬಾರ (ಖ),
 ದಂನಂ<ಟಿ>ಯಬಾರದೆ (ಗಚ). ೩ + ಬಲವೆಲ್ಲಂ ತುಯ್ಯವಾಗೆ (ಚ). ೪ ಡಗು
 (ಖಚ). ೫ ಳಿಯಾ (ಖ), ಳಿಯಾ (ಗಚ), ಳಿಯೋ (ಜ). ೬ ಗ (ಕಗ). ೭ ಹೆ (ಕ).
 ೮ ಧೀರ (ಖ), ಧಿಟ (ಗ), ದಿಠ (ಚ). ೯ ಯ (ಜ). ೧೦ ನುಡಿಗೆ ಸಾರ್ದು (ಖ).
 ೧೧ ಈ ಭಾಗ (ಖ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ೧೨ ದ (ಗ). ೧೩ ನೋಡನೆ (ಗಚ). ೧೪ + ಕಿರಾತ (ಗ).
 ೧೫ - - - ಗವೇಳ್ಳುವೇ (ಕ), ನಾಗನಾದಲೇವೇ (ಗ), ನಾತನಾಗಲೇವೇ (ಚ), ನಾದನಾಗಲೇವೇ
 (ಜ). ೧೬ ದದನಟಿಸಿ ತೋರ್ವ ನಡೆ ಎಂ (ಖ), ದರಸರಸು ನೋಡುನೋಡೆಂ (ಗ), × × ×
 (ಚ). ೧೭ ಪರಿಪ (ಚ). ೧೮ ರಂ ದೊರಕೊಂಡಂ (ಕ). ೧೯ ಕಂಣು ತೋರ್ಪಂ (ಕ), ಕಣ್ಣಿ ಪ್ಪ
 <ಪ>ಂ (ಖಗ), × × × (ಚ). ೨೦ ನಂ ತೋ (ಕ). ೨೧ (ಖ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ೨೨ ರುಘಂ
 ಪೂಂಡಿ (ಕ), ರಂ ಘಾತಿ (ಖ), ರುಘಂ ಪೂತಿ (ಗ), × × × ಂಡಿ (ಚ), ರುಘಂ ಪೂಡಿ (ಜ).
 ೨೩ ಲ್ಲಿಯೆ (ಚ). ೨೪ ಕ್ಕು (ಖಚ); ಕ್ಕುತಂ ಕುಣಿವು (ಗ). ೨೫ (ಖಚ) ಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ನೀನು¹ಳಿಯಲ್ಲಿವನಳಿವ¹ ಶಂಭುವೆ ದೇವಾ ರೌದ್ರಕ್ಕೆ ರೌದ್ರ²ವಪ್ಪ ರುದ್ರನ²
 ದೇವಾ ಮಂಗಳಕ್ಕೆ ಮಂಗಳವಪ್ಪ³ ಶಶಿಧರನ³ ದೇವಾ ಸುಖಕ್ಕೆ ಸುಖವಂ
 ಮಾಳ್ವ ಶಂಕರನ⁴ ದೇವಾ ಚೆಲ್ವಿಗೆ ಚೆಲ್ವಾಗಿರ್ಪ⁴ಮಾಪತಿಯೆ ದೇವಾ
 ಕಾಲಾಗ್ನಿಗಂ ಮ⁵ಶಕಶಿಶು⁵[ಗಮಾ]⁶ವಂತರಂ ನಿಮ್ಮ⁶ ನೋಡಲಾನ⁷ನಿತಟವಂ
 ೮೦ ಅ⁸ನೀನೆ ಆಗುಮಾಡಿ ನೀನೆ ಕೆಡಿಸುವ⁸ಡೆ⁹ ಕಾವರಾರಪ್ರತಿಮೆ ಎ¹⁰ಕೋರುದ್ರ
 ಅ¹⁰ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕರುಣಿಸು¹¹ ಕರುಣಿಸು¹¹ 12 ದಯಗೆಯ್ ದಯ
 ಗೆಯ್ಯೆಂ¹²ಬ ತಾತ್ಪರ್ಯದ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಂ ಶಿವನ ಕಿವಿಗೆಯ್ದಲು

ಮೃಡಂ ಕರುಣಿಸಿ ಪಡಿ¹³ವೊನ್ನ¹³ಳಂ¹³ ಕೊಟ್ಟು ಬೇ¹⁴ಗ¹⁴ ಪೋಗು¹⁵ಮಗನೆ
 ಎ¹⁶ನೆ ದೇವಾ ನೀ¹⁶ವೆನ್ನ¹⁶ ಮರ್ತ್ಯದೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿಸಿದಂದಿಂದಿಂದುವರಂ
 ನೆಲ¹⁷ದ¹⁷ ಮೇಲೆ ನಡೆದಜುಯೆ¹⁸[ನೋ]ರ್ವನೆ ಇರ್ದಜುಯೆಂ-¹⁸ ಎನ್ನ ಪಡಿಬಲವ
 ನಿಲ್ಲಿಯ ಮಹಾ¹⁹ವಿಂಧ್ಯ¹⁹ದೊಳೊರ್ವ ಶಬರನಾಯಕಂ ಬೇಡವಡೆ ಸಹಿತಂ
 ಬಂದು ಸೂರ್ಯಗೊಂಡಂ- ಆತ್ಮ²⁰ನಂ²⁰ ದೇವಾ ನೀ²¹ವ²¹ಜುಯ²²ದೊ²²ಡಾಂ
 ಬ²³ಲೆಂ- ಎನ್ನೊಡನಿನಿತೇಕ²³ ಜಂಗಮನಿಷ್ಕಂಗೆ ಜಾ²⁴ಣೇ²⁴ಕೆ ಲಂಗನಿಷ್ಕಂಗೆ

1 - - - ವನುಳಿದ (ಗ), ಮುಳಿಯಲು ಹರಿಬ್ರ × × × (ಚ). 2 ನೆ (ಕ), ನಪ್ಪುಗ್ರವೆ
 (ಖಗ), × × × (ಚ). 3 ಶಿವನೆ (ಚ). 4 ಲುವಪ್ಪ (ಖ). 5 ಸ (ಕಗ), ಕ್ಲು (ಖ),
 × × × (ಚ). 6 ವಾ (ಕ), ವಿಗಾ (ಖಗ), × × × (ಚ), ಗಾ (ಜ). 7 ನಾನೊಡಲೆ
 (ಖ), ನೊಡಲೆ (ಗ), × × × (ಚ). 8 +ದೇವಾ (ಖಚ), ದೇವ (ಗ). 9 ರೆ (ಖಚಜ).
 10 ಕೋರುದ್ರನ (ಕಜ), ಕೋನ (ಖ), ಕ ಅ (ಗ), ಕಾ ಅ (ಚ). 11 (ಖಗ) ಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ.
 12 - - - ಗೆಯ್ಯೆಯಂ (ಕ), ದಯಗೈದಯಗೈಯೆಂ (ಖ), ದಯಂಗೆಯ್ಯೆಯಂ (ಗ),
 ದಯಂಗೆಯ್ಯೆವಾಯೆಂ (ಚ). 13 ಹೊಂನು ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಮಂಮಂ (ಚ). 14 ಗಂ
 (ಖಗಚ). 15 ಮೆ (ಕ). 16 ವೆನ್ನಂ (ಕ), ನೆನ್ನ (ಖಗ). 17 ನ (ಖ). 18 ವೊಬ್ಬನೆ
 ಯಿದ್ದರಿಯೆ (ಕ), ಪೋರ್ವನೆ ಯಿದಜುಯೆ (ಖ), × × × ಜುಯೆಂ ದೇವ (ಚ), ಪೋರ್ವ - - -
 (ಜ); (ಗ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. 19 ಅದವಿಮಧ್ಯ (ಖಗ), ಅಟವಿಮಧ್ಯ (ಚ). 20 ನ (ಕಖಜ),
 × × × (ಚ). 21 ನ (ಕಖಗ), × × × (ಚ). 22 ದಿದೊ (ಜ). 23 ಲೆ ನೆ ನೋಡು
 ನಿನಗಿನಿತೇಕೆ (ಖ), ಲೆ ನೆ ನೋಡು ನೀನೇತಕೆ (ಗ), ಲೆ ನೆ ನೋಡು ದೇವ ಎನ್ನೊ - - - (ಚ),
 ಲೆ ಯೆನ್ನೊ - - - (ಜ). 24 ಣಿಕೆಯೆ (ಚ).

¹ಸಂ'ಗವೇಕೆ ಲಿಂಗಜಂಗಮ²ವೆ'ಪ್ಪಿವ ಡಿಂಗರಿಗಂ'ಗೆ³ ಪ್ರಸಾದಮಂ ಕರುಣೆ⁴ಸಿ
 ಇಲ್ಲಾ⁴ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಮಂ ಕೊಡುವುದೆನೆ ಹರಂ ದರಹಸಿತವದನನಾಗುತ್ತೆಲೆ
 ಮಗನೆ ನಿನ್ನ ಬಲವ ನಾ'ವೆತ್ತ ಬಲ್ಲೆವು⁵ ಇಲ್ಲಿಯುಳ್ಳಡಹಿಸಿಕೊಳ್ಳೆಂದು ಪುಣ್ಯೋ ೭೦
 ದ⁶ರಮನೊಯ್ಯನಕ್ಕು⁷ಳಿಸಲೊಡಂ ಲಿಂಗ'ದ⁸ ಪೀಠದ ಸಂಗದೆಡೆದಿಹಿಂದಿದ್ದ
 ಜಾಲದ⁹ಕಾವುಳ್ಳೆದ್ದಂತೆ ಅದ್ಭುತರಸವುಕ್ಕಿ ದಂತೆ ಆನೆಯ ಹಿಂಡುಗಳುಂ ಕುದು
 ರೆಯ¹⁰ತೆಟ್ಟುಗಳುಂ ಪದಾತಿಬಲದೊಡ್ಡುಗಳುಂ ವೃಷಭದ್ವ¹⁰ಜದ¹⁰ ಮೊತ್ತಂ
 ಗಳುಂ ಧವಳಾತಪತ್ರದೊಟ್ಟಿಲುಗಳುಂ¹¹ ಚಾಮರಸೀಗುರಿಯಾಗರಂಗಳುಂ¹¹
 ಸೌಂದರ ಪೆರುಮಾಳೆಯ ಮುನ್ನಿನ ಬಲದಿಂ ಚತುರ್ಮಡಿ ಬಲಂ ಪೊಪಮಡೆ

ಪರಮೋತ್ಸಾಹದಿಂ ನಂಬಿಯಣ್ಣಂ ಶಂಭುವಂ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಪಟ್ಟ
 ದಾನೆಯ ಬೆನ್ನೆ ವಾಯ್ದು ತಳಿತ ಬೆಳ್ಳೊಡೆ¹²ಯ¹² ನೆಳಲೊಳ್ ಚತುರಂಗಬಲಂ
¹³ಬಳ¹³ಸಿ ನಡೆಯೆ ಕಿಣಿದಂತ¹⁴ರಂ¹⁴ ನಡೆತಂದು ತಿರುಪಾಂಡ್ಯ¹⁵ಕೊಡು¹⁵
 ಮುಡಿಯೆಂಬ ಜೇರಮನ ಪಟ್ಟಣ¹⁶ಮಂ ಮುಟ್ಟಿ ಬರೆ ಆತಂ¹⁶ ವಿಚಾರ
 ಪ¹⁷ರಂಪರೆಗಳಿಂ¹⁷ ನಂಬಿಯಣ್ಣಂ ಬಿಜಯಂಗೆ¹⁸ಯ್ದ ನೆಂದ¹⁸ಪುದು ಪಟ್ಟಣಮಂ ೮೦
 ಸಿಂಗ¹⁹ರಿಸಿ¹⁹ ²⁰ಕೂಡೆ²⁰ ಗುಡಿಗಟ್ಟಿಸಿ ಪುರಮಂ ಪೊಪ²¹ಮಟ್ಟು- ಆನಕುದುರೆ
²²ರಥ²²ಪದಾತಿಗಳ್ ಕೆಲಬಲದೊಳ್ ಬರೆ²¹ ಕಾಲ್ಮಡೆಯೊಳಗಿಡಿಗೆ ಮಯ್ಯಿ
 ಕ್ಕುತುಂ ದೂರದಿಂ ಬರ್ಪ ಜೇರಮನನಳವಿಯೊಳ್ ಕಂಡು- ²³ಆನೆಯಿಂ²³

- ¹ ದುಸ್ಸಂ (ಖಚ), ದುಸಂ (ಗ). ² ವನ (ಖಜ). ³ ಗೇಕೆ (ಗ). ⁴ ಸಿ ಯಿಲ್ಲಾ (ಕಗ).
 ಸದಿರೆ (ಖ), ಸು ಅಲ್ಲಾ (ಚ), ಸಿ ಇಲ್ಲ (ಜ). ⁵ ನೆತ್ತ ಬಲ್ಲೆ (ಖ), ನೆತ್ತ ಬಲ್ಲೆವು (ಗ).
⁶ ರಮಂ ಮೆಲ್ಲನ (ಖ), ರಮಮೆಲ್ಲಮನಕ್ಕು (ಗ), ರಂ ಮೆಲ್ಲನಕ್ಕು (ಚ), ರವನೊಯ್ಯನಕ್ಕು
 (ಜ). ⁷ (ಕ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ⁸ ಕೊಳಲುಳೆ (ಖ), ಕಾವಳೆಯೆ (ಗ). ⁹ ದ (ಕಖ).
¹⁰ ಜಂಗಳ (ಜ). ¹¹ ಚಾಮರದ ಸೀ - - - (ಕ); (ಖ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ¹² ಗಳ (ಖಗಚ).
¹³ ಬೆರ (ಚ). ¹⁴ ರಮ (ಖ), ರಮಂ (ಗಚ). ¹⁵ ಕೊಳು (ಖಗ), ಚೊಳು (ಚ).
¹⁶ ದ ಮುಂದೆ ಬರಲಾತಂ (ಖಗ), . . . ಲಾ ಜೇರಮಂ (ಚ). ¹⁷ ರರಿಂ (ಗ).
¹⁸ ಯ್ದ ಪನೆಂದ (ಗ), ಯಿದುದನ (ಚ). ¹⁹ ರಂ ಗೈತಿ (ಖ). ²⁰ (ಚ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ.
²¹ ಮಟ್ಟು ಚತುರಂಗಬಲಂ ಬೆರಸಿ (ಚ). ²² ಪರಿವಾರ (ಖ). ²³ ಗಜದಿಂ (ಚ).

ದಿಳಿದು ಸೌಂದರಂ ಮೇಲಪ್ಪೆ¹ ಜೇರೆಮಂ ಬಿಗಿದ²ಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಇಹಪರ
ವೊಂದಪ್ಪ ಮಹಾ³ಸಖಿಗಳ³ ಪರಮ ಸುಖದಿಂ ಪರಸಿ ಸ್ನೇ⁴ಹಾವಲೋಕ
ನಂಗಿಯು⁴ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತಪ್ಪಿ ಮೋಹಂ ಮೂವಡಿಸುತಿರ್ವರುಂ ಕುಂಭಿ
ಕುಂಭಸ್ಥಳಪೂರ್ವಾಸ⁵ನಪೂರ್ವ⁵ರಾಗಿ ಧವಳಾತಪ⁶ತ್ರಂ ಗಗನದೊಳ
ನೆರೆಯೆ ನೀಗುರಿಚಾಮರು 'ರಾಗದಿಂ' ಕುಣಿಯೆ ನಿಸ್ಸಾಳಧ್ವನಿ ದಿಕ್ತಟ್ಟೆ⁷ಕ್ಕೆ
ಧೀಂ⁸ಕಿಡೆ ಭೇರೀರವಂ 'ಬೊಮ್ಮಾಂ'ಡವನಡರೆ ನೆಗೆದ ಧೂಳಿ ರವಿಮಂಡಲಮಂ
೪೦ ಮುಸುಂಕೆ ಎತ್ತಿದ ವೃಷಭಧ್ವಜಂಗಳ⁹ ನಭವನ¹⁰ಡಂಗಿಸ¹⁰ ಶಿವಪಾದಕಮಳ
ಮಧುಕರನೆಂಬ¹¹ + ಹರಚರಣ¹²ರಾಗ¹²ಚಂದ್ರಿಕಾ ಚಕೋರನೆಂಬ ದೂ¹³ಷ¹³
ಕಧ್ವಾಂತಮಾರ್ತಂಡನೆಂಬ ದುರ್ಜನಾಚಲವಜ್ರ¹⁴ಧರ¹⁴ನೆಂಬ¹⁵ ಭಕ್ತಜನವನ
ಫಲಿತ¹⁵ವಸಂತನೆಂಬ ಶರಣಜನಪರಮಮಿತ್ರನೆಂಬ¹⁶ ಶಿವಸ್ನೇಹಸಿಂಧುವೆಂಬ
ಶಿವಪೂಜಾರಾಜನೆಂಬ¹⁶ ಶಿವಾರ್ಜುನಾನವೀನನೆಂಬ ತಂಜಿರಾಂ¹⁷ತೋ¹⁷ಳನೆಂಬ
ಪರಿಪರಿಯ ಜಿ¹⁸[ರು]¹⁸ದಿನ ಕಹಳೆಗಳುರವಣಿಸಿ ಮಸಗೆ¹⁹ಬಾದ್ಧರ್¹⁹ ಬುದ್ಧಿ
ಗೆಡೆ²⁰ಅರು²¹ಹ²¹ತರಳುಕೆ ಕರ್ಮಿ²²ಗಳುಮೈಳಿಸೆ ತರ್ಕಿಗಳ²² ತಕ್ಕು²²ಗೆಡೆ²⁰
ಭವಿಗಳ²³ ಕೌತುಕಂಬಡೆ ಭಕ್ತರ್ ಗುಡಿಗಟ್ಟಿ ಮಂಗಳಮೃದಂಗ ನಾನಾ
ವಿಳಾಸಿನೀನರ್ತ²³ನ²³ ರತ್ನದರ್ಪಣ ಕನಕಕಲಶ ಸಕಲಜ²⁴ನಾ²⁴ಶೀರ್ವಾದ

¹ ರನಿದಿರ್ವಂದು (ಖ), ರಂ ಮೆರೆಯಿಯಪ್ಪ (ಗ), ರಂ ಮೆಯಿಕ್ಕಿ (ಚ). ² ಮನಂ ಬಿಗಿದ (ಖ), ಮಂ ಬಿಗಿಯ (ಗಚ). ³ ಸುಖಿಗಳು (ಕ), ಸಖಿಗಳು (ಖಚ), ಸಖನೊಳು (ಗ). ⁴ ಹಾಲೋ - - - (ಖಗ), ಹದಿಂದಾಲೋಕನಂ ಮಾ $\times \times \times$ (ಚ). ⁵ ನಾಪೂರ್ಣ (ಖ), ನಾಪೂರ್ಣ (ಗ), ನಪೂರ್ಣ (ಜ). ⁶ ತ್ರಂಗಳ (ಖ). ⁷ ಗಗನದೊಳ <ದೊ>ಳ (ಖಚ), ಗಗನದೊಳು (ಗ). ⁸ ಕೈತ್ತಿ ದಿಂ (ಗ). ⁹ ಬ್ರಹ್ಮಾಂ (ಖಗಚ). ¹⁰ ಳ್ಳಿಯೆ (ಜ). ¹¹ + ಶಿವಸ್ನೇಹಸಿಂಧುವೆಂಬ (ಗ). ¹² (ಖಚ) ಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ¹³ ಸ (ಖಗಚ). ¹⁴ ದಂದ (ಖ). ¹⁵ ಭಕ್ತಜನಪಲಿತ (ಕ), ಭಕ್ತಿವನ ಪರೀ <ಫಲಿ>ತ (ಖಗ), ಭಕ್ತಿವ $\times \times \times$ (ಚ). - - - ಪಲಿತ (ಜ). ¹⁶ ಶಿವಸ್ನೇಹಸಿಂದು - - - (ಕ); (ಗ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ¹⁷ ದೊ (ಕಖ), ತೊ (?) (ಚ). ¹⁸ ರಿ (ಸ). ¹⁹ ಬದ್ಧರ್ (ಕ), ಬಹುದ್ದರು (ಗ). ²⁰ ಈ ಭಾಗ (ಗ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ²¹ ಹಂ (ಖ). ²² ಗಳಂಮಳಿ - - - ತರ್ಕ (ಖ), ಗಳು ತರ್ಕ (ಚ), - - - ಗಳುಕು (ಜ). ²³ ಕ (ಗಚ). ²⁴ ನದಾ (ಕಖಗಚ).

ವೈತಾಳಿಕ^೧ ನಾಟ್ಯನಾಟ್ಯ^೨ಕಂಗಳ^೩ ನಡುವೆ ಪುಟ್ಟುವ ಸಕಲಸುಖಂಗಳಂ
ಶಿವಂಗರ್ವಿಸುತುಂ

೧೦೦

ಪುರಮಂ ಪೊಗುತಂದು^೪ ತಿರುವೀಡಿಯಿಕ್ಕೈಲಂಗಳ ಕರುಮಾಡಂಗಳೊಳ^೫
ನೆರೆದು ನೋಡುವ ಪುರನಾರಿಯರಂ^೬ ತರತರಂಗೊಂಡು ಕಟ್ಟಿದ ಗುಡಿಯ
ತಂಡಂಗಳಂ^೭ ಮನೆಮನೆಗಳೊಳ^೮ ತೋರ್ಪ ವೃಷಭಧ್ವಜಂಗಳ^೯ ನೋಡುತುಂ
ಮುಂಯ್ಯಾ^{೧೦}ನುತುಂ ತಲೆದೂಗುತುಂ ನಡೆತಂದು- ಅರಮನೆಯ ಮುಂದೆ^{೧೧} +
ಜೇರಮಂ^{೧೨} ಮುನ್ನಿಡಿದೊಳಗಂ^{೧೩} ಪೊಕ್ಕು ಸಭಾಭವನಮಧ್ಯದೊಳು ಬೆಳಗನು
ಗುಟ್ಟ ಕನಕಮಣಿಸಿಂಹಾಸನಮಂ ತಾನಿಕ್ಕಿ ಬಂದು ಸೌಂದರಪೆರುಮಾಳೆಯಂ
ಬಿಜಯಂಗೈಯ್ನೆ ಶ್ರೀ^{೧೪}ಪಾ^{೧೫}ದಮಂ ತೊಳೆದು ಪಾದೋದಕಮಂ^{೧೬} ತಳೆದು^{೧೭}
ವಾದತಳಮಂ^{೧೮} ಭಾಳದೊಳ^{೧೯} ಕಣ್ಣೊಳ^{೨೦} ಕಪೋದೊ^{೨೧}ಕುರ[ಃ]ಸ್ಥಳ^{೨೨}
ದೊ^{೨೩}ಳೊತ್ತಿಕ್ಕೊಂಡು ಕೃತಕೃತ್ಯಮನನಾಗಿ ಪಾದೋದಕಪ್ರಸಾದಂಗಳ^{೨೪}
ಮಜ್ಜನಭೋಜನತಾಂಬೂಲಚಂದ^{೨೫}ನದ್ರ[ವಾ]ದ್ಯ^{೨೬}ನುಲೇಪನಂಗಳಂ ಮಾಡಿ ೧೧೦
ಸಕಳಮಕುಟವರ್ಧ^{೨೭}ನರ್ ತನಗೆಣಿಗೆ^{೨೮} ತಾಂ ಶಿವ^{೨೯}ನ ಕುಂಟ^{೩೦}ಣಿ^{೩೧} ನಡ
ಯಿಸಿ^{೩೨}ದ^{೩೩} ಸಂಖ್ಯಾನ್ವಯ^{೩೪} ಮೆಲ್ಲಡಿಗಳನೊತ್ತುತುಂ^{೩೫} + ಸಾರಹೃದಯನಪ್ಪ
ಜೇರಮನೃಪಂ ಬಹುಗೊಂದ^{೩೬}ಣಾ^{೩೭}ಸ್ಥಾನನಾಗಿ ಸೌಂದರಪೆರುಮಾಳೆಯ
ನೋಲೈಸುತ್ತುಮಿರೆಯಿರೆ ||

ಅಷ್ಟಾದಶ ಸ್ಥಲಂ

1 ವೈತಾಳಿಕ (ಖ), ವಾಣಕುಳಕರ್ಕಶ (ಗ), ವೇತಾಳಿಕ (ಚ). 2 ಕರ (ಖಗಚ).
3 ಕ್ಕು (ಚ), ಗುತ್ತಂದು (ಜ). 4 ದೊಳು (ಖಗಚ). 5 - - - ಯರುಮಂ (ಕ).
6 ಸುರನಾರಿಯರುಮಂ (ಗ), ನಾರಿಯರಿಂ (ಚ), ಪುರದ ನಾರಿಯರುಮಂ (ಜ). 7 ಳಂ
(ಖಚ). 8 ಯ್ಯಾ (ಗ). 9 + ಗಜದಿಂ (ಖ).
10 ಮುಂದಿಡಿದೊಳ (ಖ). 11 ಪ (ಖಚ). 12 ಪೋಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು (ಗ). 13 ಪದ
ತಳಮಂ (ಖಚ), . . . ವಂ (ಜ); (ಗ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. 14 ಳುರಸ್ಥಲದೊ (ಕಜ), ಳುರಸ್ಥಲದೊ
(ಖಗ); (ಚ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. 15 ಳಂ (ಕ). 16 ನದ್ರವ್ಯಾಧ್ಯ (ಕಜ), ನಾ (ಖಚ).
ನದ್ರವ್ಯಾ (ಗ). 17 ನರ್ತನಂಗಿಯೆ (ಜ). 18 ನ ಕುಂಟ (ಖ), ನಂ ಕೊಂಟ (ಜ).
19 ಮಾಡಿ ನಡಸಿ (ಖಚ). 20 (ಖಚ) ಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. 21 + ಶೈವ (ಖಗ). 22 ಣ (ಖಗಜ).

೧೯ ನೆಯ ಸ್ಥಲ

ಸೆಕಳನ್ಯಪಾಳಸಂತತಿ¹ಯೊಳೊ¹ಪ್ಪು ವ ಚೇರಮಚಕ್ರವರ್ತಿಹ-
ಸ್ತಕಮಳದಿಂದೆ ಪಾಡಕಮಳಂಗಳನೊ²ತ್ತಿ ಸುತಂ ವಿ³ಳಾಸದಿಂ |
ಸುಕ್ಕುತನಿಧಾನಸಂಕುಳನನಂಪನವೀನಶಿವಾರ್ಚನೋಕ್ತಿ³ಶೋ
ಲಕ⁴ಮನನೊಪ್ಪಿದಂ ಪರಮಕಾಂತಿ⁴ಕನೀಶ್ವರ⁴ಸೂನು⁴ ಸೌಂದರಂ ||

ಇಂತು ಚೇರಮನ ಕಡು⁵ನೇ⁵ಹಕ್ಕು⁵ ಮೈ⁶ದಂದು
ಸಂತತಂ ಸಕಳಭೋಗಂಗಳೊಳ್ ⁷ಮನ⁷ಸಂದು |
ಲಲನಾನವೀನಸೃತ್ಯಂಗಳಂ ನೋಡುತುಂ
ಸುಲಲಿತಸುವಾದ್ಯಸ್ವ⁸ನಂ⁸ಗಳಂ ಕೇಳುತುಂ |
ಶಿವಗೀತಶಿವಕಥಾವ್ಯತರಸವನೀಂಟುತುಂ
ಭವಜಳಧಿಯುಂ ಶರಣಗೋಷ್ಠಿಯಿಂ ದಾಂಟುತುಂ |
ಎಲ್ಲಾ ಸುಖಂಗಳಂ ಶಂಕರಂಗೆಸುತೆ
ಎಲ್ಲಾ ವಿನೋದಮಂ ಶಿವ⁹ಪೂಜಿ⁹ಗೆಯ್ದಿ ಸುತೆ |
ಪರಮಸುಖದಿಂದ¹⁰ ಮಿರುತಿ¹⁰ ದೊಂದು ¹¹ದಿವಸದೊಳ್ಳು¹¹
ಹರುಷದಿಂದುಪ್ಪರಿಗೆಯೇಣು ರವಿಯುದಯ¹²ದೊಳ್ಳು¹² |
ಪುರದ ನಾಲ್ಕುಂ ದಿಶಾವರವನೀಕ್ತಿ¹³ ಸುತ¹³ಲ್ಲಿ
ಹರನಾಲಯಂ ¹⁴ಶೋ¹⁴ಣಿ ಸೌಂದರಂ ಕಂಡಲ್ಲಿ |
ಬೆಸಗೊಳಲು ತಿರುವಂಜಕಳದೇವರೆಲೆ ದೇವ
¹⁵ಶಶಿ¹⁵ಧರಂ ¹⁶ನಿಲ¹⁶ಸಿದ ಮಹಾ¹⁷ಸ್ಥಾನವೆಲೆ ದೇವ¹⁷ |

೧೦

¹ ಯನೊ (ಖಗ). ² ತ್ತುತ್ತಲುಂ ವಿ (ಗ). ತ್ತುತಸದ್ವಿ (ಚ), ತ್ತುತಿರಲ್ ವಿ (ಜ).
³ ಪಾಲಕ (ಕ), ಲೋಲುಪ (ಗ), ಲೋಲುಕ (ಚಜ). ⁴ ಭಕ್ತ (ಖ), ನೂನ (ಜ).
⁵ ಮೋ (ಖಗ). ⁶ ಮನ (ಖ). ⁷ ಸಲೆ (ಖಗಚ). ⁸ ರಂ (ಕಖಗಚ). ⁹ ನಲ್ಲಿ (ಖ).
¹⁰ ಮಿರುತಿ (ಕ), ಮಿರ್ದಿ (ಖ), ವಿಂತಿ (ಗಚ). ¹¹ ದಿವಸದಲಿ (ಖಗಚ). ¹² ದಲಿ (ಖಗ).
¹³ ಸಲ (ಖಗ). ¹⁴ ದೋ (ಕಜ). ¹⁵ ಸಸಿ (ಖಚ). ¹⁶ ಬೆಸ (ಕ).
¹⁷ ನವಲಮು (?) × × × (ಚ).

ಎಂದು ಪೇಳಲು ಕೇಳು ಬಲದ ಕಣ್ ಕೆತ್ತುತುಂ
 ಸಂದಣಿ¹ ಸಿ¹ ಕರಣಂಗಳಾನಂದವೇಟುತುಂ |
 ಪುಳಕಂಗಳಂಗದೊಳ್ ತೀವಿ ತಲೆದೋಟುತುಂ
 ಇಳಿವಶ್ರುಜಲದಿಂದೆ ಕಣ್ಗಳರೆಮು²ಗಿವು³ತುಂ |
 ಇರುತಿರುತೆ ಶಿವನಿಕಳಿ⁴ವಾದಂತೆ ತೋಟುತುಂ
 ಪರ⁵ಮಶಿವ ಮುಂ⁶ ಪೇಳ್ವ ಕರುಣಮಂ ನೆನೆವುತುಂ |
 ಎಟುರ್ದ ಗರ್ವಪರ್ವತ⁷ವನೊಲ್ದಿ⁸ಳಿವಂತೆ
 ಮೀಟುರ್ದ ಭವಜಳಧಿ⁹ಭೈತ್ರದಿಂದಿ¹⁰ಳಿವಂತೆ |
 ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಿಂದೆ ತುಂಬುರನ ಕೈವಿಡಿದಿಳಿದು
 ಒಪ್ಪದಿಂ ಜೇರಮನ ಪುರನೀಥಿಯಂ ಕಳಿದು |
 ಒಡನೆ ಶಿವಭಕ್ತ ಸಂಕುಳವೊಲ್ಲು ಒರು¹¹ತಿರಲು¹²
 ನಡೆತಂದನಾನಂದರಸ¹³ಗಳುಕ್ಕು ತ್ತಿರಲು¹⁴ |
 ಬಂದು ಶಿವನೀಯಮುಂ ಪೊಕ್ಕು ಮಯ್ಯಿಕ್ಕುತುಂ
¹⁵ಸಂದಿರ್ದ¹⁶ ಸಮಸುಖಪ್ರೇಮದಿಂದುಕ್ಕುತುಂ |
 ದೇವ ತಿರುವಂಜಕಳನಾಥ ಕರುಣಾಕರಾ
 ದೇವ ಭವಜಳಧಿಯಿಂದೆ¹⁷ತ್ತುವ¹⁸ ಕೃಪಾಕರಾ |
 ದೇವ ಪಶುಪಾಶವಿ¹⁹ಚ್ಚೇ²⁰ದನಕರಾ²¹ಖ್ಯ²²ನೇ
 ದೇವ ಸದ್ಭಕ್ತ ಸಂಕುಳಪರಮ²³ಸೌಖ್ಯ²⁴ನೇ |
 ದೇವ ಮನ್ಮಥಗರ್ವಪರ್ವ²⁵ಸ್ವ²⁶ಹರಣನೇ
 ದೇವ ಗಿರಿಜಾನಂದಸಮಸುಖಾವರಣನೇ |

೨೦

೨೦

¹ ಪ (ಖಗಚ). ² ಚ್ಚು (ಖ). ³ ನಾ (ಖಗ). ⁴ ಮತಿವನುಮುಂ (ಕ), ಶಿವಂ ಮುಂ
 (ಖಚ), ಶಿವ ಮುಂ (ಗ), ರಮಶಿವನುಂ (ಜ). ⁵ ಮುಮನಿ (ಕ), ವನೋದಿ (ಖಗಚ).
⁶ ಭೈತ್ರಮುಮನಿ (ಕ), ಭಯಿತ್ರದಿಂದಿ (ಖಗ). ⁷ ತಮಿರೆ (ಖಗಚ). ⁸ ಭರಿತನೊಪ್ಪು ತಿರೆ
 (ಖಗಚ), ಉಲುಕ್ಕು - - - (ಜ). ⁹ ನಂದಿರ್ದ (ಖಗ), ಸ(?)ಂದಿರ್ದ (ಚ). ¹⁰ ತೈ (ಗ).
¹¹ ತ್ತೇ (ಗ). ¹² ಬ್ಬ (ಕಗ). ¹³ ಸೇವ್ಯ (ಕ). ¹⁴ ಸಂ (ಕ).

ದೇವ ಸಂಸಾರವಾರಾ¹ಶಿವಡಬಾನಕಾ
 ದೇವ ದುರಿತೌಘಧಾರಾಧರಮಹಾಬಳಾ |
 ದೇವ ಭಾ²ಳೇಕ್ಷ ಣವಿರಾಜಿತವಿರೂಪಾಕ್ಷ
 ದೇವ ಕರುಣಿಪುದೇನೆಗೆ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ |
 ಪಡಿವೊನ್ನಳಂ ಪ್ರಸಾದವನೀವುದೇನಗಯ್ಯ
 ತಡೆಯದೀವುದು ಸೌ³ರಭಾಕರಂಗಳನೆಯ್ಯ | ೪೦
 ಎಂದು ಪೊಗಳಲ್ಕಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಪ್ರಸಾದ⁴ಮುಂ⁵
 ನಂದಿಯುಂಡಿಗೆಯ ಪೊನ್ನಂ ಶಿವನ ಕರುಣ⁶ಮುಂ⁶ |
 ಅ⁷ವಟೊಳಗೆ⁷ ವೃಷಭ⁸ಶಾಸನಮು⁸ಪ್ಪ ರಾಯ⁹ಸಂ⁹
 ಭವನ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ಮುಂ¹⁰ದಿ¹⁰ರೆ ನಿರಾಯಸಂ |
 ಇರೆ ಕಂಡು ರಾಯಸವನುತ್ತಮಾಂಗದೊಳಿರಿಸಿ
 ಪರಮಭ¹¹ಕ್ತಂ ಬಿಡುತ್ತೊದಿ¹¹ದಂ ¹²ಸಡ¹²ಗರಿಸಿ |
 ನರಲೋಕದೊಳ¹³ಗಿರವು ತನಗೆ¹³ ಸಾಲ್ಪುದು ನಂಬಿ
¹⁴ಜ¹⁴ರಿತದಿಂ ಬರ್ಪುದೆ¹⁵ಮ್ಮಂಘ್ರಿಯ¹⁵ಲ್ಲಿಗೆ ನಂಬಿ |
¹⁶ವ¹⁶ರಾವತಂ ¹⁷ಬಂದು¹⁷ದೇಱುಬರ್ಪುದು ನಂಬಿ
 ವಾರಣೇಂದ್ರಂ ¹⁸ಬಂದು¹⁸ದೇಱುಬರ್ಪುದು ನಂಬಿ | ೫೦
 ಇಂತು ಶಿವಲಿಖಿತಮಿರೆ ¹⁹ಕೊಂ¹⁹ಡೋದಿ ಕೈಕೊಂಡು
 ಸಂತಸಂಬಡುತೆ ಶಿವನಾಜ್ಞೆಗೆ ಮನಂಗೊಂಡು |

¹ ಸಿ (ಕಖಗ). ² ಫಾ (ಖ), ಬಾ (ಗ). ³ ಸೌರುಭಾ - - - (ಕಜ), ಸೌರುಭಾಕರವ
 ನೆನಗೈ (ಖ), ಸೌರುಭಾಕರಣಗಳನ (ಗ), ಸರ್ವಲೇಪನಂಗಳನ (ಚ). ⁴ ಉತ್ತ (ಕಗಚ).
⁵ ಮಂ (ಕಗ). ⁶ ಮಂ (ಕಗಚ). ⁷ ವರೊಳಗೆ (ಕ), ವಟೊ<ರೊ>ಡನೆ (ಖಗ),
 ಡಟೊಡನೆ (ಚ), ಡಟೊಳಗೆ (ಜ). ⁸ ರಾಯಸವ (ಗ), ಮುದ್ರೆಯೊಳ (ಚ).
⁹ ಸಮಂ (ಗ). ¹⁰ ಬ (ಗ). ¹¹ ಕ್ತರು ಬಿಡದೊತ್ತಿ (ಗ). ¹² ಸಿಂ (ಕಖಗ).
¹³ ಗೆಯಿನ್ನಿರಲು (ಖ), . . . ರವು (ಗಚ), ಗಿರವು ನಿನಗೆ (ಜ). ¹⁴ ಪ್ಪ (ಚ).
¹⁵ ಮ್ಮಡಿಗಳ (ಖ). ¹⁶ ಐಯ (ಕ), ಅಯ (ಖಚ). ¹⁷ ಬವ್ವು (ಖಗಚ). ¹⁸ ಬಪ್ಪು
 (ಖ), ಬರುವು (ಗ), ¹⁹ ಕಂ (ಖ).

ಮುಂದೆ ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟ ಬಂದಿರ್ದುದನಿಮಿಷಗಜಂ
 ²ಚಂದ್ರ³ಗಿರಿಯಂತೆ ನಿಂದಿರ್ದುದು ಮಹಾಗಜಂ |
 ಇರೆ ಕಾಣುತ್ಯೈರಾವತದ ಮಸ್ತಕವನೇಷು
 ಶರಣರಂ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಶಿವನ ಸೇಹಂ ಸಾಹು |
 ಸು⁴ರಿವ⁴ ಹೂಮಳೆಗಳಿಗೆ ಹರುಷಮಂ ತಾಳುತುಂ
 ಸುರದುಂದುಭಿಸ್ವನಕೆ ಮುಯ್ಯಾಂತು ಕೇಳುತುಂ |
 ಜೇರಮಂಗಳ್ಪೊಂದು ತುಂಬುರಂಗಣಿವುತಂ⁶
 ತಾರಾಪಥಕ್ಕೆ ನೆಗೆದಂ ಸುರಗಜಸ್ಥಿತಂ⁷ |

೬೦

ಇತ್ತಲಾ ತುಂಬುರಂ ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತನಾಗೆ⁸
 ಚಿತ್ತದೊಳ್ ಪರಿಜನಕೆ ಪರಮಕೌತುಕವಾಗಿ⁹ |
 ತಲೆ ಹೋದ ತನುವಿನಂತಿ¹⁰ರ್ದರಿ¹⁰ನಿತುಂ ಬೇಗ-
 ¹¹[ವೆ]ಲರ¹¹ಳಿದ ಬಣುದೇಹದಂತೆ ಕಿಣಿದುಂ ಬೇಗ-
 ¹²ವಿ¹²ರ್ದು ಜೇರಮನಲ್ಲಿಗೆಯ್ದು ತುಂಬುರಂ
 ಸಾರ್ದು ಮಜ್ಜನದ ಮನೆಗಳಲುತುಂ ತುಂಬುರಂ |
 ನಂಬಿಯಣ್ಣಂ ಹೋದನೇನೆಂಬಿನೆಲೆ ದೇವ
 ನಂಬಿಕೊಂಡಿರ್ದ ಪರಿ¹³ಜನವಿರ್ದುದೆಲೆ¹³ ದೇವ |
 ಕೈಲಾಸದಿಂದಾನೆ ಬಂ¹⁴ದೊಯ್ದದೆಲೆ¹⁴ ದೇವ
 ಹಾಳಾದುದೀ ಜನದ ಪುಣ್ಯಫಲವೆಲೆ ದೇವ |

೭೦

¹ - - - ದನು (ಕ), ಲ್ಕಾ ಗಬಂದುದನು (ಖಚ), . . . ದನಿ (ಗ), ಲ್ಕಿ ನಿಂದಿರ್ದುದನು (ಜ).
 ² ಇಂದು (ಗಚ). ³ ಹರುಷವೆಂಬ (ಗ). ⁴ ರರು (ಖ). ⁵ ರು (ಕಖಗ), ಉ (ಚ).
 ⁶ ರಂಗರುಪುತಂ (ಕಗ), ರಗೆ ಪೇಳುತಂ (ಖ), ರಂಗುಸುರುತಂ (ಚ), ರಂಗಣಿವುತುಂ (ಜ).
 ⁷ ಕೆ ನೆಗೆದ ಪರಮಭಕ್ತಿಸ್ಥಿತಂ ಭಕ್ತಿಸ್ಥಿತಂ (ಕ), ಕೆ ನೆಗೆದ ಸುರರಿಗತವಿಸ್ಥಿತಂ (ಖ), . . .
 ವಿಸ್ತು <ಸ್ತು>ತಂ (ಗಚ), ಕೈ ನೆಗೆದಂ ಸುಗಜಸ್ಥಿತಂ (ಜ). ⁸ [ಗಿ]? ⁹ ಮಾಗಿ (ಗ).
 ನಾಗಿ (ಜ), [ವಾಗಿ]? ¹⁰ ರ್ದುದಿ (ಖಗಚ). ¹¹ ಯ<ಯ>ಲರ (ಕಜ), ಎಲರ (ಖ),
 ನಳರ (ಗ), ಬಲವ (ಚ). ¹² ಯಿ (ಕಖಚ). ¹³ ವಾರವಿರ್ದುದು (ಕ), ××× (ಚ).
 ¹⁴ ದುಮೊಯ್ದುದು (ಗ).

ಎನೆ ಜೇರಮಂ ಮಜ್ಜನವನೊಲ್ಲದುವಣಿಸಿ
 ನೆನೆದು ಭೋಂ¹ಕನಲೆದ್ದು ರುದ್ರಾಕ್ಷೆಯಂ ಧರಿಸಿ |
 ಪೋದನೇ ನಂಬಿಯಣ್ಣಂ ಪೋದ²ಡೆ³ದಕೇನೊ
 ಪೋದ⁴ಡೇಂ⁵ ಹಿಂದುಳಿವನಲ್ಲ ಜೇರಮನೇನೊ |
 ತರಿಸು ತರ⁶ಸೆಂದೆಹಂಕೆಯ ಕುದುರೆಯಂ ತರಿಸಿ
 ತರತರದ ರುದ್ರಾಕ್ಷೆ⁷ವಕ್ಕರಿಕೆಯವದಿಸಿ |
 'ಮನದೊಳಗೆ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯನಗಲದಂತಿರಿಸಿ
 ತನುವಿನೊಳ⁸ 'ಮೆಹುವ ಹೊಸ⁹ಭಸಿತವನಲಂಕರಿಸಿ |⁶
⁸ತಿರುವಾಳಪೊಟವೆಂ¹⁰ಬ ⁹ಕಾವ್ಯಮಂ¹¹ ಕೈಕೊಂಡು
 ಹರುಷದಿಂ ಪಚ್ಚ¹⁰ಗು¹⁰ದುರೆಯನೇಹು ¹¹ಮುಂ¹¹ಕೊಂಡು | ಲಂ
 ಹರಹರ ನಮಃ ಶಿವಾಯೆಂ¹²ಬಾ¹²ಯುಧಂಗೆೊಂಡು
 ಹರನ ರೂಪಂ ಕರಣದೊಳಗೊಚ್ಚ ತಂಗೊಂಡು |
 ನಡೆ ನಂಬಿಯಣ್ಣನಿದ್ವಲ್ಲಿಗೆನುತಂ ¹³ನೆಗೆ¹³ದು
 ಕಡುಮುಳಿದು ಸೌಂದರನ ಮುಂದೆ ಕಿಟಿದಂ ನಡೆದು |
 ಕಂಡಲ್ಲಿ ಸಂ¹⁴ತಸಂಬಟ್ಟಿವರುಂ¹⁴ ನಡೆದು
 ಖಂಡೇಂದ್ರಧರನ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಸುಖವಿಡಿದು |
 ಬರುತ¹⁵ಲ್ಲಿ¹⁵ ಕಾರಿಕಾ¹⁶ಲ¹⁶ಮೈಯರನೀಕ್ಷಿಸುತೆ
¹⁷ಚರಿತದಿಂ¹⁷ ಬರಲಾರ್ಪಿರೇ ಎಂದು ¹⁸ನಸುನಗುತೆ¹⁸ |

¹ ಕನೆಯ (ಗಚ). ² ನ (ಖ). ³ ಡಂ (ಗ). ⁴ ಸೆನುತೆಹಂಕೆ (ಖ), ಸೆಂದು ರೆಂಕೆ (ಗ), ಸೆಂದು ಅಂಚೆ (ಚ). ⁵ ಯ್ವಕ್ಕರಿಕೆ (ಕ), ಯಕ್ಕರಿಕೆ (ಖ), ವಕ್ಕರಿಗೆ (ಚ). ⁶ ಈ ಎರಡು ಪಂಕ್ತಿಗಳು (ಖಗಚ) ಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿವೆ. ⁷ ಚರಮಂ (ಗ). ⁸ ತಿರುವಾರ ಪುರಮೆಂ (ಕ), ತಿರಿನಾಳಪುರವೆಂ (ಖ), ತಿರುವಾಳಪುರ<ಹಿ>ವೆಂ (ಗಚ), ತಿರುವಳ ಪೊಟವೆಯೆಂ(ಜ). ⁹ ಕಬ್ಬಿಯಂ(ಖ), ಕಾಚ್ಯಮಂ(ಗ), ಕಬ್ಬಮಂ (ಚ). ¹⁰ ಕು (ಕಖಜ), ಯಕು (ಚ). ¹¹ ಕೈ (ಜ). ¹² ದಾ (ಗ). ¹³ ನೆನೆಗೆ (ಕ), ನೆನೆ (ಖ), ನೆಗೆ (ಚಜ). ¹⁴ ತೊಪಂ ಬಟ್ಟಿಬರು (ಗ), ತಸಂಬಿ - - (ಜ). ¹⁵ ವಾ (ಖಗಚ). ¹⁶ ರ (ಖ). ¹⁷ ಚರಿತದೊಳು (ಖಗ), ತ್ವರಿತದಿಂ (ಚ). ¹⁸ ನುಡಿಯಿಸುತ (ಖಗಚ).

ತಿವನೋಲಗಕ್ಕೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬರುತಿರ್ಪ

ಭವನೋಲಗಕ್ಕೆ ನಾಲೈ ಸೆಯೊ^೧ಳಂ^೧ ಬರುತಿರ್ಪ |

೯೦

ಅಪ್ರತಿಮ^೨ರೆನಿಸ^೨ ಗಣನಾಯಕಾವಳಿಗಳಂ^೩

ಮುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಮುಖನಾಥನಿವಹಂಗಳಂ^೪ |

ಗರುಡವಾಹನ^೫ರಾ^೫ಗಿ ಪೋಪವರನಂತರಂ

ನ^೬ರೆದು^೬ ಹಂಸೆಯನೇಣಿ 'ಬರ್ಪ'ವರನಂತರಂ |

ಗಜಮಸ್ತಕವನೇಣಿ 'ಬರ್ಪ' ಸುರಪ^೭ತಿಗಳಂ

ಭುಜಬಲ^೮ರೆ^೮ನಿಪ್ಪ ನಿರ್ಜರರ ವೊತ್ತಂಗಳಂ |

ಪರಿಪರಿಯ ವಾಹನದಿ ನಡೆವ ದಿಗಧೀ^೯ಶರಂ

ತರ^{೧೦}ದಿಂದ^{೧೦} ನಡೆವ ಕೌತುಕ^{೧೧}ದ ಸಂದೋಹರಂ^{೧೧} |

ಭರ^{೧೨}ದಿಂ ನಡೆವ^{೧೨} ರಾಜ^{೧೩}ರು^{೧೩}ಷಿ ದೇವ^{೧೪}ರುಷಿಗಳಂ^{೧೪}

ಪರಮತಿವಭಕ್ತರೆ^{೧೫}ನಿ^{೧೫}ಮವ^{೧೬} ಬ್ರಹ್ಮ^{೧೬}ರುಷಿಗಳಂ^{೧೬} |

೧೦೦

ಕಿನ್ನರ^{೧೭}ರ^{೧೭} ಕಿಂಪುರುಷರೆಯ್ತುಪ್ಪ ಹಾದಿ^{೧೮}ಯಂ^{೧೮}

ಪನ್ನ^{೧೯}ಗ^{೧೯}ರ^{೧೯} ಗಂ^{೨೦}ಧರ್ವ ಸಂಕುಳದ ವೀಧಿಯಂ |

ಸುರಭಿಗಳ ಹಿಂಡು^{೨೧} ಸುರ^{೨೨}ಭೂಜದಾ^{೨೩}ರವೆಗಳಂ^{೨೩}

ಪ^{೨೪}ರುಷ^{೨೪}ದಚಲಂ^{೨೪} ಸುಧಾ^{೨೫}ರಸದ ಕೂಪಂಗಳಂ^{೨೫} |

ಪೇ^{೨೬}ಡದಿನ್ನ ನಗನಂ[ತಾ]^{೨೬}ದ್ಭುತಂಗಳಂ

^೧ ಳುಂ (ಕಖ). ^೨ ರ<ನ>ಪ್ಪ (ಖಗ). ^೩ ಳಿಂ (ಕಖಚ). ^೪ ವಾ (ಗ). ^೫ ರಡು (ಖ).

^೬ ಪೋಪ (ಖಗಚ). ^೭ ನಡೆವ ಪ<ಸು>ರಸ (ಖಚ), ನಡೆವ ಸುರಪ (ಗ). ^೮ ವೆ (ಚ).

^೯ ಶ್ಚ (ಗ). ^{೧೦} ತರದಿ (ಖ). ^{೧೧} ರ ಸಂತೋಷದಿಂ (ಕ), ರ ಸಂದೋಹರಂ (ಖ).

^{೧೨} ರ ಸಂತೋಸರಂ (ಗ), ರ ಸಂತೋಷರಂ (ಚ). ^{೧೩} ದಿಂದ ನಡೆವ (ಖ), ದಿಂದ ಬಹ (ಗ), ದಿಂ

ನಡೆವ (ಚ), ದಿಂದ ನಡೆವ (ಜ). ^{೧೪} ರು (ಸ). ^{೧೫} ರುಷಿಗಳಿಂ (ಕ), ರುಷಿಯರಂ (ಖ),

ರು - - - (ಗಚ), ರುಗಳಂ (ಜ). ^{೧೬} ಪ (ಜ). ^{೧೭} ರುಷಿಗಳಿಂ (ಕ), ರುಷಿಯರಂ (ಖ),

ರು - - - (ಗಚಜ). ^{೧೮} ಯಿಂ (ಕ). ^{೧೯} ರ್ಗಾಂ (ಖ), [ರ ಗ] ? ^{೨೦} ಗಳ (ಗ).

^{೨೧} ರವೆಗಳಿಂ (ಕಗ), ಗಾರಯಂ (ಖ). ^{೨೨} ರಿಸ (ಖ). ^{೨೩} ಮಹಾ (ಖ). ^{೨೪} ಳಿಂ (ಕಖಗ).

^{೨೫} - - - ನಂತ (ಕಚ), ಳ್ಲದಿನ್ನ ನಗರಿದು ಅನಂತ (ಖ), ಳ್ಲದರದಿನ್ನನಗನಂತ (ಗ),

ಳ್ಲದರದಿನ್ನನಗನಂತ (ಜ).

ಕೇ^೧ಳ್ವ^೧ ಭಕ್ತರ^೧ ಬಲ್ಲರಾ ಕೌತುಕಂಗಳಂ |
 ಇಂತನೇಕಪ್ರ^೨ಕಾರಂಗಳಂ ನೋಡುತುಂ
 ಸಂತಸಂ ಮಿಗೆ ಜೇರಮಂಗಳ್ಲಿ ತೋಟುತುಂ |
 ಬಂದು ನಾನಾಪಟ್ಟಣಂಗಳಂ ದಾಂಟುತುಂ
 ಮುಂದೆ ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಬಾಗಿಲಂ ಕಳಿವುತುಂ |

೧೧೦

ನಡೆತರಲು ಮೇಲೆ ಶಶಿಕೋಟಿಯಂ ಮಸುಳಿಸುತೆ
 ಎ^೩ಡೆವಿಡದೆ ನೆರದ^೪ ರವಿಕೋಟಿಯಂ ಮಸುಳಿಸುತೆ |
 ಕೈ^೫ಲಾಸಮಿರೆ^೬ ಕಂಡು ಮಯ್ಯಕ್ಕಿ ನಿಂದಿದುರ್
 ಶೈ^೭ಲ್ ಜಾಪತಿಯೆ ಶರಣೆನುತೆ ಬಿಟಗಾಗಿದುರ್ |
 ಮುಂದೆ ತುಟಗಿದುರ್ ಸಿದ್ಧರ ಮೊತ್ತಮಂ ಬಗಿದು
 ಸಂದಣಿಪ ಗಂಧರ್ವ ಸುರನಿಕರಮಂ ಕಳಿದು |
 ತಮ್ಮಿಂದೆ ಮುಂದಿದುರ್ ಕಾ^೮ರಿಕಾಲ^೯ಮೈಯಂ
 ತಮ್ಮಿರ್ವರುಂ ಕಂಡು ಬೆಸಗೊಳ್ಳಲ್ಕುಮೈಯಂ |
 ಮಗನೆ ಕಡುಗುದುರೆಯುಂ ಬಡ^{೧೦}ಬಿ^{೧೧}ಚ್ಚಿಯುಂ ಸಮಂ
 ಮಗನೆ^{೧೨} ನಾಣ್ಣು^{೧೩}ಡಿ ತಪ್ಪ^{೧೪}ದೆಂಬುದಿಂತೀ^{೧೫} ಕ್ರಮಂ |
 ಎನಲಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಳುತುಂ ವಿಾಣಿ ಬರುತಮಿರೆ
 ಮನದೊಳಗೆ ಶಿವನ ನೆನಹಂಕುಂಸಿ^{೧೬} ನಡೆ^{೧೭}ವುತಿರೆ |
 ನಂದೀಶ್ವರನ ಬಾಗಿಲೊಳಾ^{೧೮} ಬಂದು ನಲಿವುತ್ತೆ
 ಮುಂದೆ ಪೆರುಮಳಲೆಯ ಕುಟುಂಬರ್ ಗುಡಿಯನೆತ್ತೆ |
 ಆರಿದೆಯ್ಲಿಯ ಗುಡಿಯಿದೆಂದು ನಂದೀಶ್ವರಂ
 ಹಾರೈಸಿ ಕೇಳೆ ಬರ್ಪಂ ನಂಬಿಯೆನೆ ಕರಂ |

೧೨೦

^೧ ಳ್ವ (ಖ), ಳ್ವ (ಚ). ^೨ ಕರಣಂ (ಗ). ^೩ ಡೆಗುಡದೆ ನೆಗ<ಗೆ>ದು (ಕಖ).
 ಡೆಗೊಡದೆ ನೆರದ (ಗ), ಡವಿಡದೆ ನೆರದ (ಚ). ^೪ ಲಾಸಮಿರೆ (ಕ), ಲಾಸವಿರೆ (ಖಗಚ),
 ಲಾಸಮಂ (ಜ). ^೫ ಳ (ಕ). ^೬ ಲಿಕಾರ (ಖ). ^೭ ಬಿಚ್ಚಿ (ಕಚ), ವಜ್ಜಿ (ಖ), ಬಿಜ್ಜಿ
 (ಗಜ). ^೮ ನಾಣ್ಣು (ಕ), ನಾನಾಳ್ಳಿ (ಗ). ^೯ ವೆಂದೆಂಬುದೀ (ಖ), ದೆಂಬುದೀ
 (ಚ). ^{೧೦} ನೆಡ (ಕ).

ನಂದೀಶ್ವರಂ ಬಂದು ದೇವದೇವೇಶಂಗೆ
 ಮುಂದೆ ಮಯ್ಯಕ್ಕಿ ಕಯ್ಯತ್ತಿ ಸರ್ವೇಶಂಗೆ |
 ದೇವ ಮಾನವಭಕ್ತ ಸೂರ್ವನಿರದೆಯ್ದು
 ದೇವ ಬಾಗಿಲೊಳು ಗುಡಿಗಟ್ಟಿದ¹ಡಿದೇಸಂದು |
 ಬೆಸಗೊಳಲು ನಂಬಿ ಬಂದಪನೆಂದನೆಲೆ ದೇವ
 ಪಶುಪತಿಯೆ ಕರುಣಿವುದಿದೇನೆಂಬ ಪರಿ ದೇವ |
 ಎನೆ ಶಂಭುವಣುದು ಕೇ²ಳೈ ಕೇ³ಳೈ ನಂದೀಶ
 ಮನುಜರಲ್ಲಿ ನನ್ನ⁴ ಭಕ್ತರ ಬರವು ನಂದೀಶ |
 ನಡೆತಂದಪಂ ನಂಬಿಯಣ್ಣ⁵ನನ್ನ⁶ಯ ಸುತಂ
 ನಡೆದು ನೀ⁷ವೆಲ್ಲಿದಿ⁸ಗೊಂಬುದವ⁹ನುನ್ನ¹⁰ತಂ |¹¹

೧೩೦

ಎನಲಲ್ಲಿ ನಂದೀಶ್ವರಾದಿಗಳ¹² ನಡೆತಂದು
 ತನತನಗೆ ಸಕಲಪ್ರಮ¹³ಥಾದಿಗಳಿದಿವಂದು¹⁴ |
 ಸಡಗರದೊಳಿದಿ¹⁵ಗೊಂಡು¹⁶ದ¹⁷ಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಥ¹⁸ಗಣಂ
 ಮೃಡನ ಸು¹⁹ತ²⁰ ನಂಬಿಯಣ್ಣ²¹ನನ್ನ²² ಹರಗಣಂ |
 ಇದಿಗೊಳಲು ನಡೆತಂದನೊಲವಿದೆ ಸೌಂದರಂ
 ಸದಮಳಶಿವ²³ಧ್ಯಾ²⁴ನಪೂಜೈಕತತ್ವರಂ |
 ಕೈಲಾಸದೊಳಗೆಲ್ಲ ಗುಡಿಗ²⁵ಟ್ಟಿ ಸಿಂಗ²⁶ರಸಿ
 ಭಾಳಲೋಚನನೊಲಗಂಗೆೊಟ್ಟು ಹಾರೈಸಿ |
 ಇರೆ ಬಂದು ನಂದೀಶ್ವರನ ಬಾಗಿಲಂ ಪೊಕ್ಕು
 ಬರೆ ಜೇರಮನನಲ್ಲಿ ಪೊಗಲೀಯದಿರೆ ಮಿಕ್ಕು |

೧೪೦

¹ ನೆ (ಖ), ನಿ (ಗಚ). ² ಳೈಳಿಲೇ (ಜ). ³ ಲಿಂಮ (ಗ). ⁴ ನೆಂಮ (ಗಜ).
⁵ ಈ ಪಂಕ್ತಿ (ಖ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ⁶ ವಿ (ಗಚ). ⁷ ಗೊಳುವುದುಕ (ಗ), ಗೊಳುವುದವ (ಚ).
⁸ ಥನಾದಿರಿದಿಗೊಂಡು (ಖ). ⁹ ವಂದು (ಖ). ¹⁰ ಲಿಯ ಪ್ರಮಥ (ಕಖ), ಲಿ
 ಪ್ರಮಥಂ (ಗ), ಲಿ ಪ್ರಮಥನ (ಚ). ¹¹ ತನಂ (ಗ). ¹² ನಂ (ಗಚ). ¹³ ಗ್ಲಾ (ಚ).
¹⁴ ಟ್ಪ ಶ್ರುಂಗ (ಕ), ಟ್ಪಲಬ್ಬ (ಖಗಚ).

ಮುಂದೆ ಪೆರುಮಳಲೆಯ ಕುಟುಂಬರ^೧ ಗುಡಿಯನೆತ್ತೆ

ಹಿಂದೆ ಸೌಂದರನಲ್ಲಿ ಬಂದು ^೧ಸಂತಸಮೆತ್ತೆ^೧ |

ಮುನ್ನ ಪೆರುಮಳಲೆಯ ಕುಟುಂಬರಂ ಕಾಣಿಸುತೆ

ತನ್ನ ಕಾಣ್ಣಿಗೆ ಬಳಿಕ ತೆಪಂ ವಿಚಾರಿಸುತೆ |

೧೫೦

ಭಕ್ತಜನಮಿತ್ರಂಗೆ ಭಕ್ತಜನಜೈತ್ರಂಗೆ

‘ಭಕ್ತಜನನೇತ್ರಂಗೆ ಭಕ್ತಜನಗೋತ್ರಂಗೆ |’

ಶ್ರುತಿಜಯಾಭೇದ್ಯಂಗೆ ಮತಿಯೆಯ ದಾ^೧ದ್ಯಂಗೆ

‘ಸತಜನಾರಾಧ್ಯಂಗೆ ನುತಸುಜನಬೋ[ಧ್ಯ]ಂಗೆ |’^೧

ಸುರರಾಜರಾಜಂಗೆ ಶರಣ^೧ಸು^೧ರಭೂಜಂಗೆ

ತರಣಿಕುಲತೇಜಂಗೆ ಜಗದಾದಿಬೀಜಂಗೆ |

ಮದನಂಗೆ^೧ಶಕ್ಯಂಗೆ^೧ ನಿರುಪಮಾ^೧ಧಿಕ್ಯಂಗೆ^೧

ಸದಮಳ^{೧೦}ಗುಣಾಖ್ಯಂಗೆ ತ್ರಿದಶಗಣ^{೧೦}ಮುಖ್ಯಂಗೆ |

ಶರಣ^{೧೧}[ಸಾ]ಂಗತ್ಯಂ^{೧೧}ಗೆ ಭುವನಾ^{೧೨}ಧಿಪತ್ಯಂಗೆ^{೧೨}

^{೧೩}ಸುರಗಣಾದಿತ್ಯಂಗೆ ವರಮುನಿಸ್ತುತ್ಯಂಗೆ^{೧೩}

೧೬೦

^೧ ಸದಗರಿಸುತ್ತ (ಕ), - - - ವೆತ್ತ <ತ್ತಿ> (ಖಗ), - - - ವೆತ್ತಿ (?) (ಚ). ^೨ ಪಾ (ಕಜ).

^೩ ಮಿತ್ರಂ (ಕ), ವೇತ್ರಂ (ಖ), × ತ್ರಂ (ಚ). ^೪ ಭಕ್ತಜನ ಚಯಿತ್ರಂಗೆ ಭಕ್ತಕುಲ

ಗೋತ್ರಂಗೆ (ಖ), ಭಕ್ತಕುಲಗೋತ್ರಂಗೆ ಭಕ್ತಾನುಕಂಪಿಗೆ (ಗ); ಭಕ್ತಕುಲಗೋತ್ರಂಗೆ (ಚ).

^೫ ಶರಣ ಜನವೇ (ಖಗಚ). ^೬ - - - ರಾಧ್ಯಂಗೆ ವಿತತಗಣದ್ಯಂಗೆ (ಕ); ಈ ಪಂಕ್ತಿ

(ಕ) ದಲ್ಲಿ ೧೫೫ನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದೆ; ನು<ಮ>ತಿ ಎಯದದಾಧ್ಯಂಗೆ

ಭಾವಿಪದನಾಧ್ಯಂಗೆ (ಖಗ), ಮತಿಯೆಯದಾಧ್ಯಂಗೆ ಭಾವಿಪದ × × × (ಚ); - - -

ಬೋಧ್ಯಂಗೆ (ಜ). ^೭ ಶ (ಚ). ^೮ ಸಖ್ಯಂ (ಕಖ), ಸತ್ಯಂ (ಗ), ಸಕ್ಯ (ಚ).

^೯ ದಿಖ್ಯಂ (ಖ), ದಿತ್ಯಂ (ಗ), ದಿಕ್ಯಂ (ಚ). ^{೧೦} ಗುಣಾಧ್ಯಂ - - - (ಕ), - - - ದೇವ

ಗ<ಗು>ಣ (ಖಚ), ಗುಣೈಕ್ಯಂಗೆ ದೇವಗಣ (ಗ). ^{೧೧} ಸಂಗತ್ಯಂ (ಕಖಗಜ), ಸಂಗಯಕ್ಯಂ

(ಚ). ^{೧೨} ದಿ - - - (ಕಗ); ಧಿಪು × × × (ಚ). ^{೧೩} - - - ಧಿಕ್ಯಂಗೆ - - - (ಕ);

ಈ ಪಂಕ್ತಿ (ಖ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಪರಮೂರ್ತಿನಿತ್ಯಂಗೆ ದೇವರಾದಿತ್ಯಂಗೆ (ಗ); × × × ದೇವ

ರಾದಿತ್ಯಂಗೆ ಸರ್ಪನಾಭರಣಂಗೆ (ಚ).

ಪಾಕಂಗೆ ಅದ್ವಿತೀಯಂಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರಂಗೆ^೨
 ಆಕಸ್ಮಿಕಂ ಗುಮಾಕಾಂತಂಗೆ ಶಾಂತಂಗೆ |
 ಘುಯ್ಯಕ್ಕಿ ನಿಂದಿರೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ
 ಕಯ್ಯತ್ತಿ ಪೊಡಮಡಲ್ಕು ಮಮ^೩ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ |
 ಇತ್ತ ಬಾ ಯಿತ್ತ ಬಾ 'ಎಂ'ದು ಶಶಿಶೇಖರಂ
 'ಚಿತ್ತದೊಳ್ ಸಂತಸಂಬಡುತೆ^೪ ಕರುಣಾಕರಂ |
 ಬಲ್ಲಾ 'ಉಮೇ^೫ ನಮ್ಮ 'ಶಿಶು^೬ ಪುಷ್ಪದತ್ತನಂ
 ಎಲ್ಲಾ ಸುಖವನನಗೆ ಕೊಡುವೇಕಚಿತ್ತನಂ |
 ಎನ್ನ ಭಕ್ತರ ಸುಖವದೆನ್ನಯ ಸುಖಂ ಕೇಳ^೭
 ಎನ್ನ ಭಕ್ತರ ನೋವದೆನ್ನ ನೋ^೮ವೆಲೆ ಕೇಳ^೯ | ೧೭೦
 ಎನ್ನ ಭಕ್ತ^{೧೦}ರನಿ^{೧೧}ತಗಲ್ದಿರಲ್ಕಾರ್ಪನೇ
 ಎನ್ನ ಭಕ್ತರ^{೧೨} ಮುನಿ^{೧೩}ದಡಾಂ^{೧೪} ಕಾಯಲಾರ್ಪನೇ |
 ಎನ್ನ ಭಕ್ತರ^{೧೫} ಕರೆ^{೧೬}ದಡಾಂ^{೧೭} ಪೋಗದಿರ್ಪನೇ
 ಎನ್ನ ಭಕ್ತರ^{೧೮} ಪೋಗಲಾಂ ಪೋಗದಿ^{೧೯}ರ್ಪನೇ |
 ಎನ್ನ ಮ^{೨೦}ರುಳಿ^{೨೧}ನ್ನ ತೊತ್ತೆನ್ನ ವಂ ಸಾಂದರಂ
 ಎನ್ನ ಸುಖವೆನ್ನ^{೨೨} ಸೊಬ^{೨೩}ಗೆನ್ನ ವಂ ಸಾಂದರಂ |
 ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡುತಿರೆ ಸಂಖ್ಯಾನ್ತಂ ನಿಂದು
 ಒಂದು ಬಿನ್ನ ಪ^{೨೪}ವನೆಲೆ^{೨೫} ತಂದೆ ಅವ^{೨೬}ಧಾ^{೨೭}ರೆಂದು |

- ^೧ ಕಂಗೆನ (ಕ), ಕಂಗೆನ (ಖ), ಕಾಂಗಿಯ (ಗ), ಕಂಗೆಯ (ಜ). ^೨ ತ್ರಾರ್ಯಂಗೆ (ಗ).
^೩ ಮಡಲ್ಕುಂಮ (ಖಗ), ವಡಲ್ಕಿ × × × (ಚ), ವಡ - - - (ಜ). ^೪ ಯಂ (ಖಗಚ),
^೫ ಹತ್ತ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ (ಖಚ), . . . ಕೊಂಡ (ಗ). ^೬ ಗಿಂಜಿ (ಜ).
^೭ ಮಗ (ಕ). ^೮ ವೆಯ (ಕ). ^೯ ಳ್ತ (ಖ), ಳು (ಗ), ಳ್ದು (ಚ). ^{೧೦} ವೆಲೆ ಕೇಳಾ (ಖ),
^{೧೧} ವೆ ಕೇಳು (ಗಚ). ^{೧೨} ರನೆ (ಖಗ), ನೆಂ (ಚ). ^{೧೩} ಯಲಾಂ (ಖಗಚ), ದಡಾ (ಜ).
^{೧೪} ಯಲಾಂ (ಖ). ^{೧೫} ಬಂದಡಾಂ ಸುಮ್ಮನಿ (ಗ), ಪೊಗಳಲಾಂ ಕೇಳ (ಚ).
^{೧೬} ಗನೆ (ಚಜ). ^{೧೭} ಶುಭ (ಗ), ಸುಭೆ (?) (ಚ). ^{೧೮} ವೆಲೆ (ಖ), ವೆನಲ್ (ಚ).
^{೧೯} ದಾ (ಖಗ).

ಸಂದ ಗಣಪದವಿಯಂ ಕೊಡುವು¹ದಿವರ್ಗಂದೆನುತೆ¹

²ಅಂ²ದು ಪೆರುಮಳಲೆಯ ಕುಟುಂಬರ್ಗೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತೆ |

೧೮೦

ಜೇರಮಂ ಬಂದೈ³ದನೆಲೆ³ ದೇವ ಬಾಗಿಲೊಳು

ಆರೈದು ಸಂದೀಶ್ವರಂ ನಿಲಿಸ ಬಾಗಿಲೊಳು |

ಜೆಸನ್ನಿಲ್ಲದೇಕೆ ಬಂದಂ ಬರಲ್ ಪೇಳ್ವವೇ

ವಸುಧೆಯೊಳ್ ತನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ವಕ್ರ⁴ವಾ⁴ದವೇ |

ಎನೆ ದೇವ ಕಾವ್ಯಮಂ ಕೇಳಿಸಲ್ಪೆಯ್ತಂದ-

[ನ]⁵ನುರಾಗದಿಂದೆನ್ನ ನಗಲಲಾಡಿ ಬಂದ- |

ನೆಂದ⁶ದು ಬಿನ್ನೈಸೆ ಕರೆ ಜೇರಮನನೆಲಲ್ಲಿ

ಸಂದೀಶ್ವರಂ ದೇವ ಅವಧಾರಿಸುತ್ತಲ್ಲಿ |

ಉಪದೇಶವಿಲ್ಲದರ್⁷ ಬಾಗಿಲಂ ಪುಗುವರೇ

⁸ಉ⁸ಪದೇಶವಿಲ್ಲದವರೊಳ್ಳಿಗಂ ಸಲುವರೇ |

೧೯೦

ಶ್ರೀಗುರುವನಜಿಯದವ⁹ನಾವನಾದೊಡೆ ಯಮ¹⁰ಗೆ

ಆಗದವನೊಳ್ ಬೆರ¹¹ಸಲೆಂ¹¹ದು ಬೆಸಸಿ¹²ದಿರೆಮ¹²ಗೆ |

ಎನೆ ಕೇಳ್ವು ಸಂದೀಶ್ವರಾ ನೀ¹³ನೆ¹³ ಗುರುವಾಗಿ

ಮನವೊ¹⁴ಸ¹⁴ದು ¹⁵+ ಜೇರಮನನೊಡಗೊಂಡು ಬಾ ಹೋಗಿ |

ಎಂ¹⁶ದನೆ¹⁶ ಹಸಾದ¹⁷ವೆನುತುಂ ಬಂದು¹⁷ ಪೊಟಿಮಟ್ಟು

ಸಂದೀ¹⁸ಶ್ವರಂ ಮಸ್ತಕದೊಳು¹⁸ ಹಸ್ತವನಿಟ್ಟು |

ಜೇರಮಂಗುಪದೇಶವಂ ಮಾಡುತ್ತೊಡಗೊಂಡು

¹ ದೀತಂಗೆಂದು (ಖ), ದಿವಂವರ್ಗಂದೆನುತ (ಗ). ² ಯಂ (ಕಚ), ಎಂ (ಖ), ಲಿಂ (ಗ).

³ ಧನೆಲೆ (ಕಜ), ಧಾನೆ (ಗ). ⁴ ರಾ (ಗ). ⁵ ದ ಅ (ಕಖಗಜ), ದು ಅ (ಚ).

⁶ ದುಯೆಂ (ಚ). ⁷ ದರು (ಕಜ), ದವಲ್ಲಿ (ಗ), ದವರ್ (ಚ). ⁸ ಗುರುವನು (ಗ).

⁹ ರೆ (ಕಜ). ¹⁰ ಯಾವನಾದೊಡೆಯವ (ಕ), ನಾದಡೆ ಎಮ (ಖ). ¹¹ ಸೆವೆಂ (ಖ).

¹² ದಿರೆನ (ಕಖಚ), ತ್ತಮ (ಗ). ¹³ ನು (ಗಚ). ¹⁴ ಲಿ (ಚ). ¹⁵+ ಮಂತ್ರವನುಪ

ದೇಶಿಸಿ (ಗ). ¹⁶ ದಡೆ (ಖಗಚ). ¹⁷ ವೆಂದೆನುತಲ್ಲಿ (ಗಚ). ¹⁸ ಶ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ

(ಗ), ××× ಲ್ಲು (ಚ).

¹ಭೋರೇನಲ್ ಬಂದು¹ ಮುಯ್ಯಕ್ಕಿ ಸಲು ಕೈಕೊಂಡು |

²ಗದ್ದು ಗೆಯನಿತ್ತು² ಪೊಸಕಾವ್ಯಮಂ ಕೇಳುತುಂ

³ಹೊದ್ದಿ³ ಸೌಂದರನ ಮಯ್ಯೊಳು ಕಯ್ಯನೆಳವೃತುಂ | ೨೦೦

ಪುಷ್ಪದತ್ತನೆ ಆಗಿ ಮುನ್ನಿನಂತಿರೆನುತ್ತೆ⁴

ಪುಷ್ಪಮಾಲಾಪ್ರಸಾದವನಿತ್ತು ಸೋಡುತ್ತೆ |

ದೇವಗಣಮಕುಟಮಾಣಿಕ್ಯರಂಜಿತಪದಂ

ದೇವಸಂಕುಳಸಕಳಸಂಪದ⁵ಕ್ಕಾ⁶ಸ್ಪದಂ |

ಗೌರೀಕಟಾಕ್ಷಕೌಮುದಿಜಕೋರಾನ್ವಿತಂ

ಗೌರೀವಿಕಾಸವಿಭ್ರಮ⁷ಸುಖಕರಾನ್ವಿತಂ⁸ |

ಪಾರ್ವತೀಪ್ರೇಮವಾರಿಧಿಜಂದ್ರಸೊಪ್ಪಿದಂ

ಪಾರ್ವತೀಮುಖಸರೋವರಹಂಸನೊಪ್ಪಿದಂ |

ಭಕ್ತಸಂಕುಳಮನೋರಥಮೂರ್ತಿಯೊಪ್ಪಿದಂ

ಭಕ್ತಜನಹೃದಯಕಮಳಾವಾಸನೊಪ್ಪಿದಂ | ೨೧೦

⁹ಎಲೆಲೆ ಪಂಪಾಪುರವರಾಧೀಶನೊಪ್ಪಿದಂ

ಎಲೆಲೆ ಪಂಪಾಪುರವಿಕಾಸನಿಧಿಯೊಪ್ಪಿದಂ¹⁰ |

¹¹ಆಹ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಿಂತೊಪ್ಪಿದಂ¹²

¹³ಆಹ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಪನ್ನಾಳನಿಂತೊಪ್ಪಿದಂ¹⁴ ||

¹ ಬಾರೇನಲು ಬಂದು (ಕ), ಮಾರಾರಿಗಂದು (ಖ), ಭೋರೇನಲು ಬಂದು (ಜ). ² ಆದ್ವಿತಿಯ ನಿತ್ತ (ಗ), ಗದ್ದಿಗೆ - - - (ಜ). ³ ಹೊದಿ (ಕ). ⁴ ರು ಯೆನುತೆ (ಕಚ), ರು ಎ<ಯ>ನುತ (ಖಗ). ⁵ (ಕಗ) ಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ⁶ ಕರಾ (ಕಗಚಜ). ⁷ - - - ರಾಸ್ಪದಂ (ಖ), ಶುಕಕ - - - (ಗ), ಸುಖರಾನ್ವಿತಂ (ಚ). ⁸ ಈ ಪಂಕ್ತಿಗಳು (ಖಗಚ) ಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿವೆ. ⁹ ಆಹ ಹಂಪೆಯ - - - (ಕ); ಆಹ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಶಿವ ನೊಪ್ಪಿದಂ (ಖಚ); ಈ ಪಂಕ್ತಿ (ಗ) ದಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಆಹ ಶಿವನೊಪ್ಪಿದಂ ಆಹ ಹರನೊಪ್ಪಿದಂ (ಜ). ¹⁰ ಪೋಹೋ<ಆಹ>ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಿಂತೊಪ್ಪಿದಂ (ಕಜ); ಆಹ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಯನ್ನಾಳ - - - (ಖ), ಆಹ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಪನ್ನಾಳನಂತೊನೊಪ್ಪಿದಂ (ಗ), ಆಹ ಹರಿಪನ್ನಾಳ - - - (ಚ).

ಅಣಿಯರದಿಂ ಶಿವನಂ ಕುಂ-

¹ಟಿ¹ಣಿಮಾಡಿದ ಕಥೆಯನೊರೆದ ಹಂಪೆಯ ಹರಿ²ಪಂ-² |

ಗೆಣೆಯಿಲ್ಲ ದ ಭಕ್ತಿ ಯ³ನಾ³

ತ್ರಿ⁴ಣಯನನೊಲಿದೀ ಗೆ⁴ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾ⁵ಕ್ಷಂ⁵ ||

ಏಕೋನವಿಂಶ ಸ್ಥಲಂ

ಸಂಜಯಣ್ಣನ ರಗಳೆ ಸಮಾಪ್ತಂ

¹ ಠ (ಖ). ² ಯಂ (ಕ), ಗಂ (ಜ). ³ ನಿಂ (ಕ), ನಂ (ಗ). ⁴ ಣಯನೆ<ನು>
ವೊಲಿದೀಗೆ (ಕಜ), ಣಯನನೊಲಿದಿಗೆ (ಖ), ಣಯನೆವೊಲಿದೆದೇವ<ಲಿದೀಗೆ> (ಗಚ).
⁵ ಕ್ಷಾ (ಕಚ), ಕ್ಷ (ಗ).

ನಾಗಚಂದ್ರನ
ಕಾಮನ ಕಾಳಗ

ಸಂಪಾದಕ :
ಕೆ. ಭುಜಬಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ
ಸಂಟ್ರಲ್ ಜೈನ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರೇರಿ
ಆರಾ

ಮುನ್ನುಡಿ

‘ಕಾಮನ ಕಾಳಗ’ವೆಂಬ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ತಾಳೆಯೋಲೆಯ ಪ್ರತಿ ಆರಾ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಜೈನ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರೇರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪ್ರತಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲವು ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಕಾರವನ್ನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ ಬರೆದಿದೆ. ಲೇಖಕನ ಪ್ರಮಾದ ದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ತಪ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿದ್ದುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿದ್ದಿ ಇಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದೆ.

ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇರುವ ಕಾರಣಗಳೆರಡು: ಇದು ನಾಗಚಂದ್ರನಿಂದ ರಚಿತವಾದುದೆಂದು ಈ ಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಮೊದಲನೆಯದು; ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತು ಅಪೂರ್ವವಾಗಿರುವುದು ಎರಡನೆಯದು.

ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ‘ನಾಗಚಂದ್ರ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದವರು ಇಬ್ಬರೆಂದು ಕವಿಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಂಪೂಕವಿಯಾಗಿ ‘ಅಭಿನವಪಂಪ’ನೆಂದು ಬಿರುದಿದ್ದ ನಾಗಚಂದ್ರ; ಎರಡನೆಯವನು ‘ಜಿನಮುನಿತನಯ’ವನ್ನು ಬರೆದ ನೂತ್ನ (ವಿಷುತ) ನಾಗಚಂದ್ರ. ಪ್ರಕೃತ ಗ್ರಂಥವು ಭಾಮಿನೀ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೂ ನಡುಗನ್ನಡವನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ಒರೆದಾತನು ಸುಮಾರು ೧೧೦೦ರಲ್ಲಿದ್ದ ಮೊದಲನೆಯ ನಾಗಚಂದ್ರನಾಗಿದ್ದಿರಲಾರನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ‘ಜಿನಮುನಿತನಯ’ದ ಭಾಷೆಯಾದರೂ ನಡುಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಮೀಪತರವಾಗಿದೆ; ಅದನ್ನು ಬರೆದ ನೂತ್ನ ನಾಗಚಂದ್ರನು ಸುಮಾರು ೧೬೫೦ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದು ಊಹಿಸಿದೆ. ‘ಕಾಮನ ಕಾಳಗ’ವನ್ನೂ ಅವನೇ ಬರೆದಿರಬಹುದೆ? ಇದನ್ನು ಬರೆದ ನಾಗಚಂದ್ರನೇ ಬೇರೊಬ್ಬನಿರಬಹುದೋ? ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ನಾಗಚಂದ್ರ ವಿಷಯಕವಾಗಿರುವ ಸಮಸ್ಯಾಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಏನೂ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಆ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಜಟಿಲತರವಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ‘ಕಾಮನ ಕಾಳಗ’ದ ಭಾಷೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಅಕಾರ ಪ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ರೇಫವನ್ನೂ, ರೇಫಪ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಅಕಾರವನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಸಿಲ್ಲ; ೧೭ನೆಯ ಪದ್ಯದ ಆಯ್ದನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಯ ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂದೇಹವಿದೆ. ಇದರಿಂದ

ಈ ಗ್ರಂಥ ತೀರ ಆಧುನಿಕವಲ್ಲವೆಂದೂ ಐಕಾರವು ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು.

ತೀರ್ಥಂಕರರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮನು ಬಂದು ಅವರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಭಂಗಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಕಥಾನಕ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುಡಿಸಿದ್ದ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥನಿಗೆ ಮೇಘಮಾಲೆಯೆಂಬೊಬ್ಬ ಅಸುರನು ಬಂದು ಉಪಸರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಂತೆ ಕಥೆಯಿದೆ. ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಫಲನಾದ ಮೇಘಮಾಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಶರಣಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದನಂತೆ. ಪ್ರಕೃತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಮನು ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ಕಥೆಗಳಿಗೂ ಇಷ್ಟಮಾತ್ರ ಸಾದೃಶ್ಯವಿದೆ. ಬುದ್ಧನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತಪೋಭಂಗವೆಸಗುವ ಕಥೆ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ 'ಕಾಮನ ಕಾಳಗ'ದ ವಸ್ತು ಸಂಗೃಹೀತವಾಗಿರಬಹುದೆ? ಪರಿವಾರಸಹಿತನಾಗಿ ಕಾಮನು ಬಂದು ಆದಿನಾಥನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ವಿಘಾತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸೋತುಹೋದದ್ದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕಥೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅವೂರ್ವವಾಗಿದೆ.

ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ನಿಜವಾಗಿ "ಕಾಲಿಡಲು ತೆರಪಿಲ್ಲ"ದಂತಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಕಾಮನ ಕಾಳಗ'ದಂತಿರುವ ಲಘುಕಾವ್ಯಗಳು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಲು ಕಡಿಮೆ. ಇದೂ ಒಂದು ಕಾರಣ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ. ಕವಿ ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಗ್ರಿ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ಕವಿತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೆಚ್ಚಿ ಹಿಗ್ಗಬಹುದಾದ ಗುಣ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಇಲ್ಲ. ರಸಿಕರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ, ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಪಾರಣೆ. ಕೆಲವರಿಗಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಬಹುದಲ್ಲ.

ಸಂಪಾದಕ.

ಕಾಮನ ಕಾಳಗ

ಮೂಱು ಲೋಕದೊಳಧಿಕಶಿಲ್ಪರ

ಗಾಱುಮಾಡಿದೆನೆಂದು ಕಾಮನು

ಮಾಱು ಬರಲವಘಟಿಸಿ ಗೆಲಿದನು ಅರ್ಹ ಪರಮೇಶ || ಪಲ್ಲವಿ ||

ಅ[ರುಹ] ಸಿದ್ಧಾಚಾರ್ಯಪಾಠ್ಯರ

ಪರಮಸಾಧುಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿ

ನಿರುತಮತಿಸೂರಿಗಳು ಸುಜನರು ಪಾತಪರಿಣತರು |

ಪರಮಮನುಮುನಿ ವರಕವೀಂದ್ರರು

ತರಳನೆನ್ನೆಯ ತೊಡಕು ನುಡಿಯನು

ಕರುಣದಿಂದಲೆ ತಿದ್ದಿಯುದ್ಧರಿಸುವುದು ಸತ್ಕೃತಿಯು

|| ೧ ||

ಶ್ರೀಮುಕುತಿಯರಸನನು ವಿಮಲ-

ಸ್ತೋಮನಮಿ (ತ) ಸುಚರಣಕಮಲನು

ಸೋಮ ಇನಸಸಿಕೋಟಿ ಸನ್ನಿಭ ತ್ರಿಜಗಪಾವನನು |

ಕಾಮಹರ ದುರಿತಾರಿಮದನಿ-

ನಾರ್ ಮನಕ್ಕ ಯನಮಳಚೆನುಮಯ

ಪ್ರೇಮದಿಂ ಸಲಹುವುದು ಭವ್ಯರನರ್ಹ ಪರಮೇಶ

|| ೨ ||

ಮುಕ್ತಿವರ ಶೃಂಗಾರಿ ಭೂತಳದೊ-

ಳತ್ಯಧಿಕಕಾರುಣ್ಯವಿರದಿ ಸಂಹಾ-

ರಕ್ಕೆ ಖಚಮುತ್ಪದ ಭೀಭತ್ಸೂ | (?)

ತತ್ತಕರ್ಮ[ದ] ರಾದ್ರಸ್ಮರಭಯ

ವೆತ್ತ ಹಾಸ್ಯವು ನಗ್ನ ಶಾಂತತಿ-

ಯುಕ್ತ ಶ್ರೀಯದ್ಭುತವು ನವರಸ ಅರ್ಹರಕ್ಷೆ ವುದು

|| ೩ ||

ಕೇಳಿ ಭವ್ಯಜನಂಗಳೊಲಿದಿದ

ಕೇಳಿ ಕೇವಲಜ್ಞಾನದುದಯವ

ಕೇಳಿ ಸ್ವರ್ಗ ಪವರ್ಗದಿರವನ ಶ್ರೀದಯ ಕೇಳಿಯನು |

ಕೇಳಿ ಪುಣ್ಯದ ಬೆಳೆಯ ರಾಶಿಯ
 ಕೇಳಿ ಕಲ್ಪದ್ರುಮದ ಫಲವನು
 ಕೇಳಿ ಮುಕ್ತೀಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಯ ಧರ್ಮದ ಸ್ತುತಿಯ

|| ೪ ||

ಹರನ ಶಿರವೇಷುಡಳು ಗಂಗೆಯು
 ಹರಿಯುರದೊಳೊಣಗಿದಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು
 ಹಿರಿಯಬ್ರಹ್ಮ (ನು) ತ (ನ್ನ) ಮಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದನು ಮನವ |
 ಸುರರು ಮೊದಲಾದಖಿಲ ದಿವಿಜರು
 ತರುಣಿಯರ ನಟ್ಟನಿಗರಾದರು
 ಅರುಹನನು ಪರಿಭವಕೆ ತಹೆನೆಂದೆನುತ ರತಿಪತಿಯು

|| ೫ ||

ಹಲವು ತಾಪಸರುಗ್ರಹಲಸದೆ
 ಭಲದೊಳಗೆ ಕಲಿಯೆಸಿದನು ಗಡ
 ಅಲಗಿನಂಬುಗಳಿಣಿಯಲಮ್ಮವು ವಜ್ರದೇಹಿಗಳ |
 ಬಲಯುತನು ತಾನಾಗಿ ಲೋಕದ
 ನೆಲೆಯ ಮಿಾಣಿದೆನೆಂಬ ಅರ್ಹನ
 ಲಲನೆಯರ ಸಮ್ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರಕೆ ನಿಲುಕಿಸುವೆನೆಂದಾ

|| ೬ ||

ನೆರಹಿದನು ದಶವಿಧದ ಬಲವನು
 ಕರಣಿಕರ ಕಾಮುಕರ ತತ್ವದ
 ಪರಿಣತರ ಶೃಂಗಾರ ಭಾರದ ಕಲೆಯ ಕೌಶಲರ |
 ಗರುವಿಕೆಯ ಗಾಢಿಕೆಯ ಪ್ರಾಥಿಯ
 ಸರಸ ಜಾಣಿನ ವಿಗಡದೇಹದ
 ದುರುಳ ನಿರ್ಲಜ್ಜರನು ಬೆರಸಿದನೊಲಿದು ರತಿಪತಿಯು

|| ೭ ||

ಅಷ್ಟಮದವೆಂದೆಂಬ ಗಜವನು
 ದುಷ್ಟಸಪ್ತವ್ಯಸನ ಕುದುರೆಯ
 ಕಟ್ಟಳೆಯಿಲಿ ಕವಿವ ನಾಯಕ ಸೇನೆ ಷಡುರಥರ |
 ಇಷ್ಟಪಂಚೇಂದ್ರಿಯದ ಬಲುಮೊನೆ
 ತಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಕಷಾಯ ನಾಯಕ
 ರೊಟ್ಟಜಿಯರೊದಗುವ ಪದಾತಿಯ ಮೂಢ ವ್ರತಭಟರ

|| ೮ ||

ಉತ್ತಮದ ಪೊಂಬಟ್ಟಿಯುಡುಗೆಯ
ಕಸ್ತೂರಿಯ ಕರ್ದಮದ ತಿಲಕದ
ಮುತ್ತಿನೆಕ್ಕಾವಳಿಯ ತಿಸರದ ಕರ್ಣಕುಂಡಲದ |
ಹಸ್ತಕಂಕಣ ಕಡೆಹ ಮುದ್ರೆಯ
ವಿಸ್ತರದ ಬಾಪುರಿಯ ತೊಡರಿನ
ಚಿತ್ತಜನು ಕೈಗೆಯಿದು ಬಂದನು ರತಿಯ ಗಡಣದಲಿ

|| ೯ ||

ಸಾಂವರಾಧಿಗಳ ಖಲದಲಿ (?)
ಕಾಮ ಸೈನ್ಯವ ಕೆರಳಿಸಿಬಿಟ್ಟನು
ಮಾಮರದ ತಳಿರುಗಳ ತಂಪಿನ ಸೊಂಪು ಸೊಗಯಿಸಲು |
ಪ್ರೇಮದಿಂದೈತರೆ ವಸಂತನು
ತಾಮರಸ ಮೊದಲಾದ ಕುಸುಮದ
ಲಾ ಮಹಾವಿಭವದಲಿ ಬಂದಿದಿಗೊಂಡ ರತಿಪತಿಯ

|| ೧೦ ||

ಎಳದಳಿರ ಪಲ್ಲವದ ಸತ್ತಿಗೆ
ಹೊಳೆವ ಹೊಂಬಾಳೆಗಳ ಚಾಮರ
ನುಳಿವ ಕೆಂದಳಿರೋಳಿ ಆರತಿಯಂತೆ ಬೆಳಗುತಿರೆ |
ಬಳಿವಿಡಿದು ವನಬಳಗದೇವಿಯ
ವಿಳಯದಲಿ ತುಲುಗಿರ್ದ ಫಲವನು
ಅಳವಡಿಸಿ ಅಂಗಜಗೆ ಮುಂಗಾಣಿಕೆಯನೀವಂತೆ

|| ೧೧ ||

ನಾಳಿಕೇರದೊಳಮೃತಕಳಸವ
ಮೇಳಯಿಸಿ ಪನಸಗಳ ಕಂಬಿಯ
ಬಾಳೆಗಳ ತನಿವಣ್ಣ ನದ್ದೊಟ್ಟುಬೋನಗುಡಿಕೆಗಳ |
ನೀಳಿ ಸುರಿವಿಕ್ಕುಗಳ ಧಾರೆಯ
ದಾಳಿಬದ ಖರ್ಜುರದ ತನಿರಸ
ಪಾಳಯಕೆ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯಿಟ್ಟಂತಿರಲು ತಿಳಿಗೊಳನು

|| ೧೨ ||

ಕೋಕಿಳದ ಧ್ವನಿ ವಾಡ್ಯವಾಗಲು
ಕೇಕಿಗಳ ಗತಿ ನೃತ್ಯವಾಗಲು
ಝೇಂಕರಿಸುತಿಹ ಮಧುಕರಂಗಳ ನಾದ ವೀಣೆಗಳ |

ವಾಕುಪಟುತರದಿಂದ ಗಿಳಿಗಳ
ನೇಕ ಬಿರುದಾವಳಿಯ ವೊಗಳಲು
ನೂಕಿದನು ತ್ಯಾಗವನು ಭೂರುಹವೆಂಟದಿಕ್ಕಿ ನಲಿ (?)

|| ೧೩ ||

ಕಪ್ಪುರದ ಕುಂಕುಮದ ಗಂಧದ
ಲೆಪ್ಪದಂತಿರೆ ಪೂಸಿ ಮನಕಿನಿ
ದಪ್ಪ ತೈಲಾದಿಗಳ ಪೂಗದ ಭಾಗ ಬಿಳಿಯೆಲೆಯ |
ಪುಷ್ಪಬೀಸಣಿಗೆಯಲಿ ತೀತಳ
ಮಪ್ಪ ಪನ್ನೀರುಗಳ ಪಸರದ-
ಲೊಪ್ಪಿದನು ಮನುಮುಢನು ನಾಟ್ಯವಸಂತ ಕೇಳಿಯಲಿ

|| ೧೪ ||

ಕೀಲಣದ ಮಣಿಗಣದ ಪೀಠದ
ಸಾಲು ಸಾವಂತಾದಿ ಪರಿಜನ
ದೋಲಗದೊಳ್ಳೊಪ್ಪಿರಲು ಮನ್ಮಥ ರಾಜವಿಭವದಲಿ |
ಮೇಳಯಿಸಿದೊಪ್ಪವನು ನೋಡಲು
ಕೀಳಲಿದೆನೆ ನಟ್ಟ ನಯನಕೆ
ಹಾಳಿಯಿಲ್ಲದೆ ನೋಲದವರಾರಿನ್ನು ಲೋಕದಲಿ

|| ೧೫ ||

ಮದಗಜವ ಪದಗತಿಯಲಿಳಿಸುತ
ತೊದಳಿಸುತ ಕೇಸರಿಯ ನಡುವಿಗೆ
ಬೆದಣಿಸುತ ಕುಚದೊಳು ಚಕೋರಿಯ ವನಜಮುಖದೊಳಗೆ |
ಪದುಳಿಸುತ ಬಾಲೇಂದುವನು ಮಿಗೆ
ತೊದಳಿಸುತಲರಗಿನಿಯ ಸುಡಿಯೊಳು
ಸುದತಿಯರು ಮಾರಂಗೆ ಪಡಿಬಲವಾಗಿ ರತಿಯೊಡನೆ

|| ೧೬ ||

ಪರಿಮಳವನಂಗದಲಿ ಬೆಳೆದರೊ
ವರಮಣಿಯನನಯವದಿ ಪಡೆದರೊ
ಪರುಷದೊರೆಲಾವಣ್ಣ ರಾಶಿಯನುಯ್ಯಲವರಚಿಸಿದರೋ (?) |
ನೆರೆದು ನೋಡುವ ನೋಟಕರುಸಿ-
ದೊರೆಯೊಳಗೆ ತೇಕಾಡುತ್ತಿದರು
ತರುಣಿಯರ ದುರುಹಾವಭಾವವಿಲಾಸವಿಭ್ರಮಕೆ

|| ೧೭ ||

ಹೆಣ್ಣಿನೊಸಲು ನಿಣುಗುರುಳು ವುರ್ವಿನ
ಮಿಣುಪ ಪಂಕಜ ಮುಗುಳ ನಾಸಿಕ
ಕಿಣುನಗೆಯು ತೆಳುಗದಸಿನಧರಚ್ಛವಿಯುರುಣಯವು |
ಮೆಣುವ ದಾಳಿಬದಂತ ಪಂಕ್ತಿಯ
ಯುಣುವ ಕಳಸದ ಸ್ತನದ ಬಾಸೆಯ
ಪೊಣಿನಿತಂಬದ ಜಂಘೆಯಂಘ್ರಿಯ ರಂಭದಳದಳಿರ

|| ೧೮ ||

ಉತ್ತಮದ ನಿಣುಯುಡಿಗೆ ತಿಲಕದ
ಮುತ್ತು ಬೈತಲೆ ಬಾಳ ಸೂಸಕ
ವಿಸ್ತರದ ಕರ್ಣಾಭರಣ ಕೇಯೂರಹಾರದಲಿ |
ಸುತ್ತಿದೇಕಾವಳಿಯ ತಿಸದ
ಮೊತ್ತ ನವಗ್ರಹದಂತೆ ಸತಿಯರು
ಚಿತ್ತಜಗೆ ಬಲವಾಗಿ ಬಂದರು ರತಿಯ ಗಡಣದಲಿ

|| ೧೯ ||

ತೋರಮೊಲೆಗಳು ತೆಕ್ಕೆವರಿಗೆಯು
ಭಾರಣೆಯ ಕುಸಿವನಿಯ ನಡುವಿನ
ಸೂರಿಗೆಯ ನಳತೋಳ ಲಾಡಿಯ ನಖದಡಾಯುಧದ |
ಚಾರುತರ ಬಲುಬಿಲ್ಲ ವುರ್ವಿನ
ಧಾರೆಯಲಗಿನ ಕಣ್ಣು ನೋಟದ
ನಾರಿಯರು ಕಾಮಂಗೆ ಕೈದಿನ ಕಲಿಗಳೆಂಬಂತೆ

|| ೨೦ ||

ಭೂಮಿಬಲದಧಿದೇವತೆಯೊ ಮೇಣ್
ಸಾಮರದ ಜಯಯೋಗಿನಿಯೊ ಮಿಗೆ
ಕಾಮನಾರಾಧಿಸುವ ಕೈದಿನ ಚೆಂಡಿಕೆಯೊ ಮೇಣು |
ಕಾಮಿತಾರ್ಥವನೀವ ವರದಭಿ-
ಮಾನದೇವತೆಯೋ ಶೃಂಗಾರದಾ-
ನೀಮೇಣಿ(?)ಯೆಂಬಂತಾಯ್ತು ಸತಿಯರ ಸಂಭ್ರಮದ ಬರವು

|| ೨೧ ||

ಪರಿಮಳದ ತೆಕ್ಕೆಯಲಿ ಮರುತಗೆ
ಚರಿಸಲಿದೆಂಬಂತಿರಾದುದು
ತರುಣಿಯರ ಭೂಷಣದ ಮೈಗಾಂತಿಯೊಳು ರವಿಕಿರಣ |

ತೆರಳುತದೆ ಯೆಂಬಂತಿರಾದುದು
 ಚರಣಪದಗತಿಯೊಳಗೆ ಧರಣಿಯು
 ಸರಿದುದೆಂಬಂತಾಯ್ತು ನೋಡುವ ನೋಟಕರ ಮನಕೆ

|| ೨೨ ||

ಹಸ್ತಿನಿಯು ಚಿತ್ತಿನಿಯು ಪದ್ಮಿನಿ
 ಮತ್ತೆ ಶಂಖಿನಿ ಜಾತಿ ಜಾರೆಯು
 ರುತ್ತಮದ ಸೌಗಂಧಸಾರದ ಮುಗ್ಧಭಾವದಲಿ |
 ತತ್ತ ಮೈದೊಡಿಗೆಗಳ ರತ್ನದ
 ಲತ್ಯಧಿಕ ಸೌರೂಪ ಮೆಚೆಯಲು
 ಭಿತ್ತಿಯೊಳಗಣ ಚಿತ್ರವಾದರು ನೋಳ್ವ ನೋಟಕರು

|| ೨೩ ||

ತೋಳ ಕಕ್ಷ ಗಳುರುಕುಚಂಗಳ
 ಯೇಳಿಗೆಯ ತೆಳುವಸುತಿ ಬಾಸೆಯು.
 ಡಾಳಿಸುವ ಕದವುಗಳ ನಗೆಮೊಗ ನಯನ ನಾಸಿಕದ |
 ಮೇಳಯಿಸಿದೊಪ್ಪವನು ನೋಡಲು
 ಕೀಳಲರಿದನೆ ನಟ್ಟನಯನಕೆ
 ಹಾಳೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸೋಲದವರಾರಿನ್ನು ಲೋಕದಲಿ

|| ೨೪ ||

ಸುರನರೋರಗರದಟವೀರರ
 ಧುರದೊಳಗೆ ಮುಂಗೆಲ್ಲ ಕಾಮನು
 ಬರಿದಿಗೆತ್ತಿದ ಧ್ವಜಮೆನಲು ನಾರಿಯರ ನಯನಾಂಶು |
 ಪರಿದವಾಕಾಶದಲಿ ಭಿತ್ತಿಯ
 ಹೊರೆಯೊಳಗೆ ಚಿತ್ರವನು ಬರೆದರೊ
 ವಿರಚಿಸುವರಾರಿನ್ನು ಅಂಗನೆಯರ ವಿಕಾರವನು

|| ೨೫ ||

ಹುಸಿನುಸುಳುವನ್ಯಾಯವಾಟಿಡಿ
 ದೆಸೆಗೆಡಿಸುತಿಹ ಕಾಮಕ್ರೋಧವು
 ಮಸಗಿಹ ಮಾಯಾದಿಮೋಹವು (?) ಲೋಭವಂಚನೆಯು |
 ಪಸರಿಸುವ ಮದರಾಗದ್ವೇಷವು
 ವ್ಯಸನ ಮೊದಲಾದಖಿಲದುರ್ನಯ
 ಸಸಿಮುಖಿಯರೊಡಗೂಡಿ ವಿಷಮಾಯುಧಗೆ ಬಲವಾಗಿ

|| ೨೬ ||

ಅಸುರಗಣರಾಕ್ಷ ಸ ನಿಶಾಚರ
ಮಿಸುಪವ್ಯಂತರ ದುರುಪಿಶಾಚರ
ಅಸಮಯದ ಗಂಧರ್ವಭೂತಮೆ ಮರುಳಮೊತ್ತಗಳು |
ವಸುಧೆಮಾನಿನಿ ಮಾರಿ ಭೈರವಿ
ಮಸಣಿದುರ್ಗಿಯು ಕಾಳಿ ಚಾಮುಂಡಿ
ವಿಷಮಾಯುಧನೊಡಗೂಡಿ ಬಂದರು ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯಲಿ (?) || ೨೭ ||

ಜ್ಞಾನದರುಶನವರಣಿಯವು ಮಿಗೆ
ತಾನಧಿಕವೇದನಿಯು ಮೋಹಿನಿ
ದೀನದಾಯುಷನಾಮಗೋತ್ರವದಂತರಾಯಿಗಳು |
ಮಾನಭಂಗದ ಬವರ ತವಗೆನು
ತಾನುಮತಿಯಲಿ ಬಂಧು ನಿಂದರ
ದೇಸನೆಂಬೆನು ನೂಲಿನಾಲ್ವತ್ತೆಂಟು ನಾಯಕರು || ೨೮ ||

ಮಾಯಮೋಹಾದಿಗಳು ಕಾಮಗೆ
ಯಾಯತದ ಬಲವಂತರಾಗಿರೆ
ವಾಯದೆಹಿಕದ ಮಂತ್ರಿಮನ್ಮಥನು (?) ವೆಂದೆನಲು |
ದಾಯದೊದವಿನ ಸೇನೆ ದುರ್ಗಣ
ನಾಯಕರು ಕ್ರೋಧಾದಿಪರಿಜನ
ರಾಯತನ ವೆಗ್ಗೆ ಳಿಸಿತಖಿಳೇಂದ್ರಿಯದ ಪಡಿಬಲದಿ || ೨೯ ||

ಎತ್ತಿ ನಡೆದನು ಸಕಲಬಲದಲಿ
ಪೃಥ್ವಿಯೆಡನಿಲ್ಲೆಂಬ ತೆಹಿನಲಿ
ಹತ್ತುದೆಸೆಯಲಿ ಮೋಹರಿಸಿ ದಳಪತಿಗಳೊಗ್ಗಿನಲಿ |
ಸತ್ತಿಗಿಯ ಸಾಲುಗಳೊಳಂಬರ
ಕೆತ್ತಿದನೆ ಚಾಮರಪತಾಕೆಯು
ಚಿತ್ತಜನು ಬಂದರ್ಹನ ತಪೋವನವ ಮುತ್ತಿದನು || ೩೦ ||

ಕೆಣಕುವಡೆ ಬರಲರ್ಹ ನಮ್ಮೊಳು
ಹೊಣಕೆಗಿದಿರಹನಲ್ಲ ಮಿಕ್ಕಿನ
ಅಣಿವಾದಿಗಳೆಂಬಷ್ಟಗುಣದೈಶ್ವರ್ಯ ಬಲಯುತರು |

ಅಣೆದು ಸನ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರೆ
 ತ್ರಿಣಯ ಹಿರಿಯಲದೋಡೆ ಮಿಕ್ಕಿನ
 ತೃಣಕೆ ಕಡೆಯಹಸೆಂದು ಸಾಪುದವಲ್ಲಿ ಕಹಳೆಗಳು

|| ೩೧ ||

ಅತಿಜಿಶೇಂದ್ರಿಯರೆಂಬ ತಪದೊಂ-
 ದತಿಶಯದ ಸಂನ್ಯಾಸಯೋಗದ
 ವ್ರತಚುತಗುಣಶೀಲ ಸತ್ಯಾಚಾರವೆಂಬಿನಿತು |
 ಸತಿಯರಾಗೋಪಾಂಗದಿರಲಿ
 ಧೃತಿಗೆಡದೆ ಅರೆಘಳಿಗೆ ನಿಂದರೆ
 ವ್ರತಿಯಹಿರಿ ನೀವೆಂದು ಸಾಪುದವಲ್ಲಿ ಕಹಳೆಗಳು

|| ೩೨ ||

ಇನಿತು ಶೌರ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೀತನು
 ನನೆಗಣೆಯಲೆಚ್ಚಾಡಿ ಲೋಕಕೆ
 ಘನತೆಯಹ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ನೆಹು ಗೆಲಿದನಹುದೆನುತ |
 ಮನದೊಳಗೆ ನಗೆವೆರಸಿ ಅರ್ಹನು
 ಮನಸಿಜನ ಉದ್ರೇಕ ಲೋಕವ
 ಬಿಡುಗುಮಾಡಿಯೆ ಕಡಿಸುವೆನು ಎಂದೆನುತಲೀಕ್ಸಿ ಸುತ

|| ೩೩ ||

ಹೆಣ್ಣು ಬಲದಲಿ ಗೆಲುವ ಕಾಮನ
 ತಿಣ್ಣು ವನು ನೆಹು ಮುಣುವೆನೆನುತವೆ
 ಹಣ್ಣಿ ದನು ಸಂಯಮದ ಬಲದಲಿ ಸಕಲಸೈನಿಕವ |
 ಪುಣ್ಯಕೋದಂಡವನು ಪಿಡಿದನು
 ತಣ್ಣಿ ತೆನೆ ಸಂಜಿಯನೆ ಸಿಕ್ಕಿದ
 ಬಣ್ಣ ಗೆಡಿಸಿದ ಕಾಮುಕರ ತಪವಿಲ್ಲ ಜೀವಡೆದ

|| ೩೪ ||

ಒಂದೆರಡು ಮೂಟೆನಿಪ ನಾಲ್ಕುಟೊಂ-
 ಳೊಂದಿದ್ದೈದಾಪೀಳು ಎಂಟು
 ಮುಂದೆ ನವದಶ ಏಕಾದಶದ್ವಾದಶತ್ರಯೋದಶದ |
 ಸಂದಶತದ್ವಾದಶ ಪೂರ್ವಗುಣಗ-
 ಳೊಂದಿ ಉಗ್ರೋಗ್ರತಾಪಸ-
 ವೃಂದವೆಸೆದು ಅರ್ಹಪರಮೇಶ್ವರನ ಸೇನೆಯಲಿ (?)

|| ೩೫ ||

ಗಣಧರರು ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಗಳು
ಗಣನೆಯಿಲ್ಲದ ಗುಣದ ಕಣಿಗಳು
ಅಣುವಿಗಣು ಗುರುವಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿಹ ಬಲಯುತರು |

* * * *
* * * *
* * * *

|| ೩೬ ||

ಯಮುನಿಯಮ ಮೊದಲಾದ ಸಂಯಮ
ವಿಮಲಜ್ಞಾನಯೋಗದ
ಸಮಿತಿ ಸಂಹಿತಿ ಸತ್ವಸಾರದ ಸಿದ್ಧಾಂತ | (?)
ಸಮುಚಿತವ್ರತ ಶೀಲಗುಣಗಳು
ಸಮತೆ ಮೊದಲಾದಖಿಲ ಶಾಸ್ತ್ರದಿ
ಸಮರಕಸುವಾಯಿತ್ತು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸೇನೆಯಲಿ

|| ೩೭ ||

ತತ್ವ (ಮಿಪ್ಪ)ತ್ತೇಳು ವಿಣಾಹದ
ಅತ್ಯಧಿಕ ಬಲಯುತರದೊಂದೆಸೆ
ಛತ್ತಿಸಾಗಮಗುಣದ ನಿಪುಣರದೊಂದು ದೆಸೆಯೊಗೆ |
ಅತ್ಯಧಿಕ ವ್ರತ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗ-
ಳುತ್ತಮುಕ್ತ ಮೆಯಾದಿಯಾಗಿರ-
ಲುತ್ತರೋತ್ತರ ಸಿದ್ಧ ರೊದಗಿದರೊಂದು ದೆಸೆಯೊಗೆ

|| ೩೮ ||

ಸುರರು ವಿದ್ಯಾಧರರು ಯಕ್ಷರು
ನಿರುತಜ್ಯೋತಿಷ್ಕರು ಸದಕ್ಷರು
ಸುರಪಮೊದಲಾದಖಿಲದಿಕ್ಕುಪಾಲಕರು ಕಿನ್ನರರು |
ವರಲಕುಮಿ ಜಯಕೀರ್ತಿಧೃತಿಮತಿ-
ಪರಮ ಷೋಡಶ ವಿದ್ಯದೇವಿಯ-
ರಿಲು ಮುಕ್ತಿವರನ ಸೇನೆಗೆ [ನರದ] ಬಲವಾಗಿ

|| ೩೯ ||

ಘಾತಿಕರ್ಮವ ಗೆಲಿದ ಧೀರನ
ಪ್ರಾತಿಹಾರ್ಯದ ವಿಭವದೊಡೆಯನ
ಜಾತಿಜರೆಮರಣವ ಗೆಲಿದನಂತಬಲಯುತನ |

ಭೂತದಯವಾರಾಶಿಯೆನಿಸಿಯೆ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದವೆ ಜಗವ ವಾಲಿಸ
ವೀತರಾಗನ ಶೋಟಿ ಬೇಡೆಂದೊಡಪುದವು ಕಹಳೆಗಳು

|| ೪೦ ||

ಅಮರವಂಧ್ಯನ ಶೋಟಿ ಬೇಡವೊ
ಸಮರದೂರನ ಶೋಟಿ ಬೇಡವೊ
ಯಮನ ಮೃತ್ಯುವ ಗೆಲಿದ ಧೀರನ ಶೋಟಿ ಬೇಡಲವೋ |
ಕುಮತಗಿರಿವರ ವಜ್ರದಂಡನ
ವಿಮಲಕೇವಲಜ್ಞಾನದೊಡೆಯನ
ಸಮತೆಯುಳ್ಳನ ಶೋಟಿ ಬೇಡೆಂದೊಡಪುದವು ಕಹಳೆಗಳು

|| ೪೧ ||

ಇಂತನಂತಚತುಷ್ಟಯದ ಬಲ
ದಂತರವ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಅರ್ಹನ
ಭ್ರಾಂತಿನಿಂದವೆ ಕಾಮ ಕಲಿತನ ಮಿಕ್ಕಿ ಹಳಚಿದನು |
ಮುಂತೆನೇಪಿಂಟೆಂಬ ಜಿಲ್ಲಿನ
ದಂತರದಲೊಡ್ಡಿದನು ಸಮರವ
ತಿಂತಿಣಿಯ ತಮ ತೆರಳೆ ವೀರರ ಖಡುಗಧಾರೆಯಲಿ

|| ೪೨ ||

ಧರೆಬಿರಿಯಲಳ್ಳಿಪವ ನಿಸ್ಸಾಳ
ಮೊರೆವ ಭೇರಿಯೊಳೊಡೆದುವಂ-
ಬರ ಮುರಜಸಡೆ ಧಕ್ಕೆಗಳ ಧ್ವನಿಯಲಿ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗೆಡೆ |
ನೆರೆದ ವೀರರ ಬೊಬ್ಬೆಯಬ್ಬರ
ಬಿರಿದನೊಡುವ ಕಹಳೆಯುಗ್ಗಡ
ದುರವಣಿಗೆ ಕೈಮಿಕ್ಕು ಕಲಿಯೇಪುದನು ಮನಸಿಜನು

|| ೪೩ ||

ತಾವರೆಯ ತಂತುವಿನ ನಾರಿಯ
ನೀವಿ ಕಬ್ಬಿನ ಜಿಲ್ಲನೇಪಿಸಿ
ಹೂವಿನಂಬನು ಹೊಗರುಗಣೆಯನು ಸುರಿದ ಮನುಮಥನು |
ದೇವನಂಘ್ರದ್ವಯಕೆ ಯೆಪಿಗಲು
ಭಾವಜನು ಮನಗುಂದಿ ಸತಿಯರ
ಹಾವಭಾವವಿಲಾಸವಿಭ್ರಮದಿಂದ ನೊಕಿದನು

|| ೪೪ ||

ಜೋಡ ತೊಟ್ಟನು ಬಲುವ್ರತಂಗಳ
 ಜೋಡೆಯರ ನಯನಾಂಶುಧಾರೆಗೆ
 ಯಿಾಡಿಣಿಯದಿಹವೆ ಗುರು ಗೆಲಿದ ನಿಸ್ಸೃಹದ ಕುದುರೆಗಳ |
 ನೋಡಿ ನಡಸುತ ಎಡಬಲಕೆ ಹಯ
 ಪಾಡುಗಳ ತುನನಾಯುಯೋಗದಿ
 ಹೂಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸರದಿ ಸತಿಯರ ಸೂರ್ಬಲವ ಗೆಲಿದ

|| ೪೫ ||

ಮನದೊಳಗೆ ಕಡುಸೊಂದು ಕಾಮನು
 ಅನಲಬಾಣವ ಹೂಡಿ ತೆಗೆದೆಸೆ
 ತನುಮನಂಗಳ ಮುಸುಕಿ ಕಾಮಜ್ವರದ ಕಾವೇಣಿ |
 ಜವನಿಕರ ಜವಗೂಡಿ ತಾಪದ
 ತನುವುರಿಯಲಲ್ಲಾಡೆ ತ್ರೈಜಗ
 ವನಿಮಿಷಾಧಿಪನೋಡೆಯ ದಯವಾರಿಯಲಿ ನಂದಿಸಿದ

|| ೪೬ ||

ಕೆರಳಿ ಮನುಮಥನುರಗಬಾಣವ
 ಸರವ ಸುರಿಯಲು ಭೂಮಿಯಂಬರ
 ದಿರವು ಹಾವಿನ ಹಗವಿದೆಂಬಂತಾಯ್ತು ನಿಮಿಷದಲಿ |
 ಗರುಡಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ಸರವನು
 ಅರುಹಪರಮೇಶ್ವರನು ಸುರಿಯಲು
 ಉರಿದವಾಳಿತಳಕೆ ಉರಗನುರುತಗೆ ಹೊಯಿದ ತುಷದಂತೆ (?)

|| ೪೭ ||

ಸದರವಾಯಿತೆ ಯೆನುತ ಕಾಮನು
 ಮದಗಜದ ಬಾಣವನು ತೆಗೆದೆಸೆ
 ವೊದಗಿದವು ದಿಕ್ಕುಗಳೊಳಂಬರದಡಿಯ ತುಳಿಯುತಿರೆ |
 ಮದನಹರ ಕೈವಲ್ಯಜ್ಞಾನದ
 ಹೊದೆಯ ಕೇಸರಿಯಂಬ ಸುರಿಯಲು
 ಬೆದಲುತೋಡಿದವೆಂಟುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮತ್ತಗಜವ್ರಾತ

|| ೪೮ ||

ಸಪ್ತವ್ಯಸನಗಳೆಂಬ ಕುದುರೆಯ
 ನೊತ್ತಿ ನೊಕಿದ ಮರಳಿ ಮನುಮಥ
 ನೊತ್ತರಿಸೆ ತುರಗಗಳು ತೊತ್ತಳದುಳಿವುತಿರೆ ಜಗವ |

ಮುಕ್ತಿವರ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಸಬಳದ
ಲೋತ್ತಿ ನೂಕಲು ತುರಗ ಶರಳಲು
ಭಕ್ತಿಯಲಿ ಬಣ್ಣಿ ಸುತಲಮರರು ಅರ್ಹ ಶರಣಿಸುತ || ೪೯ ||

ಕಾಮ ಶರಧಿಯ ಬಾಣದಿಂದೆಸೆಯ
ಲಾ ಮಹೇಶ್ವರ ಕಂಡು ಬೇಗದಿ
ತಾ ಮಹಾತಾಪಸದ ವಡಬಾಣ್ಣಿಯಲಿ ನಿಲಿಸಿದನೂ |
ತಾಘಸದ ಕತ್ತಲೆಯ ಬಾಣದ
ವೈಮಧರಣಿಯ ಮುಸುಕಲಂಗಜ
ಸೋಮಸೂರಿಯರಿದಿರನಲಿ ತೆರಳಿಸಿದ ಚೆನುಮಯನೂ || ೫೦ ||

ಸಾಹಸದಲೊಡೊತ್ತಿ ಕಾಮನು
ಮೋಹರದ ಮುಗುಕಂಬ ಸುರಿಯಲು
ಕಾಹುರದ ವೈರಾಗ್ಯದಂಬಿನಲಾ ಧ್ವನಿಯ ನಿಲಿಸಿದನು |
ಊಹೆ ಕೆಟ್ಟಂಗಜನು ಮರಳಿದ
ಮೋಹರಕೆ ಯಿದಿರಾಗಿ ಸತಿಯರು
ಬಾಹಿರಂಗದ ಒಳಕೆಯಲಿ ಕೆಣಕಿದರು ಮುನಿವರರಾ || ೫೧ ||

ಯತಿಗಳಿಗೆ ಅಲಗಣೆಯ ತೋಟುತ
ಬ್ರತಿಗಳಿಗೆ ಬಳಿನೇಣನಿಕ್ಕುತ
ಅತಿಶಯದ ಯೋಗಿಗಳ ಮುನಿಗಳ ಬಿರಳನೇಳಿಸುತಾ |
ಅತುಳತಾಪಸರ ಚಿತ್ತದ
ಧೃತಿಯ ಬೆಂಡೇಳಿಸುತ ಕಾಮನು
ರಥಕೆ ಕಾಲಾಳೆನಿಸಿ ಕವಿದರು ಮುನಿಗಳಿದಿರನಲಿ || ೫೨ ||

ಹುಸಿನಗೆಯ ನಸುನೋಟ ಸನ್ನೆಯೊ
ಳೆಸೆವ ಚದುರಿನ ಮೋಹ ಮೃದುನುಡಿ
ಪಸರಿಸುವ ಲಲ್ಲಿ ಗಳ ಜಲ್ಲದ ಕೈದುಗಾತಿಯರು |
ದೆಸೆಗೆಡಿಸುವಂತೆಯ್ದೆ ನಿಂತರು
ವಿಷರುಹನ ಸಖನಿದಿರೆ ತಮದೊ-
ಡ್ಡೆ ಸಕದಂತಿರೆ ಮುಖಯೆ ಮುನಿಗಳು ಮೋನಚಕ್ರದಲಿ || ೫೩ ||

ಉಡುವೊಡಾದುದು ದಿಕ್ಕು ದೇಹಕೆ
ತೊಡುವೊಡಾದುದು ಮಲಿನಭೂಷಣ
ವೊಡಲಿಗುಣಲಾದುದು ಹಲವು ಕಾಲದಲಿ | (?)

ಮಡದಿಯರ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಸಲ್ಲದೆ
ಅಡವಿಯೊಳಗೆ ಅನಾಥನಾಗಿಹೆ
ತೊಡಕಿದೈ ತೋಟಿಯನು ಯೆನ್ನೊಡನೆಂದ ರತಿಪತಿಯೊ

|| ೫೪ ||

ಕುಲಛಲದ ಅಭಿಮಾನಕೀರ್ತಿಯ
ನೆಲೆಯ ನೀಗಿದೆ ಮನದ ಬಯಕೆಗೆ
ಹಲವು ವರ್ಣವ ಚರಿಸಿ ಲಜ್ಜೆಗೆ ಸೆಜ್ಜೆಯಾಗಿದೆ |
ಹೊಲಬುಗೆಡಿಸಿದೆ ಮೂಱುಲೋಕದ

ಬಲುಭಟರನೆಂಬಗ್ಗ ಳಿಕೆಯಲಿ
ಉಲಿಯದಿರು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಎಂದರು ಸಕಲಮುನಿವರರು

|| ೫೫ ||

ಆಸುರದ ಕೋಪದಲಿ ಕಾಮನು
ಸೂಸಿದನು ವಸಿಕರಣದಂಬನು
ಸಾಸಿರಕೆ ಲಕ್ಷವನು ಕೋಟಿಗಳೆಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯಲಿ |
ಈಸುರನ ಕಂಡಾಗ ಕಡೆದನು

ಬೇಸಟಿ ಅವಶ್ಯಬಾಣದಿ
ಸಾಸಿರಕೆ ಲಕ್ಷವನು ಕೋಟಿಗೆ ನಿರ್ಬುದವದೆಂದೆನಲು

|| ೫೬ ||

ಕಡುಮುಳಿದು ಮನುಮಥನು
ಅಡಹಡಿಸಿ ಪಾಶದಲಿ ಕಟ್ಟಲು
ಜಿಡಗಿನಲಿ ರತಿವೆರಸಿ ಬರೆ ಕಂಡಾ ಮಹೇಶ್ವರನು |

ಝಡಿದು ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನೆಖಡ್ಗದಿ
ಹೊಡೆದನಾ ಪಾಶವನು ರಥವನು
ಹುಡಿಹುಡಿಯ ಮಾಡಿದೊಡೆ ಮನುಮಥ, ವಿರಥನಾಗಿದೆ

|| ೫೭ ||

ಆಕರುಷಣದ ಮೋಹವಶ್ಯದ
ನೇಕ ವಿದ್ವೇಷಣದ ಸ್ತಂಭನ
ನೂಕಿದವು ಉಚ್ಛಾಟನದ ಮಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯಲಿ | (?)

ಲೋಕಮೂಱು ತುದಿಯಲಿಹ ಜಗ-

ದಾಕೆವಾಳನ ಮುಟ್ಟಬಲ್ಲವೆ

ಕಾಕ ಬಳಸದಿರೆನುತ ಹೋದುದು ಧರ್ಮಚಕ್ರವದು

|| ೫೮ ||

ಮರುಳು ಮನುಮಥ ನಿನ್ನ ಕೈದು

ಳರಳಸರ ನನೆವಿಲ್ಲ ಮೃಣಾಲದ

ತಿರುವನೇಣಿಸಿದೆಸುಗೆಗಂಜುವನೇ ಮಹೇಶ್ವರನು |

ಹಿರಿಯ ವಜ್ರ ನಾರಾಚಸಂಹನ

ನರಿದೆನಿಪ ಶ್ರೀಯಂಗದರ್ಶನ

ಪರಿಯನಣಿಯದೆ ತೊಡಕಿದೆಂದರು ಸಕಲಮುನಿವರರು

|| ೫೯ ||

ಪರಿವ ಜಲ ಮರಮೊದಲು ಸೋನೆಯ

ಸುರಿವ ಮಳೆ ಬಿಡುಗಾಳಿಗಲಸದೆ

ಧರೆಯ ಹೇಮಂತದಲಿ ರಾತ್ರೆಯ ಪ್ರತಿಮೆಯೋಗದಲಿ |

ಉರಿವ ಬೇಸಗೆಯೊಳಗೆ ಬೆಟ್ಟದ

ಪಿರಿಯ ಕೋಡುಂಗಲ್ಲು ಶಿಲೆಯನು

ಧರಿಸೆ ವರಾಳಂಬಿಗಳುಕರು ತೆರಳುತೆರಳೆನುತ (?)

|| ೬೦ ||

ನೂಕಿದರು ಮುನಿವರರು ನಮ್ಮಯ

ಆಕೆವಾಳನು ಅರ್ಹ ನೋಡಲಿ

ಸಾಕು ನಿನ್ನಯ ಗೆಲುವ ಒವರಮನೇತಕೆಮಗೆನುತ |

ನಾಕುದೆಸೆಯಲಿ ಕವಿದು ನಿಂದರ

ನೇಕತಾಪಸದಃಗ್ರಘೋರದ

ತೂಕವಡೆದ ಸಮಾಧಿಯೋಗದ ಸಕಲಕೈದಿನಲಿ

|| ೬೧ ||

ಉರಿವ ಹೊಗೆ ಮಸೆದಸಿಯ ಧಾರೆಯು

ಕರಗಸದ ಕತ್ತರಿಯ ಗಂಟಲ

ದಿರವನಗ್ರದಲರ್ಧ ತಪದುನ್ನತಿಯ ಪರಿಶ್ರಮದ |

ಸಿರಿದುಪಾಸಪ ನೀರಗಲೆಯೋ

ಲರಿದೆನಿಪ ತೀವ್ರೋಪಸರ್ಗದ

ಉರವಣಿಯ ಹೋಲಿಗೆ ಮನುಮಥ ಮೈಮುಡಿದು ನಿಂದ

|| ೬೨ ||

ಕಾಮಕ್ರೋಧದ ಮಾಯವೋಹದ
 ಸೀಮೆ ಚತುರಾಧ್ಯಾಯವದಱುಳು
 ಸಾಮ ಸಂಚಲ ಲಂಚ ವಂಚನೆ ಲಂಪಟವದೆನಿಪ |
 ಭೂಮಿಲಂಬದ ಭಟರ ನೆರದಲಿ
 ಕಾಮನಿಂದನು ಮತ್ತೆ ಸಮರಕೆ
 ಸೋಮ ಸೂರ್ಯರನಿದಿನಲಿ ತೆರಳಿಸಿದ ಚಿನ್ನುಮಯನು

|| ೬೩ ||

ಮರಮೊದಲು ಪರಿವೊನಲು ಜಿಟ್ಟಿದ
 ಪಿರಿಯ ಕೋಡುಂಗಲ್ಲು ಬೇಸಗೆ
 ಸುರಿವ ಮಳೆ ಹಿಮದೊಳಗೆ ಕಂದಿಯೆದರೆ (?) ದೇಹ |
 ಪೊರೆದಮಣು ನಿರ್ವಾಣ ನಿರಾಯುಧ (?)
 ಹಿರಿಯ ಮುನಿಬಲ ನಿನಗೆ ನೆರವೆ
 ಅರುಹ ಮೈದೋಷುತ ಮೂದಲಿಸಿದನು ರತಿಪತಿಯು

|| ೬೪ ||

ತಳಿತ ವನದಾವರೆಯು ಅಳಿಗಿಳಿ
 ಗಳಪ ಕೋಗಿಲೆ ಗಂಧವಾಹನ
 ಹೊಳೆವ ಸತಿನಳಿನಾಕ್ಷಿಯರ ಮೈವಳಿಯ ಖಗವೃಗದ |
 ಬಳಗ ಬಲುಬಲವೆಂದು ಪರ್ವೆಯೊ
 ಕಳುಕದಿದಿರಲಿ ನಿಂದು ಜಯಿಸಿದ
 ಬಳಿಕ ಪರಮೇಶ್ವರನನಿಜಸುವದೆಂದು ಮುನಿವರರು

|| ೬೫ ||

ಯೋಗದಂದದೊಳಣೆದು ಪವನವ
 ಲಾಗಿನಲಿ ಹೊಯಿದೆತ್ತಿ ಮೂರ್ಚ್ಛೆಯೊ
 ಬೇಗ ಚಪ್ಪರಣೆಯಲಿ ವಂಚಿಸಿ ಮನವನೊಡೆ ಹಾಯ್ದಾ |
 ಆಗಲವರೊಗ್ಗಾಗಿ ಸಮತೆಯ
 ಸಾಗರದಲ್ಲಿದ್ದನು ಸಮರವ
 ಮೂಗು ವಟ್ಟದ್ದುಕೊಂಡನು ಚಾಪಮಾರ್ಗವ (?)

|| ೬೬ ||

ಮೋಹ ಮುಗ್ಧಿತು ನೇಹ ನೆಗ್ಗಿತು
 ಕಾಹುರದ ಇಂದ್ರಿಯವು ತಗ್ಗಿತು
 ಸಾಹಸದ ಬಲವಳಿದು ಕಳವಳಿಸಿದನು ಕಂದರ್ಪ |

ಊಹೆಗೆಟ್ಟೆಂಗಜನು ಮರಳಿದ
ಡಾಹವಕೆ ಯಿದಿರಾಗಿ ಸತಿಯರು
ಬಾಹಿರಂಗದ ಒಳಕೆಯಲಿ ಕೆಣಕಿದರು ಮುನಿವರರು

|| ೬೭ ||

ಆಯುಧವನುಳಿದಾತನನ್ನರ
ನೋಯಿಸುವ ತಾನಲ್ಲ ಮಿಕ್ಕಿನ
ಕಾಯಲೋಸುಗವಂಜಿ ಕೈದುವ ಪಿಡಿದಿಹನು ಅಲ್ಲ |
ದಾಯಿಗರು ಯಿದಿರಿಲ್ಲದಾತಗೆ
ಸಾಹಸದ ಬಲುಚಿಂತೆ ಯಾವುದೊ
ಆಯುಷದಿ ನೆಣಿದಂಗೆ ಮರಣದ ಭೀತಿಯಿಲ್ಲೆಂದ

|| ೬೮ ||

ಈ ಚತುರ್ದಶ ಭುವನ ಜನಗಳ
ನೀಚವೃತ್ತಿಯೊಳೆಯ್ದೆ ಗೆಲ್ಲಪೆ
ಸಾಚಿತಾನಂದೈಕ ಚಿಂತುಮಯ ನಿನಗೆ ಸೋಲುವನೆ |
ನಾಚಿಕೆಯನುಳಿದಿನ್ನು ವಂದಿಸು
ಖೀಚರಾಧಿಪನೊಡೆಯನರ್ಹನ
ನಾಚಿಸದೆ ಮರಳೆಂದು ಅಭಯವನೀಯೆ ಮುನಿವರರು

|| ೬೯ ||

ಮರುಳು ಮನುಮಥ ಧರೆಯ ಮನುಜರ
ಪರಿಭವಿಸಿ ನೆಣಿ ಗೆಲಿದ ಗರ್ವದಿ
ಅರುಹಪರಮೇಶ್ವರನ ತೊಡಕಿ ಅನಂಗನೆಸಿಸಿದನು |
ಬಿರಿದ ಬಿಡು ಮಕರಧ್ವಜನೆ ನುಡಿ
ಅರುಹಪದಯುಗಕೆಟಗು ನಿನ್ನಯ
ಮರಕೆ ಮರಳೆಂದೆಸುತ ಅಭಯವನೀಯೆ ಮುನಿವರರು

|| ೭೦ ||

ಮಾನಿನಿಗೆ ವೊಲಿದರ್ಗೆ ಮುನ್ನಭಿ-
ಮಾನಹಾಸಿಯು ಬಿಡದು ಭವಭವ
ಮಾನಭಂಗಕೆ ಬಂದವರಿಗಿನ್ನುಂಟೆ ಗರುವಿಕೆಯು |
ಮಾನಿನಿಯ ನೆಣಿ ತೊಡು ಸಕಲ-
ಜ್ಞಾನಿಯೆನಿಸಿದ ಸಕಲಗುಣದಭಿ
ಮಾನನಿಧಿಯೆಂದೆಂಬ ಅರ್ಹನ ಪದಕೆ ಶರಣೆನ್ನು

|| ೭೧ ||

ಜೀವದಯನೆಂದೆಂಬ ಸುಡಿಯದು
ಭೂವಳಯದೊಳಗೆಯ್ ಪರ್ವಿತು
ದೇವಯೆನ್ನಯ ಜೀವಕುಸಹತಿ ಮಾಡಿದೊಡೆ ಮತ್ತೆ |
ಭೂವಳಯವೆಲ್ಲಿಯದು ಮಿಕ್ಕಿನ
ದೇವಗತಿಯೆಲ್ಲಿಯದು . . .
ದೇವಮಾನಸಪೋಕ್ಷ ವೆಲ್ಲಿಯದೆಂದ ರತಿಸತಿಯು

|| ೭೨ ||

ಎನಲು ಮನದೊಳು ಮೆಚ್ಚಿ ಯರ್ಹನು
ಮನಸಿ(ಜ)ಗೆ ಯೊಲಿದಿತ್ತನಭಯ(ವ)
ಮುನಿವರಂಗನುಚಿತವ ಮಾಡದಿರೆನುತ ಮರಳಿಸಿದ |
ಜಿನಪದಾಂಬುಜಭಕ್ತರಿಗೆ
ಬಿಡುಗು ಬಯಕೆಯನೆಣಿಸದಿರು ಯೆಂ
ದೆನುತ ರತಿಯುಮ್ಮಳವ ತಿಳುಹಿದನು ವಿನಯದಲಿ

|| ೭೩ ||

ಚದುರಿಗನ ಚಾತುರ್ಯವಡಗಿತು
ಹೆದಡಿದರು ಹೆಕ್ಕಣದ ಚಾಣರು
ಮದವುಳಿದು ಕಾಮುಕರು ಕಳವಳಿಸಿದರು ಕಂಗೆಟ್ಟು |
ಬೆದಡಿದರು ವಾದಿಗಳು ಜಿಂಕವ
ಕೆದಡಿದರು ಕೆಲರಪಿತ ದರ್ಬಸಿ
ಲದಿರುತಿರ್ದರು (?) ತ್ರಿಜಗದರ್ಹನ ತಪದ ಬಲೈಯಲಿ

|| ೭೪ ||

ಅರ್ಥಿಯಲಿ ರತಿಕಾಮನೆನಿಸಿಯೆ
ವ್ಯರ್ಥಮಾಡಿದೆ ಸಕಲ ಜನಗಳ
ಉತ್ತಮಾಧಮರೆನ್ನ ದತಿಚಾರದಲಿ ಗತಿಗೆಡಿಸಿ |
ಪೃಥ್ವಿಯಲಿ ನೆಣ್ಣೆ ಸಿದ್ಧನಾಗದೆ
ಸಾರ್ಥದಲಿ ಜಿನದೀಕ್ಷೆ ವಡೆ ನೀ
ಮುಕ್ತಿ ಕಾಮನುಘಾಗೆನುತ ಮುನಿವರರು ಕಳುಹಿದರು .

|| ೭೫ ||

ಸುರರು ಸುರಿದರು ಪುಷ್ಪವರ್ಷವ
ಮೊರೆದುಡೆಣ್ಣೆ ಸೆಯೊಳಗೆ ದುಂದುಭಿ
ನೆರೆದ್ದುದಾಕಾಶದಲಿ ಮುಕ್ಕೊಡೆ ಅಷ್ಟ ಮಂಗಲವು |

ಹರುಷದಲಿ ಗುಡಿಗಟ್ಟಿ ನಾರದ
 ವರಮುನೀಂದ್ರರು ಪೊಗಳುತ್ತಿರ್ದರು
 ಅರುಹಪರಮೇಶ್ವರನು ಮದನನ ಗೆಲಿದ ವಿಭವದಲಿ

|| ೭೬ ||

ಆದಿಪರಮೇಶ್ವರನು ಕರುಣಮು-
 ಹೋದಧಿಯ ಸರ್ವಾತ್ಮಹಿತವನು
 ಕಾದಿದನುಯೆಂದೆಂಬ ನುಡಿ ತ್ರೈಜಗಕೆ ಪಸರಿಸಿತು |
 ವಾದಿಸದೆ ಕೇಳುವುದು ಸುಜನರು
 ಆದಿ ಸಿದ್ಧನ ಸ್ತುತಿಯ ರಚನೆಯು
 ಮೇದಿನಿಯೊಳಿದ ನಾಗಚಂದ್ರನು ಒಲಿದು ಏರಚಿಸಿದ

|| ೭೭ ||

ಸಮಾಪ್ತ

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ

ಬೆಲೆ: ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ರೂ. ೧-೪-೦, ಸಾದಾ ೧೨ ಆಣೆ.

ಪ್ರಧಾನಸಂಪಾದಕರು : ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್.

೧. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ (ತೃತೀಯ ಮುದ್ರಣ)—ಸಂಪಾದಕರು :
ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ. ಮತ್ತು ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಎಂ.ಎ.
೨. ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿ ಸಂಗ್ರಹ—ಸಂಪಾದಕರು : ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ.
೩. ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಸಂಗ್ರಹ (ಸಚಿತ್ರ)—ಸಂಪಾದಕರು : ಎಂ. ಎಸ್. ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್. ಮತ್ತು ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮೂರ್ತಿ, ಬಿ.ಎ.
೪. ಸಾಕ್ರೆಟೀಸನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು(ಸಚಿತ್ರ)—ಅನುವಾದಕರು: ಎ. ಎಫ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್, ಎಂ.ಎ.
೫. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ—ಲೇಖಕರು: ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.
೬. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರು (ಸಚಿತ್ರ)—ಲೇಖಕರು: ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಐಯಂಗಾರ್, ಎಂ.ಎ.
೭. ಆರೋಗ್ಯ ಅದರ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆ (ಸಚಿತ್ರ)—ಲೇಖಕರು: ಜಿ. ಎ. ಈಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿ, ಬಿ.ಎ., ಎಲ್.ಎಂ.ಎಸ್., ಬಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.ಸಿ.
೮. ಪಂಪರಾಮಾಯಣ ಸಂಗ್ರಹ—ಸಂಪಾದಕರು : ಆಸ್ಥಾನ ಮಹಾವಿದ್ವಾನ್ ತಿರುವಳ್ಳೂರ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಘವಾಚಾರ್ ಮತ್ತು ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ.
೯. ಹಣ ಪ್ರಪಂಚ—ಲೇಖಕರು : ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ.
೧೦. ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕ—ಲೇಖಕರು: ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಎಂ.ಎ.
೧೧. ಜೀವವಿಜ್ಞಾನ—ಲೇಖಕರು : ಬಿ. ವೆಂಕಟನಾರಾಯಣಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.
೧೨. ಹಿಂದೂದರ್ಶನಸಾರ—ಲೇಖಕರು : ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಪಂಡಿತ್ ರತ್ನಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುರಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು.
೧೩. ರಾಜನೀತಿ—ಲೇಖಕರು : ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ.
೧೪. ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ—ಸಂಪಾದಕಿಯರು: ಡಿ. ಚಂಪಾಬಾಯಿ, ಎಂ.ಎ.
೧೫. ಪುರಾಣನಾಮ ಚೂಡಾಮಣಿ—ಲೇಖಕರು : ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾವ್, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್ ಎಲ್.ಬಿ., ಮತ್ತು ಪಾನ್ಯಂ ಸುಂದರಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಬೆಲೆ, ರೂ.೩-೪-೦

೧೬. ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಗ್ರಹ—ಸಂಪಾದಕರು : ಕೆ. ವಿ. ರಾಘವಾ
ಚಾರ್, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ.
೧೭. ಗ್ರೀಕರ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಸಂಗ್ರಹ—ಲೇಖಕರು : ಕೆ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ
ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಂ.ಎ.; ಬೆಲೆ, ಸಾಧಾರಣ. ೧-೦-೦.
೧೮. ಹಿಂದೂ ದೇಶದ ಭೂಚರಿತ್ರೆ—ಲೇಖಕರು : ವೈ. ನಾಗಪ್ಪ, ಎಂ.ಎಸ್.ಸಿ.
೧೯. ವಚನಧರ್ಮಸಾರ—ಲೇಖಕರು : ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ಬಿ.ಎ.

ಕ್ಯಾರೇಟರ್,
ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿ, ಮೈಸೂರು.

SHRI JAGADGURU SIVA YADHYA
JANGAMWADI MATH, VARANASI

Jangamwadi Math, VARANASI.

Acc. No. ~~4895~~ 4895

ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಕೆ ವಿನಿಮಯವಾಗಿ ಬರುವ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು

Annals of the Oriental Research Institute, University, Madras; Bramhavidya, Adyar, Madras; Bulletin of the School of Oriental Studies, London; Journal of the Andhra Historical Research Society, Rajahmundry; Journal of the Karnataka Historical Research Society, Dharwar; Quarterly Journal of the Mythic Society, Bangalore; The Indian, P.E.N.; Annals of the Venkateswara Oriental Institute, Tirupathi; The Jaina Siddhantha Bhaskara and the Jaina Gazette, Arrah; Bulletin of the Deccan College Research Institute, Poona; Publication of the Kannada Research Office, Dharwar; Fergusson College Magazine, Poona; Karnataka College Miscellany, Dharwar; The Journal of the Literary Committee of the L.E. Association, Dharwar.

ನಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳು

‘ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಪತ್ರಿಕೆ’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ಕನ್ನಡ ನುಡಿ’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ಕಂಠೀರವ’, ಮಂಗಳೂರು; ‘ತರುಣಕರ್ನಾಟಕ’, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ; ‘ತಾಯಿನಾಡು’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ನವಸಂದೇಶ’, ಬಳ್ಳಾರಿ; ‘ರಾಷ್ಟ್ರಬಂಧು’, ಮಂಗಳೂರು; ‘ವಿಶ್ವಕರ್ಣಾಟಕ’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನಿ’, ಮಂಗಳೂರು.

ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗಳು

‘ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರಕಾಶ’, ಹೊಳೇನರಸೀಪುರ; ‘ಆಂಧ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ಪತ್ರಿಕೆ’ (ತೆಲುಗು), ಕಾಕನಾಡ; ‘ಕತೆಗಾರ’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ಕನ್ನಡ ಸಹಕಾರಿ’, ಮಂಗಳೂರು; ‘ಜಯಕರ್ನಾಟಕ’, ಧಾರವಾಡ; ‘ಜಯಂತಿ’, ಧಾರವಾಡ; ‘ಭಾರತಿ’ (ತೆಲುಗು), ಮದರಾಸು; ‘ಮೈಸೂರು ವ್ಯವಸಾಯ ಶೋಧಕ ಸಂಘದ ಪತ್ರಿಕೆ’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ಮಕ್ಕಳ ಪುಸ್ತಕ’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ಮೈಸೂರು ಸಹಕಾರ ಪತ್ರಿಕೆ’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ವಿದ್ಯಾದಾಯಿನಿ’, ಮೈಸೂರು; ‘ವಿಮಾ ವಾಣಿಜ್ಯ’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ವಿನೇಕಾಭ್ಯುದಯ’, ಮೈಸೂರು; ‘ಶರಣಸಾಹಿತ್ಯ’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ಶಿವಾನುಭವ’, ಬಿಜಾಪುರ; ‘ಸದ್ವೈದ್ಯಧಚಂದ್ರಿಕೆ’, ಅಗಡಿ; ‘ಸರಸ್ವತಿ’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ಸುದರ್ಶನ’, ಮೈಸೂರು; ‘ಸುಬೋಧ’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ಜೀವನ’, ಧಾರವಾಡ; ‘ಕಥಾಂಜಲಿ’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ವಿಭೂತಿ’ (ತೆಲುಗು), ಸಿಕಂದ್ರಾಬಾದು; ‘ಕಥಾವಳಿ’, ಬೆಂಗಳೂರು.

ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು

‘ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ಪತ್ರಿಕೆ’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ಗರಿಕೆ’, ಮೈಸೂರು; ‘ದೇಶೀಯ ವಿದ್ಯಾಶಾಲಾ ಪತ್ರಿಕೆ’, ಬೆಂಗಳೂರು; ‘ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನ ಮಂಡಲದ ಪತ್ರಿಕೆ’ (ಮರಾಠಿ), ಪೂನಾ; ‘ತ್ರೀಮುಖ ಮಹಾರಾಜ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾಪಾಠಶಾಲಾ ಪತ್ರಿಕಾ’, ಮೈಸೂರು.

ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ

‘ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ’, ಧಾರವಾಡ; ‘ಮಿಂಚಿನಬಳ್ಳಿ’, ಧಾರವಾಡ.

ಬೆಂಗಳೂರು ನೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

ಗದಾಯುದ್ಧ ನಾಟಕಂ (ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ)—ಜಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ,
ಎಂ.ಎ., ಜಿ.ಎಲ್. ಅವರಿಂದ ಸಂಪಾದಿತವಾದದ್ದು. ಬೆಲೆ ೦-೮-೦.

ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು (ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ)—ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿ
ವಾಸಮೂರ್ತಿ, ಜಿ.ಎ. ಅವರಿಂದ. ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೦-೦.

ತಾನರೆ—ಎಂ. ವೆಂಕಟೇಶ ಐಯಂಗಾರ್, ಎಂ.ಎ. ಅವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಪದ್ಯ
ಕಾವ್ಯ (ಸಚಿತ್ರ). ಬೆಲೆ ೦-೮-೦.

ಸೋಕ್ರಟೀಸನ ಮರಣ—ಎಸ್. ಜಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಜಿ.ಎ., ಎಂ.ಎಸ್.ಸಿ. ಅವರಿಂದ.
ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪನವರ ಅವತರಣಿಕೆಯೊಡನೆ. ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೦-೦.

ಚೀನಾದೇಶದ ಬೌದ್ಧ ಯಾತ್ರಿಕರು—ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ, ಎಂ.ಎ. ಅವರಿಂದ.
ಎಂ. ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣ, ಎಂ.ಎ., ಡಿ.ಲಿಟ್. ಅವರ ಮುನ್ನುಡಿಯೊಡನೆ. ರೂ. ೧.

ಭಾಸನ ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳು—ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ. ಅವರಿಂದ.
ಕ್ಯಾಲಿಕೋ ಪ್ರತಿ. ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೮-೦.

ಭಾಸಕವಿ—ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಎಂ.ಎ. ಅವರಿಂದ. ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೪-೦.

ಮೈಸೂರು ದೇಶದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ (ಸಚಿತ್ರ), ಭಾಗ ೧—ಜಿ. ವೆಂಕೋಬರಾವ್,
ಜಿ.ಎ. ಅವರಿಂದ. ಬೆಲೆ ರೂ. ೫-೦-೦.

ಭಾಸಕವಿಯ ಚಾರುದತ್ತ—ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ. ಅವರಿಂದ. ಬೆಲೆ ೦-೮-೦.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ್ (ಹೊಸ ಮುದ್ರಣ)—“ಶ್ರೀ” ಅವರಿಂದ. ಬೆಲೆ ೦-೧೨-೦; ೧-೮-೦.

ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ನಾಟಕಕಥೆಗಳು (ನಾಲ್ಕು)—ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಂದ,
ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ, ಎಂ.ಎ. ಅವರ ಅವತರಣಿಕೆಯೊಡನೆ.

ಬೆಲೆ ರೂ. ೦-೧೨-೦.

ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿನ ಕರ್ನಾಟಕಸಂಘದ ಪ್ರಕಟನೆಗಳಾದ

ಗಗ್ಗಯ್ಯನ ಗಡಿಬಿಡಿ (ಪ್ರಹಸನಗಳು)— ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೪-೦ ; ೦-೧೨-೦.

ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ (ಕವನಗಳು)— ಬೆಲೆ ೦-೧೨-೦.

ಇವೂ ಸಮೃದ್ಧ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

Edited by A. R. Krishna Sastri, M.A. Published by Dr. C. S. Pichamuthu, B.Sc., Ph.D.,
F.R.S.E., F.G.S., The University, Mysore. Printed by F. McD. Tomkinson,
The Wesley Press and Publishing House, Mysore City.